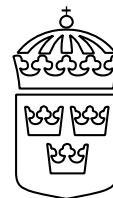

Regeringens proposition

2017/18:158

Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden

Prop.
2017/18:158

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Linköping den 15 mars 2018

Stefan Löfven

Ardalan Shekarabi
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att tillståndsplikt införs för verksamhet som avser hemtjänst enligt socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, samt för verksamhet som avser ledsagarservice, biträde av kontaktperson eller avlösarservice i hemmet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. I propositionen föreslås även nya krav på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar för att beviljas tillstånd att bedriva verksamhet enligt SoL och LSS samt godkännande för enskilda att som huvudmän bedriva verksamhet inom skolväsendet enligt skollagen (2010:800).

I propositionen föreslås vidare ändringar i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) avseende vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster, benämnda välfärdstjänster, vars värde beräknas understiga tillämpligt EU-tröskelvärdet på 750 000 euro. För upphandling av sådana tjänster föreslås att endast ett fåtal regler i LOU ska gälla om bl.a. annonsering, information till leverantörerna och dokumentation samt rättsmedel. I propositionen föreslås också bestämmelser om att upphandlande myndigheter ska få reservera deltagandet i upphandlingar av vissa välfärdstjänster för organisationer som uppfyller angivna krav i lagen.

Lagändringarna syftar till att säkerställa att privata utförare har tillräckliga förutsättningar att bedriva verksamhet med god kvalitet och stärka allmänhetens tilltro till sektorn. Förslagen bedöms även förenkla för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer och främja den idéburna sektorns deltagande i upphandlingar.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	6
2.2	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	11
2.3	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	15
2.4	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	16
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling	20
3	Ärendet och dess beredning	35
4	Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet.....	38
4.1	Utvidgad tillståndsplikt inom socialtjänsten.....	38
4.2	Ägar- och ledningsprövning	42
4.3	Myndigheternas tillsyn	52
4.4	Avgifter	54
5	Offentlig upphandling	56
5.1	Allmänt om lagen om offentlig upphandling	56
5.2	Upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster i LOU-direktivet	57
5.3	Upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster enligt LOU	57
5.4	Reserverade kontrakt för vissa tjänster.....	58
6	Upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster	59
6.1	Frågans tidigare behandling	59
6.1.1	Genomförandeutredningen	59
6.1.2	Utredningen för ett stärkt civilsamhälle	60
6.2	Enklare och flexibla regler bör gälla för upphandling av vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster	62
6.3	Upphandling av välfärdstjänster	68
6.4	De grundläggande principerna	69
6.5	Annonsering vid upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärde	74
6.6	Beräkning av en upphandlings värde	78
6.7	Information till leverantörer och dokumentation av upphandlingen	79
6.8	Rättsmedel och tillsyn	81
6.9	Allmänna bestämmelser	84
6.10	Blandad upphandling.....	85
6.11	Upphandling inom försörjningssektorerna och av koncessioner	85
7	Reserverad upphandling för vissa tjänster	86

7.1	LOU-direktivets bestämmelser om reserverade kontrakt för vissa tjänster	86
7.2	Tidigare överväganden	87
7.2.1	Genomförandeutredningen	87
7.2.2	Utredningen för ett stärkt civilsamhälle	88
7.3	Möjlighet att reservera upphandlingen av vissa tjänster införs i LOU	89
7.4	Möjligheten att reservera upphandlingar för vissa tjänster införs inte för upphandling inom försörjningssektorerna	94
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	94
8.1	Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet	94
8.2	Särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster	95
9	Konsekvenser	96
9.1	Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet	96
9.1.1	Konsekvenser för brukare, elever och vårdnadshavare	96
9.1.2	Konsekvenser för företag och organisationer	97
9.1.3	Konsekvenser för staten	99
9.1.4	Konsekvenser för kommunerna	101
9.1.5	Konsekvenser för brottsligheten	102
9.1.6	Konsekvenser för sysselsättningen och den offentliga servicen i olika delar av landet	102
9.1.7	Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män och de integrationspolitiska målen	103
9.2	Särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster	104
9.2.1	Förslaget om enklare regler för upphandling av välfärdstjänster	104
9.2.2	Förslaget om möjligheten att reservera kontrakt för vissa organisationer	110
10	Författningskommentar	113
10.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	113
10.2	Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	117
10.3	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	121
10.4	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)	121
10.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling	125
Bilaga 1	Sammanfattning av för denna proposition relevanta delar av betänkandet Krav på privata utförare i välfärden (SOU 2015:7)	133

Prop. 2017/18:158	Bilaga 2	Lagförslag i betänkandet Krav på privata aktörer i välfärden.....	137
	Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna avseende betänkandet Krav på privata aktörer i välfärden.....	150
	Bilaga 4	Sammanfattning av för denna proposition relevanta delar av betänkandet Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78).....	152
	Bilaga 5	För denna proposition relevanta lagförslag i betänkandet Ordning och reda i välfärden.....	155
	Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna avseende betänkandet Ordning och reda i välfärden.....	197
	Bilaga 7	Sammanfattning av promemorian Vissa förslag till ändringar i lagen om offentlig upphandling med anledning av Välfärdsutredningens förslag.....	203
	Bilaga 8	Lagförslag i promemorian Vissa förslag till ändringar i lagen om offentlig upphandling med anledning av Välfärdsutredningens förslag.....	204
	Bilaga 9	Förteckning över remissinstanser avseende promemorian Vissa förslag till ändringar i lagen om offentlig upphandling.....	211
	Bilaga 10	Lagförslag i lagrådsremissen Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet.....	212
	Bilaga 11	Lagrådets yttrande över lagrådsremissen Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet.....	226
	Bilaga 12	Lagförslag i lagrådsremissen särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster.....	233
	Bilaga 13	Lagrådets yttrande över lagrådsremissen Särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster.....	248
	Bilaga 14	Bilaga XIV till LOU-direktivet.....	252
		Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 mars 2018.....	254

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
4. lag om ändring i skollagen (2010:800),
5. lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade¹

dels att nuvarande 23 a–23 e §§ ska betecknas 23 c–23 g §§,

dels att 13, 23, 26, 26 f, 26 g och 27 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 20 a, 23 a och 23 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om verksamhet enligt 9 § meddela föreskrifter till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om *villkor för tillstånd enligt 23 §*.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. avgift för ansökningar enligt 20 a §, och

2. villkor för tillstånd enligt 23 och 23 a §§.

20 a §

Inspektionen för vård och omsorg får ta ut en avgift för ansökningar om tillstånd enligt 23 §.

23 §³

En enskild person får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet *med personlig assistans som avses i 9 § 2 eller verksamhet som avses i 9 § 6–10.*

En enskild person får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet *som avses i 9 § 2–10.*

¹ Senaste lydelse av

23 a § 2007:1313

23 b § 2007:1313

23 c § 2012:940

23 d § 2012:940

23 e § 2010:430.

² Senaste lydelse 2012:930.

³ Senaste lydelse 2012:961.

Tillstånd att bedriva verksamhet som avses i första stycket får meddelas endast den som *med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt visar sig lämplig att bedriva sådan verksamhet*. I fråga om en juridisk person ska *lämplighetsprövningen även avse*

1. den verkställande direktören och *annan* som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. *de styrelseledamöter och styrelsesuppleanter som till följd av eget eller närståendes ekonomiska intresse har en väsentlig gemenskap med den juridiska personen, som är grundad på andelsrätt eller därmed jämförligt ekonomiskt intresse, och*

3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag.

Tillstånd att bedriva verksamhet som avses i första stycket får meddelas endast den som *genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten*. I fråga om en juridisk person ska *prövningen sammantaget avse*

1. den verkställande direktören och *andra* som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,

3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och

4. *personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten*.

Vidare krävs att den enskilda personen i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i andra stycket 1–4 bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

Kommun och landsting som ska bedriva verksamhet som avses i första stycket ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

Den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, och som har anställt någon för sådan personlig assistans, ska göra en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg innan assistenten påbörjar sitt arbete.

23 a §

En sådan enskild person som avses i 23 § ska ha ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

23 b §

Den som har beviljats tillstånd enligt 23 § ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i andra stycket samma paragraf till Inspektionen för vård och omsorg senast en månad efter förändringen.

26 §⁴

Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Tillsynen innebär även granskning av att den som har meddelats tillstånd enligt 23 § fortlöpande uppfyller *lämplighetskravet i 23 § andra stycket*.

Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Tillsynen innebär även granskning av att den som har meddelats tillstånd enligt 23 § fortlöpande uppfyller *kraven i 23 § andra och tredje styckena samt 23 a och 23 b §§*.

Föreläggande enligt 26 c och 26 f §§, återkallelse av tillstånd och förbud enligt 26 g § första och andra styckena och 26 h § får användas endast när verksamheten inte uppfyller de krav som framgår av lagar och andra föreskrifter.

26 f §⁵

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. *Om inspektionen finner att kraven i 23 § andra och tredje styckena eller 23 a § inte är uppfyllda i verksamhet som beviljats tillstånd, eller att en sådan förändring som avses i 23 b § inte har anmälts, får inspektionen förelägga den som har beviljats tillståndet att avhjälpa bristen.* Ett

⁴ Senaste lydelse 2012:930.

⁵ Senaste lydelse 2012:961.

föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet *eller bristen* ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälnings-skyldighet enligt 23 § *tredje stycket* att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälnings-skyldighet enligt 23 § *fjärde stycket* att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

26 g §⁶

Om ett missförhållande enligt 26 f § första stycket är allvarligt och inspektionen för vård och omsorgs föreläggande inte följts, får inspektionen besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att utan föregående föreläggande helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas om tillståndshavaren *inte kan anses lämplig enligt 23 § andra stycket* eller inte tillhandahåller assistans enligt 24 §.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas om tillståndshavaren inte tillhandahåller assistans enligt 24 §.

Ett tillstånd får återkallas utan föregående föreläggande om tillståndshavaren inte uppfyller kraven i 23 § andra och tredje styckena eller 23 a §.

27 §⁷

Beslut av en nämnd som avses i 22 § eller av Inspektionen för vård och omsorg får överklagas till allmän förvaltningsdomstol om beslutet avser

1. insatser för en enskild enligt 9 §,
2. utbetalning till någon annan enligt 11 §,
3. återbetalning enligt 12 §,
4. förhandsbesked om rätt till insatser enligt 16 § andra eller tredje stycket,

⁶ Senaste lydelse 2012:961.

⁷ Senaste lydelse 2012:961.

5. tillstånd till enskild verksamhet enligt 23 §,
6. Omhändertagande av person- 6. Omhändertagande av person-
akt enligt 23 d §, akt enligt 23 f §,
7. föreläggande enligt 26 c och 26 f §§,
8. återkallelse av tillstånd och förbud enligt 26 g–26 i §§, eller
9. indragning eller nedsättning av ekonomiskt stöd enligt 9 c § andra
stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av
Inspektionen för vård och omsorgs
beslut enligt 23 c § gäller i
tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§
offentlighets- och sekretesslagen
(2009:400).

I fråga om överklagande av
Inspektionen för vård och omsorgs
beslut enligt 23 e § gäller i
tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§
offentlighets- och sekretesslagen
(2009:400).

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart.

Förvaltningsrätten eller kam-
marrätten får dock förordna att dess
beslut ska gälla först sedan det
vunnit laga kraft.

Förvaltningsrätten eller kam-
marrätten får dock förordna att dess
beslut ska gälla först sedan det *fått*
laga kraft.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Den som före ikraftträdandet påbörjat sådan verksamhet som avses i
9 § 3–5 ska senast den 1 mars 2019 ansöka om tillstånd enligt denna lag
för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan till-
stånd får endast fortsätta fram till dess att slutligt beslut i tillståndsärendet
fått laga kraft.

2.2 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Prop. 2017/18:158

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453) dels att 7 kap. 1 och 2 §§ och 13 kap. 8 och 9 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas tre nya paragrafer, 7 kap. 2 a och 2 b §§ och 16 kap. 10 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §¹

Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva

1. verksamhet i form av stödboende eller hem för vård eller boende enligt 6 kap.,

2. verksamhet i form av boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket,

3. verksamhet i form av hem för viss annan heldygnsvård,

4. verksamhet i form av hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs, *eller*

5. verksamhet som har till uppgift att till socialnämnden föreslå familjehem och jourhem till barn samt som lämnar stöd och handledning till sådana hem som tar emot barn.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket 1–4, ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

4. verksamhet i form av hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs,

5. verksamhet som har till uppgift att till socialnämnden föreslå familjehem och jourhem till barn samt som lämnar stöd och handledning till sådana hem som tar emot barn, *eller*

6. hemtjänst.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket 1–4 *och* 6, ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

2 §

Tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 1 § får beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

Tillstånd får vidare endast beviljas den som genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten. I fråga om en juridisk person ska prövningen sammantaget avse

¹ Senaste lydelse 2017:210.

1. den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,

3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och

4. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Vidare krävs att sökanden i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i andra stycket 1–4 bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

Sökanden ska även ha ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Tillstånd får förenas med villkor av betydelse för kvaliteten och säkerheten i verksamheten.

Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, skall nytt tillstånd sökas.

Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, ska nytt tillstånd sökas.

2 a §

Den som har beviljats tillstånd enligt 1 § ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 2 § till Inspektionen för vård och omsorg senast en månad efter förändringen.

2 b §

Inspektionen för vård och omsorg får ta ut en avgift för ansökningar om tillstånd enligt 1 §.

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. *Om inspektionen finner att kraven i 7 kap. 2 § andra, tredje och fjärde styckena inte är uppfyllda i verksamhet som beviljats tillstånd, eller att en sådan förändring som avses i 7 kap. 2 a § inte har anmälts, får inspektionen förelägga den som beviljats tillståndet att avhjälpa bristen.* Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet eller bristen ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 7 kap. 1 § andra stycket att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

9 §³

Om ett missförhållande enligt 8 § första stycket är allvarligt och Inspektionen för vård och omsorgs föreläggande inte följts, får inspektionen besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Inspektionen för vård och omsorg utan föregående föreläggande besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas utan föregående föreläggande om tillståndshavaren inte uppfyller kraven i

² Senaste lydelse 2017:210.

³ Senaste lydelse 2012:944.

16 kap.

10 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

- 1. villkor för tillstånd enligt 7 kap. 2 § andra, tredje och fjärde styckena, och*
- 2. avgift för ansökningar enligt 7 kap. 2 b §.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
  2. Den som påbörjat hemtjänstverksamhet före ikraftträdandet ska senast den 1 mars 2019 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd får endast fortsätta fram till dess att slutligt beslut i tillståndsärendet fått laga kraft.

2.3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Prop. 2017/18:158

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 4 och 10 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.

4 §¹

Sekretess gäller i verksamhet som avser omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 23 d § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade för uppgift om en enskilds personliga förhållanden.

Sekretess gäller i verksamhet som avser omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 23 f § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade för uppgift om en enskilds personliga förhållanden.

Första stycket gäller inte om annat följer av 5, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

10 §

Sekretessen enligt 4 § hindrar inte att uppgift i verksamhet som avses i 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) lämnas till en socialnämnd och uppgift i verksamhet som avses i 23 d § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade lämnas till en nämnd som avses i 22 § samma lag, om uppgiften behövs för handläggning av ärende eller verkställighet av beslut om stödinsatser, vård eller behandling och det är av synnerlig vikt att uppgiften lämnas.

Sekretessen enligt 4 § hindrar inte att uppgift i verksamhet som avses i 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) lämnas till en socialnämnd och uppgift i verksamhet som avses i 23 f § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade lämnas till en nämnd som avses i 22 § samma lag, om uppgiften behövs för handläggning av ärende eller verkställighet av beslut om stödinsatser, vård eller behandling och det är av synnerlig vikt att uppgiften lämnas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2011:739.

Prop. 2017/18:158 2.4 Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹
dels att nuvarande 2 kap. 5 a § ska betecknas 2 kap. 6 a §,
dels att 2 kap. 5 § och 26 kap. 3, 4, 13 och 14 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 2 kap. 5 a–5 d §§, av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasie-särskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasie-särskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Godkännande ska lämnas om den enskilde

1. genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten,

2. har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten, och

3. i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen.

Vidare krävs att den enskilde i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i 5 a § 1–4 bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

För att godkännande ska lämnas krävs därutöver att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasie-särskola ska följderna i närliggande

kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet.

5 a §

I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt 5 § andra stycket 1 och tredje stycket sammantaget avse

1. den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,

3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och

4. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

5 b §

Enskilda huvudmän ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 5 a § till den som godkänt den enskilde som huvudman senast en månad efter förändringen.

5 c §

Statens skolinspektion eller den kommun som handlägger ärenden om godkännande av en enskild som huvudman får ta ut en avgift för ansökningar om godkännande enligt 2 kap. 5 §.

5 d §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. villkor för godkännande enligt 5 § andra stycket 1 och 2 och tredje stycket, samt

2. avgifter för ansökningar hos Statens skolinspektion enligt 5 c §.

26 kap.

3 §

Statens skolinspektion har tillsyn över

1. skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet enligt denna lag,

2. utbildning som avses i 29 kap. 17 §,

3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 24 kap. 23 och 24 §§ samt 29 kap. 9 §, *och*

4. hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 4 §.

3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 24 kap. 23 och 24 §§ samt 29 kap. 9 §,

4. hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 4 §, *och*

5. att enskilda som godkänts av Skolinspektionen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 5 b §§.

Första stycket gäller inte om tillsynen är en särskild uppgift för en annan tillsynsmyndighet.

4 §

En kommun har tillsyn över

1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket, *och*

2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat ha rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 §.

1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket,

2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat ha rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 §, *och*

3. att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 5 b §§.

Kommunens tillsyn enligt första stycket omfattar inte tillsyn över att bestämmelserna i 6 kap. följs.

13 §²

En tillsynsmyndighet får återkalla ett godkännande eller ett beslut om rätt till bidrag som myndigheten har meddelat enligt denna lag om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och

2. missförhållandet är allvarligt.

Ett godkännande eller beslut enligt första stycket får också återkallas om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och

2. den enskilde vid den etableringskontroll som avses i 9 a §

2. den enskilde vid den etableringskontroll som avses i 9 a §

inte kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd enligt 2 kap. 5 a §.

inte kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd enligt 2 kap. 6 a §.

Prop. 2017/18:158

14 §

Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet får återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 6 §.

Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet får återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 5 § andra stycket 1 och 2, tredje stycket och 6 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Prop. 2017/18:158 2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

dels att 1 kap. 1 och 4 §§, 2 kap. 2 §, 19 kap. 1, 3 och 33 §§, 20 kap. 1, 2 och 13 §§, 21 kap. 1 §, bilaga 2 och rubriken till 19 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 19 kap. 6 a, 6 b och 35–39 §§, en ny bilaga, bilaga 2 a, och närmast före 19 kap. 6 a, 35, 37 och 38 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Innehållet i denna lag är uppdelat enligt följande:

- 1 kap. – Lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner
  - 2 kap. – Blandad upphandling
  - 3 kap. – Undantag från lagens tillämpningsområde
  - 4 kap. – Allmänna bestämmelser
  - 5 kap. – Tröskelvärden
  - 6 kap. – Upphandlingsförfaranden
  - 7 kap. – Ramavtal, inköpscentraler och annan samordnad upphandling
  - 8 kap. – Elektroniska metoder för upphandling
  - 9 kap. – Tekniska krav
  - 10 kap. – Annonsering av upphandling och inbjudan till anbudssökande
  - 11 kap. – Tidsfrister för anbudsansökningar och anbud
  - 12 kap. – Kommunikation, information till leverantörer och dokumentation
  - 13 kap. – Uteslutning av leverantörer
  - 14 kap. – Kvalificering
  - 15 kap. – Egen försäkran och utredning om leverantörer
  - 16 kap. – Utvärdering av anbud och tilldelning av kontrakt
  - 17 kap. – Fullgörande av kontrakt
  - 18 kap. – Projekttävlingar
  - 19 kap. – Upphandling under tröskelvärdena *och* upphandling av tjänster enligt bilaga 2
  - 19 kap. – Upphandling under tröskelvärdena *samt* upphandling av tjänster enligt bilaga 2 *och bilaga 2 a*
  - 20 kap. – Avtalsspärr, överprövning och skadestånd
  - 21 kap. – Upphandlingsskadeavgift
  - 22 kap. – Tillsyn
- Till lagen hör följande bilagor:
- Bilaga 1 – Förteckning över byggtreprenadkontrakt

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG, i lydelse enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2365 av den 18 december 2017 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU vad gäller de tröskelvärden som ska tillämpas vid upphandlingsförfaranden.

Bilaga 2 – Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster

Bilaga 2 – Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster, *utom välfärdstjänster enligt bilaga 2 a*

Bilaga 2 a – Förteckning över välfärdstjänster

Bilaga 3 – Definitioner av vissa tekniska specifikationer

4 §

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projekttävling uppgår till minst det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § och upphandlingen eller projekttävlingen inte avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2, ska den genomföras med tillämpning av denna lag utom 19 kap.

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projekttävling uppgår till minst det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § och upphandlingen eller projekttävlingen inte avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2 *eller bilaga 2 a*, ska den genomföras med tillämpning av denna lag utom 19 kap.

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projekttävling understiger tröskelvärdet eller om upphandlingen eller projekttävlingen avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2, ska den genomföras med tillämpning av 19 kap.

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projekttävling understiger tröskelvärdet eller om upphandlingen eller projekttävlingen avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2 *eller bilaga 2 a*, ska den genomföras med tillämpning av 19 kap.

2 kap.

1 §

Med ett blandat kontrakt avses

1. ett kontrakt som avser flera olika slag av upphandling (varor, tjänster eller byggtreprenader) som alla regleras i denna lag, eller

1. ett kontrakt som avser flera olika slag av upphandling (varor, tjänster eller byggtreprenader *eller olika slag av tjänster*) som alla regleras i denna lag, eller

2. ett kontrakt som avser dels upphandling som regleras i denna lag, dels annan upphandling.

2 §

Om ett blandat kontrakt avser flera olika slag av upphandling som alla regleras i denna lag ska upphandlingen genomföras i enlighet med bestämmelserna för det slag av upphandling som är huvudföremålet för kontraktet.

För ett blandat kontrakt som avser både varor och tjänster ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för varorna eller tjänsterna.

För ett blandat kontrakt som avser *både tjänster som anges i bilaga 2 och andra tjänster* ska

För ett blandat kontrakt som avser *olika slag av tjänster* ska huvudföremålet bestämmas utifrån

Prop. 2017/18:158 huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna.

det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna. *Detta gäller kontrakt som avser*

1. både tjänster som anges i bilaga 2 och andra tjänster, eller
2. både tjänster som anges i bilaga 2 a och andra tjänster.

19 kap. Upphandling under tröskelvärdena och upphandling av tjänster enligt bilaga 2

19 kap. Upphandling under tröskelvärdena samt upphandling av tjänster enligt bilaga 2 och bilaga 2 a

Detta kapitel gäller för

1. upphandling eller projekt-tävling vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 eller 2 §, och
2. upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2.

1 §

Detta kapitel gäller för

1. upphandling eller projekt-tävling vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 eller 2 §, och
2. upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 och bilaga 2 a.

För upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 a vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 § ska dock endast 35–39 §§ tillämpas.

3 §

Vid upphandling enligt detta kapitel tillämpas även bestämmelserna om konkurrenspräglad dialog i 4 kap. 6 och 7 §§, 6 kap. 1 § 5 och 20–29 §§, 10 kap. 9 och 10 §§ och 11 kap. 3 §.

Vid upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 vars värde uppgår till minst det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 §, tillämpas även bestämmelserna om tekniska specifikationer i 9 kap. 1–5 och 7–11 §§, om annonsering i 10 kap. 1, 2 och 4 §§ och om individuella rapporter i 12 kap. 15 och 16 §§.

Vid upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 eller bilaga 2 a, vars värde uppgår till minst det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 §, tillämpas även bestämmelserna om tekniska specifikationer i 9 kap. 1–5 och 7–11 §§, om annonsering i 10 kap. 1, 2 och 4 §§ och om individuella rapporter i 12 kap. 15 och 16 §§.

Reserverad upphandling för vissa välfärdstjänster enligt bilaga 2 a.

6 a §

En upphandlande myndighet får reservera deltagandet i en upphandling av tjänster som anges i bilaga 2 a och som omfattas av

CPV-koderna 79622000-0, 79624000-4, 79625000-1, 85000000-9 till 85323000-9, 98133000-4, 75121000-0, 75122000-7, 80110000-8, 80300000-7, 80420000-4, 80430000-7, 80511000-9, 80520000-5 och 80590000-6, för sådana organisationer som

1. har som syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till att tillhandahålla sådana tjänster,

2. återinvesterar eventuell vinst för att uppnå syftet enligt 1, och

3. har en lednings- och ägarstruktur som grundar sig på personalens ägande eller deltagande eller som kräver aktivt deltagande av personal, användare eller berörda parter.

Löptiden för ett kontrakt som tilldelas med stöd av första stycket får inte överstiga tre år.

Om en upphandlande myndighet med tillämpning av första stycket har tilldelat en organisation ett kontrakt för en viss tjänst under de senaste tre åren, får myndigheten inte med stöd av samma stycke tilldela den organisationen ett kontrakt för den berörda tjänsten.

6 b §

En upphandlande myndighet som avser att reservera deltagandet i en upphandling enligt 6 a § ska i annonsen om upphandling lämna uppgift om detta.

33 §

En upphandlande myndighet ska på begäran av en berörd leverantör lämna ut en kopia eller en utskrift av ett kontrakt som avser tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 och som bevaras enligt 31 § tredje stycket, om kontraktet ingåtts till ett värde av minst 1 000 000 euro.

En upphandlande myndighet ska på begäran av en berörd leverantör lämna ut en kopia eller en utskrift av ett kontrakt som avser tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 eller bilaga 2 a, och som bevaras enligt 31 § tredje stycket, om kontraktet ingåtts till ett värde av minst 1 000 000 euro.

I fråga om utlämnande av ett kontrakt tillämpas 12 kap. 20–24 §§.

Upphandling av välfärdstjänster enligt bilaga 2 a vars värde beräknas understiga tröskelvärdet

Tillämpliga bestämmelser

35 §

Vid upphandling av sådana tjänster som avses i bilaga 2 a och vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § tillämpas

- 1 kap. (lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner),
- 2 kap. (blandad upphandling),
- 3 kap. (undantag från lagens tillämpningsområde),
- 20 kap. (avtalsspärr, överprövning och skadestånd),
- 21 kap. (upphandlingsskadeavgift), och
- 22 kap. (tillsyn).

Om upphandlingen har ett bestämt gränsöverskridande intresse, ska även 4 kap. 1 § tillämpas.

36 §

En upphandlande myndighet som avser att upphandla en sådan tjänst som anges i bilaga 2 a och vars värde beräknas understiga tröskelvärdet, ska informera om upphandlingen genom att publicera en annons i en elektronisk databas som är allmänt tillgänglig.

Första stycket gäller dock inte om

1. värdet av upphandlingen beräknas understiga 28 procent av det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 § och som gäller för sådana tjänster som anges i bilaga 2 a,

2. förutsättningarna för upphandling utan föregående annonsering enligt 6 kap. 12–19 §§ är uppfyllda, eller

3. det finns synnerliga skäl.

Uppskattning av värdet av en
upphandling

37 §

Värdet av en upphandling enligt 36 § ska uppskattas till det totala belopp som ska betalas i upphandlingen. En upphandling får inte delas upp i avsikt att kringgå bestämmelserna i denna lag.

Vid beräkningen ska options- och förlängningsklausuler beaktas som om de utnyttjats.

Vid uppskattningen av en upphandlings värde ska den upphandlande myndigheten beakta upphandlingar enligt 36 § andra stycket av samma slag gjorda av myndigheten under räkenskapsåret.

Information till leverantörer och
dokumentation

38 §

Vid en upphandling som annonserats enligt 36 § första stycket ska den upphandlande myndigheten snarast möjligt skriftligen underrätta anbudssökandena och anbudsgivarna om de beslut som avses i 12 kap. 12 § och lämna sådana upplysningar som avses i 12 kap. 13 §.

Om upphandlingen har skett utan annonsering enligt 36 § andra stycket ska den upphandlande myndigheten, när beslut har fattats om vilken leverantör som ska tilldelas kontraktet, snarast möjligt underrätta anbudsgivarna om beslutet.

39 §

En upphandlande myndighet ska dokumentera genomförandet av en upphandling. Dokumentationen ska vara tillräcklig för att motivera myndighetens beslut under upphandlingens samtliga skeden.

I fråga om bevarande av handlingar tillämpas 12 kap. 17 §.

Första stycket gäller inte om upphandlingens värde understiger 100 000 kronor.

20 kap.

1 §

Om en upphandlande myndighet är skyldig att skicka en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket eller 19 kap. 29 § och underrättelsen har skickats med ett elektroniskt medel, får den upphandlande myndigheten inte ingå avtal (avtalsspärr) förrän 10 dagar har gått från det att underrättelsen skickades.

Om en upphandlande myndighet är skyldig att skicka en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket eller 19 kap. 29 *eller* 38 § och underrättelsen har skickats med ett elektroniskt medel, får den upphandlande myndigheten inte ingå avtal (avtalsspärr) förrän 10 dagar har gått från det att underrättelsen skickades.

Om underrättelsen har skickats på annat sätt än med ett elektroniskt medel till någon anbudssökande eller anbudsgivare, får avtal inte ingås förrän 15 dagar har gått från utskickandet.

Om en upphandlande myndighet i underrättelsen har angett en längre avtalsspärr än den föreskrivna minimifristen, får avtal inte ingås förrän efter utgången av den angivna perioden.

2 §

Avtalsspärr gäller inte

1. vid tilldelning av kontrakt efter upphandling utan föregående annonsering med stöd av 6 kap. 12–19 §§,

2. vid tilldelning av kontrakt med förnyad konkurrensutsättning inom ett ramavtal enligt 7 kap. 7 och 8 §§,

3. vid tilldelning av kontrakt enligt ett dynamiskt inköpssystem, eller

4. vid direktupphandling enligt 19 kap. 7 § tredje stycket.

4. vid direktupphandling enligt 19 kap. 7 § tredje stycket *eller upphandling enligt 19 kap. 36 § andra stycket.*

13 §

Rätten ska besluta att ett avtal som har slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör är ogiltigt, om avtalet har slutits

1. utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 § eller 19 kap. 9 § när det inte har varit tillåtet att använda direktupphandling enligt 19 kap.,

1. utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 § eller 19 kap. 9 § *eller 36 § första stycket* när det inte har varit tillåtet att använda direktupphandling enligt 19 kap. *eller att upphandla enligt 19 kap. 36 § andra stycket,*

2. efter en förnyad konkurrensutsättning inom ett ramavtal enligt 7 kap. 7 eller 8 § samt 9 § utan att de villkor har följts som framgår av de paragraferna eller av det ramavtal som ligger till grund för konkurrensutsättningen och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, eller

3. enligt ett dynamiskt inköpssystem utan att de villkor som anges i 8 kap. 10 eller 12 § har följts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

Ett avtal ska också förklaras ogiltigt, om det har slutits i strid med bestämmelserna om avtals-spärr i 1, 3 eller 8 §, ett interimistiskt beslut enligt 9 § eller tiodagarsfristen i 10 § eller om avtalet har slutits före en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket eller 19 kap. 29 § första stycket. För ogiltighet i sådana fall krävs dessutom att någon av de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § eller någon annan bestämmelse i denna lag har överträtts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

Ett avtal ska också förklaras ogiltigt, om det har slutits i strid med bestämmelserna om avtals-spärr i 1, 3 eller 8 §, ett interimistiskt beslut enligt 9 § eller tiodagarsfristen i 10 § eller om avtalet har slutits före en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket eller 19 kap. 29 § första stycket *eller 38 § första stycket*. För ogiltighet i sådana fall krävs dessutom att någon av de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § eller någon annan bestämmelse i denna lag har överträtts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

21 kap.

1 §

Allmän förvaltningsdomstol får besluta att en upphandlande myndighet ska betala en särskild avgift (upphandlingsskadeavgift), om

1. allmän förvaltningsdomstol i ett avgörande som fått laga kraft har fastställt att ett avtal får bestå, trots att det har slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr i 20 kap. 1, 3 eller 8 §,

2. allmän förvaltningsdomstol i ett avgörande som fått laga kraft har fastställt att ett avtal får bestå på grund av tvingande hänsyn till ett allmänintresse enligt 20 kap. 14 §, eller

3. myndigheten har slutit avtal med en leverantör utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 § eller 19 kap. 9 §.

3. myndigheten har slutit avtal med en leverantör utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 § eller 19 kap. 9 § *eller 36 § första stycket*.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Äldre bestämmelser gäller för sådana upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

Nuvarande lydelse

Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster

Beskrivning	CPV-kod	
<i>Hälsovård, socialtjänst och närbesläktade tjänster</i>	75200000-8	
	75231200-6	
	75231240-8	
	79611000-0	
	79622000-0 (Tillhandahållande av hemtjänstpersonal)	
	79624000-4 (Förmedling av vårdpersonal)	
	79625000-1 (Förmedling av läkare)	
	Från 85000000-9 till 85323000-9	
	98133100-5	
	98133000-4	
	98200000-5	
	98500000-8 (Privata hushåll med anställd personal)	
	Från 98513000-2 till 98514000-9	
	(Arbetskrafttjänster för hushåll, Bemanningstjänster för enskilda, Tjänster utförda av kontorspersonal för enskilda, kontorspersonal för enskilda, Tillfällig personal för hushåll och Hemtjänst).	
	Administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration, hälsovårdsförvaltning och administration avseende kultur	85321000-5
		85322000-2
	75000000-6 (Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster)	
	75121000-0	
	75122000-7	
	75124000-1	
	Från 79995000-5 till 79995200-7	
	Från 80000000-4 (Undervisning och utbildning) till 80660000-8	
	Från 92000000-1 till 92700000-8	
	79950000-8 (Tjänster för organisering av utställningar, mässor och kongresser)	
	79951000-5 (Organisering av seminarier)	
	79952000-2 (Evenemang)	
	79952100-3 (Anordnande av kulturevenemang)	
	79953000-9 (Festivalarrangemang),	
	79954000-6 (Festarrangemang)	
	79955000-3 (Anordnande av modevisningar)	
	79956000-0 (Anordnande av mässor och utställningar)	

Beskrivning	CPV-kod
Obligatorisk socialförsäkring	75300000-9
Bidragstjänster	75310000-2 75311000-9 75312000-6 75313000-3 75313100-4 75314000-0 75320000-5 75330000-8 75340000-1
Andra samhällliga och personliga tjänster, inklusive fackföreningstjänster, tjänster utförda av politiska organisationer, tjänster tillhandahållna av ungdomsorganisationer och andra medlemsorganisationstjänster	98000000-3 98120000-0 98132000-7 98133110-8 98130000-3
Tjänster i samband med religionsutövande	98131000-0
Hotell- och restaurangtjänster	Från 55100000-1 till 55410000-7 Från 55521000-8 till 55521200-0 (55521000-8 Catering för privata hushåll, 55521100-9 Hemkörning av mat, 55521200-0 Måltidsleveranser) 55520000-1 Catering 55522000-5 Catering för transportföretag, 55523000-2 Catering för övriga företag eller övriga institutioner 55524000-9 Skolbespisning 55510000-8 Matsalstjänster 55511000-5 Matsalstjänster och övrig kafeteriaverksamhet för särskild kundgrupp, 55512000-2 Drift av matsal 55523100-3 Servering av skolmåltider
Juridiska tjänster, i den mån de inte är undantagna enligt 3 kap. 22 och 23 §§ denna lag	Från 79100000-5 till 79140000-7 75231100-5
Övrig statsförvaltning och statliga tjänster	Från 75100000-7 till 75120000-3 75123000-4 Från 75125000-8 till 75131000-3
Samhällstjänster	Från 75200000-8 till 75231000-4

Beskrivning	CPV-kod
Fängelserelaterade tjänster, tjänster för allmän säkerhet och räddningstjänster, i den mån de inte är undantagna enligt 3 kap. 26 § denna lag	Från 75231210-9 till 75231230-5 Från 75240000-0 till 75252000-7 79430000-7 98113100-9
Undersöknings- och säkerhetstjänster	Från 79700000-1 till 79721000-4 (Undersöknings- och säkerhetstjänster, Säkerhetstjänster, Larmövervakningstjänster, Vakttjänster, Övervakningstjänster, Eftersökning, Uppspårning av försvunna, Patrullering, Utfärdande av id-kort, Utredning och Detektivtjänster) 79722000-1 (Grafologi) 79723000-8 (Avfallsanalys)
Internationella tjänster	98900000-2 (Tjänster tillhandahållna av exterritoriala organisationer och organ) 98910000-5 (Särskilda tjänster för internationella organisationer och organ).
Posttjänster	64000000-6 (Post- och telekommunikations-tjänster) 64100000-7 (Post- och budtjänster) 64110000-0 (Postgång) 64111000-7 (Posttjänster för tidningar och tidskrifter) 64112000-4 (Posttjänster för brev) 64113000-1 (Posttjänster för paket) 64114000-8 (Postkassörstjänster) 64115000-5 (Förhyrning av postbox) 64116000-2 (Poste restantetjänster) 64122000-7 (Internpost)
Diverse tjänster	50116510-9 (Regummering av däck) 71550000-8 (Smedtjänster)

Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster utom välfärdstjänster enligt bilaga 2 a

Beskrivning	CPV-kod
Administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration, hälsovårdsförvaltning och administration avseende kultur	75124000-1 Från 79995000-5 till 79995200-7 Från 92000000-1 till 92700000-8 79950000-8 (Tjänster för organisering av utställningar, mässor och kongresser) 79951000-5 (Organisering av seminarier) 79952000-2 (Evenemang) 79952100-3 (Anordnande av kulturevenemang) 79953000-9 (Festivalarrangemang) 79954000-6 (Festarrangemang) 79955000-3 (Anordnande av modevisningar) 79956000-0 (Anordnande av mässor och utställningar)
Obligatorisk socialförsäkring	75300000-9
Bidragstjänster	75310000-2 75311000-9 75312000-6 75313000-3 75313100-4 75314000-0 75320000-5 75330000-8 75340000-1
Andra samhällliga och personliga tjänster, inklusive fackföreningstjänster, tjänster utförda av politiska organisationer, tjänster tillhandahållna av ungdomsorganisationer och andra medlemsorganisationstjänster	98000000-3 98120000-0 98132000-7 98133110-8 98130000-3
Tjänster i samband med religionsutövande	98131000-0
Hotell- och restaurangtjänster	Från 55100000-1 till 55410000-7 Från 55521000-8 till 55521200-0 (55521000-8 Catering för privata hushåll, 55521100-9 Hemkörning av mat, 55521200-0 Måltidsleveranser) 55520000-1 Catering 55522000-5 Catering för transportföretag,

Beskrivning	CPV-kod
	55523000-2 Catering för övriga företag eller övriga institutioner
	55524000-9 Skolbespisning
	55510000-8 Matsalstjänster
	55511000-5 Matsalstjänster och övrig kafeteriaverksamhet för särskild kundgrupp,
	55512000-2 Drift av matsal
	55523100-3 Servering av skolmåltider
Juridiska tjänster, i den mån de inte är undantagna enligt 3 kap. 22 och 23 §§ denna lag	Från 79100000-5 till 79140000-7 75231100-5
Övrig statsförvaltning och statliga tjänster	Från 75100000-7 till 75120000-3 75123000-4 Från 75125000-8 till 75131000-3
Samhällstjänster	Från 75200000-8 till 75231000-4
Fängelserelaterade tjänster, tjänster för allmän säkerhet och räddningstjänster, i den mån de inte är undantagna enligt 3 kap. 26 § denna lag	Från 75231210-9 till 75231230-5 Från 75240000-0 till 75252000-7 794300000-7 98113100-9
Undersöknings- och säkerhetstjänster	Från 79700000-1 till 79721000-4 (Undersöknings- och säkerhetstjänster, Säkerhetstjänster, Larmövervakningstjänster, Vakttjänster, Övervakningstjänster, Eftersökning, Uppspårning av försvunna, Patrullering, Utfärdande av id-kort, Utredning och Detektivtjänster) 79722000-1 (Grafologi) 79723000-8 (Avfallsanalys)
Internationella tjänster	98900000-2 (Tjänster tillhandahållna av exterritoriala organisationer och organ) 98910000-5 (Särskilda tjänster för internationella organisationer och organ)
Posttjänster	64000000-6 (Post- och telekommunikations-tjänster) 64100000-7 (Post- och budtjänster) 64110000-0 (Postgång) 64111000-7 (Posttjänster för tidningar och tidskrifter) 64112000-4 (Posttjänster för brev)

Beskrivning	CPV-kod	Prop. 2017/18:158
	64113000-1 (Posttjänster för paket)	
	64114000-8 (Postkassörstjänster)	
	64115000-5 (Förhyrning av postbox)	
	64116000-2 (Poste restantetjänster)	
	64122000-7 (Internpost)	
Diverse tjänster	50116510-9 (Regummering av däck)	
	71550000-8 (Smedtjänster)	

Förteckning över välfärdstjänster

Beskrivning	CPV-kod	
<i>Hälsovård, socialtjänst och närbesläktade tjänster</i>	75200000-8	
	75231200-6	
	75231240-8	
	79611000-0	
	79622000-0 (Tillhandahållande av hemtjänstpersonal)	
	79624000-4 (Förmedling av vårdpersonal)	
	79625000-1 (Förmedling av läkare)	
	Från 85000000-9 till 85323000-9	
	98133100-5	
	98133000-4	
	98200000-5	
	98500000-8 (Privata hushåll med anställd personal)	
	Från 98513000-2 till 98514000-9 (Arbetskrafttjänster för hushåll, Bemanningstjänster för enskilda, Tjänster utförda av kontorspersonal för enskilda, kontorspersonal för enskilda, Tillfällig personal för hushåll och Hemtjänst)	
	<i>Administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration och hälsovårdsförvaltning</i>	85321000-5
		85322000-2
		75000000-6 (Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster)
75121000-0,		
75122000-7		
Från 80000000-4 (Undervisning och utbildning) till 80660000-8		

Regeringen beslutade den 20 december 2012 att uppdra åt en särskild utredare att utreda vilka möjliga krav, utöver redan befintliga, som kan och bör ställas på dem som äger och driver företag inom välfärdssektorn (dir. 2012:131). Syftet med utredningen var att ytterligare säkra samhällets krav på att de som äger och driver företag inom skola, vård och omsorg ska ha ett långsiktigt och seriöst engagemang och bedriva en god och högkvalitativ verksamhet. Regeringen beslutade om tilläggsdirektiv för utredaren den 16 januari 2014 (dir. 2014:3), den 30 oktober 2014 (dir. 2014:141) och den 15 januari 2015 (dir. 2015:1). Utredningen antog namnet Ägarprövningsutredningen (Fi 2012:11).

Ägarprövningsutredningen lämnade den 11 februari 2014 betänkandet Krav på privata aktörer i välfärden (SOU 2015:7). En sammanfattning av betänkandet i relevanta delar finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2015/00781/K). Vissa förslag i betänkandet har föranlett ändringar i socialtjänstlagen (2001:453), se prop. 2016/17:59, bet. 2016/17:SoU11, rskr. 2016/17:156.

Regeringen beslutade den 5 mars 2015 att uppdra åt en särskild utredare att utreda förutsättningarna för och föreslå hur den offentliga finansieringen av privat utförda välfärdstjänster bör regleras. I uppdraget ingick även att undersöka hur regelverket som styr upphandling av sociala tjänster kan förenklas och göras mer flexibelt samt föreslå insatser för att förbättra förutsättningarna för den ideburna sektorn i välfärden, inom ramen för bl.a. upphandlingsrätten (dir. 2015:22). Regeringen beslutade om tilläggsdirektiv för utredaren den 15 oktober 2015 (dir. 2015:100) och den 5 november (dir. 2015:108), som bl.a. innebar att utredaren gavs i uppdrag att vidareutveckla vissa av Ägarprövningsutredningens förslag. Utredningen antog namnet Välfärdsutredningen (Fi 2015:01).

Välfärdsutredningen lämnade den 8 november 2016 betänkandet Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78). En sammanfattning av betänkandet i relevanta delar finns i *bilaga 4*. Betänkandets lagförslag i nu relevanta delar finns i *bilaga 5*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2016/04014/K). Välfärdsutredningen kommer i det följande att benämnas utredningen.

Efter att det ovan nämnda betänkandet remissbehandlats sammanställdes inom Regeringskansliet promemorian Vissa förslag till ändringar i lagen om offentlig upphandling med anledning av Välfärdsutredningens förslag. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 7*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 8*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2017/03767/OU).

I denna proposition föreslås lagändringar med anledning av förslagen i de ovan nämnda betänkandena och promemorian. De syftar till att säkerställa att privata utförare har tillräckliga förutsättningar att bedriva verksamhet med god kvalitet och stärka allmänhetens tilltro till sektorn. De syftar även till att förenkla för såväl upphandlande myndigheter som

Prop. 2017/18:158 leverantörer och förbättra möjligheterna att inom ramen för upphandlingsregelverket ta tillvara de särskilda mervärden som leverantörer inom den idéburna sektorn kan erbjuda och främja den idéburna sektorns deltagande i upphandlingar. En del av förslagen genomför bestämmelserna om reserverade kontrakt för vissa tjänster i artikel 77 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (LOU-direktivet).

Tillkännagivanden

Riksdagen har lämnat ett flertal tillkännagivanden om aktörer inom välfärden.

I ett av dessa tillkännagivanden har riksdagen bl.a. anfört att regeringen ska fortsätta att vidta åtgärder för att utveckla valfriheten på områden där den i dag är starkt begränsad för den som söker omsorg, samt verka för att all verksamhet ska drivas med kloka beslut, tydliga kriterier för vad som ska gälla och kontinuerlig uppföljning (bet. 2015/16:FiU26 punkt 1, rskr. 2015/16:176).

Riksdagen har därefter återkommit till regeringen i två nya tillkännagivanden, med hänvisning till det första tillkännagivandet, och bl.a. anfört att regeringen snarast ska återkomma med förslag på hur man tänker arbeta för att öka mångfalden inom välfärdssektorn (bet. 2016/17:FiU26 punkt 2, rskr. 2016/17:154 och bet. 2017/18:FiU26 punkt 2, rskr. 2017/18:169).

Regeringen har i sina årliga redogörelser för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen redogjort för vilka åtgärder som regeringen hittills har vidtagit med anledning av dessa tillkännagivanden (skr. 2016/17:75 och skr. 2017/18:75). Därutöver lämnar regeringen i denna proposition förslag om utökad tillståndsplikt och ägar- och ledningsprövning inom välfärden, vilket innebär skärpta kriterier och uppföljning som i sin tur stärker förutsättningarna för att verksamheten ska drivas med hög kvalitet (se avsnitt 4). Regeringen lämnar i denna proposition även förslag för att förenkla för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer och för att främja den idéburna sektorns deltagande i upphandlingar (se avsnitt 6 och 7). Förslagen syftar till att möjliggöra för en mångfald av leverantörer att delta i offentliga upphandlingar. Regeringen anser därmed att dessa tillkännagivanden är slutbehandlade.

Riksdagen har i ett tidigare tillkännagivande anfört att regeringen ska låta utreda ett utvecklat och delvis nytt regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet vid utförande av välfärdstjänster. Riksdagen har bl.a. anfört att en utredare ska ta fram förslag på hur en generell tillståndsplikt kan införas för att få bedriva verksamhet enligt skollagen (2010:800), socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, och hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Utredaren ska vidare ta fram förslag på hur ledningsprövning för offentlig verksamhet och ägar- och ledningsprövning för privata verksamheter kan införas (bet. 2014/15:FiU 32, rskr. 2014/15:243 och rskr. 2014/15:244).

Regeringen har i sina årliga redogörelser för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen redogjort för vilka åtgärder regeringen hittills har vidtagit med anledning av detta tillkännagivande (skr. 2015/16:75, skr. 2016/17:75 och skr. 2017/18:75). Därutöver lämnar regeringen i

denna proposition förslag om utökad tillståndspflicht och ägar- och ledningsprövning inom välfärden. Regeringen avser att återkomma till riksdagen gällande övriga delar av tillkännagivandet. Prop. 2017/18:158

Lagrådet

Regeringen beslutade den 11 januari 2018 respektive den 18 januari 2018 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 10* och *12*. Lagrådets yttranden finns i *bilaga 11* och *13*. Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets synpunkter. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 4.1, 4.2, 4.3, 6.7, 7.3 och 9.1.2 samt i författningskommentaren.

I förhållande till lagrådsremissen har dessutom vissa språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

4 Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet

4.1 Utvidgad tillståndsplikt inom socialtjänsten

Regeringens förslag: Det ska krävas tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg för att yrkesmässigt bedriva enskild verksamhet som avser hemtjänst enligt socialtjänstlagen eller verksamhet som avser ledsagarservice, biträde av kontaktperson eller avlösarservice i hemmet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Kraven på verksamheten ska vara samma som redan gäller för i dag tillståndspliktig verksamhet enligt respektive lag.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna, bl.a. *Tillväxtverket*, *Halmstads kommun* och *Vårdföretagarna Almega*, tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* tillstyrker förslaget vad gäller hemtjänst, ledsagarservice och avlösarservice i hemmet, men anför bl.a. att det inte finns något krav på yrkeskompetens för att vara kontaktperson enligt LSS och att det inte är en verksamhet som bedrivs yrkesmässigt. SKL instämmer vidare i utredningens bedömning att det saknas skäl att ytterligare förtydliga begreppet hemtjänst i socialtjänstlagen. *Företagarna* och *Svenska Vård* tillstyrker förslaget om tillståndsplikt för hemtjänst, men betonar vikten av rimliga handläggningstider hos Inspektionen för vård och omsorg (IVO). IVO instämmer i att det inte behöver specificeras i lagen vad som avses med hemtjänst. IVO förutser dock att det kan uppstå gränsdragningsproblem i fråga om vilka insatser som kommer att kräva tillstånd, exempelvis om en verksamhet anlitar en underleverantör som utför endast något enstaka moment av de uppgifter som ingår i den beslutade insatsen hemtjänst. *Falkenbergs kommun* anser att tillståndskravet bör utformas så att IVO tar hänsyn till rekryteringssvårigheter kopplade till avlösarservice, kontaktpersoner och ledsagarservice. *Föreningen Sveriges Socialchefer* är försiktigt positiv till förslaget, men anser att en förutsättning är att IVO:s handläggningstider kortas.

Göteborgs och *Ronneby kommuner*, *Näringslivets Regelnämnd*, *Riksförbundet Pensionärs gemenskap*, *Småföretagarnas Riksförbund* och *Swedish Private Equity & Venture Capital Association* avstyrker förslaget utan närmare motivering.

Skälen för regeringens förslag

Nuvarande bestämmelser om tillståndsplikt inom socialtjänsten

Endast en viss del av den verksamhet som bedrivs enligt SoL är i dag tillståndspliktig. Av 7 kap. 1 § SoL framgår att ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ inte utan tillstånd av IVO yrkesmässigt får bedriva verksamhet i form av hem för vård eller boende,

stödboende, boende för äldre eller personer med funktionshinder, hem för heldygnsvård, hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, eller verksamhet som har till uppgift att till socialnämnden föreslå familjehem och jourhem till barn samt som lämnar stöd och handledning till sådana hem som tar emot barn.

Tillstånd till verksamhet av detta slag får endast beviljas om den uppfyller uppställda krav på god kvalitet och säkerhet. Av förarbetena framgår att införandet av dessa krav syftade till att säkerställa att den som utövar den dagliga ledningen har en lämplig utbildning, tidigare erfarenhet av liknande verksamhet och vitsordad personlig lämplighet. I lämplighetsprövningen bör enligt förarbetena också ingå en s.k. vandelprovning av personerna bakom det enskilda rättssubjektet som ansöker om tillstånd (prop. 1996/97:124 s. 147). Om verksamheten ändras, eller flyttas helt eller till väsentlig del, ska nytt tillstånd sökas (7 kap. 2 § SoL).

När det gäller privata utförare av verksamhet enligt LSS krävs tillstånd för att bedriva yrkesmässig verksamhet med personlig assistans, korttidsvistelse, korttidstillsyn, boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn, ungdomar eller vuxna, annan särskilt anpassad bostad för vuxna eller daglig verksamhet. Tillståndskravet omfattar inte assistansberättigade som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken och som själva är arbetsgivare åt sina personliga assistenter. När tillståndsplikten för enskilda infördes ställdes krav på kvalitet och innehåll utifrån de allmänna bestämmelserna i lagen. Tillstånd får sedan den 1 juli 2013 endast meddelas om sökanden med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt visar sig lämplig att bedriva sådan verksamhet. När det gäller juridiska personer ska lämplighetsprövningen även avse personer i ledande positioner. Införandet av lämplighetskravet motiverades med att det hade förekommit ett inte obetydligt antal oseriösa företag bland dem som ansökt om tillstånd för att bedriva verksamhet med personlig assistans (prop. 2012/13:1 utg.omr. 9 avsnitt 7.16.3).

Införande av tillståndsplikt för hemtjänstverksamhet

Privata utförare av hemtjänst är vanligt förekommande. Enligt uppgifter från IVO finns det ca 1 250 verksamheter som drivs av privata utförare. Regeringen anser att det finns anledning för staten att genom en tillståndsplikt säkerställa att utförare som vill bedriva verksamhet med hemtjänst har goda förutsättningar att göra det. Brukare av hemtjänst är, på samma sätt som exempelvis brukare av personlig assistans eller personer i särskilt boende, en utsatt grupp som kan ha svårt att ta tillvara sina rättigheter. Det allmänna har därför ett särskilt ansvar att garantera brukarna kvalitet i verksamheten. I likhet med vad som gäller för exempelvis särskilt boende bör aktörernas förutsättningar prövas redan innan verksamheten påbörjas.

Begreppet hemtjänst finns redan i dag i SoL. Exempelvis är hemtjänst en sådan insats som kommunen får ta ut avgifter för enligt 8 kap. 2 §. I 3 kap. 6 § anges att socialnämnden genom hemtjänst, dagverksamheter eller annan liknande social tjänst bör underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra. Närmare än så definieras inte begreppet hemtjänst i lagtexten.

Prop. 2017/18:158 *Lagrådet* anför att behovet av tydlighet om vad som avses med begreppet hemtjänst ökar i och med att hemtjänst föreslås vara en tillståndspliktig verksamhet. En definition av begreppet hemtjänst bör därför tas in i lagen enligt *Lagrådet*. Regeringen delar dock utredningens bedömning att det saknas skäl att ytterligare förtydliga begreppet hemtjänst i SoL. De remissinstanser som uttalat sig i frågan, *IVO* och *SKL*, instämmer också i den bedömningen. Som utredningen konstaterar beror vilka insatser som ska ses som hemtjänst på syftet med insatsen snarare än uppräknings av vissa insatser.

Grundläggande för SoL är att det är den enskildes behov som utgör utgångspunkten för vilken insats som ska beviljas. Hemtjänst syftar till att möjliggöra att den enskilde ska kunna bo kvar i sitt boende. Regeringen avser inte att med förslaget förändra betydelsen av begreppet hemtjänst. I förarbetena till SoL anges att hemtjänstens traditionella innehåll allmänt sett kan indelas i uppgifter av servicekaraktär och uppgifter som mer inriktas mot personlig omvårdnad. Med serviceuppgifter kan t.ex. avses praktisk hjälp med hemmets skötsel – städning och tvätt – och hjälp med inköp, ärenden på post och bank och med tillredning av måltider eller distribution av färdiglagad mat. Med personlig omvårdnad avses de insatser som därutöver behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Det kan handla om hjälp för att kunna äta och dricka, klä sig och förflytta sig, sköta personlig hygien och i övrigt insatser för att bryta isolering och för att känna trygghet och säkerhet i det egna hemmet (prop. 1996/97:124 s. 88). Även den som i egenskap av underleverantör utför delar av de beslutade hemtjänstinsatserna, exempelvis städtjänster, får enligt regeringen anses bedriva tillståndspliktig hemtjänst. Den som inte utför någon insats gentemot brukaren, utan endast exempelvis tillreder mat som någon annan tillhandahåller till brukaren, kan dock inte anses bedriva verksamhet i form av hemtjänst. Som *IVO* framhållit kan i enskilda fall gränsdragningsfrågor uppstå, som i förlängningen kan behöva lösas i rättstillämpningen. Motsvarande frågor uppstår redan i dag för verksamhet som är tillståndspliktig enligt SoL.

Införande av tillståndsplikt för vissa verksamheter enligt LSS

Regeringen anser att det finns samma behov av att kontrollera att bara seriösa aktörer är aktiva i verksamhet som avser ledsagarservice, biträde av kontaktperson eller avlösarservice i hemmet som för övriga delar av LSS-verksamheten. Även om insatsen kontaktperson, som *SKL* framhållit, i dagsläget inte bedrivs yrkesmässigt kan det enligt regeringens mening inte uteslutas att sådan verksamhet kan förekomma i framtiden. Regeringen anser därför att samma regler bör gälla för denna insats som för liknande insatser enligt LSS. Tillståndsplikten bör endast omfatta den som yrkesmässigt driver verksamhet. Den som anlitas som anställd eller uppdragstagare av kommunen inom ramen för kommunens egen verksamhet bör inte omfattas. Förslaget bör därför inte försvåra kommunernas rekrytering av exempelvis kontaktpersoner, vilket *Falkenbergs kommun* befarar. Regeringen anser mot denna bakgrund att tillståndsplikt även bör införas för verksamhet som avser ledsagarservice, biträde av kontaktperson eller avlösarservice i hemmet enligt LSS.

I enlighet med vad *Föreningen Sveriges Socialchefer, Företagarna* och *Svenska Vård* framför är det viktigt att IVO:s handläggningstider är rimliga. Regeringen gav i oktober 2015 IVO i uppdrag att stärka kapaciteten i verksamheten med tillståndsprövning (S2015/06289/FST), och myndigheten har bedrivit ett omfattande utvecklingsarbete för att effektivisera sin ärendehantering. De nya arbetsuppgifter som nu tillförs IVO kan visserligen innebära handläggningstider som kan komma att påverka verksamheterna under en övergångsperiod. Regeringens avsikt är dock att IVO ska ha så goda förutsättningar som möjligt för att fullgöra sitt uppdrag. Konsekvenserna för myndigheten behandlas vidare i avsnitt 9.1.3.

Regeringens förslag: Nya krav ska införas för tillstånd att bedriva verksamhet enligt socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och för enskilda som i egenskap av huvudmän vill bedriva verksamhet inom skolväsendet. Tillstånd ska endast få beviljas den som genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat den insikt i de gällande föreskrifter som krävs för att bedriva verksamheten och i övrigt visar sig lämplig att bedriva sådan verksamhet. I fråga om en juridisk person ska prövningen avse den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten, styrelseledamöter och styrelsesuppleanter, bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten. Tillståndsinnehavaren ska även ha ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om villkor för tillstånd respektive godkännande.

Regeringens bedömning: Myndigheternas rätt att begära ut uppgifter från belastningsregistret, samt behovet av sekretess i myndigheternas tillståndsgivning och tillsyn, bör ses över.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har i sitt förslag till lagtext inte närmare angett vilka faktorer som ska beaktas i lämplighetsprövningen. Utredningen har vidare inte redovisat någon bedömning av huruvida myndigheternas rätt att begära ut uppgifter från belastningsregistret samt behovet av sekretess i myndigheternas tillståndsgivning och tillsyn bör ses över.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna, bl.a. *Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Härnösands kommun* och *Handikappförbunden (HSO)*, tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget och bedömningen. *Riksrevisionen* anser att ett införande av ägar- och ledningsprövning skulle kunna bidra till högre kvalitet i välfärden genom att samhället får bättre kontroll över vilka personer och företag som tillåts verka inom välfärdssektorn. *Botkyrka kommun* anser att de kriterier som ägar- och ledningsprövningen föreslås utgå från tar fasta på grundprinciperna om transparens och insyn som offentlig verksamhet ska vila på. Förslaget om att tillståndsinnehavaren ska ha ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som verksamheten kräver bidrar enligt kommunen till kontinuitet, som är av stor vikt för både brukare och elever. *IVO* anser att ny prövning av ägare och ledning endast bör krävas när ändringar som berör ägare och ledning skett, inte vid byte av lokal, föreståndare eller annan åtgärd som kräver ändring i tillståndet. Myndigheten anser även att det bör förtydligas om prövningen ska ske i alla ägarled när en juridisk person som ansöker om tillstånd har ägare i flera led. *Statens skolinspektion* efterfrågar ytterligare vägledning när det gäller vilka andra föreskrifter än de som reglerar skolområdet som sökanden ska ha kunskap om. Myndigheten anser även att det av lagstiftningen bör framgå att det ankommer på sökanden att i samband med ansökan redovisa om det finns personer utanför den formella ägar- eller

ledningskretsen som har ett väsentligt inflytande över verksamheten. *SKL* och *Kronobergs läns landsting* anser att ägar- och ledningsprövning även bör göras inom hälso- och sjukvårdens områden. Flera remissinstanser, bl.a. *Friskolornas riksförbund*, *Företagarna*, *Lernia*, *Lärarnas Riksförbund*, *Svenskt Näringsliv* och *Vårdföretagarna Almega*, anser att kraven i någon form även bör gälla offentliga utförare. Svenskt Näringsliv anför att det är orimligt att kompetens- och lämplighetskraven ska vara lägre för offentligt drivna verksamheter. Svenskt Näringsliv föreslår även ett system med fasta tidsgränser för IVO och Skolinspektionen att fatta beslut, för att förhindra att handläggningstiderna blir oproportionerligt långa. Organisationen anser vidare att en sökande, utöver insikt och erfarenhet i de krav som ställs på verksamheten, även ska ha kunskaper om ekonomi och redovisning. I detta ingår enligt Svenskt Näringsliv att sökanden ska kunna redogöra för sina erfarenheter från det aktuella, eller något näraliggande verksamhetsområde. Organisationen anser även att det bör införas krav på ekonomisk långsiktighet i verksamheten. Vårdföretagarna Almega anför att ägar- och ledningsprövning bör ske på organisationsnivå, inte för varje enskild verksamhet, och att en aktör som har genomgått en godkänd ägar- och ledningsprövning inte bör prövas igen när denne startar eller tar över ytterligare en verksamhet. *Svenska kyrkan* anser att det är otydligt vem som anses ha ett väsentligt inflytande över verksamheten i idéburna verksamheter, som exempelvis församlingar och kooperativ.

FSO Fria förskolor (FSO) anför att ansvarig kommunal nämnd har stor påverkan på både kommunens och den enskilda huvudmannens verksamhet, varför ett grundläggande kompetenskrav borde uppställas för dessa nämnder. Organisationen är även kritisk till att kommunerna föreslås få rätt att begära utdrag ur belastningsregistret vid varje förändring i personkretsen, då ett sådant förfarande kan leda till kraftiga inskränkningar i den personliga integriteten för bl.a. medlemmar i föräldrakooperativ. *FSO* och *Arbetsgivarföreningen Kfo* anför vidare att styrelsen i ett föräldrakooperativ inte sällan utgörs av alla medlemmar, dvs. av kooperativets ägare. Föreningarna ifrågasätter om det är rimligt att lämplighetspröva dessa. Arbetsgivarföreningen *Kfo* vill särskilt belysa vikten av att beviskraven för de ekonomiska förutsättningarna ställs i relation till verksamhetens art och omfattning. Exempelvis har mindre brukarkooperativ i huvudsak de egna assistansbesluten som enda garanti, och är givetvis också känsliga för förändringar i medlemsunderlaget. *Ersta diakoni* anför att det bör tas hänsyn till att en idéburen verksamhetsledning kan bestå av en mångfald olika perspektiv och aktörer samt att erfarenhet av tidigare missbruk och kriminalitet kan vara viktig för ledningsarbetet i sådan verksamhet. *Kronobergs läns landsting*, *Läraryrket*, *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* och *Vision* anser att det också bör införas krav på ekonomisk långsiktighet i verksamheten. Läraryrket anför att en elev som väljer en grundskola har en långsiktig plan om nio år för sin skolgång. Rimligen bör då också skolan enligt förbundet ha en plan som motsvarar åtminstone så många skolår som den erbjuder. *Kammarrätten i Stockholm*, *Förvaltningsrätten i Linköping*, *Statens skolverk* och *Idéburna skolors riksförbund* anser att kravet på insikt är för vagt formulerat. Kammarrätten i Stockholm anför att det inte framgår närmare hur företrädarna ska kunna visa att detta krav är uppfyllt, utöver genom att åberopa eventuell tidigare erfarenhet. Kammarrätten i Stockholm och

Prop. 2017/18:158 Förvaltningsrätten i Linköping anser även att kravet på lämplighet är allmänt hållet och ger stort utrymme för skönsmässiga bedömningar. Idéburna Skolors Riksförbund anför att idéburna skolor och förskolors ekonomiska stabilitet oftast i första hand bygger på ett gott anseende, som tryggar elevunderlaget, och inte ett stort kapital. Skolverket anser att det är motstridigt att det ställs krav att elevunderlaget ska vara tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt, samtidigt som det inte ska ske en prövning av ägarnas ekonomiska långsiktighet.

Göteborgs och Ronneby kommuner, Näringslivets Regelnämnd, Riksförbundet Pensionärs gemenskap och Småföretagarnas Riksförbund avstyrker förslaget, men kommenterar det inte särskilt. *Coompanion* avstyrker förslaget och anför att det kan leda till en ökad segregation i kooperativa förskolor, eftersom styrelse och föreståndare även behöver beakta föräldrars kompetens- och utbildningsnivå samt lämplighet att delta i eventuellt senare styrelsearbete. Organisationen anser vidare att förslaget står i strid med kooperativa principer genom att det ger rätt att överpröva de företrädare som medlemmarna demokratiskt utser på sin stämma. *SPF Seniorerna* avstyrker förslaget och anför att utdrag ur belastningsregistret utgör ett intrång i den personliga integriteten samt motverkar återanpassning till samhället för den som avtjänat sitt straff.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

En ägar- och ledningsprövning bör införas

Tillstånd att bedriva verksamhet enligt LSS får endast meddelas om sökanden, med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt, visat sig lämplig. Något liknande krav på personlig och ekonomisk lämplighet finns inte för tillståndspliktig verksamhet enligt skollagen (2010:800) eller SoL. Det innebär att Skolinspektionen, IVO och kommunerna har begränsade möjligheter att avslå en ansökan om godkännande eller tillstånd eller ingripa i tillsynen på grund av exempelvis ekonomisk misskötsamhet eller brottslighet.

Införandet av tillståndsplikt med ett krav på lämplighet för en viss verksamhet har ofta motiverats med att det rör sig om socialt ansvarsfulla uppgifter och att samhället har ett väsentligt intresse av att uppgifterna sköts väl. En särskild prövning av huvudmannens lämplighet inom skolväsendet har även föreslagits av Friskolekommittén i betänkandet *Friskolorna i samhället* (SOU 2013:56). Enligt kommitténs mening kan en sådan prövning ytterligare garantera att huvudmannen och dennes företrädare har tillräckliga förutsättningar för att kunna erbjuda utbildning av god kvalitet. En prövning av huvudmannens lämplighet är enligt kommittén viktig även med tanke på elevers och föräldrars förtroende för utbildningen vid en fristående skola och för utbildningssystemet i dess helhet. Införandet av en lämplighetsprövning i LSS motiverades även med att det förekommit ett inte obetydligt antal oseriösa företag bland dem som ansökt om tillstånd för att bedriva verksamhet (prop. 2012/13:1 utg.omr. 9 avsnitt 7.16.3). Regeringen bedömer att införandet av krav på insikt och lämplighet inom övriga tillståndspliktiga verksamhetsområden inom välfärdssektorn kan motverka en liknande utveckling med etablering av oseriösa företag inom de områdena som inom LSS-området. Tjänster inom välfärdssektorn riktas i stor utsträckning till grupper som befinner sig i

utsatta positioner och på olika sätt befinner sig i en beroendesituation i förhållande till den som levererar tjänsten. Att minska oseriösa aktörers möjlighet att bedriva skattefinansierad välfärdsverksamhet är dessutom viktigt för allmänhetens tilltro till sektorn som helhet. En ägar- och ledningsprövning medför att det blir tydligt vilka som företräder aktörerna och innebär en granskning av företrädarnas lämplighet och insikt. Mot denna bakgrund anser regeringen att det bör införas en ägar- och ledningsprövning för all tillståndspliktig verksamhet inom socialtjänsten och skolväsendet.

Regeringen anser att det för den enskilde och för samhället är lika viktigt att de som har inflytande i verksamheten är lämpliga, oavsett om verksamheten bedrivs i ett aktiebolag, en ekonomisk förening, en stiftelse eller en ideell förening. Detsamma gäller för kraven på insikt i och ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. Stiftelser och ideella föreningar omfattas inte av samma krav på redovisning som andra organisationer och företag. Det finns därför, särskilt om granskningen av företrädare för t.ex. aktiebolag stärks, en risk för att kriminella aktörer skulle använda sig av sådana associationsformer för att kunna börja driva verksamhet på välfärdsområdet och få del av skattemedel. En sådan utveckling skulle riskera att påverka tilltron till verksamheterna på området, men också till de idéburna aktörer som verkar inom sektorn. Regeringen anser därför, till skillnad från *Arbetsgivarföreningen Kfo* och *Coompanion*, att kraven på lämplighet och insikt bör riktas mot personer som är verksamma i alla typer av associationsformer som bedriver verksamhet inom de aktuella områdena.

Regeringen anser att det behöver utredas vidare om det finns skäl att, såsom *Kronobergs läns landsting* och *SKL* förespråkar, införa en ägar- och ledningsprövning inom hälso- och sjukvården. Utredningen Ordning och reda i vården ska därför bl.a. utreda behov och förutsättningar för, samt för- och nackdelar med att införa viss tillståndsprövning eller alternativ till sådan prövning inom hälso- och sjukvårdsområdet (dir. 2017:128). Utredaren ska exempelvis analysera förutsättningarna med utgångspunkt i den modell som Ägarprövningsutredningen och Välfärdsutredningen föreslår för SoL, LSS och skollagen. Uppdraget ska delredovisas senast den 15 juni 2018 och i övrigt redovisas senast den 31 december 2018.

Allmänt om prövningen

Med anledning av *Svenskt Näringslivs* förslag om ett system med fasta tidsgränser för myndigheterna, inom vilken de ska besluta om tillstånd eller godkännande, vill regeringen framhålla följande. En ansökan om godkännande som enskild huvudman för bl.a. grundskola och gymnasieskola ska ha kommit in till Skolinspektionen senast den 31 januari kalenderåret innan utbildningen ska starta, och beslut i ärendet ska om möjligt fattas före den 1 oktober kalenderåret innan utbildningen ska starta (2 kap. 1 och 3 §§ skolförordningen [2011:185] och 2 kap. 1 och 3 §§ gymnasieförordningen [2010:2039]). På detta område finns således redan en tidsgräns. Regeringen har i propositionen Trygg och säker vård för barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet bedömt att lagstadgade tidsfrister för IVO:s tillståndsprövning inte bör införas, eftersom det riskerar att leda till undanträngningseffekter. Det måste i första hand vara

Prop. 2017/18:158 myndighetens uppgift att göra nödvändiga prioriteringar i sin verksamhet (prop. 2016/17:59 s. 15). Regeringen ser inte skäl att nu göra någon annan bedömning när det gäller behovet av tidsgränser för IVO:s tillståndsprövning. Frågan om handläggningstiderna hos myndigheten behandlas närmare i avsnitt 4.1.

Med anledning av vad IVO och *Vårdföretagarna Almega* framför om prövning av aktörer och personer som redan genomgått en ägar- och ledningsprövning, bör följande förtydligande göras. Ett tillstånd att bedriva verksamhet inom socialtjänsten avser en viss verksamhet och ett godkännande som enskild huvudman inom skolväsendet avser viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet. Vid prövningen av en ansökan om tillstånd eller godkännande måste därför bedömningen av om de nya kraven är uppfyllda göras i förhållande till den verksamhet som ansökan avser. Det innebär att en bedömning måste göras för varje verksamhet om företrädarna har tillräcklig insikt och är lämpliga att bedriva den verksamheten. Det är den myndighet som prövar en ansökan om tillstånd eller godkännande som i varje enskilt fall ska göra en bedömning av om kraven för tillstånd eller godkännande kan anses uppfyllda. En myndighet kan också av olika anledningar välja att granska om kraven alltjämt är uppfyllda inom ramen för sin tillsyn. Regeringen anser därför inte att det är lämpligt att fastslå exakt vilken utredning som är befogad i varje given situation. I normalfallet bör dock den omständigheten att en person redan varit föremål för ägar- och ledningsprövning tala för att handläggningen av ärendet blir enklare än i andra situationer, beroende på hur långt tillbaka i tiden den prövningen skett, och under förutsättning att det i tidigare utredningar inte framkommit omständigheter som talar emot personens lämplighet. Prövningen ska emellertid ske i förhållande till den aktuella verksamheten. Det är därför inte givet att en verksamhet ska beviljas tillstånd, även om de enskilda personerna var för sig tidigare varit föremål för ägar- och ledningsprövning.

Kravet på insikt

I enlighet med utredningens förslag bör Skolinspektionen, IVO samt kommunerna pröva om sökanden har tillräcklig insikt i de gällande föreskrifter som krävs för att bedriva verksamheten samt i övrigt är lämplig i samband med en ansökan om godkännande eller tillstånd. För att samma grundläggande kvalifikationskrav ska gälla för etablering av tillståndspliktig verksamhet inom välfärdssektorn föreslår regeringen att identiska krav ska införas i skollagen, SoL och LSS. Kraven för att få bedriva tillståndspliktig verksamhet inom välfärdssektorn blir därmed utformade på ett likartat sätt.

Ett krav på insikt är viktigt för att ge blivande tillståndshavare en högre beredskap för uppdraget, och därigenom ytterligare säkerställa att sökanden har goda förutsättningar att kunna erbjuda en verksamhet av god kvalitet. Ett krav på lämplighet bidrar också till att oseriösa aktörer inte etablerar sig inom välfärdssektorn, vilket är viktigt för barns, elevers, brukares och samhällets förtroende för välfärdssektorn.

Bland andra *Kammarrätten i Stockholm* efterfrågar ett förtydligande av kravet på insikt. Regeringen anser att detta, utöver krav på kunskap om innehållet i den lagstiftning som reglerar den specifika verksamheten, även

bör omfatta kunskap om bl.a. de arbetsrättsliga och arbetsmiljörättsliga regler som gäller för verksamheten. Vidare krävs att företrädarna kan visa att de har kunskap om de ekonomiska regelverk som styr associationsformen, exempelvis reglerna i årsredovisningslagen (1995:1554), förkortad ÅRL, och aktiebolagslagen (2005:551), förkortad ABL.

Av 2 kap. 5 § skollagen framgår att den enskilde ska ha förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen. Av förarbetena framgår att begreppet är avsett att omfatta samtliga bestämmelser i lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter som gäller för den aktuella skolformen eller fritidshemmet. Det anges även att detta krav, i enlighet med praxis på området, får anses innebära att t.ex. budget och elevprognoser ska ge vid handen att verksamheten i praktiken har förutsättningar att följa föreskrifterna (prop. 2009/10:165 s. 643).

Även den befintliga regleringen i LSS och SoL ger viss möjlighet att pröva frågor som rör kunskap och erfarenhet om verksamheten. Inom ramen för den provning som görs av en sökande enligt SoL prövas om verksamheten uppfyller krav på kvalitet och säkerhet. Enligt LSS görs en provning av om sökanden med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt visat sig lämplig att bedriva verksamheten. Det som avses med omständigheter i övrigt är bl.a. kompetens, utbildning och erfarenhet av betydelse för verksamheten, kunskaper om de krav som ställs på verksamheten enligt gällande föreskrifter samt tillgång till kompetent administrativ och ekonomisk förvaltning (prop. 2012/13:1 utg.omr. 9 avsnitt 7.16.3).

Syftet med förslaget om ägar- och ledningsprovning är att detta ska komplettera den nuvarande provningen. Den befintliga regleringen i skollagen tar främst sikte på kunskaper om aktuella skolförfattningar. Det kan dock även finnas behov av att sökanden har kunskap om andra relevanta författningar, exempelvis arbetsrättslig lagstiftning och arbetsmiljöföreskrifter. För att kunna kontrollera att sökanden har relevant insikt kan det vidare finnas ett behov av att kunna verifiera att sökanden har ekonomiska kunskaper, t.ex. om de associationsrättsliga kraven på att upprätta en kontrollbalansräkning eller relevanta krav som följer av ÅRL. Förslaget innebär vidare att det inte kommer att räcka att ha tillgång till kompetent administrativ och ekonomisk förvaltning, vilket gäller i dag enligt LSS. Det kommer även att ställas vissa kompetenskrav på den enskilde sökanden.

Bedömningen bör ske samlat för hela den berörda kretsen, dvs. kravet ska i ett aktiebolag vara uppfyllt av styrelsen, verkställande direktör (vd) och ägare tillsammans (se vidare nedan). När det gäller verksamhet som bedrivs av t.ex. ett kooperativ, som saknar ägare med väsentligt inflytande och vd eller annan med ett bestämmande inflytande över verksamheten, ska styrelsen tillsammans ha de kunskaper som krävs. Varje ledamot i en styrelse behöver alltså inte ha kunskapen, men kompetensen måste sammantaget finnas i den berörda kretsen. I ett handelsbolag ska kraven uppfyllas gemensamt av de bolagsmän som har ett väsentligt inflytande.

Den krets som ska prövas

I 2 kap. 5 § skollagen anges att den enskilde ska ha förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen. Hos vilken krets dessa

Prop. 2017/18:158 förutsättningar ska finnas anges inte närmare. Även i SoL saknas ett tydligt angivande av vilken krets som ska prövas. Av förarbetena framgår dock att prövningen endast ska avse föreståndaren för verksamheten (prop. 1996/97:124 s. 186).

I 23 § LSS finns en uppräknning av vilken krets som ska prövas i juridiska personer. Denna består av den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten, de styrelseledamöter och styrelsesuppleanter som till följd av eget eller närståendes ekonomiska intresse har en väsentlig gemenskap med den juridiska personen, som är grundad på andelsrätt eller därmed jämförligt ekonomiskt intresse, och bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag.

Enligt regeringens mening finns ett behov av att kretsen anges på ett likartat sätt i de olika lagarna. Prövningen bör omfatta vd eller annan som har ett bestämmande inflytande över verksamheten, styrelseledamöter och ägare med ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Svenska kyrkan efterfrågar ett förtydligande av vad som avses med väsentligt inflytande. Om alla ägare skulle prövas så skulle alla som t.ex. äger aktier i ett börsbolag eller är medlemmar i ett kooperativ kunna bli föremål för prövning, vilket inte är avsikten. Kretsen bör därför avgränsas till ägare med ett väsentligt inflytande över verksamheten. Eftersom ägande kan struktureras på många olika sätt måste bedömningen av vem som har ett väsentligt inflytande göras samlat utifrån alla omständigheter i det enskilda fallet. Hur ägarförhållandena ser ut i övrigt kan påverka vilket inflytande som en delägare har över verksamheten. Som en huvudregel kan dock en ägare anses ha ett väsentligt inflytande i ett aktiebolag om ägaren representerar mer än 10 procent av det röstberättigade aktiekapitalet. Om verksamheten bedrivs av en fysisk person ska han eller hon prövas. Föreningar och stiftelser har inga ägare varför prövningen där som utgångspunkt endast kommer att omfatta styrelsen. Med anledning av vad IVO anför om prövning i flera ägarled vill regeringen förtydliga att om en ägare med väsentligt inflytande är en annan juridisk person, ska prövningen kunna omfatta även ledning och ägare hos denna. Det avgörande är vilket inflytande dessa personer kan anses ha över verksamheten, oavsett om det är direkt eller indirekt genom andra juridiska personer.

Med anledning av *Cooperations* och *FSO:s* synpunkter vill regeringen understryka att en ägar- och ledningsprövning inte är en överprövning av vilka företrädare som väljs på en stämma. Dessa personer är alltså företrädare för den juridiska personen. Den organisation som väljer att bedriva en viss verksamhet blir dock tvungen att uppfylla vissa krav. Som anförts ovan är det för den enskilde och för samhället lika viktigt att de som har inflytande i verksamheten är lämpliga, oavsett i vilken typ av organisation som verksamheten bedrivs.

Bland annat för att förhindra att bulvanförhållanden uppstår bör prövningen även omfatta andra än vd som har ett bestämmande inflytande över verksamheten. Regeringen vill dock förtydliga att det ska vara fråga om en ledande funktion på motsvarande nivå som en vd, exempelvis en förvaltare, eller någon som visserligen inte har en sådan formell ställning, men i praktiken utövar ett motsvarande inflytande. En anställd med arbetsledande funktion, som exempelvis en rektor, ingår inte i prövningen, om

det inte finns några omständigheter som talar för det. Vilka kompetenskrav och liknande som gäller för rektorer, föreståndare och verksamhetsansvariga regleras i särskild ordning.

En nackdel med att inte precisera kretsen tydligare är att det blir svårare för den som ansöker om ett tillstånd att veta vilken krets som kommer prövas vid en ägar- och ledningsprövning. Motsvarande bestämmelser finns dock redan i LSS och i yrkestrafiklagen (2012:210) och har vad regeringen erfarit inte lett till några större tillämpningsproblem. Med hänsyn till att motsvarande krav redan finns i befintlig lagstiftning, och behovet av att kunna förhindra att oseriösa aktörer tar sig in på välfärdsområdet genom kringgående av uppställda krav, bedömer regeringen att fördelarna med kravet överväger nackdelarna. Även personer som har ett bestämmande inflytande över verksamheten bör därför ingå i den krets som prövas. Regeringen anser, till skillnad från *Skolinspektionen*, att det inte finns skäl att införa en särskild reglering i lagstiftningen om att det ankommer på sökanden att i samband med ansökan redovisa om det finns personer utanför den formella ägar- eller ledningskretsen som har ett väsentligt inflytande över verksamheten. Det ankommer alltid på sökanden att lämna tillräckliga uppgifter för att en myndighet ska kunna pröva om kraven för att bevilja en ansökan är uppfyllda.

Den personliga lämpligheten i övrigt

Som en del i ägar- och ledningsprövningen ska en bedömning göras av företrädarnas lämplighet i övrigt. Eftersom syftet med prövningen är att förhindra att oseriösa aktörer verkar inom välfärdssektorn kan det räcka med att det finns brister i detta hänseende hos en person för att lämplighetskravet inte ska anses uppfyllt.

Med anledning av Kammarrätten i Stockholms och *Förvaltningsrätten i Linköpings* synpunkter beträffande tolkningen av kravet på lämplighet bedömer regeringen att det finns skäl att förtydliga vilka faktorer som ska beaktas. Enligt regeringen bör viljan och förmågan att fullgöra skyldigheterna mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas vid lämplighetsprövningen. Som exempel på omständigheter av det sist nämnda slaget kan nämnas att personen har haft en ledande ställning i ett bolag som är eller har varit försatt i konkurs. I den helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet som ska göras bör dock vägas in om någon ekonomisk misskötsamhet kan läggas personen till last.

Regeringen anser i likhet med *Ersta diakoni*, FSO och *SPF Seniorerna* att den principiella utgångspunkten i ett rättssamhälle är att den som har avtjänat ett straff ska ha samma rätt som alla andra att verka i samhället, och att uppgifterna i belastningsregistret är integritetskänsliga. Uppgifterna måste därför hanteras med försiktighet och endast lämnas ut om de kan ha relevans för prövningen.

Mot bakgrund av att syftet med tillståndsmyndighetens prövning är att eftersträva seriösa ägare är det rimligt att brott av förmögenhetsrättslig karaktär beaktas vid prövningen. Det finns vidare ett generellt behov av att förhindra att kriminella söker sig till välfärdsverksamhet. Även t.ex. vålds- och sexualbrott bör därför kunna vägas in vid en prövning. Enbart den omständigheten att en person har dömts för ett brott ska dock inte per

Prop. 2017/18:158 automatik innebära att lämplighetskravet inte anses uppfyllt, utan prövningen måste göras utifrån den verksamhet som ska bedrivas och omständigheterna i det enskilda fallet. Tillståndsmyndigheten ska göra en samlad bedömning av alla omständigheter, såsom exempelvis hur långt tillbaka i tiden brottet begicks, brottets beskaffenhet och hur sökanden har uppträtt därefter.

Om företrädarna tidigare har drivit en verksamhet vars godkännande eller tillstånd har återkallats, om verksamhet bedrivits olagligen eller om ansvarig myndighet i sin tillsyn funnit allvarliga brister i verksamheten, kan det också påverka bedömningen av företrädarnas lämplighet.

Skolinspektionen har i dag inte någon rätt att begära utdrag ur belastningsregistret. I ärenden om tillstånd och tillsyn enligt LSS och SoL har dock IVO befogenhet att begära att få ut uppgifter ur belastningsregistret. I ärenden enligt LSS omfattar rättigheten den som myndigheten överväger att bevilja tillstånd för och den krets av personer som ska omfattas av lämplighetsprövningen. I ärenden om tillstånd enligt SoL omfattar rättigheten den som myndigheten överväger att ge tillstånd till, styrelseledamot, verkställande direktör eller firmateknare, föreståndare för verksamheten samt delägare i det fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag som ärendet gäller. Eftersom tidigare brottslighet bör vägas in i lämplighetsprövningen finns det skäl att se över myndigheternas möjligheter att begära uppgifter ur belastningsregistret.

Kravet på ekonomiska förutsättningar

Även en aktörs ekonomiska förhållanden bör redovisas och beaktas vid tillståndsgivningen och vara föremål för tillsyn. Om en tillsynsmyndighet exempelvis konstaterar att det finns en risk att verksamheten inom en nära framtid kommer att gå i konkurs bör detta kunna vara ett skäl att ingripa mot verksamheten. Även om barn, elever eller brukare ännu inte påverkas på ett sätt som kan ge anledning att ingripa på andra grunder kan det finnas skäl att återkalla ett tillstånd så att verksamheten kan avvecklas på ett mer ordnat sätt än genom exempelvis en konkurs mitt under en termin. Ett krav bör därför införas på att aktören ska ha ekonomiska förutsättningar att följa föreskrifterna för verksamheten.

Lagrådet anför att innebörden av kravet på ekonomiska förutsättningar bör utvecklas och förklaras. Regeringen vill med anledning av detta framhålla att det avgörande bör vara hur ekonomin påverkar möjligheten att driva verksamheten i enlighet med de krav som ställs för den specifika verksamheten. Det är inte ovanligt att en verksamhet tillfälligt går med underskott, och ett underskott i sig innebär inte att kravet på ekonomiska förutsättningar inte är uppfyllt. De ekonomiska förutsättningarna att följa föreskrifterna för verksamheten kan också påverkas på andra sätt än genom underskott, t.ex. om ägarna gör så stora uttag att det inte kan anses finnas tillräckligt med kapital för att fortsätta bedriva verksamheten.

Det kan således bli aktuellt att ingripa mot en aktör om ekonomin kraftigt försämras, t.ex. genom vikande elevunderlag eller att aktörens tillgångar minskar, på ett sådant sätt att det påverkar förutsättningarna att bedriva en verksamhet av godtagbar kvalitet enligt lagar och andra föreskrifter. Om en aktör, t.ex. genom en bankgaranti, kan visa att den har ekonomiska medel att hantera en kortvarig minskning av efterfrågan, eller

genom en prognos kan visa att verksamheten på nytt kan drivas med överskott innan den ekonomiska situationen inverkar menligt på verksamheten, bör det inte bli aktuellt med ingripande på den aktuella grunden.

Om det är fråga om ett bolag som ingår i en koncern bör det även beaktas om ekonomin i koncernen som helhet påverkar aktörens ekonomiska förutsättningar.

Till skillnad från Kronobergs läns landsting, *Läraryrket*, Svenskt Näringsliv, *TCO* och *Vision* anser regeringen, i likhet med utredningen, att det inte bör införas något särskilt krav på långsiktighet i verksamheten. Det krav på ekonomiska förutsättningar som regeringen föreslår syftar till att minska risken för plötsliga nedläggningar. Regeringen bedömer att det inte är möjligt att införa krav som garanterar en fortsatt drift i nio år, som Läraryrket förespråkar.

För att bedöma om de nya krav som föreslås är uppfyllda kan det bli aktuellt för myndigheterna att begära in ekonomisk information som potentiellt kan tänkas röra affärshemligheter. Det finns därför skäl för regeringen att skyndsamt se över behovet av sekretess i IVO:s och Skolinspektionens tillståndsgivning och tillsyn.

Frågan om ägar- och ledningsprövning för kommuner och landsting

Flera remissinstanser, bl.a. *Friskolornas riksförbund*, *Företagarna*, *Lernia*, *Lärarnas Riksförbund*, Svenskt Näringsliv och *Vårdföretagarna* *Almega*, anser att de krav som uppställs inom ramen för ägar- och ledningsprövningen i någon form även bör gälla offentliga utförare.

Utredningen har haft i uppdrag att bedöma om någon form av prövning bör göras av anställda som befinner sig i ledande ställning i offentlig verksamhet. Utredningen har valt att inte lämna något sådant förslag. Utredningen anför bl.a. att kommunallagen (2017:725) vilar på den principiella grunden att de förtroendevalda har ansvaret för att fatta alla beslut. Även om kommuner och landsting delegerar rätten att besluta i vissa ärenden till de anställda så är de förtroendevalda ur revisions synpunkt helt ansvariga för all verksamhet. Det är medborgarna som i allmänna val utkräver ansvar av de folkvalda. Om den offentliga verksamheten uppvisar brister är det alltså folket som i första hand kan utkräva ansvar genom att rösta bort de förtroendevalda och ersätta dem med andra. Någon motsvarighet för medborgarna att ställa vd och styrelsen till ansvar i aktiebolag om verksamheten inte håller en godtagbar kvalitet finns inte. Kommuner och privata aktörer har olika roller och ansvar. Kommunerna har ett lagstadgat ansvar att tillhandahålla socialtjänst och utbildning åt medborgarna, och förutsätts ha kunskap och kompetens inom det som utgör kommunernas grundläggande uppdrag.

Regeringen gör sammanfattningsvis bedömningen att det finns sådana principiella skillnader mellan kommunal och enskild verksamhet att det inte finns skäl att införa något som motsvarar en ägar- och ledningsprövning för kommunal verksamhet.

Bemyndigande att utfärda föreskrifter

Det kan finnas behov av mer detaljerade föreskrifter om ansökningsförfarandet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

4.3 Myndigheternas tillsyn

Regeringens förslag: Tillsyn ska utövas över att kraven på ägare och ledning samt de ekonomiska förutsättningarna är uppfyllda. Förändringar i den krets av personer som omfattas av ägar- och ledningsprövningen ska anmälas till tillsynsmyndigheten senast en månad efter förändringen. Verksamhetens tillstånd ska kunna återkallas utan föregående föreläggande om kraven inte är uppfyllda.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har föreslagit att planerade förändringar i den krets av personer som omfattas av ägar- och ledningsprövning ska anmälas i skälig tid.

Remissinstanserna: Den övervägande delen av remissinstanserna har inte kommenterat förslaget särskilt.

Skolinspektionen anför bl.a. att förslaget behöver justeras så att det tydligt framgår att anmälan ska ske innan en förändring i den krets av personer som omfattas av ägar- och ledningsprövning träder i kraft och hur lång tid innan ändringen som en anmälan ska ske. Det bör enligt *Skolinspektionen* även införas författningsstöd för att myndigheten ska kunna återkalla godkännandet om en huvudman, efter föreläggande, vägrar att komma in med information om ändrade förhållanden. Det bör enligt myndigheten vidare förtydligas att en godkänd huvudman fortlöpande ska uppfylla kraven. *Arbetsgivarföreningen Kfo* anser att det tydligare bör framgå vad som menas med skälig tid, och att det är orimligt att verksamhetens tillstånd ska kunna återkallas utan föreläggande. *Friskolornas riksförbund* anser att bristande ekonomiska förutsättningar eller bristande lämplighet inte bör vara grund för återkallande av tillstånd, utan att detta endast bör kunna ske vid allvarliga kvalitetsbrister. *Förvaltningsrätten i Linköping* anser att det tydligare av lagtexten bör framgå när tillsynsmyndigheten får återkalla ett tillstånd utan föregående föreläggande. *Halmstads kommun* anför att det bör utredas ytterligare hur en återkallelse påverkar den enskilda kommunen och att det bör åligga IVO att underrätta berörd kommun vid en återkallelse av tillstånd.

Skälen för regeringens förslag

Tillsyn ska utövas över att de nya kraven är uppfyllda

För att säkerställa att kraven på insikt och lämplighet i övrigt upprätthålls bör tillsyn utövas över att kraven på verksamheten samt ägare och ledning är uppfyllda.

Regeringen anser till skillnad från *Skolinspektionen* att det inte krävs någon ytterligare bestämmelse för att förtydliga att de aktuella kraven fortlöpande ska vara uppfyllda. Den föreslagna regleringen i skollagen är utformad i enlighet med metodiken i andra befintliga regleringar av tillståndspliktig verksamhet, t.ex. LSS och alkohollagen (2010:1622).

Lagrådet anför att det förefaller oklart vilka förelägganden som kan meddelas vid brister i de ekonomiska förutsättningarna. Det bör därför

framhållas att förelägganden endast får beslutas om det finns faktiska och rättsliga möjligheter att följa ett föreläggande. Ett föreläggande måste också vara tillräckligt tydligt för att det ska framgå vad som krävs för att bristerna ska anses vara åtgärdade. Det är emellertid svårt att på förhand förutse hur ett föreläggande bäst utformas i ett enskilt fall, och förslaget om bemyndigande innebär att det kan komma att regleras närmare i föreskrifter hur kravet på ekonomiska förutsättningar ska uppfyllas för olika typer av verksamheter. Det finns även inom andra rättsområden olika former av krav på en tillståndshavares ekonomi, där tillsynsmyndigheten har möjlighet att utfärda förelägganden. Det kan således inte uteslutas att ett föreläggande i vissa situationer är ett relevant instrument i tillsynen av de ekonomiska förutsättningarna, som tillsynsmyndigheterna bör ha tillgång till även inom detta område.

Ändringar i den berörda kretsen ska anmälas

Utredningen har föreslagit att ett krav införs på att anmälningar av ändringar i den berörda kretsen sker i skälig tid i förväg. Syftet med detta krav är att underlätta för myndigheternas tillsyn. Det är därför enligt regeringen inte nödvändigt att ställa ett krav på att anmälningar ska ske i skälig tid i förväg. För att det ska bli tydligt när en anmälan senast ska ske bör i stället ett krav uppställas på att anmälan ska ske senast en månad efter förändringen. Det hindrar inte att en anmälan görs i förväg.

Regeringen anser, till skillnad från Skolinspektionen, att det inte behövs något ytterligare lagstöd för att myndigheten ska kunna återkalla godkännandet om en huvudman, efter föreläggande, vägrar att lämna uppgift om ändrade förhållanden.

Återkallelse ska kunna ske utan särskilt föreläggande

Om en tillståndsinnehavare inte uppfyller kraven i ett tillstånd kan det bli aktuellt med ingripande från tillsynsmyndigheten. Både IVO och Skolinspektionen kan förelägga en tillståndsinnehavare att åtgärda brister. Om ett föreläggande inte följs kan som en yttersta sanktion tillståndet återkallas. Om bristerna är mycket allvarliga kan tillståndet återkallas utan föregående föreläggande, se 26 kap. 14 § skollagen, 13 kap. 9 § SoL och 26 g § LSS.

Regeringen anser, till skillnad från *Friskolornas riksförbund*, att de ovan beskrivna möjligheterna till återkallelse bör finnas även vid brister i fråga om ägar- och ledningsprövningen. Denna prövning syftar till att förhindra att kvalitetsbrister uppkommer. Det är angeläget att tillsynsmyndigheterna kan ingripa innan bristande ekonomiska förutsättningar eller bristande lämplighet har hunnit drabba brukare och elever.

Tillsynsmyndigheten bör kunna förelägga aktören att åtgärda en brist. Ett föreläggande kan emellertid enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer endast utfärdas om det finns förutsättningar för att det kan följas. Ett tillstånd eller ett godkännande bör därför kunna återkallas utan föregående föreläggande om aktören saknar rättslig eller faktiskt möjlighet att åtgärda de brister som föranlett frågan om återkallelse av tillståndet. Detta kan t.ex. vara fallet om skälet för att ta upp frågan om återkallelse är konkurs, om aktören uppvisar kraftigt försämrade ekonomiska förutsättningar och inte har någon möjlighet att avhjälpa bristen, eller om

Prop. 2017/18:158 aktören är ett aktiebolag där samtliga aktier övergår till en person som bedöms vara olämplig. I sammanhanget bör framhållas att det av 25 § FL följer att tillståndshavaren ska ges tillfälle att yttra sig innan ett sådant beslut fattas.

Eftersom det således kan vara många olika situationer som gör att ett föreläggande inte går att följa anser regeringen, till skillnad från *Förvaltningsrätten i Linköping*, att det varken är lämpligt eller möjligt att uttömmade i lagtexten reglera i vilka situationer tillsynsmyndigheten får återkalla ett tillstånd utan föregående föreläggande.

I enlighet med vad *Halmstads kommun* anfört kan en återkallelse innebära problem för en kommun om den med kort varsel behöver lösa behoven för berörda elever eller brukare. Regeringen förutsätter att tillsynsmyndigheterna bara använder möjligheten till återkallelse efter noggranna överväganden och snarast informerar berörda kommuner. Kommunerna bör redan i dag ha en viss beredskap att hantera nedläggningar av verksamheter i enskild regi. Denna fråga behandlas vidare i avsnitt 9.1.4.

4.4 Avgifter

Regeringens förslag: De myndigheter som ansvarar för att besluta om tillstånd att bedriva verksamhet enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt godkännande att bedriva verksamhet inom skolväsendet enligt skollagen ska få ta ut en avgift för att pröva en ansökan. Detsamma ska gälla en kommun som handlägger ärenden om godkännande av en enskild som huvudman enligt skollagen. Regeringen, en kommun eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om avgifter.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har föreslagit att en avgift endast ska tas ut för den del av tillståndsprövningen som utgörs av ägar- och ledningsprövning och att avgifter ska få tas ut även för tillsyn av att villkor för tillståndet alltså är uppfyllda. Utredningen har även föreslagit att en avgift ska tas ut vid en anmälan av förändringar i personkretsen.

Remissinstanserna: En övervägande del av de remissinstanser som yttrat sig över utredningens förslag avstyrker förslaget. *Företagarna*, *Svenska vård* och *Svenskt Näringsliv* anför att tillståndsproceduren i sig utgör ett inträdeshinder och att införandet av en skyldighet att betala en avgift försvårar inträdet ytterligare. *Svenskt Näringsliv* anser vidare att det saknas incitament till effektivare handläggning i en modell med avgiftsfinansiering.

Arbetsgivarföreningen Kfo anför att till synes små belopp snabbt blir höga för en verksamhet som bedrivs för ett fåtal personer. *Tillväxtverket* anför att det bör finnas en möjlighet till kostnadsdifferentiering, eftersom en tillståndsplikt annars kan försvåra för mindre företag, inte minst inom den idéburna sektorn. *Skolinspektionen* anser att en avgift för godkännandeförfarandet i sin helhet bör införas för att minska antalet ansökningar som aldrig leder till att någon skola startas. *Skolinspektionen* och *Skolverket* anser att det ska vara möjligt att ta ut avgift endast vid det första ansökningstillfället, eftersom en annan ordning riskerar att leda till

att tillståndshavare låter bli att anmäla förändringar eller avstår från att genomföra förändringar som är ändamålsenliga för verksamheten. Skolinspektionen är vidare av samma skäl tveksam till ett införande av en avgift vid en anmälan om förändringar i personkretsen. Skolinspektionen avstyrker förslaget om avgifter för tillsyn, då det enligt myndigheten är svårt att motivera att en viss del av dess tillsyn ska vara avgiftsbelagd, medan andra delar är avgiftsfria. Det kommer enligt myndigheten även att vara svårt att avgöra vilka kostnader som kan hänföras till de olika tillsynsuppdragen.

Ägarprövningsutredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Ägarprövningsutredningen har även föreslagit att en avgift ska tas ut vid anmälan av förändringar i personkretsen.

Remissinstanserna: En övervägande del av de remissinstanser som har yttrat sig över Ägarprövningsutredningens förslag, bl.a. *Socialstyrelsen*, *Karlstads kommun* och *Föreningen Sveriges Socialchefer*, tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *IVO* anser att även en ansökan om ändring av ett tillstånd borde omfattas av Ägarprövningsutredningens förslag om tillståndsavgifter. Bland andra *Ale* och *Norrköpings kommuner* samt *Föreningen Jag* avstyrker Ägarprövningsutredningens förslag om avgifter. *Ale* kommun anser att det finns en risk att mindre kommuner behöver ta ut högre avgifter. *Norrköpings kommun* och *Föreningen Jag* anser att det finns en risk för att avgifterna vältras över på och drabbar kommunen, brukarna och eleverna.

Skälen för regeringens förslag: Avgiftsfinansiering av tillståndsprovningar finns inom en rad områden, bl.a. vid provningar av ansökningar om alkoholtillstånd och på apoteksområdet. I enlighet med vad som anförs i avsnitt 4.1 och 4.2 anser regeringen att utökade tillståndskrav för att bedriva verksamhet inom socialtjänsten och skolväsendet är nödvändiga. Regeringen anser att kostnaden som uppkommer med anledning av dessa krav bör bekostas av de enskilda aktörer som väljer att vara verksamma inom socialtjänsten och skolväsendet och, i den mån en övervältring av kostnaden sker, av de kommuner som väljer att använda sig av enskilda utförare. Regeringen anser därför, till skillnad från bl.a. *Ale* och *Norrköpings kommuner* samt *Föreningen Jag*, att provningen bör avgiftsfinansieras.

Utredningen har föreslagit att en avgift endast ska få tas ut för den del av tillståndsprovningen som utgörs av ägar- och ledningsprovning. Med anledning av *Skolinspektionens* synpunkter, och i enlighet med Ägarprövningsutredningens förslag, föreslår regeringen att en avgift ska införas för tillstånds- och godkännandeprovningen i dess helhet, vilket motverkar förekomsten av tillstånd som inte utnyttjas inom skolväsendet och socialtjänstområdet. Vidare innebär detta att kostnaderna för ägar- och ledningsprovningen inte behöver redovisas särskilt och separeras från tillstånds- och godkännandeprovningen i sin helhet.

Regeringen anser, i likhet med *IVO*, och till skillnad från Skolinspektionen och *Skolverket*, att även ansökningar som föranleds av ändringar i befintlig verksamhet bör vara avgiftspliktiga. Det är rimligt att exempelvis den som vill utvidga en befintlig verksamhet får stå för ansökningskostnaden på samma sätt som den som vill starta en helt ny verksamhet.

Mot bakgrund av vad Skolinspektionen anför om svårigheten att hålla isär kostnader, och med hänsyn till att avgifter införas för tillstånds- och

Prop. 2017/18:158 godkännandeprövningen, anser regeringen att det för närvarande inte finns skäl att införa avgifter för tillsynen av om kraven på ägare och ledning är uppfyllda.

Svenskt Näringsliv anser att det saknas incitament till effektivare handläggning för myndigheterna i en modell med avgiftsfinansiering. Regeringen avser dock inte att låta myndigheterna disponera avgifterna själva. Det ankommer på IVO och Skolinspektionen att anpassa verksamheten efter de anslag som regeringen beslutar och de krav på effektiviseringar som regeringen ställer på myndigheterna, samt att utifrån detta ta ut de avgifter som krävs för att täcka kostnaderna för verksamheten. Vad gäller kommunerna är det dessa som kommer att besluta om och disponera avgifterna för ansökan om godkännande som huvudman för förskola och vissa fritidshem inom ramen för det kommunala självstyret. Kommunerna har redan i dag rätt att ta ut vissa avgifter. Vid beräkningen av avgifterna gäller självkostnadsprincipen för kommunerna. Till skillnad från utredningens förslag innebär regeringens förslag att endast en tillståndavgift införs och inte någon tillsynsavgift, vilket begränsar risken för en omfattande ärendehantering på den enskildes bekostnad.

Med anledning av vad *Tillväxtverket* anför om att det bör finnas en möjlighet till kostnadsdifferentiering konstaterar regeringen att avgifterna kan differentieras på ett sådant sätt att de i normalfallet blir lägre för en mindre omfattande verksamhet. Avgiftssättningen bör också så långt som möjligt vara transparent och preciserad på förhand så att företagen kan inkludera kostnaderna för att ansöka om tillstånd i sina kalkyler. Regeringen bedömer att avgifterna inte kommer att bli så pass höga att de utgör ett hinder för den som har för avsikt att bedriva en verksamhet långsiktigt.

Skolinspektionen anför att det finns en risk att huvudmän inte anmäler förändringar i personkretsen om de ska betala en anmälningsavgift, om det inte blir några följder om anmälan inte görs. Regeringen föreslår, mot bakgrund av de risker som Skolinspektionen påtalat, inte att någon särskild anmälningsavgift ska få tas ut vid anmälningar av förändringar i den berörda kretsen.

Förslagets konsekvenser för företag m.fl. utvecklas i avsnitt 9.

5 Offentlig upphandling

5.1 Allmänt om lagen om offentlig upphandling

Lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, (LOU), gäller vid upphandlingar som genomförs av upphandlande myndigheter. Med upphandling avses de åtgärder som vidtas i syfte att anskaffa varor, tjänster eller byggentreprenader genom tilldelning av kontrakt. Flertalet av bestämmelserna i LOU genomför bestämmelser i LOU-direktivet. I ett kapitel i lagen, 19 kap., regleras emellertid sådana upphandlingar som helt eller delvis faller utanför direktivets tillämpningsområde. Det gäller dels upphandlingar vars värde understiger de tröskelvärden som gäller enligt LOU-direktivet, dels upphandlingar av sådana sociala tjänster och andra

särskilda tjänster som anges i bilaga 2 till lagen. De tjänster som räknas upp i bilaga 2 till lagen motsvarar de tjänster som räknas upp i bilaga XIV till LOU-direktivet.

Prop. 2017/18:158

5.2 Upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster i LOU-direktivet

LOU-direktivet innehåller i artikel 74–77 bestämmelser om ett särskilt upphandlingssystem för upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster, som föreskriver hur kontrakt som avser sådana tjänster och som uppgår till eller överstiger ett särskilt tröskelvärde ska tilldelas. Tröskelvärdet för sådana tjänster uppgår enligt artikel 4 d till 750 000 euro, för närvarande 7 113 450 kronor.

De tjänster som omfattas av kategorin sociala tjänster och andra särskilda tjänster räknas upp i bilaga XIV till direktivet med angivande av s.k. CPV-koder, se *bilaga 14*. Det rör sig bl.a. om hälsovård, socialtjänst och närbesläktade tjänster samt administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration, hälsovårdsförvaltning och administration avseende kultur. Även exempelvis hotell- och restaurangtjänster, posttjänster och smedtjänster ingår i kategorin sociala tjänster och andra särskilda tjänster.

LOU-direktivet reglerar alltså endast sådan upphandling som uppgår till minst det tillämpliga tröskelvärdet. Att en upphandling understiger tröskelvärdet och därmed inte omfattas av direktivets tillämpningsområde innebär dock inte med nödvändighet att den faller helt utanför EU-rätten. Om en sådan upphandling har ett bestämt gränsöverskridande intresse omfattas den enligt EU-domstolens praxis av EU:s primärrätt, vilket innebär att bestämmelserna i EUF-fördraget om bl.a. de fria rörligheterna och de grundläggande principerna som följer av fördraget ska tillämpas. För att en upphandling ska anses ha ett bestämt gränsöverskridande intresse ska enligt EU-domstolens praxis handeln mellan medlemsstaterna påverkas, eller i vart fall riskera att påverkas, av upphandlingen. Enligt artikel 1.4 i LOU-direktivet påverkar inte direktivet medlemsstaternas frihet att i enlighet med unionsrätten definiera vad de anser vara tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Av skäl 6 till direktivet framgår vidare att icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse inte omfattas av direktivets tillämpningsområde.

5.3 Upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster enligt LOU

Bestämmelserna i artikel 74–76 i LOU-direktivet om upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster har i huvudsak genomförts genom bestämmelser i 19 kap. LOU och en bilaga till lagen, bilaga 2. I bilagan räknas de tjänster som kategoriseras som sociala tjänster och andra särskilda tjänster upp med angivande av CPV-koder. Bilagan motsvarar bilaga XIV till LOU-direktivet. Upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster, oavsett värde, omfattas därmed av samma regler i LOU som sådana upphandlingar vars värde understiger tröskelvärdena.

Artikel 77 i LOU-direktivet reglerar möjligheten för upphandlande myndigheter att reservera kontrakt för vissa tjänster till organisationer som uppfyller ett antal i artikeln uppställda krav. Artikeln är frivillig för medlemsstaterna att genomföra. Enligt artikel 77.1 får medlemsstaterna föreskriva att de upphandlande myndigheterna får reservera rätten för en organisation att delta i offentlig upphandling exklusivt för vissa av de hälso- och sjukvårdstjänster, sociala tjänster och kulturella tjänster som avses i artikel 74 och som omfattas av de CPV-koder som räknas upp i artikeln. De CPV-koder som räknas upp är 75121000-0, 75122000-7, 75123000-4, 79622000-0, 79624000-4, 79625000-1, 80110000-8, 80300000-7, 80420000-4, 80430000-7, 80511000-9, 80520000-5, 80590000-6, från och med 85000000-9 till och med 85323000-9, 92500000-6, 92600000-7, 98133000-4, 98133110-8.

I artikel 77.2 anges de villkor som en organisation ska uppfylla för att få delta i en reserverad upphandling. Organisationen ska ha som syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till tillhandahållande av sådana tjänster som avses i punkt 1. Vinsterna ska återinvesteras för att uppnå organisationens syfte. I artikeln anges vidare att vid eventuell vinstutdelning eller omfördelning bör detta ske på grundval av deltagande. Enligt artikeln ställs också krav på lednings- och ägarstrukturen i den organisation som fullgör kontraktet. Denna ska grundas på personalens ägande eller deltagande, eller kräva aktivt deltagande av personal, användare eller berörda parter. Ytterligare ett krav är att organisationen inte får ha tilldelats något kontrakt för den berörda tjänsten av den upphandlande myndigheten enligt artikeln under de senaste tre åren.

Enligt artikel 77.3 får löptiden för kontraktet inte överstiga tre år. Av artikel 77.4 följer att anbudsinfordran ska innehålla en hänvisning till denna artikel. I artikel 77.5 finns en bestämmelse som riktar sig till EU-kommissionen och som anger att kommissionen ska göra en bedömning av effekterna av artikeln och rapportera till Europaparlamentet och rådet senast den 18 april 2019.

Artikel 94 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU av den 26 februari 2014 om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (LUF-direktivet) innehåller motsvarande bestämmelser.

Artikel 77 i LOU-direktivet och artikel 94 i LUF-direktivet genomfördes inte i svensk rätt i samband med genomförandet av direktiven genom LOU och lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna (se prop. 2015/16:195 del 2 s. 905 f.).

6 Upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster

6.1 Frågans tidigare behandling

6.1.1 Genomförandeutredningen

Genomförandeutredningen hade i uppdrag att föreslå hur vissa bestämmelser i 2014 års EU-direktiv på upphandlingsområdet skulle genomföras i svensk rätt (dir. 2012:96, 2013:92 och 2014:38). I utredningens uppdrag ingick att analysera och ge förslag till genomförande av bestämmelserna om upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster (artikel 74–76 i LOU-direktivet och artikel 91–94 i LUF-direktivet). I utredningens uppdrag ingick också att analysera och utarbeta författningsförslag avseende upphandlingar som inte eller endast delvis omfattas av direktiven, dvs. främst sådana upphandlingar som understiger direktivens tröskelvärden. Utredningen bedömde i delbetänkandet Nya regler om upphandling (SOU 2014:51) att det var uteslutet att i de nya lagarna inte ha några regler om upphandling av sociala och andra särskilda tjänster under tröskelvärdena. Utredningen övervägde vidare alternativet att reglera upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster med särskilda regler, men ansåg att inte heller detta var lämpligt. Som skäl för sitt ställningstagande anförde utredningen sammanfattningsvis att de positiva effekter som eventuellt skulle bli följden av sådana regler inte övervägde de risker som följer av ett mer komplicerat regelverk. Utredningens slutsats var att bestämmelserna borde genomföras på motsvarande sätt som den ordning som gällde för s.k. B-tjänster enligt LOU. Utredningen förslog därför att 19 kap. i den nya lagen om offentlig upphandling skulle reglera såväl upphandling under EU-direktivens tröskelvärden som upphandling av sådana sociala och särskilda tjänster som räknas upp i en bilaga till lagen (SOU 2014:51 s. 325 f.).

Remissutfallet över Genomförandeutredningens delbetänkande var blandat. Huvuddelen av de remissinstanser som yttrade sig ansåg att lagstiftaren borde använda det nationella handlingsutrymmet i högre utsträckning än vad utredningen föreslagit, bl.a. Kammarkollegiet, Arbetsförmedlingen, Trafikverket, Famna – Riksorganisationen för idéburen vård och social omsorg, Coompanion och Sveriges Offentliga Inköpare (SOI). Flera representanter från den idéburna sektorn ansåg att det förhållandet att lagstiftaren inte bättre utnyttjar det handlingsutrymme som finns begränsar möjligheten för idéburna organisationer att samarbeta med kommunerna. Några remissinstanser, bl.a. Kammarkollegiet, Arbetsförmedlingen och SOI, förordade en särreglering för upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster.

Ett flertal remissinstanser, bl.a. Arbetsförmedlingen, Stockholms läns landsting, Västra Götalands läns landsting, SKL, SKL Kommentus, SOI och Advokatfirman Lindahl, ansåg att regeringen borde tillsätta en utredning för att utreda frågan om en mer ändamålsenlig reglering.

Några remissinstanser, bl.a. Försvarets materielverk (FMV), Sandvikens kommun och Lantbrukarnas riksförbund (LRF), tillstyrkte förslaget. Konkurrensverket (KKV) hade inga invändningar mot förslaget, men såg

Prop. 2017/18:158 det inte heller som en självklarhet att samma regler skulle gälla för upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster som för upphandling under tröskelvärdet.

Genomförandeutredningens förslag behandlades av regeringen i propositionen Nytt regelverk om upphandling (prop. 2015/16:195 del 2 s. 900 f.). I propositionen uttalade regeringen att utgångspunkten bör vara att lagstiftaren ska ta tillvara det nationella handlingsutrymmet vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster i syfte att tillgodose enskildas särskilda behov av tjänsterna. Vidare framhölls att de idéburna aktörerna bör få större möjligheter att verka på marknaden för sociala tjänster och att det finns ett behov av enklare och mer ändamåls- enliga bestämmelser för dessa typer av upphandlingar. Regeringen konstaterade dock att det i det aktuella lagstiftningsärendet saknades beredningsunderlag för att lämna förslag till någon annan ordning än den som utredningen föreslagit och som gällde enligt dåvarande LOU och lagen (2007:1092) om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF). Mot denna bakgrund föreslogs att de nya lagarnas kapitel om icke direktivstyrd upphandling även skulle omfatta upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster. Regeringen redovisade emellertid i sammanhanget de direktiv som getts till Valfärdsutredningen att föreslå nya regler för upphandling av välfärdstjänster samt de förslag som lämnats av Utredningen för ett stärkt civilsamhälle. Regeringen framhöll även att den hade för avsikt att göra en översyn av de nationella bestämmelserna.

6.1.2 Utredningen för ett stärkt civilsamhälle

Utredningen för ett stärkt civilsamhälle hade bl.a. i uppdrag att lämna förslag till hur organisationers möjligheter att delta i offentliga upphandlingar kan förbättras (dir. 2014:40 och dir. 2015:38). Utredningen föreslog i betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) bl.a. att upphandlingar av sociala tjänster och andra särskilda tjänster, vars värde understiger tillämpligt tröskelvärde och som inte har ett bestämt gränsöverskridande intresse, inte ska omfattas av lagen om offentlig upphandling.

Remissutfallet över utredningens förslag i denna del var blandat. Flera remissinstanser tillstyrkte eller var positiva till utredningens förslag, bl.a. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Skåne läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Botkyrka kommun, Arbetarnas bildningsförbund, Bräcke diakoni, Famna – riksorganisationen för idéburen vård och social omsorg, Forum – idéburna organisationer med social inriktning och Skyddsvärnet. Många av dessa var generellt positiva till den förenkling som förslaget innebar och flera bedömde att det skulle bidra till bättre möjligheter att främja de idéburna organisationerna medverkan i upphandlingar.

SKL tillstyrkte förslaget att upphandling av sociala tjänster eller andra särskilda tjänster vars värde understiger tillämpligt tröskelvärde och som inte har ett bestämt gränsöverskridande intresse inte skulle omfattas av den nya lagen om offentlig upphandling och anförde att sådan upphandling i stället bör regleras i särskild ordning.

Upphandlingsmyndigheten var generellt positiv till att utnyttja de möjligheter för nationella undantag som upphandlingsdirektiven ger, men framhöll att det samtidigt var angeläget att dessa möjligheter tas tillvara utan att kraven på rättssäkerhet eftersätts. Myndigheten, som anförde att bedömningen av om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte många gånger är komplex och måste göras från fall till fall, ifrågasatte om det ur rättssäkerhetssynpunkt är tillräckligt och ändamålsenligt att överlåta åt de upphandlande myndigheterna att i varje enskild upphandling göra den bedömningen. Myndigheten pekade vidare på att en ökad transparens och öppenhet medför att risken för ett upplevt godtycke och korruption minskar samt att möjligheterna för intresserade aktörer att få kännedom om olika uppdrag ökar. Mot denna bakgrund ansåg Upphandlingsmyndigheten att en huvudregel om annonsering borde gälla, men med relativt långtgående undantagsmöjligheter, t.ex. om det saknas ett bestämt gränsöverskridande intresse. Myndigheten ansåg vidare att det finns anledning att samordna förslaget med den översyn av de nationella reglerna som regeringen angett att den avser genomföra, eftersom det är viktigt att det skapas ett så enhetligt regelverk som möjligt.

Flera remissinstanser, bl.a. KKV, Svenskt Näringsliv, Advokatfirman Delphi, Almega och Konkurrenskommissionen, avstyrkte eller var negativa till förslaget. Av dessa framförde flera att förslaget riskerade att leda till konkurrensnedvridningar, minskad effektivitet och en ökad risk för korruption. Flera framförde också att det inte finns något som visar att det är just det civila samhällets organisationer som skulle gynnas av förslaget. KKV ansåg att konsekvenserna av förslaget inte var tillräckligt utredda. Myndigheten uttryckte förståelse för ambitionen att vidga möjligheterna att teckna kontrakt med civilsamhällets organisationer eller andra organisationer utan vinstintresse, men konstaterade att förslaget innebar att kontrakt på upp till omkring sju miljoner kronor skulle vara helt oreglerade, med stora möjligheter till korruption och små möjligheter till uppföljning och tillsyn. Svenskt Näringsliv och Företagarna anförde att den svenska vård- och omsorgsmarknaden kännetecknas av ett bestämt gränsöverskridande intresse och att risken därför var stor att den föreslagna regleringen skulle leda till att upphandlande myndigheter bryter mot EUrätten. Länsstyrelsen i Sörmland ansåg att det finns en risk att mindre företag skulle missgynnas av förslaget, vilket kan snedvrída konkurrensen. Svenskt Näringsliv och Advokatfirman Delphi pekade på att utredningen inte berört frågan hur upphandlingens värde ska beräknas.

6.2 Enklare och flexibla regler bör gälla för upphandling av vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster

Regeringens bedömning: Det nationella handlingsutrymmet för att ha enklare och flexibla regler för upphandling av vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster, s.k. välfärdstjänster, bör utnyttjas.

Ett fåtal regler som säkerställer öppenhet och rättssäkerhet bör gälla vid offentlig upphandling av välfärdstjänster vars värde understiger tillämpligt tröskelvärde.

Utredningens förslag och bedömning: Överensstämmer delvis med regeringens. Till skillnad från regeringen har utredningen föreslagit att upphandlingar av välfärdstjänster vars värde understiger tillämpligt tröskelvärde och som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse helt ska undantas från LOU.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser som yttrar sig över bedömningarna är generellt positiva till en förenkling av regelverket, exempelvis *Landsorganisationen i Sverige (LO)*, *Forum – idéburna organisationer med social inriktning (Forum)*, *Kronobergs läns landsting*, *Arbetsförmedlingen*, *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)*, *Pensionärernas riksorganisation (PRO)* och *Svenska kyrkan*. Flera remissinstanser, bl.a. *KKV*, *Upphandlingsmyndigheten*, *Örebro läns landsting* och *SKL*, anser dock att ett ytterligare regelsystem i lagen gör regelverket svåröverskådligt och förespråkar att förenklingar görs samlat för alla icke-direktivstyrda upphandlingar och upphandlingar av sociala tjänster och andra särskilda tjänster. Även exempelvis *Lernia* och *Svenskt Näringsliv* framhåller att ytterligare regler medför att en redan omfattande lagstiftning blir mer omfattande. *Skolverket* och *Uppsala Universitet* anser att ett mer flexibelt regelverk för upphandling behöver utredas vidare.

Remissutfallet är blandat när det gäller utredningen om ett undantag från LOU för sådana upphandlingar av välfärdstjänster som understiger tillämpligt tröskelvärde och som saknar gränsöverskridande intresse. Nästan samtliga representanter för den idéburna sektorn, bl.a. *Famna – riksorganisationen för idéburen vård och social omsorg (Famna)*, *Svenska kyrkan* och *Studieförbunden*, tillstyrker eller är i huvudsak positiva till förslaget. Även *Forum* tillstyrker förslaget, men konstaterar samtidigt att det är viktigt att det skapas förutsättningar för transparens, dels för att se till att många aktörer släpps in i sammanhang där deras kunskaper och resurser kan komma till bruk, dels för att undvika risken för korruption. *Ersta diakoni* och *Bräcke diakoni* anser att en höjd gräns för direktupphandling skulle vara av stor betydelse för mindre verksamheter och vid starten av idéburna organisationer. *LO* och *Svenska kommunalarbetsförbundet (Kommunal)* är i grunden positiva till förslaget. *Studieförbunden* anser att utredningens förslag om att underlätta för civilsamhället i upphandling skulle kunna bidra till att öka kvalitet och mångfald inom välfärden, inte minst på kommunal nivå. Nästan samtliga kommuner och landsting som yttrar sig i frågan, bl.a. *Stockholms läns landsting*, *Halmstads*, *Sigtuna* och *Luleå kommuner*, tillstyrker eller är i

huvudsak positiva till förslaget och flera av dessa anser bl.a. att det skulle underlätta idéburna organisationers deltagande i upphandlingar.

Skolverket, *Kommerskollegium*, KKV, *Företagarna*, Svenskt Näringsliv, *Svenska vård*, *Vårdföretagarna Almega* och *Lernia* avstyrker eller är i huvudsak negativa till utredningens förslag. Flera av dessa uttrycker farhågor om att förslaget kan öppna upp för godtycke och korruption. *Almega* anför att om utredningens syfte är att upphandlingar ska tilldelas idéburna aktörer finns det inte något som säkerställer att så faktiskt blir fallet med förslaget och framhåller att förslaget främst missgynnar små företag. Detta är en farhåga som även delas av *Vårdförbundet*. KKV anser det önskvärt med en enklare och mindre omfattande upphandlingslagstiftning och anser att uppdraget att se över upphandling av välfärdstjänster bör ske i samband med en översyn av det nationella upphandlingsregelverket. Liknande invändningar framförs av Upphandlingsmyndigheten, SKL och Örebro läns landsting. Flera av de remissinstanser som avstyrker förslaget, bl.a. Svenskt Näringsliv, *Företagarna* och *Svenska vård*, bedömer att samtliga kontrakt inom vård och omsorg har gränsöverskridande intresse eftersom det finns flera internationella aktörer på marknaden. En synpunkt som många av dessa remissinstanser, och även bl.a. *Förvaltningsrätten i Linköping*, *Sveriges advokatsamfund* och *Advokatfirman Delphi*, framför är att bedömningen av om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse är komplex och svår. Några påpekar också att det finns en risk för att denna fråga ger upphov till svåra och långa överprövningsprocesser. *Sveriges advokatsamfund* och *Advokatfirman Kahn Pedersen* anser att lagtexten bör kompletteras med en bestämmelse som ger vägledning om vad som är ett bestämt gränsöverskridande intresse.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: I likhet med remissinstanserna som yttrar sig över utredningens förslag finns ett brett stöd bland remissinstanserna som yttrar sig över promemorian för att utnyttja det nationella handlingsutrymmet för att ha enklare och flexibla regler för upphandling av vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster. Detta framhålls exempelvis av *Upphandlingsmyndigheten*, KKV, *Kronobergs läns landsting*, *Skåne läns landsting*, *Norrköpings kommun*, *Almega*, *Forum*, *Kommunal*, *SKL* och *Sveriges offentliga inköpare (SOI)*. Flera av dessa, t.ex. Upphandlingsmyndigheten, KKV, *Almega* och även *Småföretagarnas riksförbund*, påpekar emellertid också att det finns risk för att regelverket blir svåröverskådligt och att lagtillämpningen försvåras när flera särregleringar införs. Upphandlingsmyndigheten, KKV, *Almega*, *Utbildningsföretagen Almega* och *Sveriges advokatsamfund* anser att förslagen bör samordnas med den pågående Utredningen om vissa förenklade upphandlingsregler. KKV framhåller att flera ändringar på kort tid i ett regelverk komplicerar tillämpningen bl.a. genom många olika övergångsbestämmelser och medför kostnader för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer. Även *Skåne läns landsting* lyfter frågan om de föreslagna reglerna i promemorian kan komma i konflikt med utredningens uppdrag.

De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inga invändningar mot promemorians förslag om att även upphandlingar som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse ska omfattas av ett fåtal bestämmelser. Bland dessa kan nämnas *Förvaltningsrätten i Linköping*, *Tillväxtverket*, *MUCF*,

Prop. 2017/18:158 *Skolverket, Coompanion, Lernia, SKL, Svenska vård, SOI, Spf Seniorerna, LO, TCO, Kommunal, Vårdförbundet* och det stora flertalet kommuner. Flera av dessa lyfter fram betydelsen av öppenhet och transparens, och andra remissinstanser, bl.a. *Kommerskollegium, Upphandlingsmyndigheten, Coompanion* och *SKL*, framhåller att annonsering ger ökad insyn vilket ökar konkurrensen och förbättrar möjligheterna för små aktörer. *Kommunal* anser att en avsaknad av regler inte med nödvändighet innebär en förenkling vare sig för upphandlare eller leverantörer. *Kils kommun* framhåller att ett generellt undantag kan leda till skönsmässiga bedömningar. *Ronneby kommun* framför att förslagen kan bidra till att idéburna leverantörer ges bättre förutsättningar att få kännedom om möjligheter att leverera till offentlig sektor och bättre uppfyller de rättssäkerhetskrav som bör gälla även vid upphandling av välfärdstjänster. Liknade synpunkter framförs även av exempelvis *Västernorrlands läns landsting, Örebro läns landsting* samt *Härjedalens och Burlövs kommuner*. *LO* anser att förslagen bör öka intresset för olika typer av leverantörer att lämna anbud i välfärdsupphandlingar under tröskelvärdet. Flera remissinstanser, bl.a. *KKV, Kommerskollegium, Upphandlingsmyndigheten, Tillväxtverket, Sveriges Advokatsamfund, Omega, Företagarna, Svenskt Näringsliv* och *Lernia*, anser emellertid att förslagen, även om de går i rätt riktning i förhållande till utredningens förslag, inte är tillräckliga för att garantera rättssäkerhet vid upphandling av välfärdstjänster. *LO* och *TCO* anser att förslaget bör förtydligas med att upphandlande myndigheter ska få ställa bl.a. arbetsrättsliga villkor.

Några remissinstanser, framförallt representanter för den idéburna sektorn, avstyrker förslagen i promemorian, exempelvis *Famna, Skyddsvärnet, Idéburna skolors riksförbund, Studieförbunden*, och *Unizon*. Forum avstyrker förslagen i allt väsentligt och anser att de inte i någon väsentlig utsträckning kommer att medföra några förbättringar för idéburna sektor. Även *Svenska kyrkan* avstyrker förslagen i huvudsak och anför att ett sedvanligt anbudsförfarande enligt *LOU* innebär administrativa förfaranden och säkerställer att grundläggande rättssäkerhetsgarantier upprätthålls och att incitamenten därmed minskar för att myndigheter i dialog med idéburna aktörer ska vara beredda att utforma nya typer av partnerskap kring välfärdsuppdrag. *Skyddsvärnet* befarar att förslagen i promemorian riskerar att stjälpa de idéburna aktörerna, vilket kan komma att leda till att dessa minskar i omfattning. *Skåne läns landsting* och *Grums kommun* anser inte att förslagen går tillräckligt långt för att stärka de idéburna organisationernas möjligheter.

Skälen för regeringens bedömning

Enklare och mer flexibla regler

Upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster som uppgår till minst EU:s tröskelvärde, för närvarande 750 000 euro eller 7 113 450 kronor, regleras som anförts i avsnitt 5.2 endast av ett fåtal bestämmelser i *LOU-direktivet* (artikel 74–76). Med sociala tjänster och andra särskilda tjänster avses sådana tjänster som räknas upp i bilaga XIV till direktivet, där de anges med angivande av s.k. CPV-koder, se *bilaga 14*. Med CPV-koder avses den gemensamma nomenklatur (Common Procurement Vocabulary) med koder för varor, tjänster och byggtreprenader som

Europeiska kommissionen fastställt och som ska användas vid annonsering av upphandling. I skäl 114 till LOU-direktivet anges att skälet till att särskilda bestämmelser införts för denna typ av tjänster är att de på grund av sin natur fortfarande har en begränsad gränsöverskridande dimension och att de tillhandahålls i ett särskilt sammanhang som varierar betydligt mellan medlemsstaterna på grund av olika kulturella traditioner. Detta anges också vara skälet till att ett högre tröskelvärde ska gälla för sådana tjänster än för andra. I skäl 114 anges vidare att medlemsstaterna bör sträva efter att fullfölja målen om att förenkla och lätta den administrativa bördan för upphandlande myndigheter och leverantörer. När det gäller upphandlingar som understiger det tillämpliga tröskelvärdet finns inga krav i LOU-direktivet på att medlemsstaterna ska ha några regler, men enligt EU-domstolens praxis kan upphandlande myndigheter ändå vara skyldiga att följa de grundläggande principerna för upphandling (se avsnitt 6.4 för en redogörelse för de grundläggande principerna). På samma sätt kan det krävas att det finns effektiva rättsmedel för upphandlingar som understiger tröskelvärdena, även om det direktiv som särskilt reglerar hur upphandlingar ska kunna överprövas i domstol inte gäller.

Det är en allmän strävan från regeringens sida att möjliggöra för en mångfald av leverantörer att delta i offentliga upphandlingar. Civilsamhällets organisationer har en viktig roll för tillhandahållandet av vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster. Komplexa och omfattande regler kan verka hämmande för många organisationer och mindre företag och ett enklare regelverk kan därför underlätta inte minst sådana organisationers deltagande i upphandlingar. Det är därför, som regeringen också uttalat tidigare (prop. 2015/16:195 del 2 s. 902), viktigt att utnyttja det utrymme som finns att skapa ett så enkelt och ändamålsenligt regelverk som möjligt för sådana upphandlingar som inte omfattas av LOU-direktivet. Detta är också något som är efterfrågat och förs fram som önskemål av remissinstanser från olika sektorer som yttrat sig över såväl utredningens som promemorians förslag. Det är vidare viktigt att regelverket utformas på ett sätt som kan bidra till att de idéburna aktörernas särskilda potential tas till vara. Regeringen delar därför bedömningen att regelverket för upphandling av vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster bör förenklas i så stor utsträckning som möjligt.

Regeringen instämmer emellertid i vad utredningen och *MUCF* anför om att många av de problem som upplevs med offentlig upphandling inte synes beror på regelverket i sig, utan på den praktiska tillämpningen. Regeringen konstaterar att Upphandlingsmyndigheten har en viktig roll att fylla genom att ge stöd och vägledning om reglernas tillämpning. Av rapporten Statistik om offentlig upphandling 2017 framgår att de idéburna organisationer som deltog i offentliga upphandlingar i genomsnitt lämnade 2,0 anbud var 2016, vilket kan jämföras med 3,7 för övriga organisationer. I de fall idéburna organisationer deltog ledde dock sex av tio lämnade anbud från idéburna organisationer till kontrakt, vilket kan jämföras med drygt fyra av tio för övriga organisationer. Enligt regeringen visar detta på det utrymme som finns att med stöd av befintligt regelverk utforma upphandlingar på ett sätt som kan bidra till att idéburna organisationernas medverkan främjas. Inte desto mindre finns det enligt regeringens bedömning också ett utrymme för att förenkla regelverket för upp-

Prop. 2017/18:158 handlingar och göra det mer flexibelt, vilket kan gagna såväl upphandlande myndigheter som leverantörer, och bidra till att upphandlingarna leder till en bättre kvalitet. Regeringens utgångspunkt är att detta utrymme så långt som möjligt och lämpligt bör utnyttjas. I likhet med utredningen anser regeringen att detta är särskilt angeläget vid upphandling av vissa av de tjänster som ingår i kategorin sociala tjänster och andra särskilda tjänster.

Ett fåtal grundläggande regler

Ett renodlat undantag från upphandlingsreglerna, som Valfärdsutredningen och även Utredningen för ett stärkt civilsamhälle föreslagit, skulle medföra en stor frihet för upphandlande myndigheter när de upphandlar tjänster även vid upphandlingar som uppgår till relativt höga värden. Ett sådant undantag skulle bl.a. innebära att dessa tjänster kunde anskaffas genom att myndigheten vänder sig direkt till en vald leverantör, utan att andra leverantörer i praktiken har någon möjlighet att få insyn i eller vetskap om upphandlingen. Även om många remissinstanser som yttrar sig över utredningens förslag, bl.a. *Famna*, *Svenska kyrkan* och flertalet kommuner, är positiva till ett sådant undantag är det också flera remissinstanser, bl.a. *KKV*, *Svenskt Näringsliv* och *Företagarna*, som avstyrker eller är negativa till förslaget.

Flertalet remissinstanser som yttrar sig över promemorians förslag välkomnar att ett fåtal regler görs tillämpliga även på sådana upphandlingar som understiger tillämpligt tröskelvärde och saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse. Detta gäller bl.a. majoriteten av kommunerna och arbetstagarorganisationerna, där flera, bl.a. *Ronneby kommun* och *TCO*, framhåller att regler om annonsering underlättar för små företag och idéburna organisationer att få kännedom om möjligheter att leverera till offentlig sektor och få tillträde till marknaden. Även flera av de statliga myndigheter och organisationer från näringslivet som yttrar sig, bl.a. *Kommerskollegium*, *Tillväxtverket*, *Skolverket*, *Lernia* och *Svenska vård*, anser att promemorians förslag är en förbättring i förhållande till det undantag som föreslagits av utredningen.

Att upphandlingar sker på ett öppet och rättssäkert sätt är en grundläggande förutsättning för förtroendet för myndigheterna och tilltron till det allmänna. För att såväl befintliga som potentiella leverantörer ska kunna få kännedom om vilka möjligheter som finns att leverera till den offentliga sektorn krävs öppenhet. Genom öppenhet kan också en ökad mångfald av leverantörer främjas. Ett fåtal bestämmelser som säkerställer öppenhet och rättssäkerhet bör därför enligt regeringens mening gälla även vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster under tröskelvärdena som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse. Vilka regler som bör gälla behandlas i avsnitt 6.4–6.10. Genom att grundläggande bestämmelser görs tillämpliga anser regeringen, till skillnad från flera av remissinstanserna, bl.a. *KKV*, *Kommerskollegium*, *Almega*, *Svenska kyrkan* och *Famna*, att det skapas en balans mellan å ena sidan intresset av enkelhet och flexibilitet vid upphandlingen och å andra sidan intresset av öppenhet och rättssäkerhet. Enligt regeringen saknas det anledning att, i likhet med *Skyddsvärnet*, befara att förslagen skulle försämra förutsättningarna för den idéburna sektorn.

Regeringen anser, till skillnad från *LO* och *TCO*, att det för närvarande inte finns tillräckliga skäl att införa särskilda regler om sociala, miljömässiga och arbetsrättsliga villkor när det gäller upphandling av välfärdstjänster. Även utan uttryckliga regler om detta får upphandlande myndigheter självfallet ställa sådana villkor på samma sätt som vid annan upphandling.

Samordning med den nationella översynen

Flera remissinstanser, bl.a. *KKV*, *Upphandlingsmyndigheten* och *Företagarna*, ifrågasätter att ändringar görs i regelverket när motsvarande regler för annan upphandling som inte eller endast delvis omfattas av *LOU*-direktivets regler, är föremål för översyn av Utredningen om vissa förenklade upphandlingsregler (*Fi2017:05*), som ska redovisa sitt uppdrag senast den 15 juni 2018. Regeringen har förståelse för synpunkterna, men anser att det är angeläget att så snart som möjligt få till stånd förenklingar och ett flexiblare regelverk för sådan upphandling som här är i fråga. Det finns en stor efterfrågan bland remissinstanserna på förenklingsåtgärder på det aktuella området och regeringen anser att fördelarna för bl.a. kommunerna och för de mindre aktörer som verkar på välfärdsområdet överväger de nackdelar som bl.a. *KKV* pekar på.

Regeringen instämmer även i det flera remissinstanser framfört om att det bl.a. finns ett värde i sig i att ha ett så enhetligt regelverk som möjligt. Det är också skälet till att Utredningen om vissa förenklade upphandlingsregler fick i uppdrag att analysera och bedöma behovet och lämpligheten av att ha särskilda och delvis olika regler, dels för upphandling av välfärdstjänster, dels för upphandling av andra tjänster än välfärdstjänster i kategorin sociala tjänster och andra särskilda tjänster, i jämförelse med att ha ett enhetligt regelverk för alla sådan upphandlingar. Även om utredningens kommande förslag och beredningen av dessa kan ge anledning till ändringar i regelverket anser regeringen att fördelarna med att nu införa förenklade regler överväger nackdelarna.

Utredningen har även i ett nytt 19 a kap. föreslagit ett relativt omfattande regelverk för upphandlingar av välfärdstjänster vars värde uppgår till minst tröskelvärdet. När det gäller sådan upphandling bedömer regeringen, i likhet med bl.a. *KKV*, *Upphandlingsmyndigheten* och *SKL*, att den fortsatta beredningen av förslaget i dessa delar bör samordnas med de kommande förslagen från Utredningen om vissa förenklade upphandlingsregler. Regeringen konstaterar i sammanhanget att det i den sistnämnda utredningens uppdrag ingår att följa och beakta den fortsatta beredningen av utredningens förslag och vid behov föreslå de ändringar i förslagen som utredaren utifrån sitt uppdrag anser vara befogade. Syftet med utredningen är att utreda hur regelverket kan göras enklare och mer flexibelt. Särskild vikt bör enligt utredningens direktiv läggas vid regel-förenkling. Som ovan nämnts ingår också att analysera behovet och lämpligheten av att ha särskilda och delvis olika regler jämfört med att ha ett enhetligt regelverk. När det gäller upphandling av välfärdstjänster vars värde uppgår till minst tillämpligt tröskelvärde avser regeringen därför att återkomma i ett senare sammanhang.

Regeringens förslag: Upphandling av vissa tjänster som benämns välfärdstjänster ska omfattas av särskilda regler i 19 kap. LOU. Dessa tjänster ska anges med CPV-koder i en bilaga till lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har föreslagit att tjänsterna ska upphandlas enligt regler i ett nytt 19 a kap.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian har föreslagits att tjänsterna ska upphandlas enligt ett nytt 19 a kap.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna yttrar sig inte över förslaget eller har inte någon invändning. *SKL* anför att det är otillräckligt att i en bilaga endast översiktligt hänvisa till vissa CPV-koder och att det, i stället bör anges vilka tjänster som de olika CPV-koderna avser. *SKL* framhåller också att det behövs ytterligare vägledning från t.ex. Upphandlingsmyndigheten för att underlätta förståelsen av CPV-koderna. *Västmanlands läns landsting* anser att CPV-koderna behöver förtydligas, t.ex. genom att benämningen på de tjänster som avses skrivs ut. *KKV* anför att det tycks finnas en viss överlappning av CPV-koderna i bilaga 2 och den föreslagna bilagan och att det ger upphov till frågan hur en myndighet ska tolka lagstiftningen när en CPV-kod finns med i båda bilagorna. *Svenskt Näringsliv* anför att förslaget är bristfälligt och att det är otillräckligt att i en bilaga endast översiktligt hänvisa till vissa CPV-koder som omfattas av det nya föreslagna reglerna.

Almega och *Utbildningsföretagen Almega* avstyrker att ett särskilt kapitel införs. *Upphandlingsmyndigheten* anser att det bör övervägas om det verkligen är nödvändigt att införa ett särskilt kapitel för de aktuella välfärdstjänsterna och föreslår att det i stället införs särskilda bestämmelser för de aktuella tjänsterna i ett samlat kapitel med bestämmelser om upphandling på det icke-direktivstyrda området. Myndigheten anser att en sådan lösning skulle leda till bättre överskådlighet av det som redan i dag är ett omfattande regelverk.

Skälen för regeringens förslag: Utredningen har föreslagit att tjänster som avser vård, omsorg och utbildning, och som kategoriseras som välfärdstjänster, ska räknas upp i en ny bilaga till LOU som omfattas av särskilda regler. Regeringen delar utredningens bedömning att de tjänster som ska kunna upphandlas med stöd av de enklare regler som föreslås, bör räknas upp i en ny bilaga till lagen. Det motsvarar den systematik som gäller enligt nuvarande LOU i fråga om sociala tjänster och andra särskilda tjänster, som de nu aktuella tjänsterna utgör en delmängd av.

Regeringen gör inte någon annan bedömning än utredningen när det gäller vilka tjänster som bör anges i bilagan. Till skillnad från utredningen föreslår dock regeringen i denna proposition endast nya regler för upphandling av sådana tjänster vars värde understiger tillämpligt tröskelvärde. När det gäller upphandling vars värde uppgår till eller överstiger tröskelvärdet kommer alltså även fortsättningsvis, även om tjänsterna anges i en annan bilaga, samma regler gälla för upphandlingen

som enligt nuvarande ordning. Regeringen delar emellertid *Upphandlingsmyndighetens* uppfattning att det blir mer överskådligt att införa de särskilda bestämmelserna i det befintliga 19 kap.

I fråga om utformningen av den föreslagna bilagan har regeringen förståelse för den kritik som flera remissinstanser, bl.a. *SKL*, framför. Lagrådet uttalade i ärendet om genomförandet av LOU-direktivet skarp kritik mot utformningen av bilaga 2, som är utformad på motsvarande sätt (se prop. 2015/16:195 del 4 s. 1178). Regeringen konstaterade i det aktuella lagstiftningsärendet att förteckningen utformats helt i överensstämmelse med motsvarande bilaga till direktivet, men att den borde kunna ges en mer strukturerad och välordnad form (a. prop. del 1 s. 467). Förslaget till den nya bilagan är utformad på motsvarande sätt som bilaga 2 och tjänsterna återges på motsvarande sätt som i bilaga XIV till LOU-direktivet. Den enda lagtekniska skillnad som förslaget innebär jämfört med nuvarande LOU är att angivandet av tjänsterna med CPV-koder delas upp i två olika bilagor. Följden av detta blir att båda bilagorna föreslås innehålla beskrivningen Administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration och hälsovårdsförvaltning. Detta innebär i och för sig en viss otydlighet och därmed en nackdel, men det bör framhållas att de CPV-koder som anges i anslutning till respektive beskrivning i respektive bilaga är olika. Trots den kritik som kan riktas mot bilagorna och deras utformning, bedömer regeringen att det inte finns tillräckliga skäl att i detta sammanhang avvika från den tidigare bedömningen att tjänsterna bör anges på ett sätt som motsvarar hur de anges i direktivet.

6.4 De grundläggande principerna

Regeringens förslag: De grundläggande upphandlingsrättsliga principerna ska endast tillämpas när upphandlingen har ett bestämt gränsöverskridande intresse.

Regeringens bedömning: Upphandlingsmyndigheten bör ges i uppdrag att ge vägledning om när det kan vara fråga om ett bestämt gränsöverskridande intresse och vilka krav EU-rätten ställer när det finns ett sådant intresse.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. I promemorian har inte någon bedömning gjorts av behovet av ett uppdrag till Upphandlingsmyndigheten.

Remissinstanserna: Många remissinstanser, som flertalet kommuner och arbetstagarorganisationer samt bl.a. *SKL*, *Coompanion* och *Skolverket*, är generellt positiva till förslaget i promemorian, men uttalar sig inte särskilt om det aktuella förslaget. Ett flertal remissinstanserna ifrågasätter att de grundläggande principerna inte föreslås bli tillämpliga på upphandlingar av välfärdstjänster under tröskelvärdet som bedöms sakna ett bestämt gränsöverskridande intresse. Till dessa hör bl.a. *Förvaltningsrätten i Linköping*, *Kommerskollegium*, *Upphandlingsmyndigheten*, *KKV*, *Tillväxtverket*, *Sveriges advokatsamfund*, *Småföretagarnas riksförbund*, *Almega*, *Företagarna*, *Svenskt Näringsliv* och *Lernia*. Flera av dessa remissinstanser anför att överprövningsreglerna riskerar att bli verkningslösa om de grundläggande principerna inte gäller eftersom endast prövning

Prop. 2017/18:158 på formell grund blir möjlig. Förvaltningsrätten i Linköping anser att tillräckligt tunga skäl inte kommit fram för att göra ett sådant undantag från kravet på att iaktta de grundläggande principerna. Sveriges advokatsamfund framhåller att eftersom de grundläggande principerna har så stor betydelse för genomförandet av en offentlig upphandling är det mycket väsentligt för den upphandlande myndigheten att veta om de ska tillämpas eller inte. Advokatsamfundet anser därför att bedömningen av om en upphandling har eller inte har gränsöverskridande intresse med promemorians förslag kommer att behöva göras i lika många situationer som med utredningens förslag. Advokatsamfundet påpekar även att om de grundläggande principerna görs tillämpliga även på upphandlingar som saknar gränsöverskridande skulle reglerna vara desamma och myndigheterna skulle slippa göra den komplexa bedömningen av om upphandlingen har eller inte har ett bestämt gränsöverskridande intresse. Lernia framhåller att de grundläggande principerna ger uttryck för principer som, förmodligen tillämpas i alla demokratiska stater nämligen att myndigheter ska behandla enskilda sakligt, rättvist, likvärdigt m.m. och ifrågasätter varför området för välfärdstjänster ska omgärdas av väsentligt sämre rättssäkerhet än vad som gäller för upphandling i övrigt. Upphandlingsmyndigheten, Almega, *Almega Utbildningsföretagen*, Företagarna, Lernia och Sveriges advokatsamfund anför att möjligheten att få en överprövning av upphandlingen urholkas om inte de grundläggande principerna gäller. KKV anser att reglerna om annonsering blir en formaliaregel, eftersom förslaget i stort sett innebär obegränsade möjligheter att utforma annonsen och förfrågningsunderlaget så att det blir omöjligt för någon annan än en på förhand utvald leverantör att vinna upphandlingen. Denna synpunkt framförs även av Almega Utbildningsföretagen. Enligt KKV uppnås därmed inte de positiva effekterna av konkurrensutsättningen, som t.ex. att motverka korruption, och rättsmedlen blir i praktiken oanvändbara. Även Upphandlingsmyndigheten påpekar att den upphandlande myndigheten kommer att ha möjlighet att utforma upphandlingen på ett sätt som kan uppfattas som osakligt konkurrensbegränsande, vilket kan innebära att risken för korruption ökar och förtroendet för det allmänna minskar. Almega ifrågasätter vilken roll som rättsmedlen kommer att kunna spela om det ändå bara finns begränsade möjligheter att kunna pröva en upphandling rättsligt. Företagarna bedömer att systemet innebär rättslöshet för leverantörer som förfördelats vid godtyckliga kontraktstilldelningar. Att upphandlande myndigheter fritt ska kunna välja vilken leverantör man vill teckna avtal med kritiserar också bl.a. av Svenskt Näringsliv. *Uppsala universitet* anser att det är tveksamt om det är förenligt med 1 kap. 9 § regeringsformen för en myndighet att annonsera en upphandling och sedan ignorera de anbud som inkommer. KKV anför att 1 kap. 9 § regeringsformen endast är tillämplig vid myndighetsutövning och därmed inte är en tillräcklig garant för att tilldelning av kontrakt sker på ett rättssäkert sätt.

Att upphandlande myndigheter får stor frihet i valet av leverantör är emellertid något som framhålls som positivt av *Norrköpings kommun* och *Kommunal*. Tillväxtverket efterfrågar en fördjupad analys i frågan.

Förvaltningsrätten i Linköping, *Svenska institutet för europapolitiska studier (SIEPS)*, *Kommerskollegium*, Upphandlingsmyndigheten, *Väst-*

manlands läns landsting, *Almega*, *Lernia*, *SKL* och *Sveriges Advokatsamfund* påpekar att bedömningen av om en upphandling har gränsöverskridande intresse eller inte är svår och komplex att göra. *Lernia* och *Almega* befarar att frågan kan bli föremål för och driva fram många överprövningar. Förvaltningsrätten i *Linköping* framhåller att domstolarna i en överprövningsprocess kommer att vara skyldiga att utreda frågan om inköpet haft ett bestämt gränsöverskridande intresse och uttolka ett mycket vagt ekonomiskt begrepp. Flera av de remissinstanser som lyfter frågan om komplexiteten i en sådan bedömning, samt även *Kronobergs läns landsting*, *Burlövs*, *Grums* och *Simrishamns kommuner*, efterfrågar vägledning om vad som kan utgöra ett bestämt gränsöverskridande intresse. *Burlövs* och *Simrishamns kommuner* konstaterar att det kan få stora konsekvenser för en kommun om den gör en felbedömning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

De grundläggande principernas tillämpning enligt LOU

De grundläggande principerna för upphandling regleras för sådana upphandlingar som omfattas av LOU-direktivet i 4 kap. 1 § LOU och innefattar krav på öppenhet, likabehandling, proportionalitet, icke-diskriminering och ömsesidigt erkännande. Om en upphandling har ett bestämt gränsöverskridande intresse omfattas den därutöver enligt EU-domstolens praxis av EU:s primärrätt, vilket innebär att bestämmelserna i EUF-fördraget om bl.a. de fria rörligheterna och de grundläggande principerna som följer av fördraget ska tillämpas. Detta gäller även sådana upphandlingar som inte omfattas av LOU-direktivet. Om upphandlingens värde understiger tillämpligt tröskelvärde, och saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse, ställer EU-rätten emellertid inte något krav på förfarandet, utan upphandlingen anses då vara en nationell angelägenhet som uteslutande regleras av medlemsstatens egen lagstiftning. Enligt gällande svensk rätt på upphandlingsområdet är de grundläggande principerna tillämpliga på all upphandling som omfattas av LOU, även sådan som inte regleras i direktivet, och oavsett upphandlingens eventuella gränsöverskridande intresse. Det innebär att myndigheterna även vid t.ex. direktupphandling har att följa de grundläggande principerna. Vid införandet av LOU uttalade regeringen angående de grundläggande principernas tillämplighet vid direktupphandling att det ligger i sakens natur att principernas räckvidd vid direktupphandling ofta inte kan sträcka sig lika långt som vid övrig upphandling enligt lagen, samt att en bedömning av principernas räckvidd måste göras i varje enskilt fall. (prop. 2015/16:195 del 2 s. 896). Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 4 december 2017 prövningstillstånd i ett mål som rör frågor om EU-rättsliga principer om bl.a. likabehandling, transparens och öppenhet ska tillämpas vid en överprövning av en direktupphandling som motiverats av kontraktets värde samt i vilken mån reglering i nationell upphandlingslagstiftning ska tillämpas vid en sådan prövning. (Högsta förvaltningsdomstolens mål nr 3830-17).

De grundläggande principernas tillämpning enligt förslaget

Regeringen delar bedömningen i memororian att det, utöver krav på offentliggörande, inte är nödvändigt att göra de grundläggande principerna

Prop. 2017/18:158 tillämpliga på upphandlingar av välfärdstjänster under tröskelvärdet där ett bestämt gränsöverskridande intresse saknas. Som många remissinstanser, t.ex. *KKV*, *Almega utbildningsföretagen* och *Upphandlingsmyndigheten*, påpekat innebär detta i praktiken att en upphandlande myndighet ges stor frihet att utforma upphandlingen. Det innebär också begränsade möjligheter att pröva upphandlingen i sak vid en överprövning. Ett av syftena med de föreslagna reglerna är att ge upphandlande myndigheter bättre möjligheter att ta till vara de speciella mervärden som idéburna organisationer kan tillföra. Detta är något som efterfrågas av såväl kommuner som idéburna organisationer, som i viss mån hämmas av det nuvarande regelverket genom att de inte har resurser att konkurrera med företag på samma villkor. För att möjliggöra för kommunerna att lättare ta till vara de speciella mervärden som sådana organisationer kan tillföra behöver utrymmet för myndigheterna att välja leverantör utökas. Även om det inte kan uteslutas att förslaget i något fall kan komma att utnyttjas på ett otillbörligt sätt, anser regeringen att denna risk inte ska överdrivas. Regeringen konstaterar vidare att de förfaranderegler som föreslås gälla vid upphandling av välfärdstjänster i sig är sådana som är särskilt ägnade att motverka korruption: krav på offentliggörande genom annonsering, tydlighet kring undantagen från denna huvudregel och krav på dokumentation av upphandlingen. Enligt regeringens mening väger de positiva konsekvenser som förslaget medför för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer upp de negativa konsekvenser som förslaget kan komma att innebära i detta hänseende. Det finns enligt regeringens mening inte heller anledning att befara att förslaget kommer att få mer än högst begränsade effekter på konkurrensen. Med anledning av vad vissa remissinstanser, t.ex. *Företagarna*, framför om risken för att förslaget leder till ökad korruption vill regeringen även framhålla att frågor om att motverka korruption och andra oegentligheter är en viktig del av regeringens arbete för en god förvaltningskultur.

Det bör även noteras att det finns bestämmelser i annan lagstiftning som myndigheter har att tillämpa i sin verksamhet som också främjar att tilldelning sker på ett rättssäkert sätt. Av 1 kap. 9 § regeringsformen följer att förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta saklighet och opartiskhet (den s.k. objektivitetsprincipen). Detta gäller givetvis även om inte de grundläggande upphandlingsrättsliga principerna är direkt tillämpliga i en enskild upphandling. I motsats till vad *KKV* anför har objektivitetsprincipen ett vidare tillämpningsområde än ärenden som innefattar myndighetsutövning. Bestämmelsen ger uttryck för att saklighet och opartiskhet ska genomsyra hela den offentliga förvaltningens verksamhet. I förarbetena till regeringsformen konstateras att paragrafen innehåller den grundläggande regeln om normmässighets- och objektivitetskrav vid myndighetsutövning. Detta innebär emellertid inte att myndigheterna kan bortse från objektivitetsprincipen vid verksamhet som inte är att beteckna som myndighetsutövning. Även den nya förvaltningslagen (2017:900), förkortad FL, som träder i kraft den 1 juli 2018, innehåller ett uttryckligt krav på att förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet ska vara sakliga och opartiska (5 § andra stycket). I förarbetena till FL anges att objektivitetsprincipen alltid måste beaktas i myndigheternas verksamhet och att den ska gälla för all förvaltningsverksamhet, alltså även då det är

fråga om faktiskt handlande och ren service (prop. 2016/17:180 s. 60). Som även *Uppsala universitet* framhåller är den upphandlande myndighetens frihet vid valet av leverantör således begränsad av de krav som regeringsformen ställer på saklighet och objektivitet.

Flera remissinstanser, bl.a. KKV, har framfört synpunkter om att annonseringskravet närmast blir en formaliaregel med hänsyn till att reglerna i övrigt ger en så stor frihet för de upphandlande myndigheterna. Regeringen delar inte denna bedömning. Annonseringskravet innebär att upphandlingar synliggörs för fler aktörer och ger medborgarna insyn i myndigheternas verksamhet. Det kan därmed bidra till att de upphandlande myndigheterna i större utsträckning medvetandegörs om vilka företag och andra organisationer som kan och vill utföra uppdraget, och vilka lösningar de kan erbjuda. Ytterligare en följd av annonseringskravet är att risken för att upphandlingar ogiltigförklaras som otillåtna direktupphandlingar i en rättsprocess minskar.

Frågan om bestämt gränsöverskridande intresse

I promemorian föreslås att de grundläggande upphandlingsrättsliga principerna i 4 kap. 1 § LOU ska vara tillämpliga endast om upphandlingen har ett bestämt gränsöverskridande intresse. Förslaget innebär att de grundläggande principerna inte görs tillämpliga på sådana upphandlingar vars värde understiger tröskelvärdet. Utredningens förslag har i denna del motsvarande innebörd. Att de grundläggande principerna inte görs tillämpliga för all upphandling utgör en tydlig skillnad mot nuvarande reglering.

Många remissinstanser är kritiska mot förslaget att låta frågan om upphandlingen har ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte vara avgörande för vilka regler som ska tillämpas. Bedömningen av om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse är, som bl.a. *SIEPS, Kommerskollegium, Förvaltningsrätten i Linköping* och *Sveriges advokatsamfund* framför, svår och komplex. I promemorian görs bedömningen att genom att samma regler, förutom de grundläggande principerna, görs tillämpliga oavsett om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte, minskar frågans betydelse och även risken för att ett avtal ogiltigförklaras på grund av en felaktig bedömning av upphandlingens gränsöverskridande intresse. Regeringen har förståelse för Sveriges advokatsamfunds resonemang när det gäller de grundläggande principernas betydelse för genomförandet av en upphandling, men konstaterar att annonseringskravet utgör en viktig del av de grundläggande principernas tillämpning. Genom att annonsering blir obligatorisk kommer den upphandlande myndigheten först att behöva ta ställning till upphandlingens gränsöverskridande intresse i de fall den finner anledning att avvika från de grundläggande principerna. Detta blir nämligen endast möjligt om upphandlingen saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse. Det är rimligt att tro att myndigheterna ofta kommer att välja att iakta exempelvis likabehandling och icke-diskriminering i erforderlig utsträckning och därmed inte behöva göra det svåra ställningstagandet om upphandlingen har ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte. Upphandlande myndigheter måste vidare redan i dag ta ställning till upphandlingars gränsöverskridande intresse eftersom ett sådant intresse kan göra att en direktupphandling inte är tillåten även om upphandlingen

Prop. 2017/18:158 understiger direktupphandlingsgränsen. Det är alltså inte en helt främmande bedömning för upphandlande myndigheter redan med nuvarande regelverk, även om inslagen av gränsöverskridande intresse givetvis kan öka med en upphandlings ökade värde. Det får förutsättas att myndigheterna iakttar försiktighet och tillämpar de grundläggande principerna om det i det enskilda fallet är svårt att bedöma om upphandlingen har ett gränsöverskridande intresse eller inte.

Sammanfattningsvis bedömer alltså regeringen, i likhet med utredningen, att frågan om en upphandling har ett gränsöverskridande intresse eller inte måste kunna anförtros den upphandlande myndigheten. Det finns dock, som många remissinstanser framfört, behov av vägledning när det gäller denna fråga. *Kronobergs läns landsting*, SIEPS och Sveriges advokatsamfund anser att begreppet bör förtydligas i lagen. Med hänsyn till att det rör sig om ett begrepp som utvecklats och även kan komma att fortsätta utvecklas i EU-domstolens praxis anser emellertid regeringen att det inte är lämpligt att i författningstexten införa en definition av begreppet. Däremot bör vägledning ges både om när ett bestämt gränsöverskridande intresse kan anses föreligga och vilka krav EU-rätten ställer när ett sådant intresse föreligger. Regeringen avser därför att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att ge vägledning i dessa frågor. En sådan vägledning kan vara till nytta även vid annan upphandling. Tydlig vägledning kan även minska risken för att förslaget, som *Lernia* och *Almega* befarar, leder till fler överprövningar.

6.5 Annonsering vid upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdet

Regeringens förslag: Upphandlingar av välfärdstjänster vars värde understiger tillämpligt tröskelvärde ska som huvudregel, oavsett om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte, offentliggöras genom en annons om upphandling.

För sådana upphandlingar vars värde understiger 28 procent av tillämpligt tröskelvärde ska dock undantag från annonseringsskyldigheten gälla. Undantag från annonseringsskyldigheten ska också gälla om förutsättningarna för förhandlat förfarande utan föregående annonsering enligt 6 kap. 12–19 §§ LOU är uppfyllda eller om det finns synnerliga skäl.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat. De flesta remissinstanser som yttrar sig i frågan, bl.a. *Förvaltningsrätten i Linköping*, *Kommerskollegium*, *Tillväxtverket*, *Örebro läns landsting*, *Burlövs*, *Kils* och *Luleå kommuner*, *Coompanion*, *LO*, *SKL*, *Lernia*, *Svenska Vård* och *SOI*, tillstyrker eller är i huvudsak positiva till en huvudregel om annonsering. Flera av dessa lyfter fram fördelarna med transparens och öppenhet för små leverantörer som på så sätt kan få kännedom om upphandlingar som de kan lämna anbud i. Förvaltningsrätten i Linköping instämmer i att det bör förenkla för de upphandlande myndigheterna och

leverantörerna att kravet på annonsering på samma sätt som i dag följer direkt av lag och inte enbart av en allmän princip.

Upphandlingsmyndigheten har inte några invändningar mot förslaget och anser bl.a. att det kan skapa en större mångfald av leverantörer till det offentliga. *KKV* välkomnar i och för sig förslaget, med hänvisning till att det, till skillnad från utredningens förslag, innebär att även upphandlingar av välfärdstjänster under tröskelvärdet ska offentliggöras, men anser att författningsförslaget har sådana brister att det behöver övervägas ytterligare.

Flera remissinstanser, bl.a. *Famna*, *Idéburna skolors riksförbund* och *Studieförbunden* avstyrker eller är negativa till promemorians förslag i dess helhet, men uttalar sig inte särskilt om förslaget rörande annonsering. *Forum* och *Svenska kyrkan* avstyrker förslaget. *Studieförbunden* anser att annonsering kan öppna upp för överprövning och möjliggöra för *KKV* att utöva tillsyn, vilket minskar benägenheten för kommuner att söka samverka med idéburna. *Unizon* anser att annonseringsskyldighet kan medföra att våldsutsatta kvinnors- och barns tillfälliga adress röjs. *Grums* och *Trelleborgs kommuner* konstaterar att annonseringskravet innebär ett administrativt merarbete. *Almega* avstyrker att ett undantag ska gälla från annonseringsskyldigheten för sådana upphandlingar som understiger den föreslagna beloppsgränsen. Enligt *Almega* bör samma nivå för direktupphandling och därmed annonseringsskyldighet gälla oavsett vilka tjänster som avses. Förvaltningsrätten i Linköping ifrågasätter hur gränsen för direktupphandling fastställts och efterfrågar en mer djuplodande ekonomisk och legal analys. *Företagarna* ställer sig positiva till annonseringskravet, men negativa till den höjda direktupphandlingsgränsen och befarar att detta kan leda till ännu färre anbud. *MUCF* lyfter frågan att undantaget från annonseringskravet kan minska möjligheterna till insyn och information, vilket kan försvåra för små aktörer inom det civila samhället att delta på lika villkor.

Sveriges advokatsamfund framför att det av författningsförslaget bör framgå vilket tröskelvärde som avses i bestämmelsen om undantag från annonseringsskyldigheten.

Skälen för regeringens förslag

All upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdena bör som huvudregel annonseras

Enligt regeringens mening bör ett krav på annonsering som huvudregel gälla vid upphandlingar av välfärdstjänster som understiger tillämpligt tröskelvärde. Principen om öppenhet, som ytterst har sitt ursprung i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och EU-domstolens praxis, innebär ett krav på offentliggörande och en skyldighet att lämna insyn. Syftet är att garantera varje potentiell anbudsgivare att förfarandet kringgärdas av sådan offentlighet att det är öppet för konkurrens och att det går att kontrollera att upphandlingsförfarandena är opartiska. Som framgått ovan anser regeringen också att det allmänt är av betydelse för förtroendet för det allmänna och tilltron till myndigheterna att upphandlingar sker på ett öppet och transparent sätt. Att bestämmelserna, som *Studieförbunden* påpekar, möjliggör överprövning och öppnar upp för tillsyn är således en önskad effekt.

Prop. 2017/18:158 När det gäller upphandlingar vars värde understiger LOU-direktivets tröskelvärde, men som har ett bestämt gränsöverskridande intresse, har utredningen ansett att det inte behövs någon uttrycklig annonseringsregel utan bedömt att kravet på offentliggörande, såväl som formerna för detta, följer av öppenhetsprincipen. Även om det i och för sig är riktigt anser regeringen att kravet på annonsering är så väsentligt att det bör framgå av lagen. På så sätt uppnås också en större tydlighet för leverantörer när det gäller var information om aktuella upphandlingar kan hittas, vilket kan underlätta inte minst för mindre leverantörer.

Mot denna bakgrund bör en uttrycklig bestämmelse införas som anger hur en upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdet ska offentliggöras. Som framgått ovan gör regeringen bedömningen att grundläggande regler om insyn bör gälla vid upphandlingar även då upphandlingen saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse. Kravet på annonsering bör därför gälla oavsett om upphandlingen har ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte.

Enligt regleringen i 19 kap. 9 § LOU ska upphandling av såväl välfärdstjänster som andra tjänster annonseras i en elektronisk databas som är allmänt tillgänglig. Det är lämpligt att den nu aktuella bestämmelsen utformas på motsvarande sätt som denna reglering. Att enhetliga regler gäller för offentliggörandet bör av praktiska skäl vara en fördel, såväl för upphandlande myndigheter som för leverantörer. En sådan skyldighet bedöms vidare inte vara särskilt betungande för upphandlande myndigheter. Den innebär också, som anförts ovan, att den komplexa prövningen av om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse behöver göras i färre fall än om upphandlingar som saknar ett sådant intresse skulle undantas från annonseringskravet. Att regler om offentliggörande görs tillämpliga oberoende av om upphandlingen har ett gränsöverskridande intresse eller inte minskar vidare risken för att ett avtal kan komma att ogiltigförklaras på grund av att annonsering inte skett.

Möjlighet till undantag från annonseringsskyldigheten

Regeringen delar den bedömning som görs i promemorian att ett undantag på motsvarande sätt som vid direktupphandling enligt LOU bör gälla från den föreslagna annonseringsskyldigheten vid upphandling av välfärdstjänster som har ett mer begränsat värde även om detta i och för sig, som *MUCF* påpekar, minskar möjligheter till insyn. Bestämmelser om annonseringsskyldighet är, som anförts ovan, viktiga bl.a. för att garantera insyn i myndigheternas upphandlingar och för att möjliggöra leverantörers tillträde till marknaden. Även med beaktande av detta kan en upphandling vara av så ringa värde att det skulle vara ineffektivt att kräva att den annonseras. Sådana upphandlingar kan förmodas vara utan intresse för leverantörer från andra länder. Dessa upphandlingar kan därför också presumeras sakna ett bestämt gränsöverskridande intresse.

Enligt 19 kap. LOU finns det möjlighet att under vissa förutsättningar använda sig av s.k. direktupphandling vid upphandling av sådana välfärdstjänster som omfattas av utredningens förslag. Med direktupphandling avses enligt definitionen i 19 kap. 4 § LOU en upphandling utan krav på anbud i viss form. Något lagkrav på annonsering finns alltså inte i dessa fall. Direktupphandling får enligt 19 kap. 7 § LOU användas bl.a. om

upphandlingens värde uppgår till högst 28 procent av det tröskelvärde som gäller för kommuner och landsting. Med beaktande av att EU-tröskelvärdet för sociala tjänster och andra särskilda tjänster är betydligt högre än för upphandling av andra typer av tjänster bedömer regeringen emellertid, till skillnad från *Almega*, att det är rimligt att även gränsen för när annonsering inte behöver ske är högre. Vid bestämningen av vilket värde som bör gälla är det enligt regeringens mening, till skillnad från vad *Förvaltningsrätten i Linköping* anser, ändamålsenligt att utgå från den procentsats som enligt 19 kap. 7 § LOU gäller vid direktupphandling av varor och tjänster. Beloppsgränsen för när undantag från annonseringsskyldighet gäller för välfärdstjänster blir då lika hög i förhållande till tillämpligt tröskelvärde som gränsen för direktupphandling av andra tjänster. Att direktupphandlingsgränsen för byggtreprenader, som *Förvaltningsrätten i Linköping* noterat, inte följer samma utgångspunkt förändrar enligt regeringens mening inte denna bedömning. Mot denna bakgrund bör ett undantag från annonseringsskyldigheten gälla för sådana upphandlingar vars värde understiger 28 procent av tröskelvärdet, som för närvarande uppgår till 750 000 euro, dvs. knappt 2 miljoner kronor. I enlighet med vad *Sveriges advokatsamfund* framför bör det av regleringen framgå att det tröskelvärde som avses är det som gäller för sociala tjänster och andra särskilda tjänster.

Regeringen delar inte *Unizons* farhåga om att fler upphandlingar som i dag direktupphandlas kan behöva annonseras med det nya förslaget. Upphandlingar som inte behöver annonseras med nuvarande regler behöver inte heller annonseras med de föreslagna reglerna. I själva verket höjs beloppsgränsen för när de aktuella upphandlingarna måste annonseras från drygt 500 000 kronor till ca 2 miljoner kronor, vilket innebär att färre upphandlingar kommer behöva annonseras med de föreslagna reglerna. Någon anledning att befara att våldsutsatta kvinnors och barns tillfälliga adresser röjs till följd av de föreslagna reglerna saknas därmed. Regeringen anser att den administrativa börda det innebär att behöva förhålla sig till en ytterligare beloppsnivå, i enlighet med vad *Grums* och *Trelleborgs kommuner* framhållit, uppvägs av att färre upphandlingar kommer att behöva annonseras och enklare regler i övrigt för upphandlingar av det aktuella slaget. Regeringen konstaterar också att reglerna för beräkningen av värdet är desamma oavsett vad upphandlingen rör, även om det rör sig om olika beloppsgränser.

Som anförts i avsnitt 6.4 är en upphandlande myndighet skyldig att tillämpa de grundläggande EU-rättsliga principerna om bl.a. öppenhet och likabehandling även vid upphandlingar som understiger EU-direktivets tröskelvärde, om upphandlingen har ett bestämt gränsöverskridande intresse. Detta innebär att en upphandlande myndighet, till följd av öppenhetsprincipen, kan vara skyldig att offentliggöra upphandlingen trots att detta inte följer direkt av EU-direktivet eller av LOU. En upphandling under den föreslagna beloppsgränsen kan dock presumeras sakna gränsöverskridande intresse, såvida det inte finns särskilda omständigheter som talar emot detta. Detta motsvarar alltså den ordning som enligt gällande regelverk ska tillämpas för upphandling som understiger direktupphandlingsgränsen.

Enligt 19 kap. 7 § LOU får direktupphandling användas också om förutsättningarna för förhandlat förfarande utan föregående annonsering

Prop. 2017/18:158 enligt 6 kap. 12–19 §§ LOU är uppfyllda eller om det finns synnerliga skäl. Av den senare regleringen följer att ett sådant förfarande får användas bl.a. om det vid ett öppet eller selektivt förfarande inte har lämnats några lämpliga anbudsansökningar eller anbud, eller när det föreligger synnerlig brådskande (se prop. 2015/16:195 del 1 s. 499 f.). Även om det framstår som oklart om alla de situationer som omfattas av bestämmelserna i praktiken kan bli aktuella vid upphandling av välfärdstjänster bör motsvarande undantag från annonseringsskyldigheten gälla även vid upphandling av välfärdstjänster.

6.6 Beräkning av en upphandlings värde

Regeringens förslag: De bestämmelser om beräkningen av värdet av en upphandling som gäller för upphandling som sker enligt 19 kap., ska gälla även vid upphandling av välfärdstjänster.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser yttrar sig inte särskilt om beräkningsregeln eller har inga invändningar mot den. *Norrköpings kommun* anser att det behövs ett förtydligande av hur beräkningen av en upphandlings värde ska göras i praktiken. *Sveriges advokatsamfund* anser att det bör förtydligas i lagtexten om det är upphandlingar genomförda utan annonsering enligt de föreslagna reglerna som ska beaktas vid beräkningen av upphandlingens värde.

Skälen för regeringens förslag: En upphandlande myndighet föreslås kunna göra undantag från skyldigheten att annonsera en upphandling av välfärdstjänster som understiger en viss beloppsgräns. Som en följd av detta finns det behov av en bestämmelse som anger hur upphandlingens värde ska beräknas. En sådan bestämmelse finns i 19 kap. 8 § LOU. Enligt denna ska värdet av en upphandling uppskattas till det totala belopp som ska betalas i upphandlingen. I paragrafen finns det också en upplysning om att en upphandling inte får delas upp i avsikt att kringgå bestämmelserna i denna lag. Vidare anges att den upphandlande myndigheten vid beräkningen ska beakta direktupphandlingar av samma slag gjorda av myndigheten under räkenskapsåret.

Med direktupphandling avses enligt 19 kap. 4 § LOU en upphandling utan krav på anbud i viss form. När det gäller upphandling av välfärdstjänster under tillämpligt tröskelvärde föreslås inte någon motsvarande bestämmelse. Innebörden av undantaget från annonseringskravet är dock att myndigheten i dessa fall kan vända sig till leverantörer på motsvarande sätt som vid direktupphandling enligt 19 kap. Eftersom begreppet direktupphandling inte definieras i fråga om upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdet är det dock, som *Sveriges advokatsamfund* föreslagit, lämpligt att när det gäller upphandling av sådana tjänster i stället hänvisa till upphandlingar som genomförs med stöd av undantaget från annonseringskravet. Den nya bestämmelsen har samma innebörd i sak som den bestämmelse som gäller för aktuella tjänster enligt nuvarande regelverk och bör därmed tillämpas på motsvarande sätt. Regeringen har beträffande begreppet ”direktupphandlingar av samma slag” i gällande regelverk uttalat att bestämmelsen inte kräver en

ytterligare precisering av lagstiftaren (se prop. 2013/14:133 s. 25 f.). Det saknas anledning att nu göra en annan bedömning eller något förtydligande av det slag som *Norrköpings kommun* efterfrågar.

Prop. 2017/18:158

Bestämmelsen i 19 kap. 8 § andra stycket LOU om hur options- och förlängningsklausuler ska beaktas vid uppskattningen av en upphandlings värde bör gälla även vid upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdet.

6.7 Information till leverantörer och dokumentation av upphandlingen

Regeringens förslag: När en upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdet har annonserats ska den upphandlande myndigheten snarast möjligt skriftligen underrätta anbudsgivarna om beslutet att tilldela ett kontrakt eller ingå ett ramavtal. Den upphandlande myndigheten ska även informera om när den beslutat att avbryta eller göra om en upphandling. Även när upphandlingen inte annonserats ska berörda leverantörer underrättas.

En upphandlande myndighet ska dokumentera genomförandet av en upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdena, oavsett om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte. Dokumentationen ska vara tillräcklig för att motivera myndighetens beslut under upphandlingens samtliga skeden. Dokumentationskyldigheten ska dock inte gälla om upphandlingens värde understiger 100 000 kronor.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrar sig över förslaget tillstyrker eller är i huvudsak positiva till det. *Unizon* framhåller dock att informations- och dokumentationskyldighet kan innebära risk för att våldsutsatta kvinnors och barns tillfälliga adresser röjs. *Småföretagarnas riksförbund* anser att undantaget från dokumentationskravet är kontraproduktivt och kommer att minska tilltron till denna del av den offentliga sektorn. Även *Trelleborgs kommun* ifrågasätter att en brytpunkt på 100 000 kronor införs.

Skälen för regeringens förslag: Regler om informationsskyldighet och dokumentationsplikt är grundläggande för att garantera insyn i myndigheternas upphandlingar och för att skydda rättssäkerhetsintressen. Regeringen delar därför den bedömning som görs i promemorian att upphandlande myndigheter, oavsett om det finns ett gränsöverskridande intresse eller inte, bör vara skyldiga att informera berörda leverantörer om beslut att tilldela kontrakt eller ingå ramavtal och om beslut om att avbryta en upphandling.

Enligt 12 kap. 12 § LOU ska en upphandlande myndighet snarast möjligt skriftligen underrätta anbudssökandena och anbudsgivarna om de beslut som har fattats om att tilldela ett kontrakt eller ingå ett ramavtal. Underrättelsen ska innehålla skälen för beslutet och uppgift om eventuell s.k. avtalsspärr, dvs. den period under vilken avtal enligt 20 kap. 1 § LOU inte får ingås. Vidare ska en skriftlig underrättelse lämnas också om en upphandlande myndighet beslutar att avbryta en upphandling eller att göra

Prop. 2017/18:158 om den. I 12 kap. 13 § LOU finns bestämmelser om att en upphandlande myndighet, till den leverantör som begär det, ska lämna upplysningar om skälen till att leverantörens ansökan har avslagits eller anbud förkastats. Av 19 kap. 29 § LOU följer att den upphandlande myndigheten ska lämna motsvarande information vid upphandling som omfattas av reglerna i det kapitlet. Denna informationsskyldighet bör gälla även vid upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdena. Det bör vidare finnas en skyldighet för upphandlande myndigheter att i enlighet med vad som gäller enligt 19 kap. 29 § andra stycket LOU underrätta berörda anbudsgivare om de beslut som fattats om leverantör och anbud vid upphandling som genomförts med stöd av undantaget från annonseringskravet.

Lagrådet har ifrågasatt att hänvisningar görs till bestämmelser i 12 kap. LOU, trots att detta kapitel inte nämns i 19 kap. 35 § där en uppräknning av tillämpliga bestämmelser görs. Regeringen vill med anledning av detta framhålla att motsvarande reglering finns i 19 kap. 29 § LOU, som behandlar upphandlingar enligt bilaga 2, och att 19 kap. 2 §, där tillämpliga bestämmelser för upphandlingar av detta slag räknas upp, inte innehåller någon hänvisning till 12 kap. Bestämmelserna i 19 kap. 2 och 29 §§ LOU har inte varit föremål för någon översyn i detta lagstiftningsärende. Det pågår dock, som nämnts, en översyn av dessa bestämmelser. Regeringen kan i och för sig instämma i att lagstiftningstekniken inte är invändningsfri, men anser inte att det i det nu aktuella lagstiftningsärendet finns anledning att avvika från den tidigare använda lagstiftningstekniken.

Bestämmelser om bevarande av handlingar i upphandlingar finns i 12 kap. 17 § och 19 kap. 31 § LOU. Dessa regler bör gälla även för upphandlingar av välfärdstjänster under tröskelvärdena. Eftersom motsvarande regler gäller redan idag innebär förslaget, som *Unizon* befarat, inte någon ökad risk att utsatta kvinnors och barns tillfälliga adresser röjs. När det gäller upphandlingar vars värden understiger 100 000 kronor bör, på samma sätt som i 19 kap. 30 § andra stycket LOU, undantag från dokumentationsplikten kunna göras. Ett sådant undantag från dokumentationsplikten gäller enligt nuvarande regelverk och det saknas enligt regeringens mening anledning att, även med beaktande av vad *Småföretagarnas riksförbund* och *Trelleborgs kommun* anför, inte låta undantaget gälla även för upphandling av välfärdstjänster.

Regeringens förslag: Bestämmelserna om avtalsspärr, överprövning och skadestånd i 20 kap. LOU ska vara tillämpliga vid upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdena, oavsett om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte. Undantag från avtalsspärren ska dock gälla när upphandlingen skett utan föregående annonsering med stöd av bestämmelserna om undantag från annonseringsskyldigheten. Ett avtal som har ingåtts i strid med bestämmelserna om annonsering eller avtalsspärr ska kunna ogiltigförklaras av en domstol.

Bestämmelserna om upphandlingsskadeavgift i 21 kap. LOU och om tillsyn i 22 kap. LOU ska vara tillämpliga vid all upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdena, oavsett om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrar sig särskilt över förslaget tillstyrker det eller är i huvudsak positiva till det. *Upphandlingsmyndigheten* och *Ronneby kommun* framhåller att behovet av rättsligt skydd är lika stort vid upphandling av välfärdstjänster som vid annan upphandling. *SOI* och *Luleå kommun* avstyrker förslaget och anser att regelverket för skadestånd, som tillstyrks, är tillräckligt för att upprätthålla rättssäkerheten.

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *KKV*, *Kommerskollegium*, *Upphandlingsmyndigheten*, *Sveriges Advokatsamfund*, *Almega* och *Företagarna* anser att förslaget inte är tillräckligt för att garantera ett rättssäkert förfarande i och med att endast ett fåtal regler kan bli föremål för överprövning. Detta gäller särskilt eftersom de grundläggande principerna inte görs tillämpliga vid upphandlingar som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse. *KKV* anser att en överprövning alltid kommer att innefatta en prövning av om den upphandlande myndigheten brutit mot någon av de grundläggande principerna eftersom överprövningsreglerna uttryckligen anger att domstolen ska pröva detta. *Almega* menar att de grundläggande principerna kan göras gällande vid en överprövning även då upphandlingen saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse.

Forum och *Svenska kyrkan* avstyrker förslaget. Sveriges advokatsamfund har lagtekniska synpunkter på förslaget och anser att det bör förtydligas om det som anges i 20 kap. 2 och 13 §§ innebär att det är direktupphandling i den mening som avses i 19 kap. som kan tillämpas vid upphandling av välfärdstjänster.

Skälen för regeringens förslag

Bestämmelser om överprövning

Regeringen delar, till skillnad från *SOI* och *Luleå kommun*, den bedömning som görs i promemorian att rättsmedelsbestämmelserna i LOU bör göras tillämpliga även vid upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdena som saknar gränsöverskridande intresse.

Bestämmelserna om rättsmedel i 20 kap. LOU genomför rådets direktiv 89/665/EEG av den 21 december 1989 om samordning av lagar och andra författningar för prövning av offentlig upphandling av varor, bygg- och

Prop. 2017/18:158 anläggningsarbeten, i lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/66/EEG av den 11 december 2007 om ändring av rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG vad gäller effektivare förfaranden för prövning av offentlig upphandling (rättsmedelsdirektivet). Direktivet är tillämpligt för sådana upphandlingar som omfattas av EU-direktivet om offentlig upphandling, dvs. bl.a. för upphandling av välfärdstjänster som uppgår till minst tillämpligt tröskelvärde. Av EU:s primärrätt följer emellertid också ett krav på effektivt rättsligt skydd. Rätten till överprövning kan därför aktualiseras även i andra fall, nämligen vid sådana upphandlingar som inte faller inom direktivets tillämpningsområde, men som har ett bestämt gränsöverskridande intresse. Några detaljerade regler för förfarandet finns dock inte för sådana fall. Att rättsmedel ska finnas för sådan upphandling som har ett bestämt gränsöverskridande intresse följer således av EU-rätten.

Endast ett fåtal regler föreslås gälla för sådan upphandling av välfärdstjänster som understiger tillämpligt tröskelvärde och det är därmed endast ett begränsat antal rättsmedelsbestämmelser som kan komma att aktualiseras. Eftersom de grundläggande principerna om bl.a. likabehandling, transparens och proportionalitet inte föreslås vara tillämpliga när upphandlingen saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse kommer det i samband med en överprövning av en upphandling i dessa fall inte heller med framgång kunna göras gällande att den upphandlande myndigheten avvikit från principerna. Flera remissinstanser, bl.a. *KKV*, *Kommerskollegium* och *Upphandlingsmyndigheten*, är negativa till att möjligheterna till överprövning blir begränsade med de föreslagna reglerna. Regeringen anser dock, med beaktande av vilka värden det rör sig om, att förslaget får anses innebära att en godtagbar balans uppnås mellan kraven på rättssäkerhet och effektivitet.

När det gäller frågan om de grundläggande principerna alltid ska tillämpas vid en överprövning, som *KKV* och *Almega* hävdar, anser regeringen att bestämmelserna om överprövning inte kan förstås på annat sätt än att domstolen ska pröva om den upphandlande myndigheten brutit mot någon tillämplig bestämmelse i lagen. I såväl 20 kap. 6 § som 20 kap. 13 § LOU anges att prövningen ska avse om upphandlande myndighet brutit mot de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § eller någon annan bestämmelse i lagen. Att en uttrycklig hänvisning till 4 kap. 1 § görs i de aktuella bestämmelserna medför inte någon annan bedömning. Lagrådet uttalade i samband med genomförandet av LOU-direktivet om hänvisningen till de grundläggande principerna i 20 kap. 6 § att 4 kap. 1 § är en bestämmelse i lagen och att den inte behöver nämnas särskilt (se prop. 2015/16:195 del 4 s. 1172). Någon ändring med anledning av Lagrådets synpunkt gjordes inte. Regeringen uttalade sig inte heller särskilt i den aktuella frågan, utan hänvisade allmänt till att bestämmelserna om rättsmedel inte ingick i översynen i det aktuella lagstiftningsärendet. (samma prop. s. 877). Regeringen delar emellertid den ståndpunkt Lagrådet ger uttryck för och anser att om 4 kap. 1 § inte är tillämplig på en viss upphandling ska den inte heller tillämpas vid en överprövning av upphandlingen.

I sammanhanget kan nämnas att de förslag som lämnades av Överprövningsutredningen i betänkandet *Överprövning av upphandlingsmål m.m.* (SOU 2015:12) för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Vidare bör framhållas att regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. se över vissa frågor om överprövning av upphandlingar (dir. 2017:69). Frågan om utformningen av de aktuella bestämmelserna i 20 kap. LOU kan komma att aktualiseras i dessa sammanhang.

Avtalsspärr och ogiltighetsförklaring av avtal

Bestämmelserna om avtalsspärr i 20 kap. 1 § LOU innebär att en upphandlande myndighet, som enligt lagen är skyldig att underrätta leverantörer om ett tilldelningsbeslut, inte får ingå avtalet förrän en viss tid (10 eller 15 dagar) efter det att underrättelsen skickades. Undantag från avtalsspärren gäller dock i vissa fall enligt 20 kap. 2 § LOU, bl.a. vid direktupphandling. Detta medför att sådana upphandlingar normalt inte kan överprövas eftersom en överprövning inte kan ske efter det att avtal tecknats. Vid sådan upphandling som är undantagen från avtalsspärr finns det alltså normalt sett inte någon praktisk möjlighet för leverantörer att begära överprövning av upphandlingen. Om den upphandlande myndigheten felaktigt bedömt att det funnits grund för direktupphandling, och därför inte annonserat upphandlingen, kan dock avtalet komma att ogiltigförklaras av domstol enligt reglerna i 20 kap. 13 § LOU.

I likhet med vad som gäller vid direktupphandling enligt 19 kap. LOU bör en sådan upphandling som skett med stöd av de föreslagna bestämmelserna om undantag från annonseringsskyldigheten vara undantagen från bestämmelserna om avtalsspärr. Ett avtal bör dock kunna ogiltigförklaras av rätten om det, i strid med lagen, har ingåtts utan att annonsering skett. Vidare bör ett avtal kunna ogiltigförklaras om det ingåtts i strid med bestämmelserna om avtalsspärr eller någon annan av de bestämmelser som garanterar möjligheten till överprövning, t.ex. innan underrättelse om tilldelningsbeslut skett eller i strid mot ett interimistiskt beslut av en domstol. Eftersom några förfaranderegler inte föreslås för välfärdstjänster under tröskelvärdena – och därmed inte heller någon definition av förfarandena motsvarande definitionen av direktupphandling i 19 kap. 4 § – bör, som *Sveriges advokatsamfund* föreslagit, ett förtydligande göras så att det framgår att det nya undantaget från avtalsspärr i 20 kap. 2 § i stället gäller om upphandlingen genomförts med stöd av undantaget från annonseringskravet i den nu aktuella bestämmelsen. På samma sätt ska en hänvisning göras i 20 kap. 13 § första stycket 1 till upphandling som skett utan annonsering enligt den nu aktuella bestämmelsen.

Upphandlingsskadeavgift

I 21 kap. LOU finns bestämmelser om upphandlingsskadeavgift. Bestämmelserna genomför delvis rättsmedelsdirektivet, som ställer krav på medlemsstaterna att införa bestämmelser om alternativa sanktioner i vissa fall när ett avtal får bestå trots att grund för ogiltighet föreligger. Bestämmelserna har i 19 kap. 2 § LOU gjorts tillämpliga såväl för upphandlingar som omfattas av de direktivstyrda reglerna som för sådana upphandlingar som endast omfattas av de nationella reglerna i 19 kap. LOU.

Regeringen delar den bedömning som görs i promemorian att även bestämmelserna om upphandlingsskadeavgift bör göras tillämpliga på upphandlingar av välfärdstjänster under tröskelvärdena. I utredningens

Prop. 2017/18:158 förslag har bestämmelserna om upphandlingsskadeavgift inte gjorts tillämpliga vid sådan upphandling. Som skäl för detta har utredningen angett att övriga rättsmedel i form av avtalsspärr, överprövning och skadestånd är tillräckliga för att garantera leverantörerna ett verksamt rättsligt skydd.

Bestämmelserna om upphandlingsskadeavgift kompletterar emellertid bestämmelserna om ogiltighet i 20 kap. LOU och syftar till att motverka otillåtna direktupphandlingar. De utgör inte i första hand ett skydd för drabbade leverantörer, utan är bestämmelser om en sanktionsavgift som tillfaller staten och som påförs upphandlande myndigheter som gjort sig skyldiga till brott mot bestämmelser i LOU. Regeringen anser i likhet med vad som framförs i promemorian att syftet med reglerna om upphandlingsskadeavgift får anses göra sig lika starkt gällande vid upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdena som vid annan upphandling. Bestämmelser om upphandlingsskadeavgift bör därför gälla även vid sådan upphandling. Upphandlingsskadeavgift ska således kunna utdömas även när en upphandlande myndighet har ingått ett avtal i strid med den föreslagna bestämmelsen om annonsering av välfärdstjänster. Detta innebär att en upphandlingsskadeavgift kommer att kunna dömas ut, oavsett om upphandlingen haft ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte.

Tillsyn

Tillsyn är viktigt för att säkerställa efterlevnaden av reglerna och en korrekt tillämpning av dem. Regeringen delar därför den bedömning som görs i promemorian om att bestämmelserna om tillsyn i 22 kap. LOU bör gälla vid upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdet, oavsett om den har ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte.

6.9 Allmänna bestämmelser

Regeringens förslag: De allmänna bestämmelserna i 1 kap. LOU om lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner, 2 kap. om blandad upphandling, 3 kap. om undantag från lagens tillämpningsområde och 5 kap. om tröskelvärden ska vara tillämpliga vid upphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdena, oavsett om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av de remissinstanser som yttrar sig särskilt om de allmänna bestämmelsernas tillämplighet har något att invända mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Ett fåtal upphandlingsregler föreslås i göras tillämpliga på upphandlingar av välfärdstjänster under tröskelvärdena som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse. Som en följd av detta anser regeringen att det bör förtydligas att de allmänna bestämmelserna i LOU, dvs. regleringen i 1 kap. om lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner, 2 kap. om blandad upphandling,

6.10 Blandad upphandling

Regeringens förslag: Om en upphandling avser flera olika slags tjänster, ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av de remissinstanser som yttrar sig över förslaget har några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Hur huvudföremålet för kontraktet ska bestämmas om kontraktet avser både sådana tjänster som anges i bilaga 2 till lagen (sociala tjänster och andra särskilda tjänster) och andra tjänster anges i 2 kap. 2 § tredje stycket LOU. Enligt bestämmelsen ska huvudföremålet i sådana fall bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna.

Regeringen delar den bedömning som i promemorian görs om att det finns behov av bestämmelser som anger hur huvudföremålet för ett kontrakt ska bestämmas om kontraktet avser olika kombinationer av tjänster som anges i bilaga 2, bilaga 2 a och andra tjänster. Huvudföremålet för tjänsterna bör i dessa fall bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna. Bestämmelser om detta föreslås införas i lagen.

6.11 Upphandling inom försörjningssektorerna och av koncessioner

Regeringens bedömning: Någon särskild reglering för upphandling av välfärdstjänster föreslås inte införas i lagen om upphandling inom försörjningssektorerna eller lagen om upphandling av koncessioner.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt i frågan.

Skälen för regeringens bedömning: Utredningen har inte föreslagit någon särskild reglering för upphandling av välfärdstjänster i LUF, med hänvisning till att upphandling av välfärdstjänster i princip inte sker med stöd av den lagen. Enligt utredningen medför detta i och för sig att regleringen kommer att skilja sig åt mellan lagarna, vilket innebär att den nuvarande systematiken inte upprätthålls. Detta måste dock enligt utredningen vägas mot att en ny reglering gör lagen mer omfattande. Även om förslaget i denna proposition är mer begränsade bedömer regeringen att det inte finns underlag att i detta ärende föreslå att motsvarande regler ska gälla även inom försörjningssektorerna.

Utredningen har inte heller föreslagit några särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster enligt lagen (2016:1147) om upphandling

Prop. 2017/18:158 av koncessioner (LUK), med hänvisning till att regleringen för upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster endast föreskriver ett minimum av bestämmelser. Regeringen delar utredningens bedömning att de inte finns skäl att föreslå särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster i LUK.

7 Reserverad upphandling för vissa tjänster

7.1 LOU-direktivets bestämmelser om reserverade kontrakt för vissa tjänster

Artikel 77 i LOU-direktivet innehåller bestämmelser som gör det möjligt för upphandlande myndigheter att reservera deltagandet i upphandlingar av vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster för organisationer som uppfyller vissa krav. Bestämmelserna är frivilliga för medlemsstaterna att genomföra. Enligt artikel 77 får medlemsstaterna föreskriva att upphandlande myndigheter får reservera rätten att delta i upphandling för vissa angivna tjänster för en organisation. De tjänster som omfattas anges med angivande av CPV-koder. Tjänsterna som räknas upp i artikel 77 är vissa hälsovårdstjänster, sociala tjänster och närbesläktade tjänster, vissa utbildningstjänster, bibliotekstjänster, arkivtjänster, museitjänster och andra kulturella tjänster, idrottstjänster och tjänster för privata hushåll (jfr skäl 118 i LOU-direktivet).

Förutom att upphandlingen ska avse en sådan tjänst som räknas upp i artikeln ska organisationen som tilldelas kontraktet också uppfylla vissa krav. Enligt artikel 77.2 a ska organisationen ha som syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till tillhandahållandet av sådana tjänster som omfattas av artikeln. Enligt artikel 77.2 b ska vinsterna återinvesteras för att uppnå organisationens syfte. Vidare anges att eventuell vinstutdelning eller omfördelningen bör ske på grundval av deltagande. Av artikel 77.2 c framgår att organisationens lednings- och ägarstruktur ska grundas på personalens ägande eller deltagande, eller kräva aktivt deltagande av personal, användare eller berörda parter. Enligt artikel 77.2 d får ett kontrakt inte reserveras för en organisation som har tilldelats kontrakt för berörd tjänst av den upphandlande myndigheten under de senaste tre åren. Det framgår vidare av artikel 77.3 att den maximala löptiden för ett reserverat kontrakt är tre år. Artikel 77 motsvaras av artikel 94 i LUF-direktivet.

Möjligheten att reservera en upphandling enligt artikel 77 ska skiljas från den möjlighet att reservera upphandlingar som föreskrivs i artikel 20 i LOU-direktivet, som genomförts i svensk rätt genom bestämmelser i 4 kap. 18 § LOU. I de sistnämnda bestämmelserna regleras möjligheten att reservera deltagandet i offentliga upphandlingar för arbetsintegrerande företag eller att föreskriva att kontrakten ska fullgöras inom ramen för program för skyddad anställning. Det handlar alltså i dessa fall om en annan typ av reserverad upphandling, där andra förutsättningar ska vara uppfyllda, än den som beskrivs i artikel 77.

7.2.1 Genomförandeutredningen

Genomförandeutredningen hade i uppdrag att föreslå hur delar av 2014 års EU-direktiv skulle genomföras i svensk rätt. Utredningen bedömde i delbetänkandet Nya regler om upphandling (SOU 2014:51) att bestämmelserna om reserverade kontrakt för vissa tjänster i artikel 77 i LOU-direktivet och artikel 94 i LUF-direktivet inte borde genomföras i svensk rätt. Utredningen konstaterade att ordningen med reserverade kontrakt för vissa tjänster är omgärdade av diverse villkor som ska vara uppfyllda för att kontrakt ska kunna tilldelas enligt regleringen i fråga och att dessa villkor sammantagna är sådana att regleringen får antas ha ett begränsat praktiskt intresse. Utredningen ansåg trots detta att det inte var uteslutet att regleringen hade en funktion att fylla. Enligt utredningens mening syntes organisationer som verkar inom den idéburna sektorn kunna vara aktuella för tilldelning av reserverade kontrakt enligt regelverket om reserverade kontrakt för vissa tjänster. Sammantaget bedömde emellertid utredningen att den praktiska betydelsen av bestämmelserna var sådan att det inte är motiverat att i svensk rätt genomföra artikel 77 i LOU-direktivet och artikel 94 i LUF-direktivet. För det fall bestämmelserna, trots utredningens bedömning, skulle genomföras i svensk rätt lämnade utredningen ett förslag till hur föreskrifterna kunde utformas (se SOU 2014:51 s. 333 ff.).

Remissutskottet över Genomförandeutredningens förslag var blandat. De flesta remissinstanser som yttrade sig i frågan, bl.a. KKV, Tillväxtverket, Arbetsförmedlingen, SKL, flera kommuner och landsting samt Famna, ansåg att bestämmelserna om reserverade kontrakt för vissa tjänster borde införas i svensk rätt. Många framhöll att bestämmelserna kunde ha en funktion att fylla inom den idéburna sektorn. Några av remissinstanserna ansåg dock att samtliga villkor som gäller för ett reserverat kontrakt enligt direktiven inte borde genomföras i svensk rätt. Tillväxtverket ansåg att bestämmelserna som innebär att kontraktstiden begränsas till tre år följt av tre års karantän för den leverantör som har haft det reserverade kontraktet inte borde införas. Myndigheten framhöll att sociala företag ofta är lokala och om dessa företag inte kan få förnyade uppdrag kan en stor del av deras intäkter fall bort efter avslutat uppdrag.

Stockholms läns landsting, Almega, Företagarna, Svenskt Näringsliv och SOI delade utredningens bedömning att bestämmelserna om reserverade kontrakt för vissa tjänster inte borde införas. Stockholms läns landsting och Almega menade att bestämmelserna skulle få en mycket begränsad praktisk nytta. Företagarna anmärkte att de uppställda kriterierna, bl.a. i fråga om organisationsform och kontraktslängd, medför att regleringen endast i mycket begränsad utsträckning torde kunna komma att få praktisk användning. SOI ansåg att bestämmelserna skulle skapa ologiska och osunda konkurrensförhållanden. Hudiksvalls kommun ansåg att behovet av bestämmelser om reserverade kontrakt borde utredas ytterligare. Kommunal ställde sig frågande till utredningens bedömning.

Genomförandeutredningens förslag behandlades i propositionen Nytt regelverk om upphandling (prop. 2015/16:195 del 2 s. 900 f.). Regeringen uttalade i propositionen att den såg positivt på att idéburna företag ges

Prop. 2017/18:158 större möjligheter att delta vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster och att den därför principiellt bestämmelser om reserverade kontrakt på området. Regeringen konstaterade dock att direktivens bestämmelser om detta är försedda med en rad villkor som inskränker möjligheten att använda bestämmelserna. Regeringen framhöll vidare att det fanns tydliga kopplingar mellan förslagen från Utredningen för ett stärkt civilsamhälle och Valfärdsutredningens uppdrag samt att förslagen från den förstnämnda utredningen därför borde behandlas samlat med Valfärdsutredningens kommande förslag i anknytande frågor. Regeringen aviserade därför att den avsåg att återkomma till frågan om reserverade kontrakt för vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster i samband med behandlingen av Valfärdsutredningens förslag.

7.2.2 Utredningen för ett stärkt civilsamhälle

Utredningen för ett stärkt civilsamhälle hade i uppdrag att bl.a. lämna förslag till hur det civila samhällets organisationers möjligheter att delta i offentlig upphandling kan förbättras (dir. 2014:40 och dir. 2015:38). Utredningen föreslog i betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) att bestämmelserna i LOU-direktivet och LUF-direktivet om reserverade kontrakt för vissa tjänster skulle genomföras i svensk rätt i enlighet med Genomförandeutredningens förslag till utformning av bestämmelserna. Enligt utredningen borde alla möjligheter som kan underlätta för civilsamhällets organisationer att etablera sig som utförare av offentligt finansierade tjänster tas tillvara.

Av de remissinstanser som uttalade sig särskilt om förslagen i denna del var en övervägande del, bl.a. Upphandlingsmyndigheten, KKV, Väster- norrlands läns landsting, SKL, Bräcke diakoni, Famna, Forum, Svenska Röda Korset och Advokatfirman Delphi, positiva till utredningens förslag. Flera remissinstanser framförde att bestämmelserna, även om de innefattar flera begränsande villkor, kan underlätta för det civila samhällets organisationer att etablera sig som utförare av offentliga tjänster. Linköpings kommun var positiv till möjligheten att reservera kontrakt för vissa tjänster, men ansåg att den föreslagna regleringen inte var tillräckligt tydlig. KKV och Advokatfirman Delphi ansåg att det, mot bakgrund av bestämmelsernas begränsade tillämpningsområde, är av vikt att upphandlande myndigheter ges vägledning och stöd om reglernas tillämpning.

Svenskt Näringsliv, Vårdföretagarna, Visita, Almega, Företagarna och Konkurrenskommissionen avstyrkte förslaget. Svenskt Näringsliv och Företagarna ansåg att ett eventuellt genomförande av bestämmelserna om reserverade kontrakt för vissa tjänster inte skulle underlätta för de idéburna företagens etablering och existens på den svenska marknaden. Enligt Svenskt Näringsliv är en nackdel med förslaget att kontinuitet omöjliggörs, eftersom det endast handlar om ett kontrakt i tre år. Det kommer vidare enligt organisationen att bli svårt att hitta finansiering för nödvändiga investeringar för en organisation när det är fråga om så korta kontrakt och en organisation som fått ett kontrakt kommer därefter sannolikt att förlora all framtida finansiering. Svenskt Näringsliv anförde vidare att utredningen inte hade kunnat påvisa några konkreta situationer där det hade varit värdefullt med en bestämmelse motsvarande regleringen

i artikel 77 i LOU-direktivet. Almega anförde att förslaget endast möjliggör reserverade kontrakt för en mycket begränsad grupp av utförare och därmed strider mot de grundläggande principer om likabehandling som hela regelverket vilar på. Enligt organisationen kommer merparten av civilsamhällets organisationer att hindras medverkan i de reserverade kontrakten. Företagarna anförde att risken är uppenbar att den förslagna regleringen kommer att skapa mer problem än vad den kommer att lösa. Konkurrenskommissionen anförde att förslaget innebär att mottagarna av de tjänster som omfattas kontinuerligt kan komma att tvingas byta utförare vart tredje år, vilket riskerar att medföra problem i förhållande till bl.a. kraven på kontinuitet i vården och den sociala omsorgen. Länsstyrelsen i Södermanlands län anförde att det finns en risk för att mindre företag kan komma att missgynnas av förslag om att förbättra civilsamhällets möjligheter att delta vid offentlig upphandling, vilket kan snedvrída konkurrensen.

7.3 Möjlighet att reservera upphandlingen av vissa tjänster införs i LOU

Regeringens förslag: LOU-direktivets bestämmelser om möjligheten att vid upphandling av vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster reservera upphandlingen genomförs i svensk rätt. En upphandlande myndighet ska ha möjlighet att reservera deltagandet till organisationer som uppfyller vissa krav. En sådan organisation ska ha till syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till tjänsterna i fråga, och eventuella vinster ska återinvesteras för att uppnå organisationens syfte. Vidare ska organisationens lednings- och ägarstruktur grundas på personalens ägande eller deltagande, eller kräva aktivt deltagande av personal, användare eller berörda parter.

Löptiden för ett kontrakt som tilldelas med stöd av de föreslagna bestämmelserna ska inte få överstiga tre år. Om en upphandlande myndighet har tilldelat en organisation ett kontrakt för en viss tjänst med stöd av bestämmelserna under de senaste tre åren ska myndigheten inte på nytt få tilldela samma organisation ett kontrakt efter en reserverad upphandling för en sådan tjänst. En upphandlande myndighet som avser att reservera deltagandet i en upphandling ska informera om detta i annonsen om upphandlingen.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har inte föreslagit någon bestämmelse om att en upphandlande myndighet som avser att reservera deltagandet i en upphandling ska informera om detta i annonsen.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat. Flertalet av de remissinstanser som yttrar sig över utredningens förslag, bl.a. *Upphandlingsmyndigheten*, *MUCF*, *KKV*, *Alingsås kommun*, *Härnösands kommun*, *Coompanion*, *Forum* och *Famna* tillstyrker eller är positiva till förslaget. Många av dem anför att förslaget kan innebära att idéburen sektor ges bättre möjligheter att delta i upphandlingar och *Coompanion* anför att det påtagligt kan innebära fler kooperativa verksamheter inom välfärden.

Prop. 2017/18:158 KKV framhåller att tillämpningsområdet för undantaget är relativt smalt, och att det därför är angeläget att de myndigheter som vill tillämpa undantaget ges stöd och vägledning. Myndigheten anser vidare att samma regler om dokumentation bör gälla som vid direktupphandlingar som överskrider 100 000 kronor. Upphandlingsmyndigheten, som instämmer i att villkoren innebär begränsningar, framhåller att begränsningen om tre års avtalstid försvårar kontinuitet, vilket kan vara en viktig kvalitetsfaktor inom området välfärdstjänster.

Famna bedömer att förslaget skulle innebära en stor lättnad för upphandlande myndigheter som av särskilda skäl vill samverka med idéburen sektorn och att det, mot bakgrund av bestämmelsernas begränsade karaktär, kan vara lämpligt för enskilda punktinsatser där idéburen sektor kan vara med och lösa kortsiktiga samhällsliga utmaningar. Famna anser att uttrycket ”fullgöra ett offentligt uppdrag” skulle kunna tolkas så att det av den aktuella organisationens syftes- eller ändamålsparagraf ska framgå att organisationen har till syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag och att lagstiftaren därför bör tydliggöra att detta inte är ett krav.

Sveriges advokatsamfund invänder i och för sig inte mot förslagets utformning, men ifrågasätter om det generellt sett verkligen skulle underlätta för organisationer i den idéburna sektorn. Enligt advokatsamfundet finns det i stället risk för att bestämmelsen endast skulle gynna vissa specifika organisationer, som på skönsmässig grund blir utvalda av upphandlande myndigheter. Det bör enligt advokatsamfundet krävas att tilldelning sker till den idéburna sektorn genom att tjänsterna annonseras och upphandlas, för att säkerställa transparens och lika-behandling av organisationer samt god hushållning med offentliga medel. Upphandlingsmyndigheten noterar med anledning av utredningens förslag att såväl begreppet reserverade kontrakt som reserverad upphandling förekommer och efterfrågar ett klargörande av vad som avses.

Flera remissinstanser, bl.a. *Svenskt Näringsliv*, *Företagarna*, *Vårdföretagarna Almega* och *Göteborgs kommun*, avstyrker utredningens förslag. *Svenskt Näringsliv* bedömer att förslaget inte skulle underlätta för den idéburna sektorn och anser att det är svårt att se när bestämmelserna skulle kunna bli tillämpliga för svenskt vidkommande. *Företagarna* anför i huvudsak samma synpunkter och tillägger därutöver att det finns en risk att förslaget skapar fler problem än det löser. Inte heller *Vårdföretagarna Almega* anser att förslaget skulle underlätta etableringen av idéburna aktörer i den svenska vården och omsorgen. *Almega* bedömer att ytterst få utförare kommer vara aktuella för sådana kontrakt. *Vårdförbundet* är tveksamt till lämpligheten i förslaget då det skulle få begränsad praktisk betydelse och treårsgränsen är problematisk ur ett kontinuitetsperspektiv. *Vårdförbundet* hänvisar också till de rättsutlåtanden som hämtats in av Vårdförbundet som anger att det enligt 2014 års upphandlingsdirektiv inte är möjligt att reservera upphandlingar till ideella organisationer.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 77 i LOU-direktivet innebär en möjlighet för upphandlande myndigheter att reservera, dvs. förbehålla, deltagandet i en upphandling för en organisation som uppfyller vissa krav. Utöver att bestämmelserna enbart är tillämpliga vid upphandling av vissa tjänster uppställs ett antal krav på den organisation som tilldelas

kontraktet. Därutöver föreskriver bestämmelserna en maximal löptid för kontraktet och en begränsning av möjligheten att tilldela samma organisation ett nytt kontrakt.

Det råder delade meningar bland remissinstanserna om hur stor praktisk betydelse bestämmelserna om reserverad upphandling skulle få om de genomfördes i svensk rätt. Majoriteten av dem anser dock att förslaget skulle kunna bidra till att underlätta för den idéburen sektorns deltagande i upphandlingar.

Enligt regeringen bör de möjligheter som finns att underlätta för idéburen sektor vid upphandling tas tillvara. Även om bestämmelserna är försedda med villkor som gör att tillämpningsområdet är begränsat bör därför möjligheten att reservera upphandlingar för vissa tjänster införas i LOU. *Lagrådet* har synpunkter på utformningen av regleringen och anser att den bör formuleras på ett mer lättbegripligt sätt. Regeringen har förståelse för detta. Samtidigt finns betydande fördelar med att utforma regleringen så att den så långt som möjligt överensstämmer med det bakomliggande direktivet. Det är också den senare modellen som valdes vid införandet av LOU. Det finns inte heller någon egentlig vägledning att hämta från direktiven för att kunna utforma bestämmelsen på ett annorlunda sätt. Att avvika alltför mycket från direktivets ordalydelse riskerar enligt regeringens bedömning att leda till svårigheter och tolkningsproblem vid gränsöverskridande situationer. Vid en samlad bedömning anser regeringen att den i lagrådsremissen valda lösningen är att föredra och att de oklarheter i direktivet som i viss utsträckning återspeglas i den föreslagna regleringen får överlämnas till rättstillämpningen att hantera. Vidare framgår av artikel 77.5 i LOU-direktivet att Europeiska kommissionen kommer att göra en bedömning av effekterna av regleringen och senast den 18 april 2019 rapportera denna till Europaparlamentet och rådet.

Det bör i sammanhanget framhållas att möjligheten att reservera upphandlingen av vissa tjänster självfallet bara blir aktuell i de fall den upphandlande myndigheten bedömt att det rör sig om en tjänst som ska upphandlas enligt LOU. Regleringen berör alltså inte andra möjligheter för det offentliga att samverka med idéburen sektor i situationer som inte faller inom upphandlingsreglernas tillämpningsområde.

När det gäller den närmare innebörden av möjligheten att reservera upphandlingen anges i artikel 77.1 att de upphandlande myndigheterna får reservera rätten för en organisation att delta i offentlig upphandling exklusivt för vissa hälso- och sjukvårdstjänster, sociala tjänster och kulturella tjänster, som räknas upp i bestämmelsen med angivande av CPV-koder. Enligt Genomförandeutredningen synes bestämmelsen medge att kontrakt tilldelas utan konkurrensutsättning och att en upphandlande myndighet därmed får vända sig direkt till en organisation som uppfyller kraven i artikel 77.2. *KKV* har i remissyttrandet över Genomförandeutredningens delbetänkande angett att myndigheten inte instämmer i den bedömningen, utan anser att bestämmelserna förutsätter att en konkurrensutsättning sker. Verket har i denna del hänvisat till formuleringarna i direktivens skäl och i andra språkversioner av direktiven.

Av skäl 118 i LOU-direktivet framgår att direktivet, för att sörja för kontinuitet i offentliga tjänster, bör tillåta att ”deltagande i upphandlingsförfaranden för vissa tjänster [...] kan förbehållas organisationer på

Prop. 2017/18:158 grundval av personalens ägande eller aktiva deltagande i förvaltningen, och befintliga organisationer såsom kooperativ, när det gäller att delta i tillhandahållandet av dessa tjänster till slutanvändarna”. I den engelska språkversionen av artikel 77.1 i LOU-direktivet anges att upphandlande myndigheter “may reserve the right for organisations to participate in procedures for the award of public contracts” och i den franska språkversionen att upphandlande myndigheter ”peuvent réserver aux organisations le droit de participer à des procédures de passation de marchés publics”.

I artikel 77.4 anges att en anbudsinfördran ska innehålla en hänvisning till artikeln. Artikeln förutsätter alltså att den upphandlande myndigheten informerar om sin avsikt att tilldela ett kontrakt genom en anbudsinfördran. En anbudsinfördran görs genom en annons om upphandling eller en förhandsannons. I standardformuläret för en annons om upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster, som fastställts genom kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1986 av den 11 november 2015 om fastställande av standardformulär för offentliggörande av meddelanden om offentlig upphandling och om upphävande av genomförandeförordning (EU) nr 842/2011 (se standardformulär 21, bilaga XVIII), anges att den upphandlande myndigheten ska informera om huruvida deltagandet i förfarandet är förbehållet vissa organisationer som fullgör ett offentligt uppdrag och som uppfyller villkoren i artikel 77.2. Mot denna bakgrund, och med beaktande av vad som i enlighet med redogörelsen ovan framgår av skäl 118 och andra språkversioner av LOU-direktivet, delar regeringen KKV:s bedömning att reglerna förutsätter att en konkurrensutsättning sker. Bestämmelserna innebär alltså en rätt för den upphandlande myndigheten att förbehålla upphandlingen för sådana organisationer som uppfyller kraven, vilket bör tydliggöras i bestämmelsen, men inte något undantag från skyldigheten att tillämpa reglerna i övrigt när det gäller upphandling av den aktuella typen av tjänst. Med en sådan tolkning får begreppet reserverad upphandling motsvarande innebörd som i 4 kap. 18 § LOU, dvs. en möjlighet att under vissa förutsättningar förbehålla deltagandet i en upphandling till organisationer som uppfyller vissa krav.

I artikel 77.1 räknas de tjänster upp som en upphandlande myndighet får reservera deltagandet i upphandlingen för med angivande av CPV-koder. Utredningen har föreslagit att tjänsterna ska anges i en bilaga till lagen och inte räknas upp i de bestämmelser som genomför artikel 77 i lagen. I lagstiftningsärendet om genomförandet av LOU-direktivet förordade emellertid Lagrådet, när det allmänt gällde genomförandet av direktivartiklarnas hänvisningar till CPV-nomenklaturen i lagen, att de svenska lagarna skulle utformas på samma sätt som direktivet, nämligen så att CPV-koderna tas in i lagens bestämmelser, eventuellt tillsammans med en sammanfattande förklaring (prop. 2015/16:195 del 4 s. 1024). Enligt Lagrådet var ett enhetligt genomförande att föredra. Regeringen godtog Lagrådets synpunkt och konstaterade att de artiklar som anger CPV-koder bör genomföras på så sätt att CPV-koderna, men inte de enskilda tjänsternas benämningar, tas in i paragraferna (samma prop. del 1 s. 465). Regeringen konstaterade också, liksom Lagrådet, att den nackdel det innebär att lagarna måste ändras när koderna ändras får accepteras. Enligt regeringens mening finns det, även om det i det nu aktuella fallet rör sig

om ett relativt stort antal CPV-koder, inte skäl att avvika från den bedömning som gjordes i det tidigare lagstiftningsärendet. Artikel 77 bör därför genomföras på så sätt att de tjänster som omfattas anges med angivande av CPV-koder i paragrafen.

Som framgår av avsnitt 6 föreslås i denna proposition särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster vars värde understiger EU:s tröskelvärd. Möjligheten att reservera upphandlingen enligt artikel 77 omfattar några av dessa tjänster, men även ett fåtal andra tjänster. Regeringen anser inte att det finns anledning att föreslå ett mer omfattande tillämpningsområde för bestämmelserna om reserverad upphandling än det utredningen föreslagit. KKV har i remissvaret över promemorian påpekat att eftersom tjänsterna i fråga är en delmängd av de tjänster som anges i bilaga 2 a innebär det att även sådan reserverad upphandling som avses med bestämmelserna ska annonseras. Som framgått ovan delar regeringen den bedömningen.

När det gäller den närmare utformningen av bestämmelserna anser regeringen, i enlighet med den bedömning som gjordes i samband med genomförandet av LOU-direktivet i övrigt, att dessa som utgångspunkt både i sak och terminologiskt bör utformas så direktivnära som möjligt (prop. 2015/16:195 del 1 s. 303). I 4 kap. 18 §, som genomför artikel 20 i LOU-direktivet, används begreppet reserverad upphandling när det gäller möjligheten att reservera deltagandet i en upphandling för skyddade verkstäder eller arbetsintegrerande företag. I enlighet med detta, och mot bakgrund av vad som ovan anförts om innebörden av bestämmelserna, bör begreppet reserverad upphandling användas.

Enligt artikel 77.2 a ska den organisationen för vilken upphandlingen ska reserveras ha till syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till tillhandahållande av sådana tjänster som avses i artikeln. Något krav på att detta syfte ska framgå av organisationens syftes- eller ändamålsparagraf framgår inte av artikeln. Med anledning av vad *Famna* anför om behovet av förtydligande om detta konstaterar regeringen att en bedömning av om organisationen omfattas av regleringen måste göras utifrån en sammanvägning av samtliga omständigheter.

Flera remissinstanser och *Lagrådet* har ifrågasatt kravet att löptiden för kontraktet inte får överstiga tre år. Eftersom detta är ett krav som följer av LOU-direktivet finns det inte något utrymme att avvika från detta vid genomförandet. Som *Coompanion* påpekar innebär dock treårsregeln endast en begränsning när det gäller möjligheten att på nytt reservera upphandlingen till samma leverantör. Regleringen hindrar inte att den upphandlande myndigheten, efter en ny upphandling som inte reserverats med stöd av bestämmelserna, på nytt tilldelar samma leverantör ett kontrakt. Inte heller synes reglerna i och för sig innebära något hinder emot att den upphandlande myndigheten beslutar sig för att på nytt reservera upphandlingen, så länge inte samma leverantör som tidigare haft kontraktet tilldelas det på nytt.

I artikel 77.2 b anges, som framgått ovan, att vinsterna ska återinvesteras för att uppnå organisationens syfte. Därutöver anges att eventuell vinstutdelning eller omfördelning bör ske på grundval av deltagande. Den sistnämnda meningen är inte utformad som något rättsligt bindande krav och bör därför inte införas i lagstiftningen.

Prop. 2017/18:158 Som flera remissinstanser, bl.a. KKV, har påpekat är det viktigt att Upphandlingsmyndigheten bidrar med vägledning och stöd i frågor som rör tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna. Regeringen vill framhålla att det i Upphandlingsmyndighetens uppdrag ingår att stödja den upphandling som genomförs av upphandlande myndigheter och verka för en rättssäker upphandling samt att underlätta idéburna organisationers deltagande i upphandling (se 1 § och 2 § 6 förordningen [2015:527] med instruktion för Upphandlingsmyndigheten).

7.4 Möjligheten att reservera upphandlingar för vissa tjänster införs inte för upphandling inom försörjningssektorerna

Regeringens bedömning: LUF-direktivets bestämmelser om möjligheten att reservera upphandlingen för vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster bör inte genomföras.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: LUF-direktivet innehåller en motsvarande möjlighet som LOU-direktivet att reservera upphandlingen av vissa tjänster, se artikel 94. Även om det inte kan uteslutas att det kan förekomma att även upphandlande enheter enligt LUF upphandlar sådana tjänster som avses i artikeln delar regeringen utredningens bedömning att bestämmelserna torde ha sådan begränsad betydelse för försörjningssektorerna att det inte framstår som motiverat att genomföra dem även i LUF.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

8.1 Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet

Regeringens förslag: De föreslagna ändringarna i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, socialtjänstlagen, offentlighets- och sekretesslagen samt skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Aktörer som utför hemtjänstverksamhet eller verksamhet enligt 9 § 3–5 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, och som påbörjat sådan verksamhet före ikraftträdandet, ska senast den 1 mars 2019 ansöka om tillstånd enligt respektive lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd får endast bedrivas vidare fram till dess att ett slutligt beslut i ärendet har fått laga kraft.

Regeringens bedömning: Det finns inte behov av några övergångsbestämmelser i samband med införandet av nya krav på ägar- och ledningsprövning inom socialtjänsten och skolväsendet.

Utredningens förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning och delvis med regeringens förslag. Utredningen har föreslagit att regleringen ska träda ikraft den 1 juli 2018.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I likhet med Ägarprövningsutredningen bedömer Valfärdsutredningen att det inte behövs övergångsbestämmelser i samband med införandet av nya krav på ägar- och ledningsprövning inom socialtjänsten och skolväsendet. Regeringen delar denna bedömning. Befintliga godkännanden och tillstånd behöver inte prövas på nytt. Kraven börjar emellertid gälla direkt efter ikraftträdandet. Detta innebär att det kan prövas om ägare och ledning uppfyller kraven inom ramen för verksamhetstillsynen. Den som redan har ett godkännande eller ett tillstånd ska anmäla ändringar i den berörda kretsen av personer till tillsynsmyndigheterna (IVO, Skolinspektionen eller ansvarig kommun) direkt efter ikraftträdandet.

Den som bedriver hemtjänstverksamhet eller verksamhet enligt 9 § 3–5 LSS bör vara skyldig att senast den 1 mars 2019 ansöka om tillstånd för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd bör endast få fortsätta att bedrivas fram till dess att slutligt beslut i tillståndsärendet fått laga kraft.

8.2 Särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster

Regeringens förslag: Förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2019. Äldre bestämmelser ska gälla för sådan upphandling som har påbörjats före ikraftträdandet.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har föreslagit att regleringen ska träda i kraft den 1 juli 2018.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans uttalar sig särskilt i frågan.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås att regleringen ska träda i kraft den 1 juli 2018.

Remissinstanserna: *Sveriges Advokatsamfund* anser att tidpunkten för ikraftträdande bör samordnas med den pågående utredningen om flexiblare och enklare regler för upphandlingar under EU:s tröskelvärden samt vissa överprövningsfrågor.

Skälen för regeringens förslag: Förslagen syftar till att förenkla upphandlingsförfarandet för upphandling av välfärdstjänster och bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen anser, som framgått ovan i avsnitt 6, att det inte finns anledning att invänta förslagen från Utredningen om vissa förenklade upphandlingsregler (Fi2017:05). Bestämmelserna bör endast gälla för upphandlingar som har påbörjats efter ikraftträdandet. För bedömningen av när en upphandling påbörjats, se prop. 2015/16:195 del 2 s. 918 f.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2019 och att äldre bestämmelser ska gälla för sådan upphandling som har påbörjats före ikraftträdandet.

9.1 Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet

9.1.1 Konsekvenser för brukare, elever och vårdnadshavare

Regeringens bedömning: Förslagen har positiva effekter för brukare, elever och vårdnadshavare.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har lämnat synpunkter som är direkt hänförliga till bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Förslagen syftar till att de enskilda aktörer som bedriver eller avser att bedriva verksamhet inom välfärdssektorn ska ha goda förutsättningar och förmåga att leverera tjänster som uppfyller de uppställda kraven. Allmänhetens generella förtroende för offentliga institutioner och leveransen av välfärdstjänster har betydelse för samhällets funktion som helhet. Regeringen bedömer att förslagen kommer att ha positiva effekter för brukare, elever och vårdnadshavare samt ha betydelse för allmänhetens förtroende för välfärdssektorn.

IVO publicerade i juni 2016 rapporten Lämplig eller inte – det är prövningen, som behandlade myndighetens erfarenheter av tillämpningen av den lagändring som trädde i kraft 2013 om att den privata utföraren ska vara lämplig att bedriva verksamhet enligt LSS. I 7 av 55 ärenden återkallade IVO tillståndet, vilket motsvarade 13 procent av de granskade företagen. Sex av sju tillstånd återkallades med hänvisning till ekonomiska missförhållanden. Tillsynen genomfördes utifrån ett riskurval och inte ett slumpmässigt urval. IVO konstaterar i rapporten att Brottsförebyggande rådet och Inspektionen för socialförsäkringen har pekat ut assistansersättningen som ett riskområde och noterat att bidragsbrotten inom assistansersättningen är de mest organiserade. Det går därför inte att dra slutsatsen att regeringens förslag kommer att ha samma effekt inom samtliga de områden som förslagen omfattar.

Förslagen påverkar inte brukarnas, elevernas eller vårdnadshavarnas möjlighet att välja leverantör inom välfärdssektorn. Förslagen kan dock inledningsvis leda till att vissa enskilda aktörer upphör med sin verksamhet. Även om det kan vara förknippat med vissa problem att byta leverantör bedömer regeringen att de positiva effekterna av förslagen överväger de nackdelar som de eventuellt kan komma att medföra. På längre sikt väntas förslagen säkerställa att aktörerna inom välfärdssektorn har ett långsiktigt intresse av att bedriva välfärdsverksamhet.

Regeringens bedömning: Förslagen innebär en viss administrativ belastning för företag och organisationer. Förslaget om tillståndsavgift bedöms i genomsnitt medföra en kostnad per ansökan om ca 25 500 kronor för en enskild utförare inom socialtjänsten och ca 27 500 kronor för en enskild huvudman inom skolväsendet. Förslagen kommer att bidra till att förbättra konkurrensvillkoren inom välfärdssektorn, bl.a. genom att förhindra att oseriösa aktörer verkar inom välfärdssektorn.

Utredningens bedömning: Överensstämmer inte med regeringens. Utredningen har föreslagit att en avgift endast ska tas ut för den del av tillståndsprövningen som utgörs av ägar- och ledningsprövning och att avgifter ska få tas ut även för tillsyn av att villkoren för tillståndet eller godkännandet fortlöpande är uppfyllda. Utredningen har därtill föreslagit att en avgift ska tas ut vid anmälningar av förändringar i personkretsen. Utredningens förslag innebär att aktörerna behöver betala fler avgifter än vad som blir följden av förslagen i denna proposition. Genomsnittskostnaden för ansökan om tillstånd eller godkännande per aktör uppskattas dock bli lägre än enligt regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har lämnat synpunkter som är direkt hänförliga till utredningens bedömning i denna del.

Skälen för regeringens bedömning

Avgifter för tillståndsprövning

Regeringen föreslår att avgifter ska införas för tillståndsprövningen, se avsnitt 4.4. Det kommer innebära en engångskostnad för företag och andra enskilda som ansöker om godkännande att bedriva verksamhet inom skolväsendet eller som ansöker om tillstånd att bedriva verksamhet enligt SoL eller LSS. För de som ansöker om tillstånd att bedriva verksamhet enligt SoL eller LSS bedöms kostnaden för närvarande komma att uppgå till i genomsnitt ca 25 500 kronor per ansökan. För de som ansöker om godkännande för att bedriva verksamhet inom skolväsendet bedöms kostnaden uppgå till i genomsnitt ca 27 500 kronor per ansökan. Beräkningen baseras på de uppgifter som Skolinspektionen och IVO lämnat om den genomsnittliga kostnaden för ett tillståndsärende. Regeringen ser inte skäl att göra någon annan bedömning vad gäller kostnaden för ansökan om godkännande till en kommun som enskild huvudman för fristående förskolor och vissa fritidshem, än för övriga huvudmän inom skolväsendet. Uppskattningarna är gjorda utifrån att avgifterna sätts enligt principen om full kostnadstäckning.

Regeringen bedömer att de ekonomiska konsekvenserna är proportionerliga i förhållande till intresset av att införa förslagen. För framför allt små företag kan avgifterna i vissa fall vara förhållandevis betungande. Avgifterna bör dock kunna differentieras utifrån den kostnad som tillståndsärendena genererar hos myndigheten eller kommunen, och bör därför i normalfallet bli lägre för en mindre omfattande verksamhet. Regeringen bedömer att avgifterna inte kommer att bli så pass höga att de utgör ett hinder för den som har för avsikt att bedriva en verksamhet långsiktigt.

För befintliga utförare inom socialtjänsten som väljer att ansöka om tillstånd, och för företag som vill börja bedriva sådan verksamhet som omfattas av förslaget om utökad tillståndsplikt inom socialtjänsten, kommer regeringens förslag att medföra en tillfällig administrativ belastning i form av framtagande av det underlag som krävs för en sådan ansökan. Av utredningens betänkande framgår att IVO 2016 skickade ut en enkät för att följa upp arbetsinsatsen för tillståndsansökningar. Ungefär hälften av de som svarade på enkäten hade lagt mindre än 20 timmar på processen, ca 29 procent mindre än 40 timmar och resterande 20 procent mer än 40 timmar.

Den utökade tillståndsplikt som regeringen föreslår innebär dock en prövning av omständigheter och faktorer som utföraren även utan någon förändring måste kunna hantera för att bedriva verksamheten på ett godtagbart sätt. Regeringen bedömer därför att det bör vara möjligt, även för mindre utförare, att utan någon större administrativ börda ansöka om tillstånd och leva upp till kraven för att beviljas tillstånd. I enlighet med vad som anförts i avsnitt 4.1 anser regeringen att den utökade tillståndsplikten är angelägen både ur ett brukar- och ett medborgarperspektiv och att de höjda kraven för företagen är proportionerliga i förhållande till intresset av att införa förslagen.

På samma sätt som förslaget om utökad tillståndsplikt medför förslaget att det ska krävas insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten en viss ökad administrativ belastning för de enskilda aktörerna. Regeringen bedömer att denna belastning bör kunna hanteras av såväl större som mindre aktörer. Mot bakgrund av att det rör sig om skattefinansierad verksamhet som riktar sig till skyddsvärda grupper är förslagen angelägna och regeringen gör därför bedömningen att även konsekvenserna av dessa krav är proportionerliga i förhållande till intresset av att införa dem.

Regeringens förslag innebär att prövningen av kraven på tillräcklig insikt och lämplighet blir olika omfattande beroende på om huvudmannen eller utföraren är en juridisk eller fysisk person. Om huvudmannen eller utföraren är en juridisk person ska prövningen inkludera en viss angiven personkrets. Hur omfattande prövningen blir beror på hur den juridiska personen är organiserad, t.ex. hur många ledamöter som sitter i ett bolags styrelse. Prövningens omfattning kan få konsekvenser för den administrativa belastningen för den som ansöker om tillstånd eller godkännande. Regeringen bedömer att detta framför allt kommer att få konsekvenser för större företag, med komplicerade ägarstrukturer, och att dessa företag har resurser och kompetens för att hantera detta.

Övriga konsekvenser

Sannolikt kommer det att finnas befintliga utförare inom socialtjänsten som väljer att inte ansöka om tillstånd och utförare vars ansökningar kommer att avslås för att de inte uppfyller de ställda kraven. Enskilda utförare som utan anmärkning bedrivit verksamhet med hemtjänst eller verksamhet enligt LSS torde i de flesta fall anses uppfylla kraven. Regeringen bedömer därför att merparten av de utförare som i dag bedriver verksamhet kommer att kunna göra det även efter att förslagen trätt i kraft.

Lagrådet konstaterar att handläggningstiderna hos IVO kan påverka hur lång tid som nya verksamhetsutövare kan behöva vänta för att påbörja sin verksamhet. Som regeringen anför i avsnitt 4.1 är regeringens avsikt att IVO ska ha så goda förutsättningar som möjligt för att fullgöra sitt uppdrag. Konsekvenserna för myndigheten behandlas vidare i avsnitt 9.1.3.

Regeringen bedömer att förslagen generellt sett kommer att bidra till att förbättra konkurrensvillkoren inom välfärdssektorn, genom att förhindra att oseriösa aktörer eller aktörer med bristfälliga förutsättningar etablerar sig eller verkar inom välfärdssektorn. Därigenom blir också villkoren på marknaden mer likvärdiga, vilket skapar förutsättningar för en sund konkurrens.

9.1.3 Konsekvenser för staten

Regeringens bedömning: För Statens skolinspektion och Inspektionen för vård och omsorg bedöms förslagen medföra en engångskostnad samt årligen tillkommande kostnader för tillståndsprövning och tillsyn.

Kostnaderna för Sveriges Domstolar bedöms öka. Förslagen kan även medföra en viss kostnadsökning för Polismyndigheten, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten.

Utredningens bedömning: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har bedömt att de tillkommande kostnaderna för Skolinspektionen och IVO kommer vara lägre. Utredningen har vidare bedömt att eventuella kostnadsökningar för domstolarna ryms inom deras nuvarande anslagsram.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm* anser att utredningens bedömning är alltför försiktig vad gäller antalet mål och kostnaderna för domstolarna. *Domstolsverket* bedömer att förslagen om ägarprövning kommer leda till en kostnadsökning för Sveriges Domstolar om ca 500 000 kronor per år.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen bedömer att förslagen kommer att medföra högre kostnader för Skolinspektionen än vad utredningen bedömt. Det beror delvis på att uppstartskostnader avseende bl.a. it, informationsinsatser samt framtagande av nya mallar och blanketter tillkommer utöver de kostnader som utredningen beaktat. Regeringen bedömer att dessa kostnader uppgår till 4,5 miljoner kronor. Skolinspektionen har även uppdaterat sina beräkningar av handläggningarkostnaderna jämfört med de beräkningar som utredningen har utgått från, och som ursprungligen lämnades till Ägarprövningsutredningen. Kostnaderna har indexuppräknats och Skolinspektionen har reviderat sin bedömning av tillkommande tid för tillsyn vid ändringar i personkretsen. Regeringen bedömer utifrån de uppdaterade beräkningarna att prövningen av kraven på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten inom ramen för godkännandeprovningen medför tillkommande kostnader om ca 1,4 miljoner kronor årligen för myndigheten. De tillkommande kostnaderna för tillsynen av de nya kraven uppskattas till 3,2 miljoner kronor årligen.

Prop. 2017/18:158 Regeringen föreslår att Skolinspektionen ska ges möjlighet att ta ut en avgift för prövningen av godkännanden av enskilda (se avsnitt 4.4).

Förslagen medför även ökade kostnader för IVO, framför allt för prövning av tillstånd för hemtjänst samt för insatser som avser ledsagarservice, kontaktperson och avlösarservice enligt LSS. Förslagen medför även kostnader för prövning av kraven på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten samt tillsyn av dessa krav. Utredningen bedömer att förslagen medför uppstartskostnader för IVO avseende it-kostnader, utbildning m.m. om totalt 3 miljoner kronor. Därutöver tillkommer en engångskostnad för prövning av verksamheter som blir tillståndspliktiga samt en årlig tillkommande kostnad för tillståndsprövning och tillsyn. Regeringen bedömer att dessa kostnader kommer att bli högre än vad som framgår av utredningens beräkningar. IVO har under hösten 2016 utvecklat arbetet med den lämplighetsprövning som görs enligt nuvarande regelverk i LSS och har sedan årsskiftet 2016/17 ett nytt arbetssätt och ny kompetens på plats. Erfarenheten från detta arbete tyder på att mer handläggningstid kommer att krävas än vad utredningen utgår ifrån. I utredningens beräkningar ingår inte heller kostnaden för handläggning av ansökningar som föranleds av ändringar i befintlig verksamhet. Vidare uppgår antalet verksamheter som bedriver hemtjänst till ca 1 250 stycken enligt uppdaterade uppgifter från IVO, i stället för 1 000 verksamheter som utredningen utgått ifrån. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att engångskostnaden för prövning av verksamheter som blir tillståndspliktiga kommer uppgå till ca 55,4 miljoner kronor. Regeringen bedömer vidare att den årliga tillkommande kostnaden för tillståndsprövning kommer uppgå till 28,4 miljoner kronor och för tillsyn till 10,4 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att IVO ska ges möjlighet att ta ut en avgift för tillståndsprövningen, se avsnitt 4.4.

Förslagen om utökad tillståndsplikt inom socialtjänsten samt kraven på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten inom socialtjänsten och skolväsendet kan leda till att antalet överklaganden ökar. Det gäller såväl i tillstånds- och godkännanderenden som i tillsynsrenden. Regeringen ser inte skäl att ifrågasätta Domstolsverkets uppskattning att det kommer leda till en kostnadsökning för Sveriges Domstolar om ca 500 000 kronor per år.

Eftersom IVO, Skolinspektionen och kommunerna kan komma att begära utdrag från belastningsregistret, både i samband med tillståndsprövning och i sin tillsyn, medför förslagen en viss kostnadsökning för Polismyndigheten. Det är svårt att med säkerhet bedöma antalet utdrag, eftersom detta är beroende av hur respektive myndighet väljer att organisera sin tillsyn. Regeringen avser dock att följa utvecklingen av antalet registerutdrag.

Skolinspektionen, IVO och kommunerna kan komma att behöva inhämta information från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten vid sin godkännande- och tillståndsprövning och i sin tillsyn, vilket kan innebära viss kostnadsökning för dessa myndigheter. Regeringen avser att återkomma om finansiering av eventuellt ökade kostnader i framtida ekonomiska propositioner.

Regeringens bedömning: Förslagets inverkan på den kommunala självstyrelsen är begränsade och nödvändiga för att säkerställa att barn och deras vårdnadshavare erbjuds en kvalitativ och långsiktig verksamhet, samt för att förhindra att oseriösa huvudmän etablerar sig inom förskola och fritidsverksamhet.

Kommunernas kostnader för prövning av enskilda som huvudmän för förskolor och vissa fritidshem bedöms öka med ca 4,1 miljoner kronor per år. Kommunernas kostnader för tillsynen bedöms öka med ca 15,8 miljoner kronor per år.

Utredningens bedömning: Utredningen har bedömt kommunernas tillkommande kostnader till totalt ca 8,6 miljoner kronor per år.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har lämnat synpunkter som är direkt hänförliga till utredningens bedömning i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringens förslag om krav på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten innebär att kommunerna åläggs att bedöma ytterligare omständigheter inom ramen för godkännandeprövningen och tillsynen av förskolor och vissa fritidshem. Regeringen bedömer därför att förslagen innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Eftersom kommunerna redan i dag genomför prövningar av detta slag och utövar tillsyn är dock de inskränkande effekterna begränsade.

Syftet med förslagen är att säkerställa att barn och deras vårdnadshavare erbjuds en kvalitativ och långsiktig verksamhet samt att förhindra att oseriösa huvudmän etablerar sig inom förskolan och fritidsverksamheten och därigenom säkerställa allmänhetens generella förtroende för välfärdssektorn.

För sådan verksamhet enligt SoL som är tillståndspliktig för enskilda utförare finns en motsvarande anmälningsplikt till IVO för verksamhet som kommunerna bedriver i egen regi. Att tillståndsplikten för enskilda utförare utökas till att även omfatta hemtjänstverksamhet medför således även en motsvarande anmälningsplikt för kommunerna. Eftersom en kommuns hemtjänstverksamhet är att anse som en och samma verksamhet behöver den bara anmälas en gång. Det ger i gengäld IVO en överblick över vilka kommuner som bedriver hemtjänstverksamhet i egen regi. Regeringen bedömer att detta endast får en marginell påverkan på kommunerna såväl organisatoriskt som ekonomiskt.

Enligt regeringens mening utgör den föreslagna regleringen det mest effektiva sättet för att uppnå syftet med förslagen. Det bedöms inte heller finnas något mindre ingripande sätt att uppnå detta syfte. Förslagen kan därför inte anses gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå syftet.

Kravet på att kommuner ska göra en ägar- och ledningsprövning av enskilda som huvudmän för fristående förskolor och vissa fritidshem innebär ett nytt åliggande. Regeringen bedömer i avsnitt 9.1.3 att förslagen kommer att medföra högre kostnader för Skolinspektionen än vad utredningen bedömt. Regeringen bedömer därför att förslaget även kommer medföra högre kostnader för kommunerna än vad utredningen bedömt. Regeringen uppskattar den totala kostnadsökningen för godkännandepröv-

Prop. 2017/18:158 ningen till ca 4,1 miljoner kronor per år. Den tillkommande årliga merkostnaden för tillsynen bedöms till ca 15,8 miljoner kronor per år för kommunerna som kollektiv. Regeringen föreslår i avsnitt 4.4 att kommunerna ges rätt att finansiera de tillkommande kostnaderna genom avgifter.

Kommunerna ansvarar för att erbjuda invånarna utbildning inom skolväsendet för barn och unga samt socialtjänst till de som är berättigade till det. Om enskilda huvudmän upphör med sin verksamhet kan kommunerna med kort varsel behöva ta över ansvaret för att tillhandahålla tjänster till brukare, barn och elever, vilket kan generera tillfälliga kostnader för kommunerna.

Syftet med regeringens förslag är bl.a. att förhindra att oseriösa aktörer med bristfällig kompetens etablerar sig på marknaden samt att säkerställa att de privata aktörerna har ekonomiska förutsättningar för att bedriva verksamheten. Regeringen bedömer i avsnitt 9.1.1 att förslagen på sikt kan bidra till att enskilda utförare i mindre utsträckning jämfört med i dag lämnar marknaden. I enlighet med vad som anförts i samma avsnitt kan dock förslagen under en övergångsperiod leda till att vissa enskilda huvudmän väljer att eller måste lämna marknaden. Kommunerna behöver därför inledningsvis ha viss ökad beredskap för att ta över ansvaret för att i egen regi svara för välfärdstjänster till brukare, barn och elever.

I sammanhanget bör framhållas att det redan i dag förekommer att verksamheter läggs ned, bl.a. till följd av förändringar i brukar- och elevunderlag eller konkurser. Det är svårt att i förväg bedöma i vilken omfattning detta kan komma att påverkas av de aktuella förslagen. Regeringen kommer att följa utvecklingen.

9.1.5 Konsekvenser för brottsligheten

Regeringens bedömning: Förslagen kan bidra till att minska förekomsten av kriminalitet inom välfärdssektorn.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har lämnat synpunkter som är direkt hänförliga till utredningens bedömning i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Skolinspektionen, kommunerna och IVO kommer att kunna avslå ansökningar och återkalla godkännanden och tillstånd om en enskild aktör inte visar sig vara lämplig att bedriva viss verksamhet. Regeringens förslag i denna proposition syftar bl.a. till att försvåra för oseriösa aktörer att etablera sig och verka inom välfärdssektorn. På längre sikt förväntas förslagen kunna medverka till att förhindra att oseriösa och kriminella personer bedriver verksamhet i välfärdssektorn. Sammantaget bedömer regeringen att förslagen kan bidra till att minska förekomsten av kriminalitet inom välfärdssektorn.

9.1.6 Konsekvenser för sysselsättningen och den offentliga servicen i olika delar av landet

Regeringens bedömning: Förslagen påverkar inte sysselsättningen eller den offentliga servicen i olika delar av landet.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har lämnat synpunkter på utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringens förslag kan i viss utsträckning komma att påverka antalet enskilda huvudmän och utförare inom välfärdssektorn. Förslagen påverkar dock inte efterfrågan på välfärdstjänsterna och kommunerna har alltjämt det yttersta ansvaret för att tjänsterna tillhandahålls samt för finansieringen av dessa. Regeringen bedömer därför att förslagen inte kommer att leda till några märkbara förändringar av sysselsättningsgraden eller ha några effekter för den offentliga servicen i olika delar av landet.

9.1.7 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män och de integrationspolitiska målen

Regeringens bedömning: Förslagen påverkar sammantaget inte jämställdheten mellan kvinnor och män eller de integrationspolitiska målen.

Utredningens bedömning: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har lämnat synpunkter på utredningens bedömning i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: En förutsättning för en reell jämställdhet mellan kvinnor och män är att den offentligt finansierade välfärden fungerar väl. Regeringen bedömer i avsnitt 9.1.1 att förslagen kommer att ha positiva effekter för brukare, elever och föräldrar samt ha betydelse för allmänhetens förtroende för välfärdssektorn. Kvinnor använder välfärdstjänster i större utsträckning än män och kommer därmed att gynnas i högre utsträckning än män av förslagen.

Kvinnor utgör också en större andel av de sysselsatta i välfärden. Regeringen bedömer dock i avsnitt 9.1.6 att förslagen inte kommer att påverka sysselsättningen.

Andelen kvinnor som startar, leder och driver företag inom välfärden är större än andelen män som driver företag på dessa områden. Kvinnor kommer därmed att i högre utsträckning än män påverkas av införandet av avgifter inom området. Kvinnor tenderar också att driva mindre företag än män. Regeringen beskriver i avsnitt 9.1.2 vad förslagen bedöms få för effekter på små och stora företag.

Sammantaget bedömer regeringen att förslagen inte kommer att påverka jämställdheten mellan kvinnor och män. Regeringen bedömer inte heller att förslagen kommer påverka de integrationspolitiska målen.

Prop. 2017/18:158 9.2 Särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster

9.2.1 Förslaget om enklare regler för upphandling av välfärdstjänster

Regeringens bedömning: Antalet upphandlingar som omfattas av förslaget om enklare regler för upphandling av välfärdstjänster bör vara relativt begränsat och konsekvenserna är till stor del beroende av i vilken utsträckning och hur upphandlande myndigheter väljer att utnyttja det utrymme som förslaget ger.

Förslaget bedöms ge upphandlande myndigheter bättre möjligheter att tillvarata de särskilda mervärden som den idéburna sektorn kan bidra med, vilket kan bidra till att sektorn utvecklas och växer ytterligare. Förslaget bedöms minska den administrativa bördan för kommuner och landsting och öka möjligheterna att genomföra upphandlingar på ett mer ändamålsenligt sätt. Förslaget bedöms även öka det kommunala självstyret, då kommuner och landsting ges ett större utrymme att utforma förfarandet vid upphandlingar. Förslaget bedöms få begränsade konsekvenser för statliga myndigheter i egenskap av upphandlande myndigheter, eftersom de sällan kommer att upphandla de tjänster som avses. De konsekvenser förslaget medför för Upphandlingsmyndighetens, Konkurrensverkets och domstolarnas verksamhet bedöms rymmas inom ramen för befintliga anslag.

Förslaget bedöms inte leda till några ökade kostnader för leverantörer. Tvärtom bedöms förslaget kunna bidra till att minska tidsåtgången och de administrativa kostnaderna för företag och organisationer som vill delta i upphandlingar genom att upphandlande myndigheter får bättre möjligheter att utforma upphandlingar på ett enklare och mer ändamålsenligt sätt. Även om förslaget innebär ett större utrymme än enligt nuvarande regelverk att välja vilken leverantör som ska utföra tjänster finns det inte anledning att befara att förslaget som helhet kommer att leda till några större effekter för konkurrensen. De eventuella negativa konsekvenser som förslaget i detta hänseende kan få vägs upp av de positiva konsekvenser som förslaget som helhet bedöms leda till för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock endast bedömt konsekvenserna för företag, idéburna organisationer, kommuner och landsting och statliga myndigheter.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt om konsekvensanalysen när det gäller förslaget till ändringar i upphandlingsregelverket, men flera remissinstanser, bl.a. *Regelrådet*, *Näringslivets regelnämnd*, *Företagarna* och *Svenskt Näringsliv*, är kritiska till konsekvensanalysen.

Promemorians bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian görs inte någon bedömning av samtliga de konsekvenser som regeringen bedömer.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna yttrar sig inte över konsekvensanalysen i promemorian. Av de som yttrar sig är flertalet, bl.a. *Regelrådet*, *Företagarna*, *Näringslivets regelnämnd* och *Uppsala universitet* kritiska. Regelrådet bedömer att konsekvensanalysen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning och påpekar, liksom bl.a. *Företagarna*, att det är en brist att promemorian endast redogör för konsekvenser i förhållande till Välfärdsutredningens förslag och inte i förhållande till nuvarande regelverk. Flera av remissinstanserna, bl.a. *Regelrådet*, *Näringslivets Regelnämnd* och *Tillväxtverket*, anser att redovisningen i promemorian av påverkan på konkurrensen och vilka effekter förslaget får för företag och organisationer är bristfällig. Enligt Regelnämnden är bristerna sådana att förslaget inte kan ligga till grund för lagstiftning. Regelnämnden har vidare invänt att förslaget innebär en fragmentering av reglerna för mindre upphandlingar under tröskelvärdet, och att företag som säljer olika typer av tjänster till myndigheter därmed måste vara väl bekanta med två olika regelverk för att skriva konkurrenskraftiga anbud. *Småföretagarnas Riksförbund* anser att konsekvensutredningen saknar egentliga belägg och bevis.

Skälen för regeringens bedömning

Allmänt

De föreslagna reglerna avser upphandlingar av välfärdstjänster vars värde understiger EU-tröskelvärdet om 750 000 euro. Vid beräkningen av upphandlingens värde ska bl.a. liknande kontrakt räknas samman och upphandlingar av samma slag som gjorts med stöd av undantaget från annonseringskravet gjorda under räkenskapsåret ska beaktas. Utifrån data från DoubleCheck AB uppskattas de offentliga utbetalningarna för de nu aktuella tjänsterna under tröskelvärdet uppgå till ca 4–5 miljarder kronor. Antalet mottagare uppgår till ca 4 000–4 500. Utbetalningarna innehåller dock såväl direktupphandlingar som en del andra typer av utbetalningar (t.ex. vissa bidrag), och beloppet och antalet mottagare bör därför ses som uppskattningar. Mot denna bakgrund torde antalet upphandlingar som omfattas av förslaget vara relativt begränsat. Regeringen konstaterar dock att den bristande statistiken på upphandlingsområdet innebär att det är svårt att dra några säkra slutsatser. Detta är naturligtvis otillfredsställande. Det pågår dock ett arbete för att förbättra upphandlingsstatistiken. I departementspromemorian Statistik på upphandlingsområdet (Ds 2017:48) föreslås åtgärder för att förbättra statistiken. Departementspromemorian har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det bör framhållas att förslagets konsekvenser till stor del är beroende av i vilken utsträckning och hur upphandlande myndigheter, särskilt kommuner och landsting, väljer att utnyttja det utrymme som de föreslagna reglerna ger. Regeringen kommer naturligtvis att följa utvecklingen.

Konsekvenser för kommuner och landsting

När det gäller konsekvenser för kommuner och landsting i egenskap av upphandlande myndigheter bedöms förslaget minska den administrativa bördan och öka möjligheterna att genomföra upphandlingar på ett mer

Prop. 2017/18:158 ändamålsenligt sätt. Förslaget bedöms öka kommunernas utrymme att välja vilken leverantör – idéburen eller inte – som ska utföra tjänsten i och med att färre regler kring förfarandet görs tillämpliga och då de grundläggande principerna inte blir tillämpliga om upphandlingen bedöms sakna ett gränsöverskridande intresse. En upphandlande myndighet kan visserligen som en följd av annonseringen få ett antal anbud att ta ställning till, men myndigheten kommer att ha stor frihet att välja vilken leverantör som ska anlitas. Den upphandlande myndigheten kan också organisera upphandlingen på ett sådant sätt att kostnaderna för såväl myndigheten som leverantörerna begränsas, t.ex. genom att dela in förfarandet i olika steg eller endast begära in olika handlingar från den leverantör som i slutändan ska tilldelas anbudet. Att beloppsgränsen höjs för när annonsering inte behöver ske bedöms också minska den administrativa bördan för kommunerna.

Att den upphandlande myndigheten, för att avgöra vilka regler som ska tillämpas i upphandlingen, behöver ta ställning till om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte kan i och för sig anses innebära en viss ökad börda. För att underlätta kommunernas och landstingens prövning avser dock regeringen att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att ge vägledning i denna fråga. Det bör vidare framhållas att upphandlande myndigheter, trots att det inte uttryckligen krävs, kan välja att tillämpa de grundläggande principerna och därmed inte behöva pröva frågan om gränsöverskridande intresse.

Förslaget bedöms stärka den kommunala självstyrelsen, då kommuner och landsting ges ett större utrymme att utforma upphandlingar efter de behov som finns för de aktuella tjänsterna.

Konsekvenser för statliga myndigheter

Välfärdstjänster torde inte upphandlas av statliga myndigheter i någon större utsträckning. Mot denna bakgrund bedöms förslaget få begränsade konsekvenser för statliga myndigheter i egenskap av upphandlande myndigheter. I den mån sådana upphandlingar förekommer bedöms konsekvenserna motsvara de för kommuner och landsting.

Tillämpningen av de föreslagna reglerna kan antas få särskild betydelse för vissa statliga myndigheters verksamhet, nämligen Upphandlingsmyndigheten, KKV och domstolarna (se vidare nedan). Sammanfattningsvis anser emellertid regeringen att de merkostnader för staten som kan uppstå till följd av förslaget kommer att kunna finansieras inom befintliga ramar.

Med anledning av vad *Regelrådet* anför om att det är en väsentlig brist i promemorian att inget anges om behov av speciella informationsinsatser med anledning av förslaget konstaterar regeringen att en sådan informationsinsats får anses omfattas av det uppdrag Upphandlingsmyndigheten har att ge stöd till upphandlande myndigheter och leverantörer samt att underlätta för små och medelstora företag samt idéburna organisationer att delta i upphandlingar. Regeringen avser emellertid, som framgått av avsnitt 6.4, att ge Upphandlingsmyndigheten ett särskilt uppdrag att ge vägledning när det gäller bedömningen av om en upphandling har ett gränsöverskridande intresse eller inte. De konsekvenser som förslaget får för Upphandlingsmyndighetens verksamhet bör kunna finansieras inom befintlig ram.

Förslaget bedöms inte innebära mer än marginellt ökade kostnader till följd av eventuella nya gränsdragnings- och tillämpningsproblem som kan uppkomma i samband med KKV:s tillsyn på upphandlingsområdet, eftersom sådana upphandlingar som omfattas av förslaget redan enligt nu gällande regelverk omfattas av verkets tillsynsansvar och reglerna om upphandlingsskadeavgift. Sådana eventuellt nya kostnader bör kunna finansieras inom ramen för befintligt anslag.

Förslaget innebär en ny reglering för upphandling av välfärdstjänster, vilket kan medföra ett visst behov av vägledning genom rättspraxis. Att frågan om en upphandling har ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte genom förslaget får en mer framträdande betydelse kan å ena sidan förväntas innebära en viss ökning av antalet överprövningsmål. Å andra sidan innebär förslaget att endast ett fåtal regler kan aktualisera en begäran om överprövning när det gäller upphandlingar som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse, vilket bedöms kunna leda till en minskad belastning på domstolarna. De grundläggande principerna görs inte tillämpliga på sådana upphandlingar vars värde understiger tröskelvärdet och som inte har ett bestämt gränsöverskridande intresse. Det kan därmed inte som grund för överprövning av sådana upphandlingar åberopas att myndigheten brutit mot dessa principer.

Förslaget innebär att bestämmelserna om rättsmedel, i likhet med vad som gäller enligt nuvarande reglering, är tillämpliga på all upphandling av välfärdstjänster. Förslaget omfattar upphandlingar som annars skulle ha genomförts med tillämpning av andra delar av det upphandlingsrättsliga regelverket. Det totala antalet upphandlingar som kan bli föremål för överprövning förväntas därför inte öka med anledning av de nya reglerna. Konsekvenserna av att bestämmelserna om rättsmedel görs tillämpliga bedöms mot denna bakgrund vara relativt begränsade.

De sammantagna konsekvenserna för domstolsväsendet får antas bli marginella och rymmas inom befintligt anslag.

Konsekvenser för företag och idéburna organisationer

Ett syfte med förslaget är att genom ett förenklat regelverk ge bättre förutsättningar för leverantörer vars deltagande i offentlig upphandling hämmas av de komplexa upphandlingsreglerna och bättre utnyttja det utrymme EU-rätten ger för att skapa ett enkelt och ändamålsenligt regelverk för sådana upphandlingar som inte omfattas av LOU-direktivet. Även om förslaget inte uttryckligen gynnar idéburna leverantörer finns det anledning att anta att dessa aktörer, i likhet med många mindre företag, kommer att ha lättare att få tillträde till offentliga upphandlingar med ett enklare och mer flexibelt regelverk, vilket på sikt också kan bidra till att sektorn utvecklas och växer ytterligare.

Med anledning av att flera remissinstanser, bl.a. Regelrådet, *Näringslivets Regelnämnd* och *Tillväxtverket*, efterfrågat en utförligare redogörelse och bedömning av kostnaderna och effekterna för leverantörer konstaterar regeringen att det saknas underlag som möjliggör en närmare analys av hur mycket tid leverantörer lägger ned på den aktuella typen av upphandlingar. Ett av syftena med förslaget är emellertid att möjliggöra en minskning av den administrativa bördan för leverantörer.

Regeringen konstaterar att upphandlingsreglerna till sin natur är en förfarandelagstiftning som riktar sig till upphandlande myndigheter. Även om regleringen givetvis påverkar de företag som önskar delta eller deltar i upphandlingar följer inga krav eller skyldigheter för företagen direkt av regelverket. Förslaget syftar till att förenkla för såväl upphandlande myndigheter som för företag och idéburna organisationer vid upphandling av välfärdstjänster. Under förutsättning att upphandlande myndigheter använder de möjligheter som regelverket ger att förenkla för leverantörerna bedöms förslaget kunna bidra till att tiden och kostnaderna för att utarbeta anbud och delta i upphandlingar kan minska. Detta bör även kunna bidra till att leverantörer – såväl idéburna som andra – som tidigare avstått från att erbjuda sina tjänster till offentlig sektor intresseras för att delta i sådana upphandlingar.

Att förslaget innebär att leverantörer kommer att behöva vara insatta i ytterligare ett regelverk kan i och för sig, som Näringslivets regelråd pekade på, anses innebära en viss ökad börda. Regeringen konstaterar emellertid att de föreslagna förfaranderegler för vissa välfärdstjänster utgör en delmängd av de förfaranderegler som gäller även för andra upphandlingar. Genom förslaget tillförs alltså inte regelverket några väsentligt nya eller andra regler än de som anbudsgivare redan är bekanta med. Regeringens förslag innebär vidare att den upphandlande myndigheten inom vissa ramar fritt kan organisera upphandlingsförfarandet av de aktuella tjänsterna. Därigenom kan upphandlingen anpassas till de potentiella leverantörerna, t.ex. till mindre aktörer, på ett mer ändamålsenligt sätt. Visserligen kan förslaget leda till en viss minskad förutsebarhet och enhetlighet för leverantörerna, men den nackdel detta innebär får anses vägas upp av de förenklingar som förslaget kan medföra även för leverantörerna.

Regelrådet anför att det är anmärkningsvärt att konsekvensutredningen i promemorian inte innehåller en beskrivning av de berörda företagen utifrån antal, storlek och bransch. Statistiken på upphandlingsområdet är emellertid inte sådan att det tydligt går att beskriva hur många och vilka företag som omfattas. Av rapporten Statistik om offentlig upphandling 2017 (Upphandlingsmyndigheten rapport 2017:5, Konkurrensverket rapport 2017:11) framgår att av de organisationer som lämnade anbud i upphandling 2016 kan drygt 213 organisationer anses tillhöra kategorin idéburna organisationer. Det framgår dock inte i vilka typer av upphandlingar dessa organisationer främst deltog. Däremot framgår av rapporten att en femtedel av alla organisationer som mottog offentliga utbetalningar år 2016 tillhörde kategorin idéburna organisationer, vilka tillsammans mottog drygt 22,2 miljarder kronor. Hur stor del av detta belopp som avser upphandlingspliktiga anskaffningar framgår dock inte. Av statistik från Statistiska centralbyrån kan vidare utläsas att det år 2014 fanns 92 000 ekonomiskt aktiva organisationer inom den idéburna sektorn. Som regeringen tidigare konstaterat är det angeläget att förbättra statistiken på upphandlingsområdet (se prop. 2015/16:1 UO 2 avsnitt 6.3.1). I promemorian Statistik på upphandlingsområdet (Ds 2017:48) föreslås, som framgått ovan, olika åtgärder i syfte att förbättra statistiken.

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att förslaget inte leder till ökade kostnader för företag och organisationer som vill delta eller deltar i upphandlingar.

Konsekvenser för företagande, nyetablering och konkurrens

Att den idéburna sektorn genom förslaget kan utvecklas och stärkas kan bidra till en ökad mångfald av leverantörer.

Regeringen konstaterar att konsekvenserna för konkurrensen delvis är beroende av i vilken utsträckning de nya reglerna kommer att tillämpas. Även om förslaget i och för sig innebär ett större utrymme än enligt nuvarande regelverk för den upphandlande myndigheten att välja vilken leverantör som ska utföra tjänsten finns det enligt regeringens bedömning inte anledning att befara att förslaget som helhet kommer att leda till några större effekter för konkurrensen. Inte heller bedöms företagens konkurrenskraft i ett internationellt perspektiv påverkas negativt. De negativa konsekvenser som förslaget i förhållande till nuvarande LOU kan få uppvägs enligt regeringens mening av de positiva konsekvenser som förslaget som helhet leder till för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer. Regeringen konstaterar dock att det självfallet kommer att finnas anledning att utvärdera reglerna när de varit i kraft en tid.

Flera remissinstanser, bl.a. *KKV, Upphandlingsmyndigheten* och *Företagarna*, bedömer att förslaget medför en ökad risk för korruption. Frågor om att motverka korruption och andra oegentligheter är en viktig del av regeringens arbete för en god förvaltningskultur. En rättssäker offentlig upphandling är också ett av de sju inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin (Fi2016/00833/OU). Även om det inte kan uteslutas att förslaget i något fall kan komma att utnyttjas på ett otillbörligt sätt, anser regeringen dock inte att denna risk ska överdrivas och att den vägs upp av de positiva konsekvenser som förslaget medför för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer. Regeringen vill också betona att såväl 1 kap. 9 § regeringsformen som 5 § FL ålägger myndigheterna en skyldighet att i sin verksamhet vara sakliga och opartiska och utgör ett skydd mot att ovidkommande hänsyn tas. Det bör vidare framhållas att Upphandlingsmyndigheten ger vägledning om hur korruption i offentlig upphandling kan undvikas, som självfallet är relevant även för sådan upphandling som här är i fråga (Korruption i offentlig upphandling – vad är det och hur kan det förebyggas? Upphandlingsmyndighetens vägledning nr 4 2017). Regeringen kommer givetvis också att följa denna fråga.

Förslaget bedöms inte leda till några nya åligganden, krav eller skyldigheter för företagen, oavsett storlek eller organisationsform.

Övriga konsekvenser

De föreslagna reglerna är utformade så att de är förenliga med EU-rätten genom att de grundläggande principerna ska följas om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse att delta i upphandlingen.

Regeringens uppfattning är att förslaget bör kunna bidra till att främja småföretags och idéburna organisationers vilja att delta i upphandlingar av välfärdstjänster och erbjuda sina tjänster till offentlig sektor. Sådana aktörer har ofta lokal förankring och förmåga att anpassa sig, och de

Prop. 2017/18:158 tjänster de tillhandahåller, till lokala förutsättningar och förhållanden. Förslaget kan därför bidra till vissa positiva konsekvenser för sysselsättningen eller den offentliga servicen i olika delar av landet.

Genom att öka förutsättningarna för bl.a. vissa idéburna organisationer som riktar sig till våldsutsatta kvinnor att erbjuda sina tjänster till den offentliga sektorn bör förslaget i viss utsträckning bidra till jämställdheten mellan kvinnor och män.

Förslaget förväntas inte få några konsekvenser för att nå de nationella klimat- och miljömålen.

Förslaget kan innebära bättre möjligheter för t.ex. nystartad verksamhet som drivs av nyanlända svenskar eller invandrare som kan ha svårt att komma till sin rätt på den reguljära arbetsmarknaden att delta i upphandlingar av de aktuella tjänsterna. På så sätt kan förslaget i viss utsträckning bidra till de integrationspolitiska målen. Även här blir det emellertid upphandlande myndigheternas tillämpning och sådana leverantörers benägenhet att delta i upphandlingar avgörande för vilken effekten de föreslagna reglerna får.

9.2.2 Förslaget om möjligheten att reservera kontrakt för vissa organisationer

Regeringens bedömning: Vilka konsekvenser den föreslagna regleringen om möjligheten att reservera kontrakt för vissa organisationer får för idéburna organisationer, liksom för andra leverantörer som i dessa fall inte kan vara med och konkurrera om kontrakten, är avhängiga av i vilken utsträckning som upphandlande myndigheter väljer att utnyttja möjligheten. Regeringen bedömer dock att regleringen kan underlätta för idéburna organisationer att etablera sig som utförare av offentliga tjänster.

Även om konsekvenserna för företag som inte tillåts delta är negativa, bedöms de vara begränsade med hänsyn till bestämmelsernas begränsade tillämpningsområde. Förslaget bedöms få viss påverkan på konkurrensen, som dock får anses godtagbar med hänsyn till syftet med bestämmelserna.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen gör dock inte någon bedömning av förslagets påverkan på konkurrensen.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat. Vissa remissinstanser, bl.a. ett antal kommuner, *Famna* och *Forum*, bedömer att förslaget kan underlätta för upphandlande myndigheter som vill samverka med den idéburna sektorn, medan andra, bl.a. *Almega* och *Svenskt Näringsliv*, anser att det inte skulle underlätta för de idéburna företagens etablering och existens på svenska marknaden.

Skälen för regeringens bedömning

Allmänt

Regeringen föreslår att bestämmelser om möjlighet att reservera deltagande i upphandlingar av vissa välfärdstjänster för organisationer

som uppfyller särskilda krav, bl.a. att eventuell vinst återinvesteras, införs. Regeringen delar den bedömning som gjorts av tidigare utredningar att tillämpningsområdet för bestämmelserna är begränsat. Det är svårt att uppskatta i vilken utsträckning som möjligheten kommer att utnyttjas. Vilka konsekvenser den föreslagna regleringen får för idéburna organisationer, liksom för andra leverantörer som i dessa fall inte kan vara med och konkurrera om kontrakten, är därmed helt beroende av om kommuner och landsting väljer att utnyttja möjligheten. Regeringen bedömer dock, till skillnad från t.ex. *Almega* och *Svenskt Näringsliv*, att det finns ett visst utrymme för att regleringen skulle kunna underlätta för idéburna organisationer att etablera sig som utförare av offentliga tjänster.

Det ska i detta sammanhang förtydligas att bestämmelserna först blir tillämpliga när den upphandlande myndigheten bedömt att den tjänst som avses är en tjänst som faktiskt ska upphandlas. Kommuner och landsting har, om upphandlingsreglerna inte är tillämpliga, också möjligheter att samverka med idéburen sektor på andra sätt än genom upphandling.

Konsekvenser för kommuner och landsting

När det gäller konsekvenser för kommunerna och landstingen i egenskap av upphandlande myndigheter konstaterar regeringen att möjligheten att reservera kontrakt för vissa idéburna organisationer innebär en nyordning. Det är inte otänkbart att detta inledningsvis leder till ett visst merarbete för de kommuner som överväger att använda sig av denna möjlighet. Denna i någon mening negativa konsekvens kan emellertid överbryggas genom bl.a. erfarenhetsutbyten, metodutveckling och stöd från Upphandlingsmyndigheten.

Förslaget bedöms ge visst ökat kommunalt självstyre, då det innebär att kommunernas möjligheter att tilldela kontrakt till idéburna organisationer ökar.

Konsekvenser för statliga myndigheter

Förslaget bedöms få begränsade konsekvenser för statlig sektor eftersom statliga upphandlande myndigheter torde upphandla sådana tjänster som omfattas i liten utsträckning.

Upphandlingsmyndighetens uppdrag att ge stöd till upphandlande myndigheter och leverantörer kommer att omfatta även tillämpningen av reglerna om reserverad upphandling. Detsamma gäller KKV:s uppdrag att utöva tillsyn på upphandlingsområdet. Det ökade ansvar som förslaget innebär för dessa myndigheter bedöms dock inte vara större än att det ryms inom ram.

Det kan inte uteslutas att tillämpningen av de föreslagna reglerna kan komma att ge upphov till mål om överprövning. Med hänsyn till det begränsade tillämpningsområde som bestämmelserna har, bedöms emellertid konsekvenserna för domstolarna inte bli större än att dessa ryms inom befintlig ram.

I övrigt hänvisar regeringen till vad som ovan anförts om konsekvenser av förslaget om nytt regelverk för upphandling av välfärdstjänster.

Om en upphandling reserveras för vissa organisationer innebär detta att andra än sådana leverantörer inte får delta i upphandlingen. I denna situation blir effekten för dessa företag negativ genom att de inte tillåts konkurrera om de affärsmöjligheter sådana kontrakt innebär. Förslaget kan i motsvarande utsträckning gynna den idéburna sektorn. I vilket fall är det den upphandlande myndigheten som avgör om myndigheten vill reservera upphandlingen för sådana organisationer. Givet begränsningarna i möjligheten att reservera kontrakt bedömer regeringen inte att det är möjligt att närmare uppskatta i vilken omfattning detta kommer att ske. Mot bakgrund av bestämmelsens begränsade tillämpningsområde torde de negativa konsekvenserna för företag som inte tillåts delta i ett sådant upphandlingsförfarande emellertid vara begränsade.

Regeringen bedömer att regleringen kan underlätta för civilsamhällets organisationer att etablera sig som utförare av offentliga tjänster. Bestämmelserna kan alltså bidra till att öka möjligheterna för idéburen sektor som utförare av välfärdstjänster till särskilt kommuner. Mot bakgrund av att antalet kontrakt som kan undantas sannolikt är begränsat torde de negativa konsekvenserna för företagen vara begränsade.

En annan möjlig konsekvens är att en del företag och andra organisationer som önskar tillhandahålla de aktuella tjänsterna ser över sina verksamhetsformer i syfte att komma ifråga som utförare av sådana tjänster som genom förslaget reserveras för vissa typer av organisationer. Det går dock inte att förutse i vilken närmare utsträckning detta kommer att ske och även denna utveckling är delvis beroende av om, och avseende vilka tjänster, reglerna tillämpas av de upphandlande myndigheterna och i vilken utsträckning det finns organisationer som uppfyller kraven och som vill delta i upphandlingen.

Konsekvenser för företagande, nyetablering och konkurrens

Med hänsyn till de omfattande villkor som gäller för möjligheten att reservera upphandlingen bedöms konsekvenserna för konkurrensen bli begränsade och dessa konsekvenser får anses godtagbara med hänsyn till syftet med regleringen. Att reglerna kan tillämpas i syfte att gynna nystartad verksamhet, som ännu inte har sådan erfarenhet och stabilitet att den kan hävda sig i en vanlig upphandling, innebär att nyetablering kan främjas.

I övrigt hänvisar regeringen till vad som ovan anförts om konsekvenser av förslaget om ett nytt regelverk för upphandling av välfärdstjänster.

Övriga konsekvenser

Förslaget genomför vissa bestämmelser i LOU-direktivet och är förenligt med de villkor som uppställs i direktivet och därmed förenligt med EU-rätten.

Konsekvenserna för sysselsättningen eller den offentliga servicen i olika delar av landet är avhängiga av i vilken omfattning upphandlande myndigheter väljer att tillämpa bestämmelserna. Med hänsyn till bestämmelsernas begränsade tillämpningsområde bedöms dock reglerna inte få några konsekvenser.

Förslaget förväntas inte få några konsekvenser för de nationella klimat- och miljömålen. Prop. 2017/18:158

Med hänsyn till bestämmelsernas begränsade tillämpningsområde bedöms reglerna inte heller få några konsekvenser för de integrationspolitiska målen.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

13 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

I paragrafens *andra stycke* införs i en ny *punkt 1* ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifter för ansökningar enligt 20 a §.

I en ny *punkt 2* utökas bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer till att även omfatta att meddela föreskrifter om villkoret om ekonomiska förutsättningar i 23 a §. De tillkommande villkor som uppställs i 23 § andra och tredje stycket för att beviljas tillstånd omfattas också av bemyndigandet. Det kan exempelvis vara fråga om föreskrifter om närmare krav på vilken erfarenhet eller utbildning som ska krävas för att beviljas tillstånd.

20 a §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.4.

Genom regleringen i paragrafen ges IVO möjlighet att ta ut en avgift för sin tillståndsprövning. Denna prövning omfattar även tillståndsansökningar som föranleds av förändringar av befintlig verksamhet. En avgift kan således även tas ut vid ansökningar om tillstånd att förändra en enskild verksamhet så att den inte längre motsvarar det meddelade tillståndet enligt 10 § förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Vid beräkningen av avgifterna gäller principen om full kostnads-täckning, dvs. avgifterna ska beräknas så att de täcker myndighetens kostnader för att pröva ansökningarna vid tillståndsprövning, inklusive de nya kraven i 23 § andra och tredje styckena och 23 a §. Avgifterna kan differentieras beroende på hur omfattande ansökan är, så att det finns ett samband mellan den avgift som myndigheten tar ut och kostnaden för prövningen av ärendet. Avgiftssättningen bör så långt som möjligt vara transparent och preciserad på förhand, så att företagen kan inkludera kostnaderna för att ansöka om tillstånd i sina kalkyler.

Paragrafen behandlas i avsnitten 4.1 och 4.2.

I paragrafen införs utökade och förändrade krav för tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 9 § punkterna 2–10.

I *första stycket* utökas kravet på tillstånd till att även omfatta ledsagar-service, biträde av kontaktperson och avlösarservice i hemmet.

I *andra stycket* justeras kraven på den enskilde. Denne eller dess företrädare, om verksamheten bedrivs av en juridisk person, ska genom erfarenhet eller på annat sätt ha förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Utöver kunskap om innehållet i LSS omfattar kravet på insikt även kunskap om bl.a. de arbetsrättsliga och arbetsmiljörättsliga regler som reglerar verksamheten. Vidare krävs att den som söker tillstånd kan visa att den har kunskap om de ekonomiska regelverk som styr associationsformen, exempelvis reglerna i ÅRL och ABL. Kunskapen kan visas exempelvis genom en redogörelse för erfarenhet av liknande verksamhet eller utbildning på området.

Bedömningen av om kravet på insikt är uppfyllt ska ske samlat för hela den berörda kretsen, dvs. kravet ska i ett aktiebolag vara uppfyllt av styrelsen, den verkställande direktören och ägarna sammantaget. I ett handelsbolag ska kraven uppfyllas av bolagsmännen och eventuella kommanditdelägare gemensamt. I en ekonomisk eller ideell förening ska kraven vanligtvis uppfyllas av styrelsen. Det krävs alltså inte att samtliga personer i den berörda kretsen har kunskapen, utan endast att den sökande kan visa att kunskapen finns representerad inom kretsen.

I *andra stycket punkt 2* tas kravet på att styrelseledamöter och suppleanter ska ha en väsentlig gemenskap med den juridiska personen för att omfattas av bestämmelsen bort.

Alla personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten omfattas vidare enligt den nya *punkt 4* av prövningen. Det krävs alltså inte att ägaren har ett bestämmande inflytande över verksamheten, utan även minoritetsägare kan omfattas av prövningen. Regleringen är dock inte avsedd att träffa samtliga ägare; det krävs att ägandet ger ett väsentligt inflytande över verksamheten. Eftersom ägande kan struktureras på många olika sätt måste bedömningen av vem som har ett väsentligt inflytande göras samlat utifrån alla omständigheter i det enskilda fallet. Hur ägarförhållandena ser ut i övrigt kan påverka vilket inflytande en delägare har över verksamheten. Som en huvudregel kan dock med ägare som har ett väsentligt inflytande i ett aktiebolag avses ägare som representerar mer än 10 procent av det röstberättigade aktiekapitalet. Om verksamheten bedrivs av en fysisk person ska endast han eller hon prövas. Föreningar och stiftelser har inga ägare varför prövningen där som utgångspunkt kommer att omfatta styrelsen.

I det nya *tredje stycket* anges att den enskilde, eller i fråga om en juridisk person var och en av företrädarna för denna, även i övrigt ska bedömas vara lämplig. Viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse ska beaktas vid lämplighetsprövningen.

Vid bedömningen ska ekonomisk skötsamhet vägas in, dvs. att de uppräknade personerna skött redovisning, betalning av skatter och

arbetsgivaravgifter m.m. eller om de exempelvis varit föremål för konkurs eller näringsförbud. Vid bedömningen ska hänsyn också tas till brottslighet av förmögenhetsrättslig karaktär. Även t.ex. begångna vålds- och sexualbrott bör kunna vägas in vid en prövning. Enbart den omständigheten att en person har dömts för ett brott ska dock inte per automatik innebära att lämplighetskravet inte anses uppfyllt, utan prövningen ska göras utifrån den verksamhet som ska bedrivas och omständigheterna i det enskilda fallet. Tillståndsmyndigheten ska göra en samlad bedömning av alla omständigheter, såsom exempelvis hur långt tillbaka i tiden brottet begicks, brottets beskaffenhet och hur sökanden har uppträtt därefter.

Om företrädarna tidigare drivit en verksamhet vars tillstånd har återkallats, om verksamhet bedrivits olagligen eller om ansvarig myndighet i samband med sin tillsyn funnit allvarliga brister i verksamheten kan det också påverka bedömningen av företrädarnas lämplighet.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

23 a §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.2.

I paragrafen införs ett krav på att den enskilde ska ha ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. Kravet gäller under hela den tid då verksamheten bedrivs. I kravet på ekonomiska förutsättningar ligger att verksamheten ska bedrivas på ett sätt som innebär att den bär sina kostnader och att det finns ekonomiskt utrymme för nödvändiga investeringar. Det kan bli aktuellt att ingripa mot en aktör om ekonomin kraftigt försämras, t.ex. genom att antalet brukare eller aktörens tillgångar minskar, på ett sådant sätt att det påverkar förutsättningarna att bedriva en verksamhet av godtagbar kvalitet enligt lagar och andra föreskrifter. Om verksamheten visar ett underskott bör det vägas in om det finns fonderade eller andra medel, exempelvis en bankgaranti, tillgängliga för att hantera underskottet. En prognos som visar att det finns förutsättningar att inom skälig tid nå ett överskott kan också vara en indikation på att kravet är uppfyllt. Om det är fråga om ett bolag som ingår i en koncern bör det även beaktas om ekonomin i koncernen som helhet påverkar aktörens ekonomiska förutsättningar.

23 b §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.3.

Genom paragrafen införs en skyldighet för tillståndshavaren att anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 23 § till IVO.

Syftet med att ändringar i den berörda kretsen ska anmälas är att underlätta för myndigheternas tillsyn. Anmälan ska ske senast en månad efter förändringen, dvs. när en person exempelvis valts, utsetts eller avgått från sitt uppdrag. Det finns dock inte något hinder mot att en anmälan görs i förväg.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

I paragrafens *första stycke* införs hänvisningar till de nya kraven i 23, 23 a och 23 b §§. Ändringen innebär att tillsynen som utförs av IVO även omfattar att tillståndshavarna fortlöpande uppfyller de aktuella kraven.

IVO kan därmed i sin tillsyn följa upp att aktörerna lever upp till kraven på insikt och lämplighet och att de har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

26 f §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

IVO ges genom ändringen i *första stycket* möjlighet att förelägga tillståndshavaren att avhjälpa brist i fråga om kraven på insikt, erfarenhet och lämplighet eller kravet på ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. Inspektionen ges också möjlighet att förelägga tillståndshavaren om en förändring i kretsen av personer som avses i 23 § inte har anmälts.

I paragrafens *andra stycke* görs en följdändring med anledning av att regleringen i 23 § tredje stycket flyttas till ett nytt fjärde stycke.

26 g §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

I det nya *fjärde stycket* införs en bestämmelse enligt vilken ett tillstånd att bedriva verksamhet får återkallas utan föregående föreläggande om tillståndshavaren inte uppfyller kraven i 23 § andra och tredje styckena eller 23 a §. Bestämmelsen är främst avsedd att användas om tillståndshavaren saknar rättslig eller faktiskt möjlighet att åtgärda de brister som aktualiserat frågan om återkallelse av tillståndet, och därmed saknar förutsättningar att följa ett föreläggande.

Tillståndshavaren kan t.ex. sakna förutsättningar att följa ett föreläggande om denne är försatt i konkurs eller uppvisar kraftigt vikande ekonomiska förutsättningar och inte har någon möjlighet att avhjälpa bristen. Utrymmet för tillståndshavaren att följa ett föreläggande kan också vara mycket begränsat eller obefintligt om tillståndshavaren exempelvis är ett aktiebolag där samtliga aktier övergått till en person som bedöms vara olämplig att bedriva den aktuella verksamheten.

I sammanhanget bör framhållas att det av 25 § FL följer att tillståndshavaren ska ges tillfälle att yttra sig innan ett sådant beslut fattas.

27 §

I paragrafens *första stycke* görs en följdändring i *punkt 6* med anledning av att 23 d § byter beteckning till 23 f §.

I paragrafens *tredje stycke* görs en följdändring med anledning av att 23 c § byter beteckning till 23 e §.

I paragrafens *femte stycke* görs en språklig ändring.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 8.1.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Den som före ikraftträdandet påbörjat sådan verksamhet som avses i 9 § 3–5 ska senast den 1 mars 2019 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd får endast fortsätta att bedrivas fram till dess att slutligt beslut i ärendet fått laga kraft.

10.2 Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

7 kap.

1 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.1.

I paragrafen införs ändringar av tillståndsplikten. I paragrafens *första stycke* har en ny *punkt 6* förts in. I punkten uppställs ett krav på tillstånd för att bedriva hemtjänstverksamhet. Begreppet hemtjänst finns redan i dag i SoL, men definieras inte där. Inte heller i övrigt finns det någon legaldefinition av begreppet. SoL vilar på utgångspunkten att det är den enskildes behov som utgör utgångspunkten för vilken insats som ska beviljas. Hemtjänst syftar till att göra det möjligt för den enskilde att bo kvar i det egna hemmet eller boendet. Vilka insatser som anses utgöra hemtjänst beror alltså på syftet med insatsen.

I *andra stycket* har hemtjänst lagts till i uppräknningen av sådan verksamhet som en kommun eller ett landsting ska anmäla till IVO innan den påbörjas.

2 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.

I paragrafen införs utökade krav, utöver det som följer av nuvarande första stycket, för tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 1 §.

I det nya *andra stycket* justeras kraven på den enskilde. Denne eller dess företrädare, om verksamheten bedrivs av en juridisk person, ska genom erfarenhet eller på annat sätt ha förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Utöver kunskap om innehållet i SoL omfattar kravet på insikt även kunskap om bl.a. de arbetsrättsliga och arbetsmiljörättsliga regler som reglerar verksamheten. Vidare krävs att den som söker tillstånd kan visa att den har kunskap om de ekonomiska regelverk som styr associationsformen, exempelvis reglerna i ÅRL och ABL. Kunskapen kan exempelvis visas genom en redogörelse för erfarenhet av liknande verksamhet eller utbildning på området.

Bedömningen ska ske samlat för hela den berörda kretsen i *punkt 1–4*, dvs. kravet ska i ett aktiebolag vara uppfyllt av styrelsen, den verkställande direktören och ägarna sammantaget. I ett handelsbolag ska kraven uppfyllas av bolagsmännen och eventuella kommanditdelägare gemensamt. I en ekonomisk eller ideell förening ska kraven vanligtvis uppfyllas av

Prop. 2017/18:158 styrelsen. Det krävs alltså inte att samtliga personer i den berörda kretsen har kunskapen, utan endast att den sökande kan visa att kunskapen finns representerad inom kretsen.

Utöver vd kan det även bli aktuellt att pröva annan som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten. Kravet är avsett att motsvara den krets som anges i nuvarande 23 § andra stycket 1 LSS. För en närmare beskrivning hänvisas till förarbetena till denna bestämmelse (prop. 2012/13:1 utg.omr. 9 avsnitt 7.16.3). Det ska dock vara fråga om en ledande funktion på motsvarande nivå som en vd, exempelvis en förvaltare, eller någon som inte har en sådan formell ställning, men i praktiken utövar ett motsvarande inflytande. En anställd med arbetsledande funktion som exempelvis en föreståndare ingår inte i prövningen, om det inte finns andra omständigheter som talar för det.

Alla personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten omfattas av prövningen. Det krävs alltså inte att ägaren har ett bestämmande inflytande över verksamheten, utan även minoritetsägare kan omfattas av prövningen. Regleringen är dock inte avsedd att träffa samtliga ägare; det krävs att ägandet ger ett väsentligt inflytande över verksamheten. Eftersom ägande kan struktureras på många olika sätt måste bedömningen av vem som har ett väsentligt inflytande göras samlat utifrån alla omständigheter i det enskilda fallet. Hur ägarförhållandena ser ut i övrigt kan påverka vilket inflytande en delägare har över verksamheten. Som en huvudregel kan dock med ägare som har ett väsentligt inflytande i ett aktiebolag avses ägare som representerar mer än 10 procent av det röstberättigade aktiekapitalet. Om verksamheten bedrivs av en fysisk person ska endast han eller hon prövas. Föreningar och stiftelser har inga ägare varför prövningen där som utgångspunkt kommer att omfatta styrelsen.

I det nya *tredje stycket* anges att sökanden, eller i fråga om en juridisk person var och en av företrädarna för denna, även i övrigt ska bedömas vara lämplig. Viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse ska beaktas vid lämplighetsprövningen.

Vid bedömningen ska ekonomisk skötsamhet vägas in, dvs. att de uppräknade personerna skött redovisning, betalning av skatter och arbetsgivaravgifter m.m. eller om de exempelvis varit föremål för konkurs eller näringsförbud. Vid bedömningen ska hänsyn också tas till brottslighet av förmögenhetsrättslig karaktär. Även t.ex. begångna vålds- och sexualbrott bör kunna vägas in vid en prövning. Enbart den omständigheten att en person har dömts för ett brott ska dock inte per automatik innebära att lämplighetskravet inte anses uppfyllt, utan prövningen ska göras utifrån den verksamhet som ska bedrivas och omständigheterna i det enskilda fallet. Tillståndsmyndigheten ska göra en samlad bedömning av alla omständigheter, såsom exempelvis hur långt tillbaka i tiden brottet begicks, brottets beskaffenhet och hur sökanden har uppträtt därefter.

Om företrädarna tidigare drivit en verksamhet vars tillstånd har återkallats, om verksamhet bedrivits olagligen eller om ansvarig myndighet i samband med sin tillsyn funnit allvarliga brister i verksamheten kan det också påverka bedömningen av företrädarnas lämplighet.

I ett nytt *ffjärde stycke* införs ett krav på att den enskilde ska ha ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. Kravet gäller under hela den tid då verksamheten bedrivs. I kravet på ekonomiska förutsättningar ligger att verksamheten ska bedrivas på ett sätt som innebär att den bär sina kostnader och att det finns ekonomiskt utrymme för nödvändiga investeringar. Det kan bli aktuellt att ingripa mot en aktör om ekonomin kraftigt försämras, t.ex. genom att antalet brukare eller aktörens tillgångar minskar, på ett sådant sätt att det påverkar förutsättningarna att bedriva en verksamhet av godtagbar kvalitet enligt lagar och andra föreskrifter. Om verksamheten visar ett underskott bör det vägas in om det finns fonderade eller andra medel, exempelvis en bankgaranti, tillgängliga för att hantera underskottet. En prognos som visar att det finns förutsättningar att inom skälig tid nå ett överskott kan också vara en indikation på att kravet är uppfyllt. Om det är fråga om ett bolag som ingår i en koncern bör det även beaktas om ekonomin i koncernen som helhet påverkar aktörens ekonomiska förutsättningar.

I *sjätte stycket* görs en språklig ändring.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

2 a §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.3.

Genom paragrafen införs en skyldighet för tillståndshavaren att anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 2 § till IVO.

Syftet med att ändringar av personer i den berörda kretsen ska anmälas är att underlätta för myndigheternas tillsyn. Anmälan ska ske senast en månad efter förändringen, dvs. när en person exempelvis valts, utsetts eller avgått från sitt uppdrag. Det finns dock inte något hinder mot att en anmälan görs i förväg.

2 b §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.4.

Genom regleringen i paragrafen ges IVO möjlighet att ta ut en avgift för sin tillståndsprovning. Denna provning omfattar även tillståndsansökningar som föranleds av förändringar av befintlig verksamhet. En avgift kan således även tas ut vid sådana ansökningar som avses i 2 § sjätte stycket.

Vid beräkningen av avgifterna gäller principen om full kostnads-täckning, dvs. avgifterna ska beräknas så att de täcker myndighetens kostnader för att pröva ansökningarna vid tillståndsprovning, inklusive de nya kraven i 2 §. Avgifterna kan differentieras beroende på hur omfattande ansökan är, så att det finns ett samband mellan den avgift som myndigheten tar ut och kostnaden för provningen av ärendet. Avgiftssättningen bör så långt som möjligt vara transparent och preciserad på förhand, så att företagen kan inkludera kostnaderna för att ansöka om tillstånd i sina kalkyler.

8 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

IVO ges i *första stycket* möjlighet att förelägga tillståndshavaren att avhjälpa en brist i fråga om kraven på insikt, erfarenhet och lämplighet eller kravet på ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. Inspektionen ges också möjlighet att förelägga tillståndshavaren om en förändring av personer i den berörda kretsen inte anmälts. I paragrafen fastslås även att ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att en brist ska kunna avhjälpas.

9 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

I ett nytt *tredje stycke* införs en bestämmelse enligt vilken ett tillstånd att bedriva verksamhet får återkallas utan föregående föreläggande om tillståndshavaren inte uppfyller kraven i 7 kap. 2 § andra, tredje och fjärde styckena. Bestämmelsen är främst avsedd att användas om tillståndshavaren saknar rättslig eller faktiskt möjlighet att åtgärda de brister som aktualiserat frågan om återkallelse av tillståndet, och därmed saknar förutsättningar att följa ett föreläggande.

Tillståndshavaren kan t.ex. sakna förutsättningar att följa ett föreläggande om denne är försatt i konkurs eller uppvisar kraftigt vikande ekonomiska förutsättningar och inte har någon möjlighet att avhjälpa bristen. Utrymmet för tillståndshavaren att följa ett föreläggande kan också vara mycket begränsat eller obefintligt om tillståndshavaren exempelvis är ett aktiebolag där samtliga aktier övergått till en person som bedöms vara olämplig att bedriva den aktuella verksamheten.

I sammanhanget bör framhållas att det av 25 § FL följer att tillståndshavaren ska ges tillfälle att yttra sig innan ett sådant beslut fattas.

16 kap.

10 a §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.3.

I paragrafen bemyndigas i *punkt 1* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om villkor för tillstånd enligt 7 kap. 2 § andra, tredje och fjärde styckena. Föreskrifterna kan exempelvis avse närmare krav på vilken erfarenhet eller utbildning som ska krävas för att beviljas tillstånd, eller hur den enskilde ska visa att denne har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

I *punkt 2* införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifter för ansökningar enligt 7 kap. 2 b §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 8.1.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Den som före ikraftträdandet påbörjat hemtjänstverksamhet ska senast den 1 mars 2019 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd får endast fortsätta att bedrivas fram till dess att slutligt beslut i ärendet fått laga kraft.

10.3 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

26 kap.

4 §

I paragrafens *första stycke* görs en följdändring med anledning av att 23 d § LSS byter beteckning till 23 f §.

10 §

I paragrafen görs en följdändring med anledning av att 23 d § LSS byter beteckning till 23 f §.

Paragrafen har fått sin utformning efter synpunkter från *Lagrådet*.

Ikraftträdande

Ikraftträdandebestämmelsen behandlas i avsnitt 8.1.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

10.4 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

2 kap.

5 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.

I paragrafen införs utökade krav för godkännande av enskilda huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

I *andra stycket punkt 1* införs ett krav på att den enskilde genom erfarenhet eller på annat sätt ska ha förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten. Utöver kunskap om de skolförfattningar som avses i andra stycket punkt 3 omfattar kravet på insikt även kunskap om bl.a. de arbetsrättsliga och arbetsmiljörättsliga regler som reglerar verksamheten. Vidare krävs att den enskilde kan visa att denne har kunskap om de ekonomiska regelverk som styr associationsformen, exempelvis reglerna i ÅRL och ABL. Kunskapen kan visas exempelvis genom en redogörelse för erfarenhet av liknande verksamhet eller utbildning på området.

I en juridisk person omfattar prövningen den krets av berörda personer som anges i 5 a §. Bedömningen ska ske samlad för hela den berörda kretsen, dvs. kravet ska i ett aktiebolag vara uppfyllt av styrelsen, den verkställande direktören och ägarna sammantaget. I ett handelsbolag ska kraven uppfyllas av bolagsmännen och eventuella kommanditdelägare gemensamt. I en ekonomisk eller ideell förening ska kraven vanligtvis uppfyllas av styrelsen. Det krävs alltså inte att samtliga personer i den berörda kretsen har kunskapen, utan endast att den sökande kan visa att kunskapen finns representerad inom kretsen.

I *andra stycket punkt 2* införs ett krav på att den enskilde ska ha ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. Kravet gäller under hela den tid då verksamheten bedrivs. I kravet på ekonomiska förutsättningar ligger att verksamheten ska bedrivas på ett sätt som innebär att den bär sina kostnader och att det finns ekonomiskt utrymme för nödvändiga investeringar. Det kan bli aktuellt att ingripa mot en aktör om ekonomin kraftigt försämras, t.ex. genom vikande elevunderlag eller att aktörens tillgångar minskar, på ett sådant sätt att det påverkar förutsättningarna att bedriva en verksamhet av godtagbar kvalitet enligt lagar och andra föreskrifter. Om verksamheten visar ett underskott bör det vägas in om det finns fonderade eller andra medel, exempelvis en bankgaranti, tillgängliga för att hantera underskottet. En prognos som visar att det finns förutsättningar att inom skäligen tid nå ett överskott kan också vara en indikation på att kravet är uppfyllt. Om det är fråga om ett bolag som ingår i en koncern bör det även beaktas om ekonomin i koncernen som helhet påverkar aktörens ekonomiska förutsättningar.

I det nya *tredje stycket* införs ett krav på att den enskilde, eller i fråga om en juridisk person var och en av företrädarna för denna, även i övrigt ska bedömas vara lämplig. Viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse ska beaktas vid lämplighetsprövningen.

Vid bedömningen ska ekonomisk skötsamhet vägas in, dvs. att de uppräknade personerna skött redovisning, betalning av skatter och arbetsgivaravgifter m.m. eller om de exempelvis varit föremål för konkurs eller näringsförbud. Vid bedömningen ska hänsyn också tas till brottslighet av förmögenhetsrättslig karaktär. Även t.ex. begångna vålds- och sexualbrott bör kunna vägas in vid en prövning. Enbart den omständigheten att en person har dömts för ett brott ska dock inte per automatik innebära att lämplighetskravet inte anses uppfyllt, utan prövningen ska göras utifrån den verksamhet som ska bedrivas och omständigheterna i det enskilda fallet. Tillståndsmyndigheten ska göra en samlad bedömning av alla omständigheter, såsom exempelvis hur långt tillbaka i tiden brottet begicks, brottets beskaffenhet och hur sökanden har uppträtt därefter. I en juridisk person omfattar prövningen den krets av berörda personer som anges i 5 a §.

Om företrädarna tidigare drivit en verksamhet vars godkännande har återkallats, om verksamhet bedrivits olagligen eller om ansvarig myndighet i samband med sin tillsyn funnit allvarliga brister i verksamheten kan det också påverka bedömningen av företrädarnas lämplighet.

5 a §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.2.

I paragrafen anges den krets av personer som prövningen av de nya kraven i 5 § ska omfatta i en juridisk person.

Av *punkt 1* framgår att det utöver vd kan även bli aktuellt att pröva annan som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten. Kravet är avsett att motsvara den krets som anges i nuvarande 23 § andra stycket 1 LSS. För en närmare beskrivning hänvisas till förarbetena till denna bestämmelse (prop. 2012/13:1 utg.omr. 9 avsnitt 7.16.3). Det ska dock vara fråga om en ledande funktion på motsvarande nivå som en vd, exempelvis en förvaltare, eller någon som inte har en sådan formell ställning men i praktiken utövar ett motsvarande inflytande. En anställd med arbetsledande funktion som exempelvis en rektor ingår inte i prövningen, om det inte finns andra omständigheter som talar för det.

I *punkterna 2 och 3* anges att även styrelseledamöter, styrelsesuppleanter och bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag omfattas av de nya kraven.

Av *punkt 4* framgår att alla personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten omfattas av prövningen. Det krävs alltså inte att ägaren har ett bestämmande inflytande över verksamheten, utan även minoritetsägare kan omfattas av prövningen. Regleringen är dock inte avsedd att träffa samtliga ägare; det krävs att ägandet ger ett väsentligt inflytande över verksamheten. Eftersom ägande kan struktureras på många olika sätt måste bedömningen av vem som har ett väsentligt inflytande göras samlat utifrån alla omständigheter i det enskilda fallet. Hur ägarförhållandena ser ut i övrigt kan påverka vilket inflytande en delägare har över verksamheten. Som en huvudregel kan dock med ägare som har ett väsentligt inflytande i ett aktiebolag avses ägare som representerar mer än 10 procent av det röstberättigade aktiekapitalet. Om verksamheten bedrivs av en fysisk person ska endast han eller hon prövas. Föreningar och stiftelser har inga ägare varför prövningen där som utgångspunkt kommer att omfatta styrelsen.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

5 b §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.3.

Genom regleringen i paragrafen införs en skyldighet för enskilda huvudmän att anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 5 a §. Anmälan ska göras till den som lämnat huvudmannens godkännande, dvs. till Skolinspektionen eller aktuell kommun. Det är den som godkänts som huvudman som ska anmäla förändringen.

Syftet med att ändringar i den berörda kretsen ska anmälas är att underlätta för myndigheternas tillsyn. Anmälan ska ske senast en månad efter förändringen, dvs. när en person exempelvis valts, utsetts eller avgått från sitt uppdrag. Det finns dock inte något hinder mot att en anmälan görs i förväg.

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.4.

Genom regleringen i paragrafen ges Skolinspektionen eller den kommun som handlägger ärenden om godkännande av en enskild som huvudman möjlighet att ta ut en avgift för ansökningar om godkännande. Det omfattar även ansökningar som föranleds av förändringar av tidigare beslutat godkännande.

Vid beräkningen av avgifterna gäller principen om full kostnads-täckning, dvs. avgifterna ska beräknas så att de täcker myndighetens kostnader för att pröva ansökningarna vid tillståndsprövning, inklusive de nya kraven i 5 §. Avgifterna kan differentieras beroende på hur omfattande ansökan är, så att det finns ett samband mellan den avgift som myndigheten tar ut och kostnaden för prövningen av ärendet. Avgifts-sättningen bör så långt som möjligt vara transparent och preciserad på förhand, så att företagen kan inkludera kostnaderna för att ansöka om tillstånd i sina kalkyler.

5 d §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.3.

I paragrafen bemyndigas i *punkt 1* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om villkor för godkännande enligt 2 kap. 5 §. Föreskrifterna kan exempelvis avse närmare krav på vilken erfarenhet eller utbildning som ska krävas för att godkännas som enskild huvudman, eller hur den enskilde ska visa att denne har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

I *punkt 2* införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifter för ansökningar hos Skolinspektionen enligt 5 d §.

26 kap.

3 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

I paragrafen införs en ny *punkt 5*. Genom regleringen i punkten tydliggörs att Skolinspektionens tillsyn även omfattar att de enskilda huvudmän som godkänts av myndigheten fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 5 b §§. Skolinspektionen kan därmed i sin tillsyn följa upp att enskilda huvudmän lever upp till kraven på insikt och lämplighet samt att de har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

4 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

I paragrafen införs en ny *punkt 3*. Genom regleringen i punkten tydliggörs att kommunernas tillsyn även omfattar att de enskilda huvudmän som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 5 b §§. Kommunerna kan därmed i sin tillsyn följa upp att enskilda huvudmän

lever upp till kraven på insikt och lämplighet och att de har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. Prop. 2017/18:158

13 §

I paragrafens *andra stycke* görs en följdändring med anledning av att paragrafen om samråd byter beteckning från 5 a § till 6 a §.

14 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3.

I paragrafen införs en hänvisning till 2 kap. 5 § *andra stycket 1 och 2 samt tredje stycket*. I och med förändringen införs en möjlighet för Skolinspektionen och den ansvariga kommunen att återkalla ett godkännande om det framkommer att huvudmannen inte längre uppfyller kraven i dessa bestämmelser. Bestämmelsen är främst avsedd att användas om huvudmannen saknar rättslig eller faktisk möjlighet att åtgärda de brister som aktualiserat frågan om återkallelse av godkännandet, och därmed saknar förutsättningar att följa ett föreläggande.

Huvudmannen kan t.ex. sakna förutsättningar att följa ett föreläggande om denne är försatt i konkurs eller uppvisar kraftigt vikande ekonomiska förutsättningar och inte har någon möjlighet att avhjälpa bristen. Utrymmet för huvudmannen att följa ett föreläggande kan också vara mycket begränsat eller obefintligt om huvudmannen exempelvis är ett aktiebolag där samtliga aktier övergått till en person som bedöms vara olämplig att bedriva den aktuella verksamheten.

I sammanhanget bör framhållas att det av 25 § FL följer att tillståndshavaren ska ges tillfälle att yttra sig innan ett sådant beslut fattas.

Ikraftträdande

Ikraftträdandebestämmelsen behandlas i avsnitt 8.1.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

1 kap.

1 §

Paragrafen anger innehållet i lagen och ändras som en följd av att 19 kap. och bilaga 2 får nya rubriker och att ytterligare en bilaga fogas till lagen, bilaga 2 a.

4 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.3, anger vilka bestämmelser i lagen som ska tillämpas vid en upphandling eller projekttävling som omfattas av 19 kap. Paragrafen ändras till följd av att bilaga 2 a fogas till lagen.

1 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.10. I *första stycket* förklaras vad som avses med ett blandat kontrakt. Efter påpekande av *Lagrådet* har i bestämmelsen tydliggjorts att med flera olika slag av upphandlingar även avses olika slag av tjänster (tjänster enligt bilaga 2, tjänster enligt bilaga 2 a och andra tjänster).

2 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.10, innehåller bestämmelser om blandade kontrakt som avser flera olika slag av upphandling som alla regleras i lagen. Ändringen i *tredje stycket* avser att tydliggöra att huvudföremålet för sådana blandade kontrakt som avser vissa kombinationer av olika slag av tjänster (tjänster enligt bilaga 2, tjänster enligt bilaga 2 a och andra tjänster) ska bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna. Samma princip gäller oavsett vilken kombination av tjänster som kontraktet avser.

19 kap.

1 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitten 6.2 och 6.3, anger tillämpningsområdet för kapitlet samt vilka bestämmelser i kapitlet som ska tillämpas för olika typer av upphandlingar. Paragrafen ändras genom att en hänvisning till bilaga 2 a och ett nytt stycke införs i paragrafen.

Av *första stycket* framgår att bestämmelserna i 19 kap. som huvudregel ska tillämpas för upphandlingar som understiger tröskelvärdet enligt 5 kap. 1 eller 2 § och för upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 eller bilaga 2 a.

I *andra stycket* görs undantag från första stycket för upphandling av tjänster enligt bilaga 2 a, vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 §. För sådana upphandlingar tillämpas inte hela kapitlet utan endast bestämmelserna i 35–39 §§.

3 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.2, anger vilka ytterligare bestämmelser i lagen – utöver de som räknas upp i 2 § – som är tillämpliga för sådan upphandling som omfattas av 19 kap. i dess helhet. En hänvisning till bilaga 2 a förs in i *andra stycket* till följd av att en ny bilaga fogas till lagen.

6 a §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 7.3, är ny och reglerar möjligheten att under vissa förutsättningar reservera deltagandet i en upphandling till organisationer som uppfyller vissa krav. Paragrafen genomför artikel 77.1–3 i LOU-direktivet.

Paragrafen innebär en möjlighet att reservera upphandlingen, dvs. att förbehålla deltagandet i upphandlingen, för vissa organisationer. Detta innebär att upphandlande myndigheter får kräva att endast sådana

organisationer som uppfyller de särskilda kraven får delta i upphandlingen. Paragrafen innebär dock inte något undantag från kravet på annonsering, utan en konkurrensutsättning ska ske på det sätt som i övrigt föreskrivs för upphandling av tjänsterna i fråga.

För att det ska vara möjligt att reservera en upphandling krävs att ett antal villkor är uppfyllda. Av *första stycket* framgår att upphandlingen ska avse en sådan tjänst som har en sådan CPV-kod som anges i paragrafen. Utöver detta ställs vissa krav på organisationen i fråga. Organisationens ska enligt *första stycket 1* ha som syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till att tillhandahålla tjänsterna i fråga och ska dessutom, enligt *första stycket 2*, återinvestera eventuell vinst för att uppnå detta syfte. Därutöver ska organisationen enligt *första stycket 3* ha en lednings- och ägarstruktur som grundar sig på personalens ägande eller deltagande eller som kräver aktivt deltagande av personal, användare eller berörda parter.

I *andra stycket* finns en begränsning av hur lång kontraktstiden får vara för ett sådant kontrakt som tilldelas enligt första stycket. Av bestämmelsen framgår att löptiden för kontraktet inte får överstiga tre år.

Enligt *tredje stycket* får myndigheten, om den har tilldelat en organisation ett kontrakt för en viss tjänst efter tillämpning av första stycket under de senaste tre åren, inte på nytt med stöd av samma bestämmelse tilldela den organisationen ett kontrakt för en sådan tjänst.

6 b §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 7.3, är ny och uppställer en skyldighet för en upphandlande myndighet som avser att reservera deltagandet i en upphandling enligt 6 a § att informera om detta i annonsen om upphandling. Paragrafen genomför artikel 77.4 i LOU-direktivet.

33 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitten 6.2 och 6.3, reglerar tillgången till kontrakt och ändras som en följd av att bilaga 2 a fogats till lagen. Tillägget innebär inte någon ändring i sak för upphandlingar vars värde understiger tillämpligt tröskelvärde.

35 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitten 6.4, 6.8 och 6.9, är ny och anger vilka övriga bestämmelser i lagen som ska tillämpas för upphandling av sådana tjänster som anges i bilaga 2 a vars värde beräknas understiga tillämpligt tröskelvärde.

Enligt *första stycket* ska regleringen i 1–3 kap., som innehåller bestämmelser om bl.a. definitioner, blandad upphandling och undantag från lagens tillämpningsområde, tillämpas. Vidare framgår att bestämmelserna i 20 kap. om rättsmedel, 21 kap. om upphandlingsskadeavgift och 22 kap. om tillsyn också är tillämpliga.

Enligt *andra stycket* ska, om upphandlingen har ett s.k. bestämt gränsöverskridande intresse, även de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § tillämpas. Om upphandlingen har ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte beror på om kontraktet i fråga är av betydelse för EU:s inre marknad, dvs. om det kan vara av intresse för leverantörer på den inre

Prop. 2017/18:158 marknaden. Frågan om det finns ett bestämt gränsöverskridande intresse måste bedömas av den upphandlande myndigheten i varje enskilt fall. Omständigheter av betydelse för denna bedömning kan exempelvis vara föremålet för kontraktet, dess uppskattade värde, särskilda förhållanden inom den berörda sektorn, som t.ex. handelspraxis, marknadens storlek och struktur, samt den geografiska lokaliseringen av utförandet (se prop. 2015/16:195 s. 887). Den upphandlande myndighetens bedömning i denna fråga kan prövas av domstol efter ansökan om överprövning.

Regleringen är en minimireglering och det finns inte något som hindrar en upphandlande myndighet från att tillämpa även andra bestämmelser i lagen om den bedömer att detta är lämpligt.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

36 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitten 6.2 och 6.5, är ny och reglerar skyldigheten att offentliggöra en upphandling av sådana tjänster som anges i bilaga 2 a vars värde understiger tillämpligt tröskelvärde.

I *första stycket* finns ett krav på att en upphandlande myndighet ska informera om upphandlingen genom att publicera en annons i en elektronisk databas som är allmänt tillgänglig. Bestämmelsen motsvarar vad som enligt 19 kap. 9 § gäller för tjänster enligt bilaga 2. Med elektronisk databas som är allmänt tillgänglig avses detsamma som i den paragrafen.

I *andra stycket 1–3* regleras vissa undantag från annonseringskravet. Regleringen i *andra stycket 1* innebär att upphandlingar vars värde understiger en viss beloppsgräns inte behöver offentliggöras. Upphandlingar vars värde understiger denna gräns kan presumeras sakna ett bestämt gränsöverskridande intresse. Enskilda upphandlingar kan emellertid, trots ett lågt värde, vara av sådan beskaffenhet att de av andra skäl kan anses ha ett bestämt gränsöverskridande intresse. En bedömning måste ske i varje enskilt fall, se vidare kommentaren till 35 §. Om ett bestämt gränsöverskridande intresse bedöms finnas är myndigheten skyldig att offentliggöra upphandlingen i enlighet med öppenhetsprincipen, som följer av EU:s grundläggande fördrag.

Annonsering får enligt bestämmelsen i *andra stycket 2* underlåtas också om någon av grunderna för förhandlat förfarande utan föregående annonsering är tillämplig (se bl.a. prop. 2015/16:195 del 1 s. 499 f. och del 2 s. 997 f.).

Enligt regleringen i *andra stycket 3* får upphandling utan annonsering ske också om det finns synnerliga skäl. Detta motsvarar vad som gäller enligt regleringen för direktupphandling i 19 kap. 7 § tredje stycket (se bl.a. prop. 2006/07:128 del 1 s. 428 f.).

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

37 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.6, är ny och anger hur värdet av en upphandling av välfärdstjänster ska beräknas. Bestämmelsen motsvarar regleringen i 19 kap. 8 § LOU (se prop. 2009/10:180 del 1 s. 345 och prop. 2015/16:195 del 2 s. 1141 f.).

Syftet med beräkningsbestämmelsen är att kunna avgöra om det är möjligt att göra undantag från annonseringsskyldigheten med hänsyn till upphandlingens värde enligt 36 § andra stycket. Enligt paragrafen ska värdet av en upphandling uppskattas till det totala belopp som ska betalas i upphandlingen. Vid beräkningen ska options- och förlängningsklausuler beaktas som om de har utnyttjats.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

38 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.7, är ny och innehåller regler om information till leverantörerna och dokumentation av upphandlingen. Bestämmelserna motsvarar regleringen i 19 kap. 29 § för tjänster enligt bilaga 2.

Enligt *första stycket* ska den upphandlande myndigheten när den annonserat en upphandling enligt 36 § snarast möjligt skriftligen underrätta anbudssökande och anbudsgivare om de beslut som avses i 12 kap. 12 § och lämna sådana upplysningar som avses i 12 kap. 13 §. Detta innebär att myndigheten ska informera om de beslut som har fattats om att tilldela ett kontrakt eller ingå ett ramavtal samt om skälen för besluten. Informationen ska även innehålla uppgift om den period under vilken avtal inte får ingås (avtalsspärr). Skriftlig underrättelse ska även lämnas om beslut att avbryta eller göra om en upphandling. Den upphandlande myndigheten kan i underrättelsen ange en längre tid för avtalsspärren än den som gäller enligt 20 kap. 1 §. Underrättelsen utlöser avtalsspärren. Om myndigheten tecknar avtal med en leverantör utan att underrätta övriga anbudssökande och anbudsgivare på föreskrivet sätt kan avtalet komma att ogiltighetsförklaras enligt 20 kap. 13 §.

Om en upphandling genomförts utan annonsering enligt 36 § andra stycket ska anbudsgivare enligt *andra stycket* snarast möjligt underrättas om beslut om leverantör och anbud. En sådan underrättelse behöver inte vara skriftlig och utlöser inte någon avtalsspärr, eftersom sådana förfaranden är undantagna från bestämmelserna om avtalsspärr i 20 kap. 2 §. Underrättelsen ska innehålla uppgift om att beslut har fattats samt om vilken leverantör och vilket anbud som har valts.

39 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.7, är ny och reglerar dokumentationen av en upphandling. Regleringen motsvarar delvis vad som enligt 19 kap. 30 § gäller för tjänster enligt bilaga 2.

Första stycket reglerar skyldigheten att dokumentera upphandlingen. Dokumentationen ska vara tillräcklig för att motivera myndighetens beslut under hela upphandlingsprocessen. Dokumentationskyldigheten ska bl.a. garantera att det är möjligt att göra en rättslig prövning av upphandlingsprocessen efter det att upphandlingen avslutats. De förarbetsuttalanden som ligger till grund för bestämmelser om dokumentationsplikt vid direktupphandling i 19 kap. 30 § LOU är vägledande även vid upphandling av nu aktuellt slag (se prop. 2013/14:133 s. 24). Av dessa framgår att bl.a. följande uppgifter bör omfattas av dokumentations-

Prop. 2017/18:158 skyldigheten: den upphandlande myndighetens namn och organisationsnummer, föremålet för upphandlingen, hur konkurrensen togs till vara, vilka leverantörer som tillfrågades och hur många som lämnade anbud, vilken leverantör som tilldelades kontraktet (och dess organisationsnummer) samt det viktigaste skälet för tilldelningen, avtalets (uppskattade) värde och dess löptid. Även skälen för att använda upphandling utan annonsering bör dokumenteras. Detta gäller i synnerhet om upphandlingens värde överstiger beloppsgränsen och det således är fråga om en tillämpning av de särskilda regler som tillåter sådan upphandling (jfr prop. 2009/10:180 del 1 s. 295).

Av *andra stycket*, som i sak motsvarar 19 kap. 31 § LOU, framgår att den upphandlande myndigheten, i fråga om bevarande av handlingar, är skyldig att tillämpa 12 kap. 17 § LOU (se prop. 2015/16:195 del 2 s. 1078 f.).

Av *tredje stycket* framgår att dokumentationskravet enligt första stycket, på samma sätt som vid annan upphandling enligt 19 kap., inte gäller när upphandlingens värde understiger 100 000 kronor. Bestämmelsen, som utformats efter synpunkter från *Lagrådet*, åsyftar endast den dokumentation som avses i första stycket och innebär således inte att de grundläggande krav om dokumentation som finns i FL inte är tillämpliga.

20 kap.

1 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.8, innehåller allmänna bestämmelser om avtalsspärr.

I paragrafens *första stycke* har en ändring gjorts som innebär att avtalsspärr ska gälla även när en upphandlande myndighet är skyldig att skicka en underrättelse om tilldelning av kontrakt enligt 19 kap. 38 § första stycket.

Att avtalsspärr gäller innebär också att en leverantör kan begära att domstol ogiltigförklarar ett avtal som ingåtts i strid med dessa regler, se kommentaren till 20 kap. 13 § andra stycket.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

2 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.8, innehåller bestämmelser om när avtalsspärr inte gäller.

Regleringen i *första stycket punkt 4* har kompletterats med en bestämmelse om att även sådan upphandling som enligt 19 kap. 36 § andra stycket inte omfattas av någon annonseringsskyldighet är undantagen från reglerna om avtalsspärr.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

13 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.8, reglerar på vilka grunder ett avtal kan förklaras ogiltigt av domstol.

Ändringen i *första stycket punkt 1* innebär att ett avtal kan förklaras ogiltigt också som en följd av att det, i strid med lagen, ingåtts utan annonsering enligt 19 kap. 36 § första stycket.

Ändringarna i *andra stycket* innebär att ett avtal kan förklaras ogiltigt om det slutits före en underrättelse om tilldelningsbeslut gjorts i enlighet med 19 kap. 38 § första stycket.

För att ett avtal ska förklaras ogiltigt krävs enligt andra stycket att den upphandlande myndigheten brutit mot de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § eller någon annan bestämmelse i lagen. Givetvis gäller detta bara om de grundläggande principerna är tillämpliga och även i övrigt endast sådana bestämmelser som är tillämpliga på den aktuella upphandlingen. Vid upphandlingar av välfärdstjänster som understiger tillämpligt tröskelvärde och som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse blir det alltså inte aktuellt att i en talan om ogiltighet pröva om de grundläggande principerna har överträtts, eftersom dessa principer enligt 19 kap. 1 § andra stycket och 35 § inte tillämpas för sådana upphandlingar.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

21 kap.

1 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.8, innehåller allmänna bestämmelser om upphandlingsskadeavgift.

Genom en ändring av bestämmelsen i *första stycket punkt 3* möjliggörs för en domstol att besluta om upphandlingsskadeavgift när den upphandlande myndigheten inte har iakttagit kravet på annonsering i 19 kap. 36 § första stycket LOU.

Eftersom bestämmelserna om avtalsspärr i 20 kap. 1 § och om överprövning av ett avtals ogiltighet i 20 kap. 13 § gäller även för sådana upphandlingar som omfattas av 19 kap. 36 § första stycket LOU, kan upphandlingsskadeavgift också beslutas med stöd av första stycket 1 och 2.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 8.2.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Äldre bestämmelser ska gälla för sådana upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

Bilaga 2

Bilagan, som behandlas i avsnitt 6.3, ändras till följd av att vissa tjänster i stället räknas upp i bilaga 2 a. Bilagan genomför, tillsammans med bilaga 2 a, bilaga XIV till LOU-direktivet. Ändringen innebär inte någon ändring i sak för upphandling av sådana tjänster som anges i bilagan. Det bör noteras att tjänster som avser administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration och hälsovårdsförvaltning även finns i bilaga 2 a, men att de CPV-koder som anges i respektive bilaga är olika.

Bilagan, som behandlas i avsnitt 6.3, innehåller en förteckning över sådana tjänster som i lagen benämns välfärdstjänster och CPV-koder för dessa. Bilagan genomför, tillsammans med bilaga 2, bilaga XIV till LOU-direktivet. Införandet av bilagan innebär inte någon ändring i sak för upphandlingar av sådana tjänster som anges i bilagan och vars värde uppgår till minst tillämpligt tröskelvärde. Sådana upphandlingar regleras alltså av motsvarande bestämmelser som för upphandlingar av sådana sociala tjänster och andra särskilda tjänster som anges i bilaga 2 till lagen. För sådana upphandlingar vars värde understiger tröskelvärdet tillämpas dock, i stället för hela 19 kap., endast bestämmelserna i 19 kap. 35–39 §§. Det bör noteras att tjänster som avser administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration och hälsovårdsförvaltning även finns i bilaga 2, men att de CPV-koder som anges i respektive bilaga är olika.

Sammanfattning av för denna proposition relevanta delar av betänkandet Krav på privata utförare i välfärden (SOU 2015:7)

Prop. 2017/18:158
Bilaga 1

Andelen välfärdstjänster inom vård, skola och omsorg som utförs av privata aktörer har ökat kraftigt under senare år, även om den största andelen fortfarande utförs av kommuner och landsting. Köpen av tjänster från de privata välfärdsaktörerna ökar. År 2013 köpte offentliga aktörer tjänster inom skola, vård och omsorg för närmare 100 miljarder kronor av privata utförare och enskilda huvudmän.

Det har funnits en betydande dynamik i välfärdssektorns utveckling och områdena inom sektorn har relativt snabbt öppnats upp för privata utförare. Samtidigt är inträdeskraven för att få etablera sig inom sektorn förhållandevis låga. Det ställs få krav på kompetens och tidigare erfarenhet för att få bedriva, äga eller ingå i ledningen för en verksamhet. Kapitalbehoven för att kunna etablera sig och verka inom sektorn är för flera verksamhetsområden relativt små. Trots att välfärdssektorn är offentligt finansierad är regleringen för privata aktörer olika utformad och det ställs olika krav för att få etablera sig och verka inom de olika områdena.

Enligt direktiven ska utredningen ta ställning till vilka möjliga krav, utöver redan befintliga, som kan och bör ställas på de som äger och driver företag inom välfärdssektorn. Utredningen ska även bedöma om det behövs ytterligare verktyg för att säkra samhällets krav på att de som äger och driver företag inom skola, vård och omsorg har ett långsiktigt och seriöst engagemang och förutsättningar att bedriva en god och högkvalitativ verksamhet. Om det inte bedöms möjligt att ställa tillräckliga krav på ägare, styrelse och verkställande ledning i samband med upphandling eller vid införandet av valfrihetssystem ska utredningen överväga att införa tillståndsplikt för ytterligare verksamheter inom välfärdssektorn.

En central utgångspunkt för utredningens arbete har varit brukarnas behov av långsiktighet och kvalitet. Välfärdssektorn omfattar tjänster där brukarna ofta befinner sig i en beroendeställning eller har särskilda behov. Brukare och andra medborgare bör kunna utgå ifrån att aktörer inom välfärdssektorn är lämpliga, samt har förutsättningar att bedriva den aktuella verksamheten långsiktigt och leverera tjänster som uppfyller de krav som ställs. Eftersom tjänsterna finansieras med offentliga medel finns också en förväntan om att medlen används för avsedda ändamål.

Dagens reglering

Inom skolväsendet för barn och unga råder tillståndsplikt. Om en privat aktör godkänns enligt skollagen (2010:800) blir denne ansvarig huvudman för verksamheten och har rätt till bidrag från elevernas hemkommuner. För en privat aktör som vill bedriva verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), förkortad LSS, sker etableringen däremot i två steg. Först krävs att den privata utföraren beviljas tillstånd att bedriva verksamhet. Därefter måste utföraren teckna avtal med en brukare, en kommun eller ett landsting för att få tillgång till

offentliga medel. För vissa verksamheter enligt socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, exempelvis hemtjänst, råder ingen tillståndsplikt. För andra verksamheter, t.ex. hem för vård eller boende (HVB) är tillståndsplikten beroende av hur kommunen väljer att utforma sin upphandling. Både utförare som bedriver tillståndspliktig verksamhet och icke tillståndspliktig verksamhet måste vinna en upphandling eller kvalificera sig inom ett valfrihetssystem för att få tillgång till offentlig finansiering. För verksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ställs endast i undantagsfall krav på tillstånd. Krav på utförarna ställs därmed som huvudregel bara i samband med upphandling eller kvalificering till ett valfrihetssystem.

I Sverige finns andra verksamheter med tillståndsplikt som inkluderar prövning av ägare och ledning, exempelvis alkoholservering, bevakningsverksamhet och handel med läkemedel. Även Finansinspektionen genomför, inom sitt ansvarsområde, en omfattande tillståndsprövning som inkluderar prövning av ägare och ledning.

Utredningens förslag

Utökad tillståndsplikt inom socialtjänsten

Utredningen gör bedömningen att det, inom ramen för kommunernas och landstingens upphandling, inte finns möjlighet att ställa samma krav på ägare och ledning och på förutsättningar för långsiktighet som de som kan ställas vid en tillståndsprövning. Utredningen föreslår därför att det ska krävas tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att privata utförare och kommunala stiftelser eller kommunalt bildade eller ägda associationer ska få bedriva verksamhet med hemtjänst. I dag krävs inte tillstånd för att få bedriva sådan verksamhet och den enda prövning som görs av utföraren är den som sker i samband med kommunernas upphandling. Brukare av hemtjänst är en utsatt grupp som kan ha svårt att ta tillvara sina rättigheter och det allmänna har därför ett särskilt ansvar för verksamhetens kvalitet. Utredningen gör bedömningen att tryggheten för de personer som beviljas hemtjänst är ett sådant skyddsvärt intresse som kan motivera en begränsning av näringsfriheten enligt regeringsformen.

Krav på insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet

Utredningen föreslår att det vid Statens skolinspektion, kommunernas och IVO:s prövning ska ställas krav på insikt, erfarenhet och lämplighet för att beviljas godkännande eller tillstånd att bedriva verksamhet enligt skollagen och SoL. Utredningen föreslår att samma krav ska ställas i den tillståndsprövning som IVO gör enligt LSS. Om sökanden är en juridisk person ska bedömningen omfatta vd, styrelseledamöter, suppleanter, bolagsmän samt ägare och andra som har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Krav på insikt och erfarenhet är viktigt för att ge blivande tillståndshavare en högre beredskap för uppdraget, och därigenom ytterligare

säkerställa att sökanden har goda förutsättningar för att erbjuda en verksamhet av god kvalitet. Genom kraven kan aktörer som är olämpliga på grund av exempelvis brottslighet eller andra oegentligheter uteslutas i ett tidigt skede. Prövningen av om en sökande har tillräcklig erfarenhet och insikt och i övrigt är lämplig, ska göras utifrån en samlad bedömning av de uppgifter som framkommer i ansökningsförfarandet.

Utredningen föreslår dessutom att den som ansöker om godkännande eller tillstånd enligt skollagen, SoL eller LSS ska visa att den har ekonomiska förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet. Att sökanden kan finansiera den verksamhet som ansökan avser och hantera tillfälliga nedgångar i t.ex. antalet brukare, elever eller barn, är avgörande för en långsiktig och kvalitativ verksamhet. Hur stora de finansiella behoven är varierar beroende på vilken verksamhet som ska bedrivas. Prövningen måste därför utformas med hänsyn till verksamhetens omfattning och förhållandena inom det aktuella verksamhetsområdet.

Kraven ska gälla fortlöpande efter att tillstånd eller godkännande har meddelats

Utredningen förslår att kraven på insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet ska gälla fortlöpande dvs. även efter det att tillstånd eller godkännande beviljats. Det ska ingå i respektive myndighets tillsynsansvar att följa upp att tillståndshavare uppfyller kraven.

För att säkerställa att tillståndshavarna har rätt förutsättningar förslår utredningen att de ska anmäla dels förändringar i de ekonomiska förutsättningarna som kan påverka verksamhetens långsiktighet, dels förändringar i den personkrets som ska omfattas av prövningen. Utredningen förslår också att tillståndshavare som inte uppfyller kraven ska kunna föreläggas att åtgärda bristen och att ett tillstånd eller godkännande ska kunna återkallas.

Avgiftsfinansiering

Utredningen föreslår i betänkandet att ansvariga kommunala och statliga myndigheter ska få ta ut en avgift vid en ansökan om godkännande eller tillstånd. Detsamma gäller när förändringar i personkretsen anmäls. Avgifterna ska täcka kostnaden för prövningen. Avgiftsfinansiering finns inom andra områden och utredningen anser att det är skäligt att även inom välfärdssektorn låta sökanden finansiera kostnaderna för tillståndsprövningen. Utredningen bedömer att avgifterna bör differentieras beroende på prövningens omfattning så att det finns ett samband mellan den avgift som myndigheten tar ut och kostnaden för prövningen av ärendet.

Ikraftträdande

Utredningen anser att det är viktigt att så snart som möjligt införa de förslag som läggs fram i betänkandet. Utredningen föreslår därför att förslagen ska träda i kraft den 1 juli 2016. Det innebär att bestämmelserna

Prop. 2017/18:158 ska börja tillämpas för nya tillståndsansökningar och i tillsynen från detta datum.
Bilaga 1

För utförare som bedriver sådan verksamhet enligt SoL som i dag inte är tillståndspliktig men som blir det enligt utredningens förslag, t.ex. hemtjänst och vissa boenden, föreslår utredningen övergångsregler som innebär att utförarna ska kunna fortsätta sin verksamhet i avvaktan på att IVO har fattat beslut. Övergångsbestämmelsen föreslås gälla under förutsättning att utföraren inkommit med en ansökan om tillstånd senast den 1 november 2016.

Konsekvenser av förslaget

Syftet med utredningens förslag är att de enskilda huvudmän och utförare som bedriver eller avser bedriva verksamhet inom välfärdssektorn ska ha goda förutsättningar och förmåga att leverera tjänster som uppfyller de krav som ställs. Utredningen bedömer att förslagen kommer att generera positiva effekter för brukare och elever och ha betydelse för allmänhetens förtroende för välfärdssektorn.

Förslagen kommer att påverka Statens skolinspektion, kommunernas och IVO:s arbete och medföra ökade kostnader för dem. Genom att utredningen föreslår en avgiftsfinansiering bedöms förslagen på sikt medföra intäkter till staten och kommunerna som överstiger kostnaderna.

Eftersom kraven för att få etablera sig och verka inom välfärdssektorn höjs påverkas även privata utförare och enskilda huvudmän. Utredningens bedömning är dock att förslagen inte kommer att påverka mångfalden av utförare. Förslagen i betänkandet förväntas däremot bidra till att förbättra konkurrensvillkoren inom välfärdssektorn eftersom de skapar förutsättningar för en konkurrens på mer lika villkor.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)
dels att nuvarande 2 kap. 5 a § ska betecknas 2 kap. 6 a §,
dels att 2 kap. 5 och 6 §§ samt 26 kap. 3, 4, 13 och 14 §§ ska ha följande
lydelse,
dels att det ska införas tre nya paragrafer, 2 kap. 5 a, 6 b och 6 c §§, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasie-särskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasie-särskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. *Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.*

Godkännande får endast lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasie-särskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet.

5 a §

Utöver vad som föreskrivs i 5 § får godkännande endast lämnas om den enskilde har tillräcklig insikt och erfarenhet samt i övrigt bedöms lämplig att bedriva verksamheten. Om den enskilde är en juridisk person ska bedömningen omfatta

1. den verkställande direktören,
2. styrelseledamöter och styrelse-suppleanter,
3. bolagsmän i kommanditbolag eller handelsbolag, och
4. ägare och andra som har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Den enskilde ska även ha ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten långsiktigt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för godkännande.

6 §

För att ett bolag eller en förening, där en kommun eller ett landsting äger aktier eller andelar eller på annat sätt har ett rättsligt inflytande över verksamheten, ska godkännas som huvudman enligt 5 § gäller utöver vad som föreskrivs där att

1. bestämmanderätten inte tillkommer enbart en eller flera kommuner eller landsting eller juridiska personer där en kommun eller ett landsting genom ägande eller på annat sätt har ett rättsligt bestämmande inflytande,

2. samverkan mellan en kommun eller ett landsting och en enskild är nödvändig för att verksamheten ska komma till stånd, och

3. det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll eller utformning.

För att ett bolag eller en förening, där en kommun eller ett landsting äger aktier eller andelar eller på annat sätt har ett rättsligt inflytande över verksamheten, ska godkännas som huvudman enligt 5 § gäller utöver vad som föreskrivs där *samt i 5 a §* att

1. bestämmanderätten inte tillkommer enbart en eller flera kommuner eller landsting eller juridiska personer där en kommun eller ett landsting genom ägande eller på annat sätt har ett rättsligt bestämmande inflytande,

2. samverkan mellan en kommun eller ett landsting och en enskild är nödvändig för att verksamheten ska komma till stånd, och

3. det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll eller utformning.

6 b §

Enskilda huvudmän ska anmäla förändringar i den personkrets och de ekonomiska förutsättningar som avses i 5 a § till den som godkänt den enskilde som huvudman. Anmälan ska göras i samband med förändringen.

6 c §

Statens skolinspektion eller den kommun som handlägger ärenden om godkännande av enskild som huvudman får ta ut en avgift av den som

- 1. ansöker om godkännande enligt 5 §, eller*
- 2. anmäler förändringar i personkretsen enligt 6 b §.*

26 kap.

3 §

Statens skolinspektion har tillsyn över

1. skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet enligt denna lag,
2. utbildning som avses i 29 kap. 17 §,
3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 24 kap. 23 och 24 §§ samt 29 kap. 9 §, *och*
4. hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 4 §.

Statens skolinspektion har tillsyn över

1. skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet enligt denna lag,
2. utbildning som avses i 29 kap. 17 §,
3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 24 kap. 23 och 24 §§ samt 29 kap. 9 §,
4. hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 4 §, *och*
5. *att enskilda som har godkänts av Skolinspektionen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 a §.*

Första stycket gäller inte om tillsynen är en särskild uppgift för en annan tillsynsmyndighet.

4 §

En kommun har tillsyn över

1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket, *och*
2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat ha rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 §.

En kommun har tillsyn över

1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket,
2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat ha rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 §, *och*
3. *att enskilda som har godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 a §.*

Kommunens tillsyn enligt första stycket omfattar inte tillsyn över att bestämmelserna i 6 kap. följs.

13 §

En tillsynsmyndighet får återkalla ett godkännande eller ett beslut om rätt till bidrag som myndigheten har meddelat enligt denna lag om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, *och*

2. missförhållandet är allvarligt.

Ett godkännande eller beslut enligt första stycket får också återkallas om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och

2. den enskilde vid den etableringskontroll som avses i 9 a § inte kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd enligt 2 kap. 5 a §.

Ett godkännande eller beslut enligt första stycket får också återkallas om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och

2. den enskilde vid den etableringskontroll som avses i 9 a § inte kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd enligt 2 kap. 6 a §.

14 §

Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet får återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 6 §.

Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet får återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 5 a § eller 6 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453)
dels att 7 kap. 1 och 2 §§ samt 13 kap. 2, 8 och 9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 7 kap. 2 a och 2 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §

Ett bolag, en förening, en samsällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av

1. hem för vård eller boende,
2. boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket,
3. hem för viss annan heldygnsvård,
4. hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs.

Tillstånd behövs inte för verksamhet som kommunen genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till en enskild att utföra.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket, *samt kommun som genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet*, ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

Ett bolag, en förening, en samsällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av

1. hem för vård eller boende,
2. boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket,
3. hem för viss annan heldygnsvård,
4. hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs.

5. hemtjänst.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

2 §

Tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 1 § får beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

För att ett tillstånd ska beviljas krävs även att den som ansöker om tillstånd har tillräcklig insikt och erfarenhet samt i övrigt bedöms lämplig att bedriva verksamheten.

Om sökanden är en juridisk person ska bedömningen omfatta

- 1. den verkställande direktören,*
- 2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,*
- 3. bolagsmän i kommanditbolag eller handelsbolag, och*
- 4. ägare och andra som har ett väsentligt inflytande över verksamheten.*

Sökanden ska även ha ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten långsiktigt.

Tillstånd får förenas med villkor av betydelse för kvaliteten och säkerheten i verksamheten.

Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, skall nytt tillstånd sökas.

Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, ska nytt tillstånd sökas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för tillstånd.

2 a §

Den som har beviljats tillstånd ska anmäla förändringar i den personkrets och de ekonomiska förutsättningar som avses i 2 § till Inspektionen för vård och omsorg. Anmälan ska göras i samband med förändringen.

2 b §

Inspektionen för vård och omsorg får ta ut en avgift av den som

- 1. ansöker om tillstånd enligt 2 §, eller*
- 2. anmäler förändringar i personkretsen enligt 2 a §.*

13 kap.
2 §

Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att den verksamhet som avses i 1 § uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter.

Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att den verksamhet som avses i 1 § uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. *Tillsynen innebär även granskning av att den som har beviljats tillstånd enligt 7 kap. 2 § fortlöpande uppfyller kraven i 7 kap. 2 § andra och tredje styckena.*

Föreläggande enligt 5 och 8 §§, återkallelse av tillstånd och förbud enligt 9–11 §§ får användas endast när verksamheten inte uppfyller de krav som framgår av lagar och andra föreskrifter.

8 §

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. *Om Inspektionen för vård och omsorg finner att kraven i 7 kap. 2 § andra och tredje styckena inte är uppfyllda i verksamhet som beviljats tillstånd eller att en förändring enligt 7 kap. 2 a § inte anmälts får inspektionen förelägga den som beviljats tillståndet att avhjälpa bristen.* Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet eller bristen ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt kap. 1 § tredje stycket att fullgöra denna skyldighet.

Om ett missförhållande enligt 8 § första stycket är allvarligt och Inspektionen för vård och omsorgs föreläggande inte följts, får inspektionen besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Inspektionen för vård och omsorg utan föregående föreläggande besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Inspektionen för vård och omsorg utan föregående föreläggande besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet. *Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas utan föregående föreläggande om tillståndshavaren inte uppfyller kraven i 7 kap. 2 andra och tredje styckena.*

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

2. Har ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ före ikraftträdandet påbörjat sådan verksamhet som avses i 7 kap. 1 § 1–4 och som omfattades av undantaget från tillståndsplikt i tredje stycket samma paragraf i sin äldre lydelse ska denne senast den 1 november 2016 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Även den som påbörjat hemtjänstverksamhet före ikraftträdandet ska senast den 1 november 2016 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Den påbörjade verksamheten får fortsätta i avvaktan på tillståndsmyndighetens beslut.

Härigenom föreskrivs i fråga om lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

dels att nuvarande 23 § ska betecknas 22 a §,

dels att 13, den nya 22 a samt 24, 26, 26 f, 26 g, 27 och 28 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 22 b och 23 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om verksamhet enligt 9 § meddela föreskrifter till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för tillstånd enligt 23 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för tillstånd enligt 22 a §.

22 a §

En enskild person får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans som avses i 9 § 2 eller verksamhet som avses i 9 § 6–10.

Tillstånd att bedriva verksamhet som avses i första stycket får meddelas endast den som *med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt visar sig lämplig att bedriva sådan verksamhet. I fråga om en juridisk person ska lämplighetsprövningen även avse*

1. den verkställande direktören och annan som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. de styrelseledamöter och styrelsesuppleanter som till följd av eget eller närståendes ekonomiska intresse har en väsentlig gemenskap med den juridiska personen, som är grundad på andelsrätt eller därmed jämförligt ekonomiskt intresse, och

3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag.

Tillstånd att bedriva verksamhet som avses i första stycket får beviljas endast den som *har tillräcklig insikt och erfarenhet samt i övrigt bedöms lämplig att bedriva verksamheten. Om sökanden är en juridisk person ska bedömningen omfatta*

1. den verkställande direktören,
2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,

3. bolagsmän i kommanditbolag eller handelsbolag, och

4. ägare och andra som har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Den som ansöker om tillstånd ska även ha ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten långsiktigt.

Kommun och landsting som ska bedriva verksamhet som avses i första stycket ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

Den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, och som har anställt någon för sådan personlig assistans, ska göra en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg innan assistenten påbörjar sitt arbete.

22 b §

Den som har beviljats tillstånd att bedriva verksamhet ska anmäla förändringar i den personkrets och de ekonomiska förutsättningar som avses i 22 a § till Inspektionen för vård och omsorg. Anmälan ska göras i samband med förändringen.

23 §

Inspektionen för vård och omsorg får ta ut en avgift av den som
1. ansöker om tillstånd enligt 22 a §, eller
2. anmäler förändringar i personkretsen enligt 22 b §.

24 §

Den som har meddelats tillstånd enligt 23 § och som har anlitats för att utföra personlig assistans åt en enskild, är skyldig att tillhandahålla all den assistans för vilken den enskilde har beviljats ekonomiskt stöd enligt 9 § 2 eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken. Detta gäller dock inte om tillståndshavaren har särskilda skäl för att inte tillhandahålla all assistans.

Den som har beviljats tillstånd enligt 22 a § och som har anlitats för att utföra personlig assistans åt en enskild, är skyldig att tillhandahålla all den assistans för vilken den enskilde har beviljats ekonomiskt stöd enligt 9 § 2 eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken. Detta gäller dock inte om tillståndshavaren har särskilda skäl för att inte tillhandahålla all assistans.

26 §

Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Tillsynen innebär även granskning av att den som har meddelats tillstånd enligt 23 § fortlöpande uppfyller *lämplighetskravet i 23 § andra stycket.*

Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Tillsynen innebär även granskning av att den som har meddelats tillstånd enligt 22 a § fortlöpande uppfyller *kraven i 22 a § andra och tredje styckena.*

Föreläggande enligt 26 c och 26 f §§, återkallelse av tillstånd och förbud enligt 26 g § första och andra styckena och 26 h § får användas endast när verksamheten inte uppfyller de krav som framgår av lagar och andra föreskrifter.

Prop. 2017/18:158
Bilaga 2

26 f §

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet.

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att kraven i 22 a § andra och tredje styckena inte är uppfyllda i verksamhet som beviljats tillstånd eller att en förändring enligt 22 b § inte anmälts får inspektionen förelägga den som beviljats tillståndet att avhjälpa bristen. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet eller bristen ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 23 § tredje stycket att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 22 a § fjärde stycket att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

26 g §

Om ett missförhållande enligt 26 f § första stycket är allvarligt och Inspektionen för vård och omsorgs föreläggande inte följts, får inspektionen besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att utan föregående föreläggande helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas om tillståndshavaren inte *kan anses lämplig enligt 23 § andra stycket* eller inte tillhandahåller assistans enligt 24 §.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas *utan föregående föreläggande* om tillståndshavaren inte *uppfyller kraven i 22 a § andra och tredje styckena* eller inte tillhandahåller assistans enligt 24 §.

27 §

Beslut av en nämnd som avses i 22 § eller av Inspektionen för vård och omsorg får överklagas till allmän förvaltningsdomstol om beslutet avser

1. insatser för en enskild enligt 9 §,
2. utbetalning till någon annan enligt 11 §,
3. återbetalning enligt 12 §,
4. förhandsbesked om rätt till insatser enligt 16 § andra eller tredje stycket,
5. tillstånd till enskild verksamhet enligt 23 §,
6. omhändertagande av personakt enligt 23 d §,
7. föreläggande enligt 26 c och 26 f §§,
8. återkallelse av tillstånd och förbud enligt 26 g–26 i §§, eller
9. indragning eller nedsättning av ekonomiskt stöd enligt 9 c § andra stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av Inspektionen för vård och omsorgs beslut enligt 23 c § gäller i tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart.

Förvaltningsrätten eller kammarrätten får dock förordna att dess beslut ska gälla först sedan det vunnit laga kraft.

28 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 23 § första stycket döms till böter.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 22 a § första stycket döms till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Härigenom föreskrivs att 51 kap. 19 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

51 kap.

19 §

Utöver det som följer av 17 och 18 §§, får Försäkringskassan på begäran av den försäkrade besluta att assistansersättningen ska betalas ut till en kommun eller till någon annan som har tillstånd enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade att bedriva verksamhet med personlig assistans.

Utöver det som följer av 17 och 18 §§, får Försäkringskassan på begäran av den försäkrade besluta att assistansersättningen ska betalas ut till en kommun eller till någon annan som har tillstånd enligt 22 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade att bedriva verksamhet med personlig assistans.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förteckning över remissinstanserna avseende betänkandet Krav på privata aktörer i välfärden

Efter remiss har yttrande över betänkandet Krav på privata aktörer i välfärden (SOU 2015:7) kommit in från Riksdagens ombudsmän (JO), Riksrevisionen, Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Stockholm, Justitiekanslern, Domstolsverket, Polismyndigheten, Datainspektionen, Kommerskollegium, Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg, Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, Statens beredning för medicinsk utvärdering, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Myndigheten för delaktighet, Barnombudsmannen, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Finansinspektionen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Statskontoret, Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Uppsala universitet, Lunds universitet, Konkurrensverket, Tillväxtverket, Regelrådet, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Ale kommun, Göteborgs kommun, Huddinge kommun, Karlstads kommun, Kristianstads kommun, Kungsbacka kommun, Malmö kommun, Nacka kommun, Norrköpings kommun, Ovanåkers kommun, Sollentuna kommun, Solna kommun, Stockholms kommun, Södertälje kommun, Täby kommun, Upplands Väsby kommun, Vellinge kommun, Vännäs kommun, Örebro kommun, Östersunds kommun, Stockholms läns landsting, Almega Utbildningsföretagen, Almi Företagspartner AB, Famna - Riksorganisationen för Idéburen Vård och Social Omsorg, Friskolornas riksförbund, Fso Fria Förskolors Samverkans Organisation Ek F, Fysioterapeuterna, Föreningen Jag, Föreningen Sveriges Socialchefer, Företagarna, Handikappförbunden, Idéburna skolors riksförbund, Intressegruppen för Assistansberättigade, Kommunala Företagens Samarbetsorganisation, Arbetsgivarföreningen Kfo, Landsorganisationen i Sverige, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Pensionärernas Riksorganisation, Paro Privata Assistansanordnares Riksorganisation, Småföretagarnas Riksförbund, STIL, Svenska Kommunalarbetareförbundet, Svenska KommunalPensionärernas Förbund, Svenska Riskkapitalföreningen, Svenska Vård, Svenskt Näringsliv, Sveriges Elevkårer, Sveriges Kommuner och Landsting, Spf Seniorerna, Sveriges Pensionärs Riksförbund, Sveriges Skolledarförbund, Tjänstemännens Centralorganisation, Vision, Vårdförbundet och Vårdföretagarna Almega.

Därutöver har även Akademikerförbundet Ssr, Reumatikerförbundet, Companion, Näringslivets Regelnämnd och Fub för Barn, Unga och Vuxna med Utvecklingsstörning yttrat sig.

Stockholms universitet, Arjeplogs kommun, Bollnäs kommun, Essunga kommun, Gotlands kommun, Haparanda kommun, Hylte kommun, Krokoms kommun, Lekebergs kommun, Ljusdals kommun, Mjölby kommun, Nordanstigs kommun, Pajala kommun, Partille kommun, Skellefteå kommun, Sorsele kommun, Sotenäs kommun, Säffle kommun, Timrå kommun, Ydre kommun Årjäng kommun, Älvkarleby kommun, Västra Götalands läns landsting Östergötlands läns landsting, Etisk plattform för öppenhet och insyn i vård och omsorg, Forum – Idéburna

Organisationer med Social Inriktning Riksförbundet Pensionärs-
skap, Svenska Privatläkarföreningen, Sveriges Akademikers Central-
organisation, Sveriges Elevråd – Svea och Sveriges Läkarförbund har
inbjudits att lämna synpunkter, men har avstått från att yttra sig eller inte
hörts av.

Prop. 2017/18:158
Bilaga 3

Sammanfattning av för denna proposition relevanta delar av betänkandet Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78)

Ägar- och ledningsprövning

Utredningen har haft i uppdrag att utveckla vissa av de förslag som Ägarprövningsutredningen lämnat. Ägarprövningsutredningen föreslog att det skulle uppställas krav på ekonomisk långsiktighet, insikt, erfarenhet och lämplighet för tillstånd att bedriva verksamhet enligt SoL, LSS samt för godkännande av enskilda som huvudmän inom skolväsendet. Remissinstanserna var huvudsakligen positiva, men efterlyste vissa förtydliganden av förslagen.

Utredningen föreslår ett klarläggande av vilken krets som ska prövas vid en ägar- och ledningsprövning. Prövningen ska göras av verkställande direktör eller annan som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten samt av styrelse och ägare med ett väsentligt inflytande över verksamheten. Dessa ska genom tidigare erfarenhet eller på annat sätt styrka att de har insikt i de föreskrifter som krävs för att bedriva verksamheten. Vidare krävs att samtliga företrädare för den juridiska personen i övrigt bedöms lämpliga att företräda verksamheten. Utredningen har här förtydligat vilken typ av brottslighet som ska beaktas vid denna prövning.

Ägarprövningsutredningen föreslog ett krav på att verksamheten skulle ha ekonomiska förutsättningar för att bedrivas långsiktigt. Utredningen gör bedömningen att ett sådant krav är svårt att uppfylla och föreslår i stället att ett krav införs på att tillståndsinnehavaren ska ha ekonomiska förutsättningar att uppfylla de föreskrifter som gäller för verksamheten. Om exempelvis antalet elever minskar på en skola så att verksamheten visar stora underskott kan detta medföra att tillståndsmyndigheten ingriper om inte huvudmannen kan visa att denna har ekonomiska medel genom exempelvis en bankgaranti för att hantera efterfrågeminskningen.

En välfärd präglad av socialt ansvarstagande, kvalitet och mångfald

Utredningen har analyserat flera av de regelverk som i dag används när privata aktörer ska anförtros att utföra välfärdstjänster, bl.a. mot bakgrund av 2014 års upphandlingsdirektiv. Det handlar dels om regelverket för upphandling och dels om möjliga alternativ till upphandling. Utredningen ser ett behov av enklare och mer flexibla regelverk i fråga om välfärdstjänster. Många av dessa tjänster har särdrag i förhållande till andra tjänster, bl.a. då de syftar till att tillgodose enskilda personers behov. Vidare är de aktörer som utför välfärdstjänster inbördes väldigt olika. Genom en mer flexibel reglering kan större hänsyn tas till sådana förhållanden. Detta kan även ge bättre förutsättningar för idéburen sektor, vilket kan bidra till en ökad mångfald.

Utredningen lämnar ett antal förslag som syftar till att i högre grad ta vara på det EU-rättsliga utrymme som finns för att skapa ett mer flexibelt regelverk för upphandling av välfärdstjänster. Utredningen föreslår att upphandlingar av välfärdstjänster vars värde understiger tröskelvärdet på 750 000 euro ska undantas från den nya lagen (2017:000) om offentlig upphandling (nya LOU), i de fall upphandlingen inte har ett bestämt gränsöverskridande intresse. Finns ett sådant intresse ska endast vissa bestämmelser i lagen tillämpas. Det ankommer på den upphandlande myndigheten att bedöma om en upphandling har ett bestämt gränsöverskridande intresse. Utredningen föreslår därför att Upphandlingsmyndigheten ges i uppdrag att utforma en vägledning avseende dels vilka förhållanden som kan beaktas vid bedömningen av om det finns ett gränsöverskridande intresse, och dels vilka krav som följer av EU-rätten i de fall ett sådant intresse finns.

Utredningen föreslår att upphandlingar av välfärdstjänster vars värde överstiger 750 000 euro ska regleras i ett nytt kapitel i LOU. Vid sådana upphandlingar ska upphandlande myndigheter själva kunna utforma upphandlingsförfarandet. Det är naturligtvis möjligt att använda de förfaranden som redan finns i upphandlingslagarna, men det är också möjligt att anpassa förfarandena eller att utforma nya förfaranden. Det är därmed exempelvis möjligt att ingå ramavtal utan beaktande av den tidsgräns på fyra år som gäller enligt huvudregeln. I upphandlingsdirektiven betonas också vikten av att upphandlande myndigheter får beakta behovet av att garantera särskilda egenskaper hos tjänsterna, t.ex. tjänsternas kvalitet, kontinuitet och tillgänglighet. Upphandlingsmyndigheten föreslås därför ges i uppdrag att analysera och beskriva utrymmet för upphandlande myndigheter att beakta särskilda behov vid upphandling av välfärdstjänster.

Även i övrigt syftar utredningens förslag till att tydliggöra att upphandlande myndigheter vid upphandling av välfärdstjänster har ett större utrymme att anpassa förfarandet än vad som är fallet vid direktivstyrd upphandling i övrigt.

I kapitlet införs också en bestämmelse som tillåter att deltagandet i ett upphandlingsförfarande under vissa förutsättningar reserveras för organisationer som bl.a. återinvesterar eventuell vinst i verksamheten (artikel 77 i LOU-direktivet).

Möjligheten att premiera idéburna aktörer genom upphandling

Utredningen bedömer att det inte är möjligt att i en upphandling generellt ställa krav på att endast idéburna aktörer ska tilldelas kontrakt. Det finns dock enligt upphandlingsdirektiven möjlighet att reservera deltagandet i ett upphandlingsförfarande för vissa tjänster till organisationer som bl.a. återinvesterar eventuell vinst. Utredningen föreslår som ovan framgått att denna möjlighet införs i den föreslagna regleringen av upphandling av välfärdstjänster i nya LOU.

Utredningen bedömer vidare att det finns stora möjligheter att tillvarata de mervärden som de idéburna organisationerna kan bidra med genom att i en upphandling ställa krav på sociala hänsyn.

Även om det alltså inte är möjligt att reservera kontrakt till enbart idéburna aktörer, bedömer utredningen att det under vissa förutsättningar kan vara möjligt att ställa krav på de aktörer som deltar i en upphandling att återinvestera eventuell vinst i verksamheten.

Konsekvensanalys

Förslagen om ägarprövning är huvudsakligen en lagteknisk bearbetning av Ägarprövningsutredningens förslag (SOU 2015:7). Utredningen har uppdaterat vissa beräkningar och kostnadsberäknat den utökning av förslaget som föreslås. Kostnaderna för tillsyn och tillstånd föreslås i huvudsak finansieras med avgifter.

Förslagen som rör upphandlingslagstiftningen och den nya lagen om valfrihetssystem bedöms ha mycket begränsade konsekvenser. Den ökade flexibiliteten i regleringen bedöms dock ha positiva effekter för möjligheten att ta tillvara den idéburna sektorn engagemang.

För denna proposition relevanta lagförslag i betänkandet Ordning och reda i välfärden

Prop. 2017/18:158
Bilaga 5

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

dels att nuvarande 23 a–23 e §§ ska betecknas 23 o–23 s §§,

dels att 13, 23, 26, 26 f, 26 g och 27 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sex nya rubriker närmast före 23 c, 23 e, 23 i, 23 j och 23 l §§ samt sexton nya paragrafer, 17 a, 20 a och 23 a–23 n §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om verksamhet enligt 9 § meddela föreskrifter till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för tillstånd enligt 23 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. villkor för tillstånd enligt 23 och 23 a §§,

2. hur en juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering ska redovisa att förutsättningarna i 23 c–23 k §§ är uppfyllda, samt

3. avgifter för ansökan och tillsyn enligt 20 a §.

17 a §

Ersättning som följer av ett avtal enligt 17 § till privata utförare som avses i 3 kap. 18 c § kommunalagen (1991:900) får, i fråga om juridiska personer, endast lämnas om utföraren har ett tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 23 c §.

20 a §

Inspektionen för vård och omsorg får ta ut avgifter

1. för att pröva om villkoren i 23 § andra och tredje styckena samt 23 a § är uppfyllda,

2. för ansökan om tillstånd enligt 23 c §, och

3. för tillsyn av villkoren i 23 § andra och tredje styckena samt 23 a § och kraven för tillstånd enligt 23 c §.

23 §

En enskild person får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet *med personlig assistans som avses i 9 § 2 eller verksamhet som avses i 9 § 6–10.*

Tillstånd att bedriva verksamhet som avses i första stycket får *meddelas endast den som med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt visar sig lämplig att bedriva sådan verksamhet. I fråga om en juridisk person ska lämplighetsprövningen även avse*

1. den verkställande direktören och annan som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. *de styrelseledamöter och styrelsesuppleanter som till följd av eget eller närståendes ekonomiska intresse har en väsentlig gemenskap med den juridiska personen, som är grundad på andelsrätt eller därmed jämförligt ekonomiskt intresse, och*

3. *bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag.*

En enskild person får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet *som avses i 9 § 2–10.*

Tillstånd att bedriva verksamhet som avses i första stycket får *endast lämnas om den enskilde är en juridisk person och om företrädarna för den juridiska personen genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten. Med företrädare avses*

1. den verkställande direktören eller annan som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,

3. *bolagsmän i kommanditbolag eller handelsbolag, och*

4. *ägare som har ett väsentligt inflytande över verksamheten.*

Vidare krävs att samtliga företrädare för den juridiska personen i övrigt bedöms lämpliga.

Kommun och landsting som ska bedriva verksamhet som avses i första stycket ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

Den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, och som har anställt någon för sådan personlig assistans, ska göra en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg innan assistenten påbörjar sitt arbete.

23 a §

En sådan juridisk person som avses i 23 § ska ha ekonomiska förutsättningar att uppfylla de föreskrifter som gäller för verksamheten.

23 b §

Den som har beviljats tillstånd ska i skäligen tid anmäla planerade förändringar i den personkrets som avses i 23 § till Inspektionen för vård och omsorg.

Tillstånd att motta offentlig finansiering

Förutsättningar för tillståndet

23 c §

En juridisk person kan ansöka om tillstånd att motta offentlig finansiering hos Inspektionen för vård och omsorg. Ett sådant tillstånd ska lämnas om sökanden kan visa att offentliga medel, utöver det högsta tillåtna rörelseresultatet, kommer att användas till verksamhet enligt denna lag och i övrigt uppfyller vad som framgår av 23 d–23 k §§.

23 d §

Endast verksamhet som omfattas av krav på tillstånd att motta offentlig finansiering enligt denna lag, socialtjänstlagen (2001:453), skollagen (2010:800) eller hälso- och sjukvårdslagen (2017:000) får bedrivas i den juridiska personen.

Den juridiska personen får inte överlämna verksamhet för vilken tillstånd att motta offentlig finansiering krävs till andra juridiska personer utan sådant tillstånd.

Högsta tillåtna rörelseresultat

23 e §

För en juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering gäller en begränsning av

hur stort rörelseresultat som får uppnås.

Det högsta tillåtna rörelseresultatet för varje räkenskapsår beräknas enligt 23 f–23 h §§.

23 f §

Det tillåtna rörelseresultatet beräknas som en avkastningsränta på operativt kapital vid föregående räkenskapsårs utgång.

Avkastningsräntan ska bestämmas till statslåneräntan vid föregående räkenskapsårs utgång ökad med sju procentenheter.

23 g §

Med operativt kapital avses rörelsetillgångar med avdrag för rörelseskulder.

Vid beräkningen av rörelsetillgångarna ska det bortses från finansiella anläggningstillgångar, kortfristiga fordringar hos koncern- och intresseföretag, kortfristiga placeringar och likviditet som inte motiveras av verksamhetens behov.

23 h §

Det högsta tillåtna rörelseresultatet beräknas som tillåtet rörelseresultat enligt vad som anges i 23 f § ökat med skillnaden mellan det tillåtna rörelseresultatet under de tre senaste räkenskapsåren, eller den kortare tid som verksamheten bedrivits, och det lägre rörelseresultat som den juridiska personen redovisat under samma period.

Värdeöverföringar

23 i §

Inga värdeöverföringar från den juridiska personen får göras utöver det högsta tillåtna rörelseresultatet.

Redovisning och revision

23 j §

En juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering ska lämna en årsredovisning som upprättats enligt årsredovisningslagen (1995:1554) till Inspektionen för vård och omsorg. Årsredovisningen ska lämnas senast en månad efter att den upprättats.

23 k §

Den juridiska personen ska ha en auktoriserad eller godkänd revisor.

Sanktionsavgift och återkallelse av tillstånd

23 l §

Om den juridiska personen inte uppfyller kraven i 23 c–23 k §§ får det beslutas om sanktionsavgift. Om överträdelsen är allvarlig får tillståndet återkallas.

Första stycket ska inte tillämpas om det finns särskilda skäl för att en juridisk person har ett rörelseresultat som är högre än vad som anges i 23 e–23 h §§, och det överskjutande beloppet återförs i verksamheten senast påföljande räkenskapsår.

23 m §

En sanktionsavgift ska bestämmas till lägst 1 000 kronor och högst fem procent av den juridiska personens omsättning närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen skett under det första verksamhetsåret eller om uppgifter om årsomsättning annars saknas, är bristfälliga eller kan antas vara missvisande får årsomsättningen uppskattas.

Sanktionsavgiftens storlek ska bestämmas med hänsyn till överträdelsens karaktär och omfattning

samt hur länge överträdelsen pågått. Avgiften ska tillfalla staten.

23 n §

En sanktionsavgift beslutas av allmän förvaltningsdomstol på ansökan av Inspektionen för vård och omsorg.

Ansökan prövas hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets Inspektionen för vård och omsorg har sitt säte.

En ansökan om sanktionsavgift ska ha inkommit till förvaltningsrätten inom fem år från att förutsättningarna för att ta ut sanktionsavgift var uppfyllda.

26 §

Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Tillsynen innebär även granskning av att den som har meddelats tillstånd enligt 23 § fortlöpande uppfyller *lämplighetskravet i 23 § andra stycket.*

Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Tillsynen innebär även granskning av att den som har meddelats tillstånd enligt 23 § fortlöpande uppfyller *kraven i 23 § andra och tredje styckena samt 23 a och 23 b §§ och att juridiska personer med tillstånd att motta offentlig finansiering fortlöpande uppfyller villkoren för tillståndet i 23 c–23 k §§.*

Föreläggande enligt 26 c och 26 f §§, återkallelse av tillstånd och förbud enligt 26 g § första och andra styckena och 26 h § får användas endast när verksamheten inte uppfyller de krav som framgår av lagar och andra föreskrifter.

26 f §

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. *Om Inspektionen för vård och omsorg finner att kraven i 23 §*

som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

andra och tredje styckena eller 23 a § inte är uppfyllda i verksamhet som beviljats tillstånd eller att en förändring enligt 23 b § inte anmälts får inspektionen förelägga den som beviljats tillståndet att avhjälpa bristen. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet *eller bristen* ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 23 § *tredje stycket* att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 23 § *fjärde stycket* att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

26 g §

Om ett missförhållande enligt 26 f § första stycket är allvarligt och Inspektionen för vård och omsorgs föreläggande inte följts, får inspektionen besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att utan föregående föreläggande helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas om tillståndshavaren inte *kan anses lämplig enligt 23 § andra stycket* eller inte tillhandahåller assistans enligt 24 §.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas *utan föregående föreläggande* om tillståndshavaren inte *uppfyller kraven i 23 § andra och tredje styckena eller 23 a §* eller inte tillhandahåller assistans enligt 24 §.

27 §

Beslut av en nämnd som avses i 22 § eller av Inspektionen för vård och omsorg får överklagas till allmän förvaltningsdomstol om beslutet avser

1. insatser för en enskild enligt 9 §,
2. utbetalning till någon annan enligt 11 §,
3. återbetalning enligt 12 §,

Beslut av en nämnd som avses i 22 § eller av Inspektionen för vård och omsorg får överklagas till allmän förvaltningsdomstol om beslutet avser

1. insatser för en enskild enligt 9 §,
2. utbetalning till någon annan enligt 11 §,
3. återbetalning enligt 12 §,

4. förhandsbesked om rätt till insatser enligt 16 § andra eller tredje stycket,

5. tillstånd till enskild verksamhet enligt 23 §,

6. omhändertagande av personakt enligt 23 d §,

7. föreläggande enligt 26 c och 26 f §§,

8. återkallelse av tillstånd och förbud enligt 26 g–26 i §§, *eller*

9. indragning eller nedsättning av ekonomiskt stöd enligt 9 c § andra stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av Inspektionen för vård och omsorgs beslut enligt 23 c § gäller i tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart.

Förvaltningsrätten eller kammarrätten får dock förordna att dess beslut ska gälla först sedan det *vunnit* laga kraft.

4. förhandsbesked om rätt till insatser enligt 16 § andra eller tredje stycket,

5. tillstånd till enskild verksamhet enligt 23 §,

6. omhändertagande av personakt enligt 23 d §,

7. föreläggande enligt 26 c och 26 f §§,

8. återkallelse av tillstånd och förbud enligt 23 l § och 26 g–26 i §§,

9. indragning eller nedsättning av ekonomiskt stöd enligt 9 c § andra stycket, *eller*

10. tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 23 c §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av Inspektionen för vård och omsorgs beslut enligt 23 q § gäller i tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart, *utom återkallelse av tillstånd enligt 23 l § som avses i punkten 8 och frågor som avses i punkten 10 som endast ska gälla omedelbart om inget annat föreskrivs i beslutet.*

Förvaltningsrätten eller kammarrätten får dock förordna att dess beslut ska gälla först sedan det *fått* laga kraft.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

2. Den som före ikraftträdandet påbörjat sådan verksamhet som avses i 9 § 3–5 ska senast den 1 september 2018 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd får endast fortsätta fram till dess att slutligt beslut i ärendet fått laga kraft.

3. Tillstånd enligt 23 § som lämnats till en enskild person före ikraftträdandet ska upphöra att gälla den 1 juli 2019.

4. Trots vad som anges i 17 a § får en kommun eller ett landsting lämna ersättning som följer av avtal som slutits före ikraftträdandet till juridiska personer som inte har tillstånd att motta offentlig finansiering. Ersättning som följer av avtal som slutits efter ikraftträdandet får lämnas till juridiska personer utan tillstånd att motta offentlig finansiering fram till den

1 september 2018. Därefter får ersättning som följer av avtal som slutits efter ikraftträdandet lämnas endast om den juridiska personen lämnat in en ansökan om tillstånd om offentlig finansiering till Inspektionen för vård och omsorg. Sådan ersättning får lämnas längst till dess att slutligt beslut i ärendet fått laga kraft.

5. Trots vad som anges i fjärde punkten första ledet dessa övergångsbestämmelser får en kommun eller ett landsting inte lämna ersättning inom ett valfrihetssystem till juridiska personer som inte har tillstånd att motta offentlig finansiering längre än fram till den 1 juli 2019. Därefter får en kommun eller ett landsting lämna ersättning till juridiska personer som inte har sådant tillstånd endast om den juridiska personen senast den 1 september 2018 lämnat in en ansökan om tillstånd till Inspektionen för vård och omsorg och slutligt beslut i ärendet ännu inte fått laga kraft.

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453)
dels att 2 kap. 5 §, 7 kap. 1 och 2 §§, 13 kap. 8 och 9 §§ samt 16 kap.
4 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas ett nytt kapitel, 7 a kap., och sju nya paragrafer,
7 kap. 2 a–2 c §§, 13 kap. 12–14 §§ och 16 kap. 10 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §¹

Kommunen får sluta avtal med någon annan om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Genom ett sådant avtal får en kommun tillhandahålla tjänster åt en annan kommun. Uppgifter som innefattar myndighetsutövning får dock inte med stöd av denna bestämmelse överlämnas till andra juridiska personer eller en enskild individ.

Ersättning som följer av ett avtal enligt första stycket till privata utförare som avses i 3 kap. 18 c § kommunallagen (1991:900) får, i fråga om juridiska personer, endast lämnas om utföraren har ett tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 7 a kap.

7 kap.

1 §

Ett bolag, en förening, en samsällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av

1. stödboende eller hem för vård eller boende,
2. boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket,
3. hem för viss annan hetsygnsvård,
4. hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs.

Endast juridiska personer får efter tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av

1. stödboende eller hem för vård eller boende,
2. boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket,
3. hem för viss annan hetsygnsvård,
4. hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs,
5. *hemtjänst.*

Tillstånd behövs inte för verksamhet som kommunen genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till en enskild att utföra.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket, *samt kommun som genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet*, ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

2 §

Tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 1 § får beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

Tillstånd får vidare endast lämnas om företrädarna för den juridiska personen genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten. Med företrädare avses

1. den verkställande direktören eller annan som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,

3. bolagsmän i kommanditbolag eller handelsbolag, samt

4. ägare som har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Vidare krävs att samtliga företrädare för den juridiska personen i övrigt bedöms lämpliga.

Tillstånd får förenas med villkor av betydelse för kvaliteten och säkerheten i verksamheten.

Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, *skall* nytt tillstånd sökas.

Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, *ska* nytt tillstånd sökas.

2 a §

En sådan juridisk person som avses i 2 § ska ha ekonomiska förutsättningar att uppfylla de föreskrifter som gäller för verksamheten.

2 b §

Den som har beviljats tillstånd ska i skälig tid anmäla planerade förändringar i den personkrets som avses i 2 § till Inspektionen för vård och omsorg.

2 c §

Inspektionen för vård och omsorg får ta ut en avgift

1. för att pröva om villkoren i 2 § andra och tredje styckena och 2 a § är uppfyllda, och

2. för tillsyn av villkoren i 2 § andra och tredje styckena och 2 a §.

7 a kap. Tillstånd att motta offentlig finansiering

Förutsättningar för tillståndet

1 §

En juridisk person kan ansöka om tillstånd att motta offentlig finansiering hos Inspektionen för vård och omsorg. Ett sådant tillstånd ska lämnas om sökanden visar att offentliga medel, utöver det högsta tillåtna rörelseresultatet, kommer att användas till verksamhet enligt denna lag och i övrigt uppfyller förutsättningarna i detta kapitel.

2 §

Endast verksamhet som omfattas av krav på tillstånd att motta offentlig finansiering enligt denna lag, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, skollagen (2010:800) eller hälso- och sjukvårdslagen (2017:000) får bedrivas i den juridiska personen.

Den juridiska personen får inte överlämna verksamhet för vilken tillstånd att motta offentlig finansiering krävs till andra juridiska personer utan sådant tillstånd.

Högsta tillåtna rörelseresultat

3 §

För en juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering gäller en begränsning av hur stort rörelseresultat som får uppnås.

Det högsta tillåtna rörelseresultatet för varje räkenskapsår beräknas enligt 4–6 §§.

4 §

Det tillåtna rörelseresultatet beräknas som en avkastningsränta på operativt kapital vid föregående räkenskapsårs utgång.

Avkastningsräntan ska bestämmas till statslåneräntan vid föregående räkenskapsårs utgång ökad med sju procentenheter.

5 §

Med operativt kapital avses rörelsetillgångar med avdrag för rörelseskulder.

Vid beräkningen av rörelsetillgångarna ska det bortses från finansiella anläggningstillgångar, kortfristiga fordringar hos koncern- och intresseföretag, kortfristiga placeringar och likviditet som inte motiveras av verksamhetens behov.

6 §

Det högsta tillåtna rörelseresultatet beräknas som tillåtet rörelseresultat enligt vad som anges i 4 § ökat med skillnaden mellan det tillåtna rörelseresultatet under de tre senaste räkenskapsåren, eller den kortare tid som verksamheten bedrivits, och det lägre rörelseresultat som den juridiska personen redovisat under samma period.

Värdeöverföringar

7 §

Inga värdeöverföringar från den juridiska personen får göras utöver det högsta tillåtna rörelseresultatet.

Redovisning och revision

8 §

En juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering ska lämna en årsredovisning som upprättats enligt årsredovisningslagen (1995:1554) till Inspektionen för vård och omsorg. Årsredovisningen ska lämnas senast en månad efter att den upprättats.

9 §

Den juridiska personen ska ha en auktoriserad eller godkänd revisor.

Avgifter

10 §

Inspektionen för vård och omsorg får ta ut avgifter för ansökan om och tillsyn av kraven för tillstånd enligt 7 a kap. 1 §.

13 kap.

8 §

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. *Om Inspektionen för vård och omsorg finner att kraven i 7 kap. 2 § andra och tredje styckena samt 7 kap. 2 a § inte är uppfyllda i verksamhet som beviljats tillstånd eller att en förändring enligt 7 kap. 2 b § inte anmälts får inspektionen förelägga den som*

beviljats tillståndet att avhjälpa bristen. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet *eller bristen* ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 7 kap. 1 § *tredje* stycket att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 7 kap. 1 § *andra* stycket att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

9 §

Om ett missförhållande enligt 8 § första stycket är allvarligt och Inspektionen för vård och omsorgs föreläggande inte följts, får inspektionen besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Inspektionen för vård och omsorg utan föregående föreläggande besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas utan föregående föreläggande om tillståndshavaren inte uppfyller kraven i 7 kap. 2 § andra och tredje styckena samt 2 a §.

12 §

Om en juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering inte uppfyller kraven i 7 a kap. får det beslutas om sanktionsavgift. Om överträdelsen är allvarlig får tillståndet återkallas.

Första stycket ska inte tillämpas om det finns särskilda skäl för att en enskild har ett rörelseresultat som är högre än vad som anges i 2 a kap. 3–6 §§, och det överskjutande beloppet återförs i verksamheten senast påföljande räkenskapsår.

13 §

En sanktionsavgift ska bestämmas till lägst 1 000 kronor och högst fem procent av den enskildes omsättning närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen skett under det första verksamhetsåret eller om uppgifter om årsomsättning annars saknas, är bristfälliga eller kan antas vara missvisande får årsomsättningen uppskattas.

Sanktionsavgiftens storlek ska bestämmas med hänsyn till överträdelsens karaktär och omfattning samt hur länge överträdelsen pågått. Avgiften ska tillfalla staten.

14 §

En sanktionsavgift beslutas av allmän förvaltningsdomstol på ansökan av Inspektionen för vård och omsorg.

Ansökan prövas hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets Inspektionen för vård och omsorg har sitt säte.

En ansökan om sanktionsavgift ska ha inkommit till förvaltningsrätten inom fem år från att förutsättningarna för att ta ut sanktionsavgift var uppfyllda.

16 kap.

4 §²

Inspektionen för vård och omsorgs beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol i ärenden om

1. tillstånd enligt 7 kap. 1 §,
2. omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 §,
3. föreläggande enligt 13 kap. 5 och 8 §§,
4. återkallelse av tillstånd och förbud enligt 13 kap. 9–11 §§, samt
5. överflyttning av ärende enligt 2 a kap. 11 §.

Inspektionen för vård och omsorgs beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol i ärenden om

1. tillstånd enligt 7 kap. 1 och 2 §§ samt 7 a kap. 1 §,
2. omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 §,
3. föreläggande enligt 13 kap. 5 och 8 §§,
4. återkallelse av tillstånd och förbud enligt 13 kap. 9–12 §§, samt
5. överflyttning av ärende enligt 2 a kap. 11 §.

I fråga om överklagande av Inspektionen för vård och omsorgs beslut enligt 7 kap. 4 § gäller i tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Andra beslut av Inspektionen för vård och omsorg enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut av Socialstyrelsen enligt 16 kap. 6 § andra stycket får inte överklagas.

Beslut av Inspektionen för vård och omsorg och domstol i fråga som avses i första stycket 2, 3 och 4 gäller omedelbart.

10 a §

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. villkor för tillstånd enligt 7 kap. 2 § andra och tredje styckena och 2 a §,

2. hur en juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering ska redovisa att förutsättningarna i 7 a kap. är uppfyllda, och

3. avgifter för ansökan och tillsyn enligt 7 kap. 2 c § och 7 a kap. 10 §.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

2. Den som före ikraftträdandet påbörjat sådan verksamhet som avses i 7 kap. 1 § 1–4 och som omfattades av undantaget från tillståndsplikt i tredje stycket samma paragraf i sin äldre lydelse ska senast den 1 september 2018 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd får endast fortsätta fram till dess att slutligt beslut i ärendet fått laga kraft.

3. Den som påbörjat hemtjänstverksamhet före ikraftträdandet ska senast den 1 september 2018 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd får endast fortsätta fram till dess att slutligt beslut i ärendet fått laga kraft.

4. Tillstånd enligt 7 kap. 1 § som lämnats till enskilda individer före ikraftträdandet ska upphöra att gälla den 1 juli 2019.

5. Trots vad som anges i 2 kap. 5 § andra stycket får en kommun lämna ersättning som följer av avtal som slutits före ikraftträdandet till juridiska personer som inte har tillstånd att motta offentlig finansiering. Ersättning som följer av avtal som slutits efter ikraftträdandet får lämnas till juridiska personer utan tillstånd att motta offentlig finansiering fram till den 1 september 2018. Därefter får ersättning som följer av avtal som slutits efter ikraftträdandet lämnas endast om den juridiska personen lämnat in en ansökan om tillstånd om offentlig finansiering till Inspektionen för vård och omsorg. Sådan ersättning får lämnas längst till dess att slutligt beslut i ärendet fått laga kraft.

6. Trots vad som anges i femte punkten första ledet dessa övergångsbestämmelser får en kommun inte lämna ersättning inom ett valfrihets-system till juridiska personer som inte har tillstånd att motta offentlig finansiering längre än fram till den 1 juli 2019. Därefter får en kommun eller ett landsting lämna ersättning till juridiska personer som inte har sådant tillstånd endast om den juridiska personen senast den 1 september 2018 lämnat in en ansökan om tillstånd till Inspektionen för vård och omsorg och slutligt beslut i ärendet ännu inte fått laga kraft.

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att nuvarande 2 kap. 5 a § ska betecknas 2 kap. 6 a §, dels att 2 kap. 5 och 6 §§, 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 och 35 §§, 19 kap. 45 §, 23 kap. 1 §, 25 kap. 10 §, 26 kap. 3, 4, 13 och 14 §§ samt 28 kap. 2 §, och rubriken närmast före 26 kap. 13 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 2 a kap., och åtta nya paragrafer, 2 kap. 5 a–5 e §§, och 26 kap. 15 a–15 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Godkännande ska, *om inte annat framgår av 5 a och 5 b §§*, lämnas om den enskilde är *en juridisk person som har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas.* Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet.

5 a §

Utöver vad som föreskrivs i 5 § får godkännande endast lämnas om företrädarna för den enskilde genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten. Med företrädare avses

1. den verkställande direktören eller annan som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,

3. bolagsmän i kommanditbolag eller handelsbolag, och

4. ägare som har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Vidare krävs att samtliga företrädare i övrigt bedöms lämpliga.

5 b §

Den enskilde ska ha ekonomiska förutsättningar att uppfylla de föreskrifter som gäller för verksamheten.

5 c §

Enskilda huvudmän ska i skälig tid anmäla planerade förändringar i den personkrets som avses i 5 a § till den som godkänt den enskilde som huvudman.

5 d §

Statens skolinspektion eller den kommun som handlägger ärenden om godkännande av en enskild som huvudman får ta ut en avgift

1. för att pröva om villkoren i 5 a och 5 b §§ är uppfyllda, och

2. för tillsyn av villkoren i 5 a och 5 b §§.

5 e §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. villkor för godkännande enligt 5 a och 5 b §§, och

2. avgifter för ansökan och tillsyn enligt 5 d §.

6 §

För att ett bolag eller en förening, där en kommun eller ett landsting äger aktier eller andelar eller på annat sätt har ett rättsligt inflytande

För att ett bolag eller en förening, där en kommun eller ett landsting äger aktier eller andelar eller på annat sätt har ett rättsligt inflytande

över verksamheten, ska godkännas som huvudman enligt 5 § gäller utöver vad som föreskrivs där att

1. bestämmanderätten inte tillkommer enbart en eller flera kommuner eller landsting eller juridiska personer där en kommun eller ett landsting genom ägande eller på annat sätt har ett rättsligt bestämmande inflytande,

2. samverkan mellan en kommun eller ett landsting och en enskild är nödvändig för att verksamheten ska komma till stånd, och

3. det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll eller utformning.

över verksamheten, ska godkännas som huvudman enligt 5 § gäller utöver vad som föreskrivs där *samt i 5 a och 5 b §§* att

1. bestämmanderätten inte tillkommer enbart en eller flera kommuner eller landsting eller juridiska personer där en kommun eller ett landsting genom ägande eller på annat sätt har ett rättsligt bestämmande inflytande,

2. samverkan mellan en kommun eller ett landsting och en enskild är nödvändig för att verksamheten ska komma till stånd, och

3. det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll eller utformning.

2 a kap. Tillstånd att motta offentlig finansiering

Förutsättningar för tillståndet

1 §

En juridisk person kan ansöka om tillstånd att motta offentlig finansiering hos Statens skolinspektion. Ett sådant tillstånd ska lämnas om sökanden visar att offentliga medel, utöver det högsta tillåtna rörelseresultatet, kommer att användas till verksamhet enligt denna lag och i övrigt uppfyller förutsättningarna i detta kapitel.

2 §

Endast verksamhet som omfattas av krav på tillstånd att motta offentlig finansiering enligt denna lag, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, socialtjänstlagen (2001:453) eller hälso- och sjukvårdslagen (2017:000) får bedrivas i den juridiska personen.

Högsta tillåtna rörelseresultat

3 §

För en juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering gäller en begränsning av hur stort rörelseresultat som får uppnås.

Det högsta tillåtna rörelseresultatet för varje räkenskapsår beräknas enligt 4–6 §§.

4 §

Det tillåtna rörelseresultatet beräknas som en avkastningsränta på operativt kapital vid föregående räkenskapsårs utgång.

Avkastningsräntan ska bestämmas till statslåneräntan vid föregående räkenskapsårs utgång ökad med sju procentenheter.

5 §

Med operativt kapital avses rörelsetillgångar med avdrag för rörelseskulder.

Vid beräkningen av rörelsetillgångarna ska det bortses från finansiella anläggningstillgångar, kortfristiga fordringar hos koncern- och intresseföretag, kortfristiga placeringar och likviditet som inte motiveras av verksamhetens behov.

6 §

Det högsta tillåtna rörelseresultatet beräknas som tillåtet rörelseresultat enligt vad som anges i 4 § ökat med skillnaden mellan det tillåtna rörelseresultatet under de tre senaste räkenskapsåren, eller den kortare tid som verksamheten bedrivits, och det lägre rörelseresultat som den juridiska personen redovisat under samma period.

Värdeöverföringar

7 §

Inga värdeöverföringar från den juridiska personen får göras utöver det högsta tillåtna rörelseresultatet.

Redovisning och revision

8 §

En juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering ska lämna en årsredovisning som upprättats enligt årsredovisningslagen (1995:1554) till Statens skolinspektion. Årsredovisningen ska lämnas senast en månad efter att den upprättats.

9 §

Den juridiska personen ska ha en auktoriserad eller godkänd revisor.

Avgifter

10 §

Statens skolinspektion får ta ut avgifter för ansökan om och tillsyn av kraven för tillstånd enligt 2 a kap. 1 §.

Bemyndiganden

11 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur en juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering ska redovisa att förutsättningarna i detta kapitel är uppfyllda, och

2. avgifter för ansökan och tillsyn enligt 10 §.

8 kap.

21 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje barn vid förskoleenheten.

Bidrag enligt första stycket ska endast lämnas till enskilda huvudmän med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 22 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 23 §.

9 kap.

19 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev vid skolenheten.

Bidrag enligt första stycket ska endast lämnas till enskilda huvudmän med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 20 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 21 §.

10 kap.

37 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev vid skolenheten.

Bidrag enligt första stycket ska endast lämnas till enskilda huvudmän med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 38 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 39 §.

Första stycket gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

11 kap.

36 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev vid skolenheten.

Bidrag enligt första stycket ska endast lämnas till enskilda huvudmän med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 37 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 38 §.

Första stycket gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

14 kap.

15 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev vid skolenheten.

Bidrag enligt första stycket ska endast lämnas till enskilda huvudmän med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 16 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 17 §.

Prop. 2017/18:158
Bilaga 5

16 kap.

52 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev på ett nationellt program vid skolenheten som hemkommunen, enligt 42 §, var skyldig att erbjuda utbildning på nationella program vid den tidpunkt när utbildningen påbörjades.

Bidrag enligt första stycket ska endast lämnas till enskilda huvudmän med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 53 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 54 §.

Första stycket gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

17 kap.

31 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev på preparandutbildning vid skolenheten som var behörig för utbildningen vid den tidpunkt när denna påbörjades.

Bidrag enligt första stycket ska endast lämnas till enskilda huvudmän med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 32 och 33 §§ och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 34 §.

Första stycket gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

35 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev på programinriktat individuellt val vid skolenheten som var behörig för utbildningen vid den tidpunkt när denna påbörjades.

Bidrag enligt första stycket ska endast lämnas till enskilda huvudmän med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap.

Bidraget består av

1. bidrag för den del av utbildningen som motsvarar det yrkesprogram som det programinriktade individuella valet är inriktat mot, och

2. bidrag för den del av utbildningen som avser det stöd som eleven behöver för att uppnå behörighet för yrkesprogrammet. Bidrag enligt denna punkt ska utgå under högst ett år.

Första stycket gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

19 kap.

45 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev på ett nationellt program vid skolenheten som hemkommunen enligt 18 kap. 27 § var skyldig att erbjuda utbildning i gymnasiesärskolan vid den tidpunkt när utbildningen påbörjades.

Bidrag enligt första stycket ska endast lämnas till enskilda huvudmän med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 46 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 47 §.

Första stycket gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

23 kap.

1 §

En kommun, ett landsting eller en enskild huvudman får enligt bestämmelserna i detta kapitel med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal om att någon annan än kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen utför uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag (entreprenad).

Ersättning som följer av ett avtal enligt första stycket till privata utförare som avses i 3 kap. 18 c § kommunallagen (1991:900) får, i fråga om juridiska personer, endast lämnas om utföraren har ett tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap.

Trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900) om anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar får en kommun eller ett landsting genom ett avtal enligt första stycket utföra uppgifter åt en annan huvudman inom skolväsendet.

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt denna lag ska med de undantag som anges i detta kapitel gälla även vid entreprenad.

25 kap.

10 §

Den kommun där en enskild bedriver sådan pedagogisk omsorg som avses i 2 § ska efter ansökan besluta att huvudmannen har rätt till bidrag om

1. huvudmannen har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för motsvarande offentlig verksamhet,

Den kommun där en enskild bedriver sådan pedagogisk omsorg som avses i 2 § ska efter ansökan besluta att huvudmannen har rätt till bidrag om

1. huvudmannen har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för motsvarande offentlig verksamhet,

2. verksamheten inte innebär påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet,

3. verksamheten är öppen för alla barn som en kommun ska sträva efter att erbjuda motsvarande verksamhet, med undantag för barn som hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för enligt 13 § andra stycket, *och*

4. avgifterna inte är oskäligt höga.

2. verksamheten inte innebär påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet,

3. verksamheten är öppen för alla barn som en kommun ska sträva efter att erbjuda motsvarande verksamhet, med undantag för barn som hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för enligt 13 § andra stycket,

4. avgifterna inte är oskäligt höga, *och*

5. *huvudmannen antingen är en juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap. eller en enskild individ.*

Kommunen får besluta att en huvudman har rätt till bidrag trots att villkoret i första stycket 3 inte är uppfyllt, om det finns skäl med hänsyn till verksamhetens särskilda karaktär.

26 kap.

3 §

Statens skolinspektion har tillsyn över

1. skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet enligt denna lag,

2. utbildning som avses i 29 kap. 17 §,

3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 24 kap. 23 och 24 §§ samt 29 kap. 9 §, *och*

4. hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 4 §.

Statens skolinspektion har tillsyn över

1. skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet enligt denna lag,

2. utbildning som avses i 29 kap. 17 §,

3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 24 kap. 23 och 24 §§ samt 29 kap. 9 §,

4. hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 4 §, *och*

5. *att enskilda som godkänts av Skolinspektionen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 a–5 c §§, och*

6. *att juridiska personer med tillstånd att motta offentlig finansiering fortlöpande uppfyller villkoren för tillståndet i 2 a kap.*

Första stycket gäller inte om tillsynen är en särskild uppgift för en annan tillsynsmyndighet.

4 §

En kommun har tillsyn över
1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket, *och*

En kommun har tillsyn över
1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket,

2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat ha rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 §.

Kommunens tillsyn enligt första stycket omfattar inte tillsyn över att bestämmelserna i 6 kap. följs.

2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat ha rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 §, och

3. att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 a–5 c §§.

Kommunens tillsyn enligt första stycket omfattar inte tillsyn över att bestämmelserna i 6 kap. följs *eller att juridiska personer med tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap. 1 § fortlöpande uppfyller villkoren för tillståndet.*

Återkallelse

Återkallelse och sanktionsavgifter

13 §

En tillsynsmyndighet får återkalla ett godkännande eller ett beslut om rätt till bidrag som myndigheten har meddelat enligt denna lag om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och
2. missförhållandet är allvarligt.

Ett godkännande eller beslut enligt första stycket får också återkallas om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och
2. den enskilde vid den etableringskontroll som avses i 9 a § inte kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd enligt 2 kap. 5 a §.

Ett godkännande eller beslut enligt första stycket får också återkallas om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och
2. den enskilde vid den etableringskontroll som avses i 9 a § inte kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd enligt 2 kap. 6 a §.

14 §

Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet får återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 6 §.

Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet får återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 5 a och 5 b §§ *eller* 6 §.

15 a §

Om en juridisk person med tillstånd att motta offentlig finansiering inte uppfyller kraven i 2 a kap. får det beslutas om sanktionsavgift. Om överträdelsen är allvarlig får tillståndet återkallas.

Första stycket ska inte tillämpas om det finns särskilda skäl för att

*en enskild har ett rörelseresultat som är högre än vad som anges i 2 a kap. 3–6 §§, och det över-
skjutande beloppet återförs i
verksamheten senast påföljande
räkenskapsår.*

15 b §

*En sanktionsavgift ska be-
stämmas till lägst 1 000 kronor och
högst fem procent av den enskildes
omsättning närmast föregående
räkenskapsår. Om överträdelsen
skett under det första verksam-
hetsåret eller om uppgifter om
årsomsättning annars saknas, är
bristfälliga eller kan antas vara
missvisande får årsomsättningen
uppskattas.*

*Sanktionsavgiftens storlek ska
bestämmas med hänsyn till över-
trädelsens karaktär och omfattning
samt hur länge överträdelsen
pågått. Avgiften ska tillfalla staten.*

15 c §

*En sanktionsavgift beslutas av
allmän förvaltningsdomstol på
ansökan av Statens skolinspektion.*

*Ansökan prövas hos den för-
valtningsrätt inom vars domkrets
Statens skolinspektion har sitt säte.*

*En ansökan om sanktionsavgift
ska ha inkommit till förvalt-
ningsrätten inom fem år från att
förutsättningarna för att ta ut
sanktionsavgift var uppfyllda.*

28 kap.

2 §

Beslut av Statens skolinspektion
får överklagas hos allmän för-
valtningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 §
eller 24 kap. 3 a § eller återkallelse
av sådant godkännande enligt
26 kap. 13 eller 14 §,

2. medgivande enligt 24 kap.
4 a § eller återkallelse av sådant
medgivande enligt 26 kap. 13 §,

Beslut av Statens skolinspektion
får överklagas hos allmän för-
valtningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 §
eller 24 kap. 3 a § eller återkallelse
av sådant godkännande enligt
26 kap. 13 eller 14 §,

2. medgivande enligt 24 kap.
4 a § eller återkallelse av sådant
medgivande enligt 26 kap. 13 §,

3. förklaring om rätt till bidrag enligt 24 kap. 6 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13 §,
4. statliga åtgärder för rättelse enligt 26 kap. 17 §,
5. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, *eller*
6. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

3. förklaring om rätt till bidrag enligt 24 kap. 6 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13 §,
4. statliga åtgärder för rättelse enligt 26 kap. 17 §,
5. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §,
6. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §, *eller*
7. tillstånd att motta offentlig finansiering enligt 2 a kap. eller återkallelse av sådant tillstånd enligt 26 kap. 15 a §.
Sådana beslut som avses i punkten 7 gäller omedelbart om inget annat föreskrivs i beslutet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.
  2. Bidrag ska trots vad som anges i andra styckena 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 och 35 §§, 19 kap. 45 § och 25 kap. 10 § lämnas till enskilda utan tillstånd att motta offentlig finansiering som godkänts som huvudmän före ikraftträdandet fram till
    - a. den 1 juli 2019 vad gäller enskilda individer,
    - b. den 1 september 2018 vad gäller juridiska personer som inte ansökt om tillstånd att motta offentlig finansiering, och
    - c. dess att slutligt beslut i ärendet fått laga kraft vad gäller juridiska personer som senast den 1 september 2018 ansökt om tillstånd att motta offentlig finansiering.En kommun får oaktat de tidpunkter som anges i första stycket välja att lämna bidrag fram till pågående termins slut.
  3. Trots vad som anges i 23 kap. 1 § andra stycket får ersättning som följer av avtal som slutits före ikraftträdandet lämnas till juridiska personer som inte har tillstånd att motta offentlig finansiering. Ersättning som följer av avtal som slutits efter ikraftträdandet får lämnas till juridiska personer utan tillstånd att motta offentlig finansiering fram till den 1 september 2018. Därefter får ersättning som följer av avtal som slutits efter ikraftträdandet lämnas endast om den juridiska personen lämnat in en ansökan om tillstånd om offentlig finansiering till Statens skolinspektion. Sådan ersättning får lämnas längst till dess att slutligt beslut i ärendet fått laga kraft.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2017:000) om offentlig upphandling att

dels att bilaga 2 ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 4 §, 2 kap. 2 och 8 §§, 5 kap. 8 §, 20 kap. 13 § och 21 kap. 1 § samt rubriken närmast före 1 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 19 a kap., och tre nya bilagor till lagen, bilaga 2, 2 A och 2 B, av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2015/16:195 Föreslagen lydelse

1 kap.

Tröskelvärden

Tillämpliga bestämmelser beroende på tröskelvärde eller typ av tjänst

4 §

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projektävling uppgår till minst det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § och upphandlingen eller projektävlingen inte avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2, ska den genomföras med tillämpning av denna lag utom 19 kap.

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projektävling uppgår till minst det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § och upphandlingen eller projektävlingen inte avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2 *eller bilaga 2 A*, ska den genomföras med tillämpning av denna lag utom 19 kap. *och 19 a kap.*

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projektävling understiger tröskelvärdet eller om upphandlingen eller projektävlingen avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2, ska den genomföras med tillämpning av 19 kap.

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projektävling understiger tröskelvärdet *och inte avser en tjänst som anges i bilaga 2 A*, eller om upphandlingen eller projektävlingen avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2, ska den genomföras med tillämpning av 19 kap.

Om upphandlingen avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2 A, ska den genomföras med tillämpning av 19 a kap.

2 kap.

2 §

Om ett blandat kontrakt avser flera olika slag av upphandling som alla regleras i denna lag ska upphandlingen genomföras i enlighet med bestämmelserna för det slag av upphandling som är huvudföremålet för kontraktet.

För ett blandat kontrakt som avser både varor och tjänster ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för varorna eller tjänsterna.

För ett blandat kontrakt som avser både tjänster som anges i bilaga 2 och andra tjänster ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna.

För ett blandat kontrakt som avser både tjänster som anges i bilaga 2 *eller bilaga 2 A* och andra tjänster ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna.

8 §

Om den upphandlande myndigheten tilldelar ett delbart blandat kontrakt som ett enda kontrakt och kontraktet avser dels upphandling av varor, tjänster eller byggtreprenader som regleras i denna lag, dels upphandling som regleras i lagen (0000:000) om upphandling av koncessioner ska kontraktet tilldelas med tillämpning av

1. bestämmelserna om upphandling över tröskelvärdena i denna lag, om värdet av den del av kontraktet som regleras i denna lag beräknas uppgå till minst det tröskelvärde som ska tillämpas enligt 1 kap. 4 § och 5 kap. 1 §.

2. bestämmelserna i 19 kap. i denna lag, om värdet av den del av kontraktet som regleras i denna lag beräknas understiga det tröskelvärde som ska tillämpas enligt 1 kap. 4 § och 5 kap. 1 § och värdet av den del som avser koncessioner beräknas understiga det tröskelvärde som ska tillämpas enligt lagen om upphandling av koncessioner.

Om den upphandlande myndigheten tilldelar ett delbart blandat kontrakt som ett enda kontrakt och kontraktet avser dels upphandling av varor, tjänster eller byggtreprenader som regleras i denna lag, dels upphandling som regleras i lagen (0000:000) om upphandling av koncessioner ska kontraktet tilldelas med tillämpning av

1. bestämmelserna om upphandling över tröskelvärdena i denna lag, om värdet av den del av kontraktet som regleras i denna lag beräknas uppgå till minst det tröskelvärde som ska tillämpas enligt 1 kap. 4 § och 5 kap. 1 §.

2. bestämmelserna i 19 kap. *eller 19 a kap.* i denna lag, om värdet av den del av kontraktet som regleras i denna lag beräknas understiga det tröskelvärde som ska tillämpas enligt 1 kap. 4 § och 5 kap. 1 § och värdet av den del som avser koncessioner beräknas understiga det tröskelvärde som ska tillämpas enligt lagen om upphandling av koncessioner.

5 kap.

8 §

Om en planerad byggtreprenad eller anskaffning av tjänster respektive anskaffning av likartade varor kan innebära att flera kontrakt upphandlas i form av delkontrakt, ska det sammanlagda värdet av delkontrakten beaktas när det avgörs om upphandlingens värde uppgår till tröskelvärdet enligt 1 §. Om tröskelvärdet överskrids, ska varje delkontrakt upphandlas enligt bestämmelserna om upphandling över tröskelvärdet. Detta gäller dock inte för ett enskilt delkontrakt vars värde är lägre än

1. 80 000 euro när det gäller varor eller tjänster, eller
2. 1 000 000 euro när det gäller byggtreprenader.

Finns det flera delkontrakt av sådant slag som anges i föregående stycke, ska vart och ett av dem upphandlas enligt bestämmelserna om upphandling över tröskelvärdet, om det sammanlagda värdet av dessa delkontrakt överstiger 20 procent av det sammanlagda värdet av alla delkontrakten.

För sådana delkontrakt som enligt denna paragraf undantas från bestämmelserna om upphandling över tröskelvärdet tillämpas 19 kap.	För sådana delkontrakt som enligt denna paragraf undantas från bestämmelserna om upphandling över tröskelvärdet tillämpas 19 kap., utom i de fall då upphandlingen avser en sådan tjänst som anges i bilaga 2 A, då 19 a kap. tillämpas.

19 a kap.

Upphandling av tjänster enligt bilaga 2 A

Tillämpningsområdet

1 § Detta kapitel gäller för upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 A. Vid sådan upphandling tillämpas också bestämmelserna i 1 kap. om lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner, 2 kap. om blandad upphandling, 3 kap. om undantag från lagens tillämpningsområde och 5 kap. om tröskelvärden.

Denna lag gäller dock inte för upphandling av sådana tjänster vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § och som inte har ett bestämt gränsöverskridande intresse.

2 § För upphandling av tjänster som anges i bilaga 2 A vars värde uppgår till minst det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § tillämpas 3–24 §§.

För upphandling av sådana tjänster vars värde beräknas understiga tröskelvärdet och som har ett bestämt gränsöverskridande intresse tillämpas, utöver vad som framgår av 1 § första stycket, bestämmelserna om principer för offentlig upphandling i 4 kap. 1 §, information till leverantörer i 12 kap. 12 och 13 §§, dokumentation i 12 kap. 14 och 17 §§, avtalsspärr, överprövning och skadestånd i 20 kap. samt tillsyn i 22 kap.

Upphandling av tjänster enligt bilaga 2 A vars värde uppgår till minst tröskelvärdet

Principer för offentlig upphandling

3 § En upphandlande myndighet ska tillämpa de principer för offentlig upphandling som anges i 4 kap. 1–3 §§.

Reserverad upphandling

4 § En upphandlande myndighet får reservera deltagandet i en upphandling, eller föreskriva att kontrakt ska fullgöras inom ramen för ett program för skyddad anställning, under de förutsättningar som anges i 4 kap. 18 §.

5 § En upphandlande myndighet får reservera deltagandet i en upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 B för en organisation som

1. har syftet att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till att tillhandahålla sådana tjänster,
2. återinvesterar sina vinster för att uppnå syftet enligt 1, och
3. har en lednings- och ägarstruktur som grundar sig på personalens ägande eller deltagande eller som kräver aktivt deltagande av personal, användare eller berörda parter.

Löptiden för ett kontrakt som tilldelas med stöd av första stycket får inte överstiga tre år.

Om myndigheten har tilldelat en organisation ett kontrakt med stöd av första stycket under de senaste tre åren, får myndigheten inte på nytt med stöd av första stycket tilldela samma organisation ett kontrakt för att tillhandahålla samma tjänst.

Upphandlingsförfarandet

6 § Den upphandlande myndigheten ska vara fri att organisera förfarandet vid en upphandling.

Annonsering

7 § En upphandlande myndighet ska genom en anbudsinfordran informera om sin avsikt att tilldela ett kontrakt eller ingå ett ramavtal.

En anbudsinfordran ska göras genom en annons om upphandling eller en förhandsannons.

Första och andra styckena gäller inte om förutsättningarna för upphandling utan föregående annonsering enligt 6 kap. 12–19 §§ är uppfyllda.

8 § Den upphandlande myndigheten ska i annonsen enligt 7 § beskriva föremålet för upphandlingen och villkoren för deltagandet.

I något av upphandlingsdokumenten ska även anges

1. villkor och krav på egenskaper som alla anbud ska uppfylla,
2. grunden för utvärdering av anbud, samt
3. vilka tilldelningskriterier som ska gälla, när sådana kriterier fastställts, liksom kriterieviktningen eller prioritetsordningen.

9 § En upphandlande myndighet som har tilldelat ett kontrakt eller ingått ett ramavtal ska skicka en efterannons om upphandlingsresultatet senast 30 dagar efter det att avtalet eller ramavtalet ingicks. Detta gäller inte för tilldelning av kontrakt som görs med stöd av ett ramavtal som ingåtts med stöd av denna lag.

Trots första stycket får den upphandlande myndigheten vid tilldelning av kontrakt samla efterannonserna kvartalsvis. I sådana fall ska de samlade annonserna skickas senast 30 dagar efter utgången av varje kvartal.

10 § Den upphandlande myndigheten ska vid annonseringen ge fri, direkt, fullständig och kostnadsfri tillgång till upphandlingsdokumenten från den dag då annonsen publicerades. Den internetadress där dokumenten finns tillgängliga ska anges i annonsen.

Om myndigheten inte kan ge tillgång till något upphandlingsdokument enligt första stycket, ska myndigheten i annonsen upplysa om hur leverantörerna kan få tillgång till dokumentet på något annat sätt.

Prop. 2017/18:158
Bilaga 5

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om innehållet i och offentliggörande av annonser enligt detta kapitel.

Tidsfrister

12 § Anbudssökande och anbudsgivare ska ges skälig tid att komma in med ansökningar respektive anbud. Tiden för att komma in med anbud får dock aldrig vara kortare än 10 dagar från den dag anbudsinfordran blev publicerad.

Kommunikation, information till leverantörer och dokumentation

13 § En upphandlande myndighet ska tillämpa bestämmelserna i 12 kap. om kommunikation, information till leverantörer och dokumentation.

Rättelse av fel, förtydligande och komplettering

14 § En upphandlande myndighet får tillåta eller begära att en leverantör rättar en felskrivning, felräkning eller något annat fel i en handling som har getts in av leverantören. Myndigheten får också tillåta eller begära att en leverantör förtydligar eller kompletterar en sådan handling.

En åtgärd enligt första stycket ska vara förenlig med principerna om likabehandling och öppenhet.

Uteslutning och kvalificering av leverantörer

15 § En upphandlande myndighet ska utesluta en leverantör från deltagande i en upphandling i enlighet med vad som föreskrivs i 13 kap. 1 §.

En upphandlande myndighet får utesluta en leverantör enligt 13 kap. 2 och 3 §§.

En upphandlande myndighet får vidare fastställa objektiva grunder för uteslutning och kvalificering.

En upphandlande myndighet som av leverantören begär upplysningar om förhållanden som avses i denna bestämmelse ska i något av upphandlingsdokumenten eller begäran om upplysningar ange på vilket sätt leverantören kan lämna dessa upplysningar.

Kontroll av leverantörer

16 § Vid kontroll av om en leverantör har fullgjort sina skyldigheter avseende betalning av skatter eller socialförsäkringsavgifter i Sverige enligt 13 kap. 2 §, ska den upphandlande myndigheten inhämta uppgifter om detta från behörig myndighet.

17 § En upphandlande myndighet får begränsa kontrollen av sådana handlingar som rör leverantörens lämplighet. Leverantören ska ges skälig tid att komma in med de begärda handlingarna.

Handlingarna ska begäras in och kontrolleras när det gäller den eller de anbudsgivare eller anbudssökande som myndigheten avser att bjuda in till

förhandling, bjuda in att lämna anbud eller att tilldela kontraktet eller ramavtalet. Kontrollen ska göras innan inbjudan eller underrättelse av tilldelningsbeslutet sker.

Tillgång till andra företags kapacitet

18 § En leverantör får vid behov när det gäller ett visst kontrakt åberopa andra företags kapacitet. Leverantören ska genom att tillhandahålla ett åtagande från de andra företagen eller på annat sätt visa att leverantören kommer att förfoga över nödvändiga resurser när kontraktet ska fullgöras.

Tilldelning av kontrakt

19 § En upphandlande myndighet ska tilldela den leverantör ett kontrakt vars anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga för myndigheten.

Vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet ska utvärderas på någon av följande grunder:

1. bästa förhållandet mellan pris och kvalitet,
2. kostnad, eller
3. pris.

20 § När en upphandlande myndighet utvärderar ett anbud på grunden bästa förhållandet mellan pris och kvalitet, ska den bedöma anbudet utifrån kriterier som har anknytning till det som ska anskaffas.

När en upphandlande myndighet utvärderar ett anbud på grunden kostnad, ska myndigheten bedöma anbudets effekter i fråga om kostnadseffektivitet, såsom en analys av kostnaderna under livscykeln för tjänsten.

21 § När grunden för utvärdering av anbud är bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller kostnad, ska de olika tilldelningskriterierna viktas inbördes eller anges i fallande prioritetsordning. Kriterieviktningen får anges som intervall med en lämplig största tillåtna spridning.

Onormalt låga anbud

22 § Om ett anbud förefaller vara onormalt lågt, ska den upphandlande myndigheten begära att leverantören förklarar det låga priset eller kostnaden.

Myndigheten ska förkasta anbudet om leverantören inte på ett tillfredsställande sätt har förklarat det låga priset eller kostnaden.

Myndigheten ska också förkasta en leverantörs anbud om den finner att det onormalt låga priset beror på att anbudet inte stämmer överens med tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter.

Särskilda villkor för fullgörande av kontrakt

23 § Vad gäller särskilda villkor för fullgörande av kontrakt tillämpas 17 kap. 1–5 §§.

Rättsmedel och tillsyn

24 § Bestämmelserna i

- 20 kap. om avtalsspärr, överprövning och skadestånd,

20 kap.

13 §

Rätten ska besluta att ett avtal som har slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör är ogiltigt, om avtalet har slutits

1. utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 § eller 19 kap. 9 § när det inte har varit tillåtet att använda direktupphandling enligt 19 kap.,

2. efter en förnyad konkurrensutsättning inom ett ramavtal enligt 7 kap. 7 eller 8 § samt 9 § utan att de villkor har följts som framgår av de paragraferna eller av det ramavtal som ligger till grund för konkurrensutsättningen och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, eller

3. enligt ett dynamiskt inköpsystem utan att de villkor som anges i 8 kap. 10 eller 12 § har följts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

Ett avtal ska också förklaras ogiltigt, om det har slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr i 1, 3 eller 8 §, ett interimistiskt beslut enligt 9 § eller tiodagarsfristen i 10 § eller om avtalet har slutits före en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket eller 19 kap. 29 § första stycket. För ogiltighet i sådana fall krävs dessutom att någon av de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § eller någon annan bestämmelse i denna lag har överträtts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

Rätten ska besluta att ett avtal som har slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör är ogiltigt, om avtalet har slutits

1. utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 9 §, när det inte har varit tillåtet att använda direktupphandling enligt 19 kap., eller enligt 19 a kap. 7 §,

2. efter en förnyad konkurrensutsättning inom ett ramavtal enligt 7 kap. 7 eller 8 § samt 9 § utan att de villkor har följts som framgår av de paragraferna eller av det ramavtal som ligger till grund för konkurrensutsättningen och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, eller

3. enligt ett dynamiskt inköpsystem utan att de villkor som anges i 8 kap. 10 eller 12 § har följts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

21 kap.

1 §

Allmän förvaltningsdomstol får besluta att en upphandlande myndighet ska betala en särskild avgift (upphandlingsskadeavgift), om

1. allmän förvaltningsdomstol i ett avgörande som fått laga kraft har fastställt att ett avtal får bestå, trots

Allmän förvaltningsdomstol får besluta att en upphandlande myndighet ska betala en särskild avgift (upphandlingsskadeavgift), om

1. allmän förvaltningsdomstol i ett avgörande som fått laga kraft har fastställt att ett avtal får bestå, trots

Prop. 2017/18:158
Bilaga 5

att det har slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr i 20 kap. 1, 3 eller 8 §,

2. allmän förvaltningsdomstol i ett avgörande som fått laga kraft har fastställt att ett avtal får bestå på grund av tvingande hänsyn till ett allmänintresse enligt 20 kap. 14 §, eller

3. myndigheten har slutit avtal med en leverantör utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 § *eller* 19 kap. 9 §.

att det har slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr i 20 kap. 1, 3 eller 8 §,

2. allmän förvaltningsdomstol i ett avgörande som fått laga kraft har fastställt att ett avtal får bestå på grund av tvingande hänsyn till ett allmänintresse enligt 20 kap. 14 §, eller

3. myndigheten har slutit avtal med en leverantör utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 9 § *eller 19 a kap. 7 §.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.
  2. Äldre föreskrifter gäller för sådan upphandling som har påbörjats före ikraftträdandet.

Förteckning över tjänster som omfattas av 19 kap.

CPV-kod	Beskrivning
75124000-1	Administration inom social-
Från 79995000-5 till 79995200-7	tjänsten, utbildnings-
Från 92000000-1 till 92700000-8	administration, hälsovårds-
79950000-8 (Tjänster för organisering	förvaltning och administration
av utställningar, mässor och	avseende kultur
kongresser)	
79951000-5 (Organisering av	
seminarier)	
79952000-2 (Evenemang)	
79952100-3 (Anordnande av	
kulturevenemang)	
79953000-9 (Festivalarrangemang)	
79954000-6 (Festarrangemang)	
79955000-3 (Anordnande av	
modevisningar)	
79956000-0 (Anordnande av mässor	
och utställningar)	
75300000-9	Obligatorisk socialförsäkring
75310000-2	Bidragstjänster
75311000-9	
75312000-6	
75313000-3	
75313100-4	
75314000-0	
75320000-5	
75330000-8	
75340000-1	
98000000-3	Andra samhällliga och person-
98120000-0	liga tjänster, inklusive fack-
98132000-7	föreningstjänster, tjänster utförda
98133110-8	av politiska organisationer,
98130000-3	tjänster tillhandahållna av
	ungdomsorganisationer och andra
	medlemsorganisationstjänster
98131000-0	Tjänster i samband med
	religionsutövande
	Hotell- och restaurangtjänster
Från 55100000-1 till 55410000-7	
Från 55521000-8 till 55521200-0	
(55521000-8 Catering för privata	
hushåll,	
55521100-9 Hemkörning av mat,	
55521200-0 Måltidsleveranser)	
55520000-1 Catering	
55522000-5 Catering för	
transportföretag,	

55523000-2 Catering för övriga företag eller övriga institutioner	
55524000-9 Skolbespisning	
55510000-8 Matsalstjänster	
55511000-5 Matsalstjänster och övrig kafeteriaverksamhet för särskild kundgrupp,	
55512000-2 Drift av matsal	
55523100-3 Servering av skolmåltider	
Från 79100000-5 till 79140000-7	Juridiska tjänster, i den mån de inte är undantagna enligt 3 kap. 22 och 23 §§ denna lag
75231100-5	Övrig statsförvaltning och statliga tjänster
Från 75100000-7 till 75120000-3	
75123000-4	
Från 75125000-8 till 75131000-3	
Från 75200000-8 till 75231000-4	Samhällstjänster
Från 75231210-9 till 75231230-5	Fängelserelaterade tjänster, tjänster för allmän säkerhet och räddningstjänster, i den mån de inte är undantagna enligt 3 kap. 26 § denna lag
Från 75240000-0 till 75252000-7	Undersöknings- och säkerhets-tjänster
794300000-7	
98113100-9	
Från 79700000-1 till 79721000-4	
(Undersöknings- och säkerhetstjänster, Säkerhetstjänster, Larmövervaknings-tjänster, Vaktjänster, Övervaknings-tjänster, Eftersökning, Uppspårning av försvunna, Patrullering, Utfärdande av id-kort, Utredning och Detektiv-tjänster)	
79722000-1 (Grafologi)	
79723000-8 (Avfallsanalys)	
98900000-2 (Tjänster tillhandahållna av exterritoriala organisationer och organ)	Internationella tjänster
98910000-5 (Särskilda tjänster för internationella organisationer och organ)	
64000000-6 (Post- och tele-kommunikationstjänster)	Posttjänster
64100000-7 (Post- och budtjänster)	
64110000-0 (Postgång)	
64111000-7 (Posttjänster för tidningar och tidskrifter)	
64112000-4 (Posttjänster för brev)	
64113000-1 (Posttjänster för paket)	
64114000-8 (Postkassörstjänster)	
64115000-5 (Förhyrning av postbox)	
64116000-2 (Poste restantetjänster)	
64122000-7 (Internpost)	
50116510-9 (Regummering av däck)	Diverse tjänster
71550000-8 (Smedtjänster)	

Förteckning över tjänster som omfattas av 19 a kap.

CPV-kod	Beskrivning
75200000-8	Hälsovård, socialtjänst och
75231200-6	närbesläktade tjänster
75231240-8	
79611000-0	
79622000-0 (Tillhandahållande av hemtjänstpersonal)	
79624000-4 (Förmedling av vård- personal)	
79625000-1 (Förmedling av läkare)	
Från 85000000-9 till 85323000-9	
98133100-5	
98133000-4	
98200000-5	
98500000-8 (Privata hushåll med anställd personal)	
Från 98513000-2 till 98514000-9 (Arbetskrafttjänster för hushåll, Bemannings tjänster för enskilda, Tjänster utförda av kontorspersonal för enskilda, kontorspersonal för enskilda, Tillfällig personal för hushåll och Hemtjänst)	
85321000-5	Administration inom socialtjänsten,
85322000-2	utbildningsadministration och
75000000-6 (Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster)	hälsovårdsförvaltning
75121000-0,	
75122000-7	
Från 80000000-4 (Undervisning och utbildning) till 80660000-8	

**Förteckning över tjänster som omfattas av bestämmelsen
om reserverade kontrakt enligt 19 a kap. 5 §**

CPV-kod	Beskrivning
79622000-0	Hälsovård, socialtjänst och när-
79624000-4	besläktade tjänster
79625000-1	
Från 85000000-9 till 85323000-9	
98133000-4	
75121000-0	Administration inom socialtjänsten,
75122000-7	utbildningsadministration och
80110000-8	hälsovårdsförvaltning
80300000-7	
80420000-4	
80430000-7	
80511000-9	
80520000-5	
80590000-6	

Förteckning över remissinstanserna avseende betänkandet Ordning och reda i välfärden

Prop. 2017/18:158
Bilaga 6

Efter remiss har yttrande över betänkandet Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78) kommit in från Riksdagens ombudsmän (JO), Riksrevisionen, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Linköping, Svenska institutet för europapolitiska studier, Justitiekanslern, Domstolsverket, Polismyndigheten, Revisorsinspektionen, Datainspektionen, Kommerskollegium, Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, Myndigheten för delaktighet, Barnombudsmannen, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Inspektionen för socialförsäkring, Finansinspektionen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Bokföringsnämnden, Statskontoret, Upphandlingsmyndigheten, Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Stockholms universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet, Konkurrensverket, Tillväxtverket, Regelrådet, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Arbetsförmedlingen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Kronobergs läns landsting, Skåne läns landsting, Stockholms läns landsting, Västmanlands läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Örebro läns landsting, Alingsås kommun, Botkyrka kommun, Burlövs kommun, Falkenbergs kommun, Grums kommun, Gällivare kommun, Göteborgs kommun, Halmstads kommun, Härnösands kommun, Kils kommun, Kiruna kommun, Luleå kommun, Mora kommun, Mörbylånga kommun, Nacka kommun, Norrköpings kommun, Ronneby kommun, Sigtuna kommun, Trelleborgs kommun, Trosa kommun, Vansbro kommun, Vännäs kommun, Aktiemarknadsbolagens förening, Omega Utbildningsföretagen, Almi Företagspartner AB, Arbetsgivarföreningen Kfo, Coompanion, Famna – Riksorganisationen för Idéburen Vård och Social Omsorg, FAR, Folkbildningsrådet, Forum – Idéburna Organisationer med Social Inriktning, Friskolornas riksförbund, FSO Fria förskolor, Fysioterapeuterna, Föreningen JAG (Jämlikhet Assistans Gemenskap), Föreningen Sveriges Socialchefer, Företagarna, Föräldraalliansen, Handikappförbunden, Idéburna skolors riksförbund, Intressegruppen för Assistansberättigade, Kommunala Företagens Samarbetsorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Lernia AB, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Näringslivets Regelnämnd, Paro Privata Assistansanordnares Riksorganisation, Pensionärernas Riksorganisation, Pingst – Fria Församlingar i Samverkan, Reumatikerförbundet, Riksförbundet Pensionärsgemenskap, SKPF Pensionärerna, Skyddsvärnet, Småföretagarnas Riksförbund, Spf Seniorerna, Studieförbunden, Svenska Kommunalarbetsareförbundet, Svenska Kyrkan, Swedish Private Equity & Venture Capital Association, Svenska Röda Korset, Svenska Vård, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sveriges Arbetsterapeuter, Sveriges Kommuner och Lands-

ting, Sveriges Läkareförbund, Sveriges offentliga inköpare, Sveriges Skolläraryrkeförbund, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Unizon, Vision, Vårdförbundet och Vårdföretagarna Almega.

Därutöver har yttranden inkommit från AB AlphaCE Coaching & Education, AB Leichtle & Jendi, AB Nyfiket lärande Sollentuna, AB Videdals Privatskolor, AB Ängla Personlig Assistans, ABC Jourhem AB, AcadeMedia AB, Academic Work Holding AB, Academicum AB, Achima Care AB, Active Landvetter AB, Active Omsorg och Skola i Linköping AB, Adena Personlig Assistans AB, Adeocare AB, Adisa AB, Adonis Omsorg AB, Advokatfirman Delphi, Advokatfirman Kahn Pedersen, AF Affärseffekt Framtidsskola AB, Aktiv Assistans Norr AB, Alba Holding AB, Aleris, Aleris namninsamlingar (91 personer), Aleva Sverige AB, Alingsås Waldorfskoleförening, Allians för Skåne, Alliansen i Landstinget Blekinge, Almega, Almega Asylboendeföretagen, Alminia AB, Altor Equity Partners AB, Alva Åkervall, Ambass AB, Ambea AB, Andersson HVB AB, Anna Westberg, Annas Assistans Sverige AB, Anki Johansson, Anooni AB, Anticimex TopHolding AB, Aprendere skolor AB, AQ Group AB, Arbetsgiverföreningen Spekter, Arbetsgivaralliansen, Arken HVB AB, Aspero Friskolor AB, ASSA ABLOY AB, Assemblin Holding AB, Assistansbolaget i Sverige AB, Assistanslotsen AB, Assre Assistans i Dalarna AB, Astagården AB, Astridgården i Hörnefors AB, Atollen Omsorg AB, Attendo AB, Atvexa AB, Awilja Management AB, Axel Johnson AB, Backebo Vård & Omsorg, Banérportsskolan AB, Barnläkarna i Täby centrum AB, Barnmorskegruppen MamaMia AB, Begoma Spedition AB, Behandlingsinsats Vilhelmsro AB, Bene Tandvård AB, BeOneTeam Personlig Assistans AB, Berga Läkarhus AB, Bergsundetgruppen, Bergåsa HVB AB, Berit Nieschlag, Billsbo AB, Björka Assistans AB, Björn Edström, Björn Peter Behrens, Bo Ranman, B-O Wiberg Solutions AB, Bo Widegren, BonZi personligt stöd AB, Bragée Rehab AB, Brickebergskyrkans Skolstiftelse, Brosätters Sjukhem AB, Bruka Äldrevård AB, Bruksparkens Förskola, Bräcke diakoni, Busbolaget AB, Bylegårdens Förskola AB, Capio AB, Carbin Urologi AB, Carl Bennet AB, Carl Schlyter, Carve Capital AB, Casator AB, Cedergruppen AB, Centerpartiet i Gävleborg, Centerpartiet i Stockholms kommun, CH Assistance AB, Christer Berglund, CIS Kalmar AB, CJs Ledsagarservice AB, Creades AB, Curanova Omsorg AB, Dan Olofsson, Danderyds kommun, Daniel Darpe, David Aronsson, David Lundqvist, Dedicare AB, Denbro AB, Deius Personlig Assistans AB, Devi konsulenter Stockholm AB, Didner och Gerge Fonder AB, Dietistkonsult Norr, Docksta friskola, Drakstadens Omsorg AB, Einar Mattson AB, Ekeby Hälsocenter AB, En bit extra AB, Engelska Skolan Norr AB, Enskilda Gymnasiets föräldraförening, Ersta diakoni, EQT AB, Essio AB, Etac AB, Eveo, F. AD. Müller Söhne AB, Falu Frigymnasium AB, Fastighetsägarna Sverige, Feskarn i Uppsala AB, Forum för välfärd, Framtida Assistans i Sverige AB, Franska skolan, Fridaskolorna AB, Friskolan Lust & Lära i Bollnäs AB, Front Advokater AB, Frösunda Omsorg AB, Futuraskolan AB, Fyren EkAlmen AB, Fysiorehab i Kungsälv Centrum AB, Förenade Care AB, Föreningen Betaniahemmet, Föreningen Blomsterfonden, Föreningen PrimÖR, Föreningen Socialistiska läkare, Förskolan Ekorrbacken AB, Förskolan Emilia AB, Förskolan Götebojarna, Förskolan Hjalmar AB, Förskolan Mosaik, Förskolan Piongränd AB, Förskolan

Ormängsgatan AB, Förskolan Sörgården AB, Förskolan Talento AB, Förskolan Växthuset AB, Förskolan Ångbåten AB, Förskoleteamet Helianthus AB, Förskolorna Framtidsfolket AB, Föräldraföreningen Stabby Montessoriförskola, Gemensam Vålfärd, Ghazaleh Vafaeian, GHP Speciality Care AB, Gimo Utbildnings AB, Grafiska Företagen, Grannvård i Sverige AB, Gränna Privattandläkare AB, Grödbygården AB, Gun Karlsson, Gunnar Öijvall, Gällivare socialdemokratiska arbetarparti, Gävle kommun, Göran Dahlstrand, Görna Friman, Göteborgs kyrkliga stadsmision, Hallands CareCenter AB, Hans von Zeipel, Helixutbildningar AB, Hemtjänst Ditt liv AB, Hemtrevnad Service & Omsorg Väst AB, Hermods, Hjärt & Kärlicentrum Södertälje AB, Hofors kommun, Hultagården AB, Humana AB, Hälsa i Kubik AB, Hälsoförskolan Friskus AB, Hälsoträdet AB, Hälsovalet i Sverige AB, ICA Gruppen, IK Investment Partners AB, Incentive AS, Incito Conference AB, Industriarbetsgivarna, Infratek Sverige AB, Inger Molin Rolf, Ingvar Olsson, Innovativa Mindre Life Scienceföretag, Inre Kraft Norr AB, Inspira Förskolor & Skolor AB, Installatörsföretagen, Internationella Engelska Skolan i Sverige AB, Investor AB, IT & Telecomföretagen inom Almega, Janne Martinson, Jan-Åke Åkesson, JATC Omsorg AB, JENSEN education AB, Jesper Hallén, Johan Hiller, Johan Söderberg, Jordnära Omsorg AB, Jordnära Växa AB, JT Elevsupport AB, Just Maid It AB, Järna Friskola AB, Jönköpings kommun, Jönköpings läns landsting, K E Östling AB, K. Marcusson, Kaj Andersson, Kajan Friskola, Karl Utterhall, Karlsunds IF HFK, Kavatt Vård AB, K-EL J.O.P., Kingelstad Byskola AB, Kjell Lundin, Klaragården AB, Klas Jacobson, Knivsta kommun, Kohlberg Kravis Roberts & Co. Partners LLP, Konkurrenskommissionen, Kontakt@skiftet.org (likalydande yttranden från 7 010 personer), Kooperativet Industrihuset ekonomisk förening, Kristdemokraterna i Göteborg, Kristdemokraterna i Stockholms kommun, Kristdemokraterna i Väster-norrland, Kristiansborgs & Villa Utsiktens Förskolor AB, Kristna Friskolerådet, Kullaviks Montessoriskola Ekonomisk förening, Kungsbacka kommun, Kunskapsskolan i Sverige AB, Kvinnofront, Kyrkans Vård och Omsorg AB, Kährs Holding AB, Lacko Internationella Grundskola AB, Laholms Hälso- och Sjukvård AB, Lannebo Fonder AB, Lansen Omsorg AB, Lars Westin, Legevisitten AB, Leif Eriksson, Lena Nockert, Lennart Ekblom, Liberalerna Huddinge, Liberalerna i Stockholms kommun, Libra Assistans AB, Lichron Teknik AB, Lidingö kommun, Lingbygdens friskola, Linné Omsorg AB, Living Waters Ltd, Livsam Personlig Assistans AB, Ljusglimten i Täby Kommun AB, Lugn&Ro Sverige AB, Läjeskliniken AB, Läkarhuset Enköping AB, Läkarhuset Hermelinen i Luleå AB, Läkemedelsindustriföreningen, Lär i Värmdö AB, Lärande i Sverige AB, Läraskolan i Bålsta AB, Lärlingsgymnasiet i Sverige AB, Lärariket AB, Lärstringe Alma AB, M3P Förskolor AB, Magelungen Utveckling AB, Magitaskolan AB, Magnora AB, Magnus Ekblom, Malingsbo Rehab-center AB, Malmö Montessoriskola AB, Mats Sjölin, Mats Åkerblom, Maud Olofsson Romonorr AB, Medborgarskolan Stockholmsregionen, Mediateknikerutbildningen AB, Mediavision, Medicinkonsulten Hälso-central i Lycksele AB, Mellby Gård AB, M.H.E. Kliniken AB, Miljöpartiet de Gröna Nynäshamn, Min Doktor (MD International AB), Moberg Pharma AB, Moderata Samlingspartiet i Gällivare, Moderaterna, Centerpartiet, Sjukvårdspartiet i Värmland, Kristdemokraterna och Liberalerna i

Värmlands läns landsting, Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna Nynäshamn, Montemini Hbg's Montessoriskola AB, Monteprenör AB, Montessori Vellinge Grundskola AB, Montessoriförskolan Duvan, Montessoriskolan Filosofen, Morgan Svensson, MTG Omsorg AB, Munkeröds Utbildningscenter AB, Måbra Förskolor AB, Mälardalens Behandlingscentrum AB, Mäläröarnas hemtjänst AB, Mölnlycke Health Care AB, N. A Care AB, Natur- och miljöskolan i Åmål AB, Naturförskolan Vikingen AB, NCC AB, NOA Personlig Assistans AB, Noah Ljungberg, Noga Omsorg i Haninge AB, Nordic Capital Advisory AB, Nordisk Hemservice AB, Nordstjernen AB, Nordström Assistans AB, Norlandia Care AB och Norlandia Förskolor AB, Norrbottens Handelskammare, Nova Omsorg AB, Novax, NTIG, Nya läroverket Luleå AB, Nya Närvården NNV AB, Nyckelknippan Förskole AB, Nära hjärtat AB, Nätverket Friskolor i Väst, Nätverket för en likvärdig skola, Nötkärnan Bergssjön Vårdcentral och BVC AB, Nötkärnan Vård och Omsorg AB, Odile Construction AB, Odontitreo AB, Olivia Assistans AB, Olivia Rehabilitering AB, Olof Stenhammar, Olympica AB, OP Assistans AB, Orrens Vård och Omsorg AB, Passal AB, Pass-Team AB, Ped Doc AB, Per Alm, Per Kågeson, Per Larsson, Per Rönow AB, Per-Anders Enarsson, Permobil AB, Per-Ola Larsson, Per-Olov Karlsson, Personalkoop förskolan Talmansgränd Ekonomiska förening, Personstöd Mälardalen AB, Peter Behrens, Pia Rinnan, Pik, Placeringsinformation Sverige AB, Poppelstaden Omsorgsförvaltning AB, PPS Power Planning System AB, PR Vård Holding AB, Praktikertjänst AB, Praktikertjänst Akleja Fysioterapi, Praktikertjänst Barnkirurgen Läkarhuset Odenplan, Praktikertjänst Bo Fjellners Hudmottagning, Praktikertjänst Brahehälsan Löberöd, Praktikertjänst BålstaDoktorn, Praktikertjänst Båstad Bjärke Läkarpraktik, Praktikertjänst Cederkliniken, Praktikertjänst Charlottamottagningen, Praktikertjänst Danvik rehab och kiropraktik, Praktikertjänst DR Domerts mottagning på Läkarhuset i Gävle, Praktikertjänst Edabergs Vårdcentral, Praktikertjänst Ekerö Vårdcentral, Praktikertjänst Familjeläkarna Önsta-Gryta, Praktikertjänst Fysiohälsan, Praktikertjänst Gynkologmottagningen Läkarhuset i Göteborg, Praktikertjänst Hallandskustens Hudmottagning, Praktikertjänst Hudmottagningen Läkarhuset Göteborg, Praktikertjänst Husläkarna i Österåker, Praktikertjänst Hälsocentralen City, Praktikertjänst JohannesVården, Praktikertjänst Katarina Pyk barn- och Ungdomsmedicin mottagning, Praktikertjänst Lundagårds endoskopi, Praktikertjänst LäkarGruppen Västerås, Praktikertjänst Märsta Närvård, Praktikertjänst Närakuten barn, Praktikertjänst Närakuten Löwet, Praktikertjänst Närsjukhus Simrishamn, Praktikertjänst Ondrasek Läkar-mottagning, Praktikertjänst Ortoped Medicinskt Center, Praktikertjänst Ortoped Mottagning Vällingby Läkarhuset, Praktikertjänst Prima familjemottagning i Västerås, Praktikertjänst Rehab Station Stockholm AB, Praktikertjänst Röntgen AB, Praktikertjänst Sotenäs Vårdcentral, Praktikertjänst Stockholm Hud, Praktikertjänst Svea Vårdcentral, Praktikertjänst Telefonplans Vårdcentral, Praktikertjänst Töckforspraktiken, Praktikertjänst Uropraxis, Praktikertjänst Vårdcentralen Bohuslinden, Praktikertjänst Vårdcentralen Kusten, Praktikertjänst Vårdcentralen Åttkanten Karlstad, Praktikertjänst Älvängen Fysioterapi/Rehab, Praktikertjänst Ögoncentrum Varberg, Praktikertjänst Ögonläkargruppen, Praktikertjänst

Ögonmottagning Märit Roosdorp, Praktikertjänst Öron-, Näsa-, Halsmottagningen Läkarhuset Gävle, Praktikertjänst ÖRON-NÄS-HALS-SPECIALISTEN, Premicare AB, Primacura AB, Procuritas Partners AB, Prästmogården, Pysslingen Förskolor, Pysslingen Skolor och Vittra, Pålsboda Vårdcentral AB, Pär Sonesson & Company AB, Qratio Sverige AB, Raoul Wallenbergsskolorna AB, Real Omsorg i Stor Stockholm AB, Resursteamet i Stockholm AB, Rik Assistans AB, Robert Cederlund, Rolf Lundmark, Rolf Palmgren, Rosens Omsorg och & Service AB, Roslags Näsby Husläkarmottagning AB, RT Assistans AB, RTFL Care AB, Rälsen AB, Rörelsefunktionalitet i Söderhamn AB, Salems kommun, Sandvik Utbildnings AB, Scandinavian Business Seating AB, Schedevi Psykiatri AB, SEFIF, Seko Service- och kommunikationsfacket, Selfhelpbolagen, Servbo Vård & Omsorg AB, Serviceföretagen inom Almega, Side by side Assistans AB, Silver Life AB, Silverskattens Förskola AB, Simförskolan Sally AB och Naturförskolan Sally AB, Sinnligt, Siw Sköldbring, Sjuhäradabygdens Assistansservice AB, Sjöströms Hemservice AB, Skattebetalarna, Skellefteå Kristna Skolförening, Skolgruppen inom Gemensam välfärd, Skolhoppet AB, Skrattegi förskolor & utbildning, Skärsta Friskola Ekonomisk förening, SLA Skogs- och Lantarbetsgivareförbundet, Skolledarna, Småskolan Pedagogik i Sverige AB, Snökristallens Barnakademi Ekonomisk Förening, Socialdemokraterna Gällivare, Socialdemokraterna och Miljöpartiet Solna Stad, Socialdemokraterna i Falkenbergs kommun, Socialdemokraterna Sandviken, Sofies Gård AB, Sofrosyne AB, Solberga Förskolor AB, Solgläntans behandlingshem i Kramfors, Sollentuna kommun, Solna kommun, Solvikens HVB-hem AB, Sophiahemmet ideell förening, Sparreholms Utbildning AB (svb), Sports Medicine i Umeå AB, S-Schakt Schönström AB, S:t Görans Hemtjänst, Staffan Andersson, Sten-Åke Remmert, Stiftelsen Borgerskapet Enkehus och Gubbhus, Stiftelsen Carpe Diem, Stiftelsen Carpe Scientia, Stiftelsen Djurgårdsskolan, Stiftelsen Gabriel, Stiftelsen Hjortensbergskyrkans Förskola Klippan, Stiftelsen Promobilia, Stiftelsen Viktor Rydbergs skolor, Stiftelsen Årsta Gård, Stiftelsen Önums Friskola, Stig Schyffert, Stockholm Medical Office NFL AB, Stockholms Handelskammare, Stockholms Stadsmission, Stockholms Ögonklinik Holding AB, Stoppavinstjakten@opinionsverket.se (likalydande yttranden från 11 840 personer), Stora Enso AB, Stormtrivs AB, Strandbergs Personlig assistans AB, Strukturrutan AB, Student-Consulting, Sundholmen Personlig Assistans AB, Susan Wickström Tandläkarpraktik AB, Susie Delåsen, Svalövs Montessori Ek.för., Svartlå Sandträsk Ekonomiska Förening, Svensk Bensinhandel, Svensk Handel, Svensk sjuksköterskeförening, Svenska Psykiatriska Föreningen, Sveriges Auktoriserade Utbildningsföretag, Sveriges Byggindustrier, Sveriges Franchisetagare, Sveriges Psykologförbund, Sweco, Swedac, Swedbank Robur Fonder AB, Swedish Standard Institute (SIS), Sweducare, Sydsvenska Hälsogruppen AB, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, Systrarna Odhs hemtjänst AB, Sällskapet Vänner till Pauvres Honteux, Sävik behandlingshem AB, Sävqi kvinnobehandling AB, Södermalmskyrkan, Tallkullens HVB-hem AB, Tandläkare Gert Oxby AB, Tandläkare Oskar Lovén AB, Tandläkare Per Andrén AB, Tandläkarna Drottninggatan AB, Team Olivia Group AB, Teknikföretagen, ThorburnWithesmith AB, ThorenGruppen AB, Tibble Fristående Gymnasium, TINA-mottagningen AB, Tisenhult-gruppen AB, Tjust Behandlingsfamiljer AB,

Tjänsteföretagen Almega, To Care Husläkarmottagning Sweden AB, Tomas Buss AB, TP Förskolor AB, Transportföretagen, Tranås Hemservice AB, Trä- och Möbelföretagen, TSM Daglig verksamhet AB, Tyresö kommun, Täby Enskilda Gymnasium AB, Täby Friskola AB, Täby kommun, Täbygläntans Förskolor AB, UBAB Ulricehamns Betong AB, UBBI-konsult, Undringen Förskola AB, Uniguide AB, Unike Förskolor AB, Unionen, UNI-PARTNER AB, Utvecklingspedagogik Sverige AB, Valedo Partners Fund AB, Vectura Fastigheter AB, Vellinge kommun, Verbala Stigar Förskolor AB, Vi som Växer AB, ViCure i Norrköping AB, Villa Posse KBT AB, Virestads Friskola Ekonomisk Förening, Virvelvinden i Solna AB, Visita, Vivida Assistans AB, Volvo Personvagnar AB, Vårdcentralen Aroma AB, Vårdcentralen Smeden AB, Vårdstyrkan i Stockholm AB, Vårdval AB, Vårdviljan AB, Vändpunkten stödboende AB, Vänsterpartiet Gävleborg, Vänsterpartiet i Stockholms läns landsting, Vänsterpartiet Leksand, Vänsterpartiet Sandviken, Västanfors Västervåla församling, Västernorrland Utveckling & Omvårdnad AB, Västra Göta-lands läns landsting, Västsvenska Handelskammaren, Wetterhälsan, Winberg Sustainable Development AB, Wisby Assistans AB, Wästerläkarna AB, Zeres Capital, Årsta Gård Sköldinge AB, Ängsdals skolor AB, Ängssätra Vård och Omsorg AB, Ögoncentrum Annedal i Lund AB, Öronkliniken Stockholm AB, Östra Göinge kommun och Öståkers Friskola AB.

Ersta Sköndal högskola, Borgholms kommun, Härjedalens kommun, Sandvikens kommun, Simrishamns kommun, Strömstads kommun, Tranås kommun, Vindelns kommun, Finska Pensionärernas Riksförbund, FUB För Barn, Unga och Vuxna med Utvecklingsstörning, Lika Unika, LP-verksamheten, LSU – Sveriges ungdomsorganisationer, Nätverket Unga för Tillgänglighet, Riksförbundet för Förstärkt Familjehemsvård, STIL, Svenska Privatläkarföreningen, Sverigefinska Pensionärer, Sveriges Elevkårer, Sveriges Elevråd – Svea, Sveriges offentliga leverantörer och Valfärdsinsyn har inbjudits att lämna synpunkter, men har avstått från att yttra sig eller inte hörts av.

Sammanfattning av promemorian Vissa förslag till ändringar i lagen om offentlig upphandling med anledning av Valfärdsutredningens förslag

Prop. 2017/18:158
Bilaga 7

Valfärdsutredningen har i betänkandet Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78) bl.a. föreslagit ändringar i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) när det gäller upphandling av välfärdstjänster vars värde understiger EU:s tröskelvärde. I denna promemoria föreslås vissa ändringar och kompletteringar av de förslag som Valfärdsutredningen har lämnat. Promemorians förslag innebär bl.a. att upphandling av välfärdstjänster under EU:s tröskelvärde, oavsett om upphandlingen har ett bestämt gränsöverskridande intresse eller inte, ska annonseras i en elektronisk databas som är allmänt tillgänglig. Ett undantag från annonseringskyldigheten föreslås dock bl.a. för de fall då upphandlingens värde understiger 28 procent av tröskelvärdet. Vidare föreslås att upphandlande myndigheter ska vara skyldiga att informera berörda leverantörer om resultatet av upphandlingen och dokumentera dess genomförande. I promemorian föreslås även bl.a. att 20–22 kap. LOU, som innehåller bestämmelser om överprövning, upphandlingsskadeavgift och tillsyn, ska gälla vid all sådan upphandling.

Syftet med förslagen är att säkerställa att kontrakt avseende välfärdstjänster tilldelas på ett öppet och rättssäkert sätt.

I promemorian föreslås vidare vissa följdändringar i LOU som bedömts nödvändiga med anledning av Valfärdsutredningens förslag och de förslag som lämnas i promemorian.

Syftet är inte att förslagen i denna promemoria ska innebära några begränsningar av upphandlande myndigheters möjlighet att tilldela kontrakt till idéburna leverantörer jämfört med Valfärdsutredningens förslag. Tvärtom bedöms förslagen kunna bidra till att idéburna leverantörer ges bättre förutsättningar att få kännedom om de möjligheter som finns att leverera till offentlig sektor, vilket kan stärka det civila samhällets långsiktiga villkor. Förslagen bedöms också bättre uppfylla de rätts-säkerhetskrav som bör gälla även vid upphandling av välfärdstjänster.

Lagförslag i promemorian Vissa förslag till ändringar i lagen om offentlig upphandling med anledning av Välfärdsutredningens förslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2016:1145) om offentlig upphandling,

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 2 §, 19 a kap. 1, 2 och 24 §§, 20 kap. 1, 2 och 13 §§, 21 kap. 1 § och rubriken närmast före 19 a kap. 24 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 19 a kap. 25–27 §§, och närmast före 19 a kap. 25 och 26 §§ nya rubriker, av följande lydelse,

dels att det närmast efter 19 a kap. 23 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Upphandling av tjänster enligt bilaga 2 a vars värde beräknas understiga tröskelvärdet”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Innehållet i denna lag är uppdelat enligt följande:

1 kap. – Lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner

2 kap. – Blandad upphandling

3 kap. – Undantag från lagens tillämpningsområde

4 kap. – Allmänna bestämmelser

5 kap. – Tröskelvärden

6 kap. – Upphandlingsförfaranden

7 kap. – Ramavtal, inköpscentraller och annan samordnad upphandling

8 kap. – Elektroniska metoder för upphandling

9 kap. – Tekniska krav

10 kap. – Annonsering av upphandling och inbjudan till anbudsökande

11 kap. – Tidsfrister för anbudsansökningar och anbud

12 kap. – Kommunikation, information till leverantörer och dokumentation

Innehållet i denna lag är uppdelat enligt följande:

1 kap. – Lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner

2 kap. – Blandad upphandling

3 kap. – Undantag från lagens tillämpningsområde

4 kap. – Allmänna bestämmelser

5 kap. – Tröskelvärden

6 kap. – Upphandlingsförfaranden

7 kap. – Ramavtal, inköpscentraller och annan samordnad upphandling

8 kap. – Elektroniska metoder för upphandling

9 kap. – Tekniska krav

10 kap. – Annonsering av upphandling och inbjudan till anbudsökande

11 kap. – Tidsfrister för anbudsansökningar och anbud

12 kap. – Kommunikation, information till leverantörer och dokumentation

13 kap. – Uteslutning av leverantörer	13 kap. – Uteslutning av leverantörer
14 kap. – Kvalificering	14 kap. – Kvalificering
15 kap. – Egen försäkran och utredning om leverantörer	15 kap. – Egen försäkran och utredning om leverantörer
16 kap. – Utvärdering av anbud och tilldelning av kontrakt	16 kap. – Utvärdering av anbud och tilldelning av kontrakt
17 kap. – Fullgörande av kontrakt	17 kap. – Fullgörande av kontrakt
18 kap. – Projekttävlingar	18 kap. – Projekttävlingar
19 kap. – Upphandling under tröskelvärdena och upphandling av tjänster enligt bilaga 2	19 kap. – Upphandling under tröskelvärdena och upphandling av tjänster enligt bilaga 2
	<i>19 a kap. – Upphandling av tjänster enligt bilaga 2 a</i>
20 kap. – Avtalsspärr, överprövning och skadestånd	20 kap. – Avtalsspärr, överprövning och skadestånd
21 kap. – Upphandlingsskadeavgift	21 kap. – Upphandlingsskadeavgift
22 kap. – Tillsyn	22 kap. – Tillsyn
Till lagen hör följande bilagor:	Till lagen hör följande bilagor:
Bilaga 1 – Förteckning över byggentreprenadkontrakt	Bilaga 1 – Förteckning över byggentreprenadkontrakt
Bilaga 2 – Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster	Bilaga 2 – Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster <i>utom välfärdstjänster</i>
	<i>Bilaga 2 a – Förteckning över välfärdstjänster</i>
	<i>Bilaga 2 b – Förteckning över tjänster som omfattas av bestämmelsen om reserverade kontrakt enligt 19 a kap. 5 §</i>
Bilaga 3 – Definitioner av vissa tekniska specifikationer	Bilaga 3 – Definitioner av vissa tekniska specifikationer

2 kap.

2 §

Om ett blandat kontrakt avser flera olika slag av upphandling som alla regleras i denna lag ska upphandlingen genomföras i enlighet med bestämmelserna för det slag av upphandling som är huvudföremålet för kontraktet.

För ett blandat kontrakt som avser både varor och tjänster ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för varorna eller tjänsterna.

För ett blandat kontrakt som avser *både tjänster som anges i bilaga 2 och andra tjänster* ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna.

För ett blandat kontrakt som avser *vissa kombinationer av tjänster* ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna. *Detta gäller kontrakt som avser både*

1. tjänster som anges i bilaga 2 och andra tjänster,
2. tjänster som anges i bilaga 2 a och andra tjänster, eller
3. tjänster som anges i bilaga 2 och tjänster som anges i bilaga 2 a.

Lydelse enligt SOU 2016:78

Föreslagen lydelse

19 a kap.

1 §

Detta kapitel gäller för upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 a. Vid sådan upphandling tillämpas också bestämmelserna i 1 kap. om lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner, 2 kap. om blandad upphandling, 3 kap. om undantag från lagens tillämpningsområde och 5 kap. om tröskelvärden.

Denna lag gäller dock inte för upphandling av sådana tjänster vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § och som inte har ett bestämt gränsöverskridande intresse.

Detta kapitel gäller för upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 a. Vid sådan upphandling tillämpas också bestämmelserna i

- 1 kap. om lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner,
- 2 kap. om blandad upphandling,
- 3 kap. om undantag från lagens tillämpningsområde,
- 5 kap. om tröskelvärden,
- 20 kap. om avtalsspärr, överprövning och skadestånd,
- 21 kap. om upphandlingsskadeavgift, och
- 22 kap. om tillsyn.

2 §

För upphandling av tjänster som anges i bilaga 2 a vars värde uppgår till minst det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § tillämpas 3–24 §§.

För upphandling av sådana tjänster vars värde beräknas understiga tröskelvärdet och som har ett bestämt gränsöverskridande intresse tillämpas, utöver vad som framgår av 1 § första stycket, bestämmelserna om principer för offentlig upphandling i 4 kap. 1 §,

För upphandling av tjänster som anges i bilaga 2 a vars värde beräknas uppgå till minst det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § tillämpas 3–23 §§.

För upphandling av sådana tjänster vars värde beräknas understiga tröskelvärdet och som har ett bestämt gränsöverskridande intresse tillämpas 24–27 §§ och 4 kap. 1 §.

information till leverantörer i 12 kap. 12 och 13 §§, dokumentation i 12 kap. 14 och 17 §§, avtalsspärr, överprövning och skadestånd i 20 kap. samt tillsyn i 22 kap.

För upphandling av sådana tjänster vars värde beräknas understiga tröskelvärdet och som inte har ett bestämt gränsöverskridande intresse tillämpas 24–27 §§.

Upphandling av tjänster enligt bilaga 2 a vars värde beräknas understiga tröskelvärdet

Rättsmedel och tillsyn

Bestämmelserna i
– 20 kap. om avtalsspärr, överprövning och skadestånd,
– 21 kap. om upphandlingsskadeavgift, och
– 22 kap. om tillsyn ska tillämpas

Annonsering

24 §

En upphandlande myndighet som avser att upphandla en sådan tjänst som anges i bilaga 2 a ska informera om upphandlingen genom att publicera en annons i en elektronisk databas som är allmänt tillgänglig.

Första stycket gäller dock inte om

1. värdet av upphandlingen beräknas understiga 28 procent av det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 §,

2. förutsättningarna för upphandling utan föregående annonsering enligt 6 kap. 12–19 §§ är uppfyllda, eller

3. det finns synnerliga skäl.

Uppskattning av värdet av en upphandling

25 §

Värdet av en upphandling ska uppskattas till det totala belopp som ska betalas i upphandlingen. En upphandling får inte delas upp i avsikt att kringgå bestämmelserna i denna lag.

Vid beräkningen ska options- och förlängningsklausuler beaktas som om de utnyttjats.

Vid beräkningen ska den upphandlande myndigheten beakta direktupphandlingar av samma slag gjorda av myndigheten under räkenskapsåret.

Information till leverantörer och dokumentation

Vid en upphandling som annonserats enligt 24 § ska den upphandlande myndigheten snarast möjligt skriftligen underrätta anbudssökandena och anbudsgivarna om de beslut som avses i 12 kap. 12 § och lämna sådana upplysningar som avses i 12 kap. 13 §.

Om upphandlingen skett utan annonsering enligt 24 § andra stycket ska den upphandlande myndigheten, när beslut om leverantör och anbud fattats, snarast möjligt underrätta anbudsgivarna om beslutet.

27 §

En upphandlande myndighet ska dokumentera genomförandet av en upphandling enligt 24 §.

Första stycket gäller inte om upphandlingens värde understiger 100 000 kronor.

I fråga om bevarande av handlingar tillämpas 12 kap. 17 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

1 §

Om en upphandlande myndighet är skyldig att skicka en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket eller 19 kap. 29 § och underrättelsen har skickats med ett elektroniskt medel, får den upphandlande myndigheten inte ingå avtal (avtalsspärr) förrän 10 dagar har gått från det att underrättelsen skickades.

Om en upphandlande myndighet är skyldig att skicka en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket, 19 kap. 29 § eller 19 a kap. 13 § eller 26 § första stycket och underrättelsen har skickats med ett elektroniskt medel, får den upphandlande myndigheten inte ingå avtal (avtalsspärr) förrän 10 dagar har gått från det att underrättelsen skickades.

Om underrättelsen har skickats på annat sätt än med ett elektroniskt medel till någon anbudssökande eller anbudsgivare, får avtal inte ingås förrän 15 dagar har gått från utskickandet.

Prop. 2017/18:158
Bilaga 8

Om en upphandlande myndighet i underrättelsen har angett en längre avtalsspärr än den föreskrivna minimifristen, får avtal inte ingås förrän efter utgången av den angivna perioden.

2 §

Avtalsspärr gäller inte

1. vid tilldelning av kontrakt efter upphandling utan föregående annonsering med stöd av 6 kap. 12–19 §§,
  2. vid tilldelning av kontrakt med förnyad konkurrensutsättning inom ett ramavtal enligt 7 kap. 7 och 8 §§,
  3. vid tilldelning av kontrakt enligt ett dynamiskt inköpssystem, eller
  4. vid direktupphandling enligt 19 kap. 7 § tredje stycket.
4. vid direktupphandling enligt 19 kap. 7 § tredje stycket *eller 19 a kap. 7 § tredje stycket eller 24 § andra stycket.*

13 §

Rätten ska besluta att ett avtal som har slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör är ogiltigt, om avtalet har slutits

1. utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 § *eller* 19 kap. 9 § när det inte har varit tillåtet att använda direktupphandling enligt 19 kap.
1. utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 9 § *eller 19 a kap. 7 § eller 24 § första stycket*, när det inte har varit tillåtet att använda direktupphandling enligt 19 kap. *eller 19 a kap.*

2. efter en förnyad konkurrensutsättning inom ett ramavtal enligt 7 kap. 7 eller 8 § samt 9 § utan att de villkor har följts som framgår av de paragraferna eller av det ramavtal som ligger till grund för konkurrensutsättningen och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, eller

3. enligt ett dynamiskt inköpssystem utan att de villkor som anges i 8 kap. 10 eller 12 § har följts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

Ett avtal ska också förklaras ogiltigt, om det har slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr i 1, 3 eller 8 §, ett interimistiskt beslut enligt 9 § eller tiodagarsfristen i 10 § eller om avtalet har slutits före en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket *eller* 19 kap. 29 § första stycket. För ogiltighet i sådana fall krävs dessutom att någon av de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § eller någon annan bestämmelse i denna lag har

Ett avtal ska också förklaras ogiltigt, om det har slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr i 1, 3 eller 8 §, ett interimistiskt beslut enligt 9 § eller tiodagarsfristen i 10 § eller om avtalet har slutits före en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket, 19 kap. 29 § första stycket *eller 19 a kap. 13 § eller 26 § första stycket*. För ogiltighet i sådana fall krävs dessutom att någon av de grundläggande principerna i 4 kap. 1 §

Prop. 2017/18:158 Bilaga 8 överträtts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada. eller någon annan bestämmelse i denna lag har överträtts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

21 kap.

1 §

Allmän förvaltningsdomstol får besluta att en upphandlande myndighet ska betala en särskild avgift (upphandlingsskadeavgift), om

1. allmän förvaltningsdomstol i ett avgörande som fått laga kraft har fastställt att ett avtal får bestå, trots att det har slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr i 20 kap. 1, 3 eller 8 §,

2. allmän förvaltningsdomstol i ett avgörande som fått laga kraft har fastställt att ett avtal får bestå på grund av tvingande hänsyn till ett allmänintresse enligt 20 kap. 14 §, eller

3. myndigheten har slutit avtal med en leverantör utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 §, eller 19 kap. 9 §. 3. myndigheten har slutit avtal med en leverantör utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 9 §, eller 19 a kap. 7 § eller 24 § första stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.
  2. Äldre bestämmelser gäller för sådan upphandling som har påbörjats före ikraftträdandet.

Förteckning över remissinstanser avseende promemorian Vissa förslag till ändringar i lagen om offentlig upphandling

Prop. 2017/18:158
Bilaga 10

Efter remiss har yttrande över promemorian Vissa förslag till ändringar i lagen om offentlig upphandling med anledning av Valfärdsutredningens förslag (Fi2017/03767/OU) kommit in från Förvaltningsrätten i Linköping, Svenska institutet för europapolitiska studier, Domstolsverket, Kommerskollegium, Inspektionen för vård och omsorg, Upphandlingsmyndigheten, Statens skolverk, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Uppsala universitet, Konkurrensverket, Tillväxtverket, Regelrådet, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Kronobergs läns landsting, Skåne läns landsting, Stockholms läns landsting, Västmanlands läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Örebro läns landsting, Alingsås kommun, Burlövs kommun, Grums kommun, Göteborgs kommun, Härjedalens kommun, Kils kommun, Luleå kommun, Nacka kommun, Norrköpings kommun, Ronneby kommun, Simrishamns kommun, Trelleborgs kommun, Vännäs kommun, Almega Utbildningsföretagen, Coompanion, Famna – Riksorganisationen för Idéburen Vård och Social Omsorg, Forum – Idéburna Organisationer med Social Inriktning, Företagarna, Handikappförbunden (HSO), Idéburna Skolors Riksförbund, Landsorganisationen i Sverige, Lernia AB, Näringslivets Regelnämnd, Skyddsvärnet, Småföretagarnas Riksförbund, Spf Seniorerna, Studieförbunden, Svenska Kommunalarbetsareförbundet, Svenska Kyrkan, Svenska Vård, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges offentliga inköpare, Tjänstemännens Centralorganisation, Unizon, Vårdförbundet och Vårdföretagarna Almega.

Yttrande har även kommit in från Akademikerförbundet SSR och Almega.

Ekonomistyrningsverket, Arbetsförmedlingen, Alingsås kommun, Borgholms kommun, Botkyrka kommun, Falkenbergs kommun, Gällivare kommun, Halmstads kommun, Härnösands kommun, Kiruna kommun, Mora kommun, Mörbylånga kommun, Sandvikens kommun, Sigtuna kommun, Strömstads kommun, Tranås kommun, Trosa kommun, Vansbro kommun, Vindelns kommun, Arbetsgivarförbundet, Lärarförbundet, Paro Privata Assistansanordnares Riksorganisation, Pensionärernas Riksorganisation, Reumatikerförbundet, Riksförbundet Pensionärs gemenskap, Svenska Röda Korset, Sverigefinska Pensionärer och Vision har inbjudits att lämna synpunkter, men avstått från att yttra sig eller inte inkommit med yttrande.

Lagförslag i lagrådsremissen Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade¹

dels att nuvarande 23 a–23 e §§ ska betecknas 23 c–23 g §§,

dels att 13, 23, 26, 26 f, 26 g och 27 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 20 a, 23 a och 23 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om verksamhet enligt 9 § meddela föreskrifter till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om *villkor för tillstånd enligt 23 §.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. avgift för ansökningar enligt 20 a §, och

2. villkor för tillstånd enligt 23 och 23 a §§.

20 a §

Inspektionen för vård och omsorg får ta ut en avgift för ansökningar om tillstånd enligt 23 §.

23 §³

En enskild person får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet *med personlig*

En enskild person får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet *som avses i 9 § 2–10.*

¹ Senaste lydelse av

23 a § 2007:1313

23 b § 2007:1313

23 c § 2012:940

23 d § 2012:940

23 e § 2010:430.

² Senaste lydelse 2012:930.

³ Senaste lydelse 2012:961.

assistans som avses i 9 § 2 eller verksamhet som avses i 9 § 6–10.

Tillstånd att bedriva verksamhet som avses i första stycket får meddelas endast den som *med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt visar sig lämplig att bedriva sådan verksamhet.* I fråga om en juridisk person ska lämplighetsprövningen även avse

1. den verkställande direktören och *annan* som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. *de* styrelseledamöter och styrelsesuppleanter som till följd av eget eller närståendes ekonomiska intresse har en väsentlig gemenskap med den juridiska personen, som är grundad på andelsrätt eller därmed jämförligt ekonomiskt intresse, och

3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag.

Tillstånd att bedriva verksamhet som avses i första stycket får meddelas endast den som *genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten.* I fråga om en juridisk person ska prövningen avse

1. den verkställande direktören och *andra* som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,

3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och

4. *personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten.*

Vidare krävs att den enskilda personen i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i andra stycket 1–4 bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

Kommun och landsting som ska bedriva verksamhet som avses i första stycket ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

Den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, och som har anställt någon för sådan personlig assistans, ska göra en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg innan assistenten påbörjar sitt arbete.

23 a §

En sådan enskild person som avses i 23 § ska ha ekonomiska

förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

23 b §

Den som har beviljats tillstånd enligt 23 § ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i andra stycket samma paragraf till Inspektionen för vård och omsorg senast en månad efter förändringen.

26 §⁴

Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Tillsynen innebär även granskning av att den som har meddelats tillstånd enligt 23 § fortlöpande uppfyller *lämplighetskravet i 23 § andra stycket*.

Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Tillsynen innebär även granskning av att den som har meddelats tillstånd enligt 23 § fortlöpande uppfyller *kraven i 23 § andra och tredje styckena samt 23 a och 23 b §§*.

Föreläggande enligt 26 c och 26 f §§, återkallelse av tillstånd och förbud enligt 26 g § första och andra styckena och 26 h § får användas endast när verksamheten inte uppfyller de krav som framgår av lagar och andra föreskrifter.

26 f §⁵

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. *Om inspektionen finner att kraven i 23 § andra och tredje styckena eller 23 a § inte är uppfyllda i verksamhet som beviljats tillstånd, eller att en sådan förändring som avses i 23 b § inte*

⁴ Senaste lydelse 2012:930.

⁵ Senaste lydelse 2012:961.

har anmälts, får inspektionen förelägga den som har beviljats tillståndet att avhjälpa bristen. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet eller bristen ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälnings-skyldighet enligt 23 § *tredje stycket* att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälnings-skyldighet enligt 23 § *fjärde stycket* att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

26 g §⁶

Om ett missförhållande enligt 26 f § första stycket är allvarligt och Inspektionen för vård och omsorgs föreläggande inte följts, får inspektionen besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att utan föregående föreläggande helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas om tillståndshavaren inte *kan anses lämplig enligt 23 § andra stycket* eller *inte tillhandahåller assistans enligt 24 §*.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas om tillståndshavaren inte *tillhandahåller assistans enligt 24 §*.

Ett tillstånd får återkallas utan föregående föreläggande om tillståndshavaren inte uppfyller kraven i 23 § andra och tredje styckena eller 23 a §.

27 §⁷

Beslut av en nämnd som avses i 22 § eller av Inspektionen för vård och omsorg får överklagas till allmän förvaltningsdomstol om beslutet avser

1. insatser för en enskild enligt 9 §,
2. utbetalning till någon annan enligt 11 §,

⁶ Senaste lydelse 2012:961.

⁷ Senaste lydelse 2012:961.

3. återbetalning enligt 12 §,
4. förhandsbesked om rätt till insatser enligt 16 § andra eller tredje stycket,
5. tillstånd till enskild verksamhet enligt 23 §,
6. Omhändertagande av person-akt enligt 23 d §,
6. Omhändertagande av person-akt enligt 23 f §,
7. föreläggande enligt 26 c och 26 f §§,
8. återkallelse av tillstånd och förbud enligt 26 g–26 i §§, eller
9. indragning eller nedsättning av ekonomiskt stöd enligt 9 c § andra stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av Inspektionen för vård och omsorgs beslut enligt 23 c § gäller i tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart.

Förvaltningsrätten eller kammarrätten får dock förordna att dess beslut ska gälla först sedan det *vunnit* laga kraft.

I fråga om överklagande av Inspektionen för vård och omsorgs beslut enligt 23 e § gäller i tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Förvaltningsrätten eller kammarrätten får dock förordna att dess beslut ska gälla först sedan det *fått* laga kraft.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
  2. Den som före ikraftträdandet påbörjat sådan verksamhet som avses i 9 § 3–5 ska senast den 1 mars 2019 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd får endast fortsätta fram till dess att slutligt beslut i tillståndsärendet fått laga kraft.

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453) dels att 7 kap. 1 och 2 §§ och 13 kap. 8 och 9 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas tre nya paragrafer, 7 kap. 2 a och 2 b §§ och 16 kap. 10 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §¹

Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva

1. verksamhet i form av stödboende eller hem för vård eller boende enligt 6 kap.,

2. verksamhet i form av boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket,

3. verksamhet i form av hem för viss annan heldygnsvård,

4. verksamhet i form av hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs, *eller*

5. verksamhet som har till uppgift att till socialnämnden föreslå familjehem och jourhem till barn samt som lämnar stöd och handledning till sådana hem som tar emot barn.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket 1–4, ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

4. verksamhet i form av hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs,

5. verksamhet som har till uppgift att till socialnämnden föreslå familjehem och jourhem till barn samt som lämnar stöd och handledning till sådana hem som tar emot barn, *eller*

6. hemtjänst.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket 1–4 *och* 6, ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas.

2 §

Tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 1 § får beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

Tillstånd får vidare endast beviljas den som genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten. I fråga om en juridisk person ska prövningen avse

¹ Senaste lydelse 2017:210.

1. den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,

3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, samt

4. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Vidare krävs att sökanden i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i andra stycket 1–4 bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

Sökanden ska även ha ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Tillstånd får förenas med villkor av betydelse för kvaliteten och säkerheten i verksamheten.

Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, skall nytt tillstånd sökas.

Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, ska nytt tillstånd sökas.

2 a §

Den som har beviljats tillstånd enligt 1 § ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 2 § till Inspektionen för vård och omsorg senast en månad efter förändringen.

2 b §

Inspektionen för vård och omsorg får ta ut en avgift för ansökningar om tillstånd enligt 1 §.

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får inspektionen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. *Om inspektionen finner att kraven i 7 kap. 2 § andra, tredje och fjärde styckena inte är uppfyllda i verksamhet som beviljats tillstånd, eller att en sådan förändring som avses i 7 kap. 2 a § inte har anmälts, får inspektionen förelägga den som beviljats tillståndet att avhjälpa bristen.* Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet eller bristen ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Inspektionen för vård och omsorg får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 7 kap. 1 § andra stycket att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

9 §³

Om ett missförhållande enligt 8 § första stycket är allvarligt och Inspektionen för vård och omsorgs föreläggande inte följts, får inspektionen besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Inspektionen för vård och omsorg utan föregående föreläggande besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får inspektionen i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas utan föregående föreläggande om tillståndshavaren inte uppfyller kraven i

² Senaste lydelse 2017:210.

³ Senaste lydelse 2012:944.

16 kap.

10 a §

*Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer får
meddela föreskrifter om*

*1. villkor för tillstånd enligt
7 kap. 2 § andra, tredje och fjärde
styckena, och*

*2. avgift för ansökningar enligt
7 kap. 2 b §.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
  2. Den som påbörjat hemtjänstverksamhet före ikraftträdandet ska senast den 1 mars 2019 ansöka om tillstånd enligt denna lag för att få fortsätta bedriva verksamheten. Påbörjad verksamhet utan tillstånd får endast fortsätta fram till dess att slutligt beslut i tillståndsärendet fått laga kraft.

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.

4 §¹

Sekretess gäller i verksamhet som avser omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 23 d § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade för uppgift om en enskilds personliga förhållanden.

Sekretess gäller i verksamhet som avser omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 23 f § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade för uppgift om en enskilds personliga förhållanden.

Första stycket gäller inte om annat följer av 5, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2011:739.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹
dels att nuvarande 2 kap. 5 a § ska betecknas 2 kap. 6 a §,
dels att 2 kap. 5 § och 26 kap. 3, 4, 13 och 14 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 2 kap. 5 a–5 d §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Godkännande ska lämnas om den enskilde

1. genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten,

2. har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten, och

3. i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen.

Vidare krävs att den enskilde i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i 5 a § 1–4 bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

För att godkännande ska lämnas krävs därutöver att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande

kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet.

5 a §

I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt 5 § andra stycket 1 och tredje stycket avse

1. den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,

3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och

4. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

5 b §

Enskilda huvudmän ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 5 a § till den som godkänt den enskilde som huvudman senast en månad efter förändringen

5 c §

Statens skolinspektion eller den kommun som handlägger ärenden om godkännande av en enskild som huvudman får ta ut en avgift för ansökningar om godkännande enligt 2 kap. 5 §.

5 d §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. villkor för godkännande enligt 5 § andra stycket 1 och 2 och tredje stycket, samt

2. avgifter för ansökningar hos Statens skolinspektion enligt 5 c §.

26 kap.

3 §

Statens skolinspektion har tillsyn över

1. skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet enligt denna lag,

2. utbildning som avses i 29 kap. 17 §,

3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 24 kap. 23 och 24 §§ samt 29 kap. 9 §, *och*

4. hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 4 §.

3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 24 kap. 23 och 24 §§ samt 29 kap. 9 §,

4. hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 4 §, *och*

5. att enskilda som godkänts av Skolinspektionen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 5 b §§.

Första stycket gäller inte om tillsynen är en särskild uppgift för en annan tillsynsmyndighet.

4 §

En kommun har tillsyn över

1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket, *och*

2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat ha rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 §.

1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket,

2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat ha rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 §, *och*

3. att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 5 b §§.

Kommunens tillsyn enligt första stycket omfattar inte tillsyn över att bestämmelserna i 6 kap. följs.

13 §²

En tillsynsmyndighet får återkalla ett godkännande eller ett beslut om rätt till bidrag som myndigheten har meddelat enligt denna lag om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och

2. missförhållandet är allvarligt.

Ett godkännande eller beslut enligt första stycket får också återkallas om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och

2. den enskilde vid den etableringskontroll som avses i 9 a §

2. den enskilde vid den etableringskontroll som avses i 9 a §

inte kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd enligt 2 kap. 5 a §.

inte kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd enligt 2 kap. 6 a §.

Prop. 2017/18:158
Bilaga 10

14 §

Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet får återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 6 §.

Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet får återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 5 § andra stycket 1 och 2, tredje stycket och 6 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Lagrådets yttrande över lagrådsremissen Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-03-02

Närvarande: F.d. justitieråden Leif Thorsson och Lennart Hamberg samt justitierådet Erik Nymansson

Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet

Enligt en lagrådsremiss den 11 januari 2018 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
4. lag om ändring i skollagen (2010:800).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Sara Westerlund, biträdd av departementssekreteraren Joanna Olsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Allmänt

I denna lagrådsremiss föreslås nya tillståndskrav för viss verksamhet som utförs av enskilda enligt lagen (1993:487) om stöd och service till vissa funktionshindrade, socialtjänstlagen (2001:453) och skollagen (2010:800). Förslagen, som anges syfta till att säkerställa att privata utförare har tillräckliga förutsättningar att bedriva verksamhet med god kvalitet samt att stärka allmänhetens tilltro till sektorn, avses träda i kraft den 1 januari 2019. Samtidigt föreligger till granskning en remiss betecknad Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet, där förslagen avses träda i kraft den 2 januari 2019. De sistnämnda förslagen syftar till att säkerställa att offentliga medel används för den verksamhet som de är avsedda för och därmed stärka förtroendet för välfärdssystemet.

Vidare föreligger ännu en samtidig remiss, Särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster, som granskats av Lagrådet i annan sammansättning. Förslagen i den remissen, som avses träda i kraft den 1 januari 2019, syftar bl.a. till att förenkla upphandlingen av tjänster vars värde beräknas understiga 750 000 euro samt till att tillvarata möjligheterna att främja den idéburna sektorns deltagande i upphandlingar. Dessa företag särbehandlas inte i de två först nämnda remisserna.

23 §

Den insikt i gällande föreskrifter som krävs i paragrafens föreslagna andra stycke ska enligt uttalande i remissen finnas hos den samlade företrädkretsen och inte nödvändigtvis – som i fråga om lämplighetsprövningen enligt tredje stycket – hos var och en av dem. Detta bör framgå av lagtexten, t.ex. genom att ”sammantaget” infogas efter orden ”ska prövningen”.

23 a §

Enligt den föreslagna paragrafen uppställs ytterligare ett krav för tillstånd att bedriva verksamhet enligt 23 §, nämligen att den enskilde har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Enligt författningskommentaren innebär detta krav att verksamheten ska bedrivas på ett sätt som innebär att den bär sina kostnader och att det finns ekonomiskt utrymme för nödvändiga investeringar. Om verksamheten visar underskott är detta endast godtagbart om det finns fonderade eller andra medel, exempelvis en bankgaranti, tillgängliga för att hantera underskottet.

Ägarprövningsutredningen hade föreslagit ett annorlunda utformat krav, nämligen att den som ansöker om tillstånd ska ha ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten långsiktigt (SOU 2015:7 s. 223). Enligt Valfärdsutredningen, vars förslag ligger till grund för utformningen av förslaget i lagrådsremissen, finns det dock nackdelar med ett krav på långsiktighet, men enligt utredningen bör de ekonomiska förhållandena däremot kunna vara föremål för tillsyn i ett kortare perspektiv (SOU 2016:78 s. 440).

Lagrådsremissens (och Valfärdsutredningens) beskrivning av vad kravet på ekonomiska förutsättningar innebär är kortfattad och oprecis. Enligt Lagrådets mening framstår det som oklart vilka krav som ska ställas vid tillståndsgivningen och vid den tillsyn som Inspektionen för vård och omsorg ska göra av verksamhetsutövarnas ekonomi.

Det förefaller motsägelsefullt att ekonomin visserligen ska ses ur ett kortare tidsperspektiv, men att verksamheten ändå ska kunna ge ekonomiskt utrymme för nödvändiga investeringar. Den uttalade avsikten att verksamheten inte kan tillåtas att gå med underskott om inte t.ex. fonderade medel finns, får också ställas i relation till den andra remiss som Lagrådet har att hantera, remissen om tillstånd att ta emot offentlig finansiering. Även det förslaget bygger på Valfärdsutredningens nämnda betänkande, och innebär i princip att något överskott inte ska få uppstå i verksamheten, utöver en viss avkastningsränta på eventuellt förekommande operativt kapital.

Inte i någon av de två lagrådsremisserna analyseras hur de två reglerna i resp. remiss, den om förbud mot underskott och den om långtgående begränsning av möjligt överskott, är relaterade till varandra. Att fondera medel för att täcka tillfälliga underskott synes vara tillåtet och rekommenderat enligt förslaget i föreliggande lagrådsremiss, men däremot knappast möjligt enligt de tillkommande begränsningarna i lagrådsremissen om tillstånd att ta emot offentlig finansiering.

Enligt förslaget till ändringar i 13 § ska regeringen kunna meddela föreskrifter om de villkor för tillstånd som ska gälla enligt 23 a §. Även med beaktande av detta behöver, enligt Lagrådets mening, innebörden av kravet på ekonomiska förutsättningar utvecklas och förklaras i det kommande lagstiftningsarbetet. Inte minst är det nödvändigt att göra en samlad bedömning av detta krav ställt i relation till vinstbegränsningskraven i den andra lagrådsremissen.

26 f §

Enligt denna paragraf ska Inspektionen för vård och omsorg, om den finner att kraven i bl.a. 23 a § inte är uppfyllda i en verksamhet som beviljats tillstånd, förelägga tillståndshavaren att avhjälpa bristen. Föreläggandet ska innehålla uppgift om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet eller bristen ska kunna anhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Det förefaller oklart vilka förelägganden som kan meddelas om inspektionen vid tillsyn bedömer att verksamheten går med underskott. Några exempel lämnas inte i remissen. Att det skulle vara möjligt att (vid vite) förelägga verksamhetsutövaren t.ex. att ordna med bankgaranti, eller att tillskjuta aktiekapital, kan svårligen tänkas. I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör bestämmelsens utformning och användning analyseras.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

Enligt övergångsbestämmelserna kan den verksamhetsutövare som vid ikraftträdandet påbörjat sin verksamhet fortsätta i avvaktan på tillstånd enligt de nya reglerna; dock måste tillstånd sökas senast den 1 mars 2019.

I övrigt kommer det att bli en period under vilken inga nya verksamhetsutövare kan påbörja sin verksamhet, eftersom det för dessa inte öppnas någon möjlighet att erhålla tillstånd i förväg. Hur lång period nya verksamhetsutövare behöver vänta kan bero på handläggningstiderna hos Inspektionen för vård och omsorg. Enligt Lagrådets mening är det lämpligt att denna aspekt belyses i konsekvensavsnittet.

7 kap. 1 §

I paragrafen anges att ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg får yrkesmässigt bedriva hemtjänst.

I lagrådsremissen anges följande beträffande begreppet hemtjänst. Begreppet finns redan i dag i socialtjänstlagen, men definieras inte där. Lagen vilar på utgångspunkten att det är den enskildes behov som utgör utgångspunkten för vilken insats som ska beviljas. Hemtjänst syftar till att göra det möjligt för den enskilde att bo kvar i det egna hemmet eller boendet. Vilka insatser som anses utgöra hemtjänst beror alltså på syftet med insatsen.

I förarbetena till socialtjänstlagen anges att hemtjänstens traditionella innehåll allmänt sett kan indelas i uppgifter av servicekaraktär och uppgifter som mer inriktas mot personlig omvårdnad. I lagrådsremissen anges att med serviceuppgifter kan t.ex. avses praktisk hjälp med hemmets skötsel – städning och tvätt – och hjälp med inköp, ärenden på post och bank och med tillredning av måltider eller distribution av färdiglagad mat. Därutöver anges att med personlig omvårdnad avses de insatser som därutöver behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Det kan handla om hjälp för att kunna äta och dricka, klä sig och förflytta sig, sköta personlig hygien och i övrigt insatser för att bryta isolering och för att känna trygghet och säkerhet i det egna hemmet.

Som det mycket riktigt påpekas i lagrådsremissen förekommer begreppet hemtjänst redan i dag i socialtjänstlagen utan att där definieras. I 3 kap. 6 § anges att socialnämnden bör genom hemtjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra. Av 8 kap. 2 § framgår att kommunen får ta ut skäligen avgifter för bl.a. hemtjänst enligt grunder som kommunen bestämmer.

Vid prövningen av en begäran om bistånd saknar det i princip betydelse om en viss insats räknas till hemtjänst eller inte (RÅ 2008 ref. 38). Behovet av en tydlig definition av begreppet hemtjänst i socialtjänstlagen är i dag således inte framträdande.

Enligt förslaget ska emellertid hemtjänst vara en tillståndspliktig verksamhet. Redan på grund av detta ökar behovet av tydlighet om vad som avses med begreppet hemtjänst.

Den föreslagna bestämmelsen ska träda i kraft den 1 januari 2019. Dagen därpå ska förslagen i lagrådsremissen Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skolreglerad verksamhet träda i kraft. Förslagen i den remissen innebär att lagrummet ändras på det sättet att endast juridiska personer får efter tillstånd yrkesmässigt bedriva hemtjänst. Övriga förslag i den remissen leder bl.a. till att tillstånd att ta emot offentlig finansiering i princip förutsätter att endast hemtjänst

bedrivs i den juridiska personen (jfr förslaget till 7 a kap. 2 § socialtjänstlagen i samma remiss, som i och för sig tillåter att även verksamhet enligt lagen [1993:387] om stöd och service till vissa funktionshindrade eller skollagen [2010:800] får bedrivas i den juridiska personen).

Mot denna bakgrund blir det än mer angeläget att redan i detta ärende, i vilket hemtjänst föreslås bli en tillståndspliktig verksamhet, definiera begreppet hemtjänst och att avgränsa denna verksamhet gentemot annan verksamhet.

Enligt remissen ska tillståndsplikten även omfatta den som i egenskap av underleverantör utför delar av de beslutade hemtjänstinsatserna, exempelvis städtjänster. Företag som anlitas för att inom ramen för ett hemtjänstbeslut utföra t.ex. städning, fönsterputsning eller andra tekniska tjänster i hemmet måste alltså vara godkända enligt de nu föreslagna bestämmelserna, och verksamheten måste enligt förslagen i den andra lagrådsremissen drivas i en separat juridisk person. Konsekvenserna av dessa krav har inte närmare analyserats.

När det gäller förhållandet till hälso- och sjukvård kan särskilda problem förutses. Enligt 12 kap. 2 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) får kommunen erbjuda den som vistas i kommunen hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och enligt 14 kap. 1 § för landstinget till en kommun inom landstinget överlåta skyldigheten att erbjuda hälso- och sjukvård i hemmet i ordinärt boende, om landstinget och kommunen är överens om det. Sådana överenskommelser har träffats i alla landsting utom ett. Antalet personer 65 år och äldre inom den kommunala hälso- och sjukvården som fick sammanhängande hemsjukvård i sitt ordinarie boende uppgick år 2016 till ca 280 000, varav 68 procent också fick socialtjänstinsatser (Socialstyrelsen, Vård och omsorg om äldre, lägesrapport 2018, s. 37).

Av 6 kap. 3 § patientsäkerhetslagen (2010:659) framgår att den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen får delegera en arbetsuppgift till någon annan endast när det är förenligt med kravet på en god och säker vård. Sådant delegering förekommer till hemtjänstpersonal och detta i betydande utsträckning. I Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1997:14) Delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård regleras förutsättningarna för detta närmare.

I sammanhanget finns det anledning att nämna Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:6) om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård. Enligt en i 2 kap. 1 § intagen definition anges att egenvård inte är hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen. Med egenvård avses enligt föreskriften hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en patient själv kan utföra. Föreskriften ger således intryck av att för att vård ska bedömas som egenvård, och därmed inte utgöra hälso- och sjukvård, krävs att patienten själv kan utföra den. I 4 kap. 5 § andra stycket anges dock att i förekommande fall ska en utredning göras för att avgöra om patienten själv eller med hjälp av någon annan på ett säkert sätt kan utföra en hälso- och

sjukvårdsåtgärd som egenvård. Enligt den föreskriften tycks det således vara egenvård om patienten allttjämt utför åtgärden men med hjälp av någon annan. I 4 kap. 6 § anges vidare att om patienten behöver praktisk hjälp för att utföra egenvården, ska den behandlande legitimerade yrkesutövaren samråda med bl.a. ansvarig nämnd inom socialtjänsten. Av 4 kap. 7 § framgår att en hälso- och sjukvårdsåtgärd inte får bedömas som egenvård, om det föreligger en risk att patienten skadas. Det är enligt 4 kap. 1 § den behandlande legitimerade yrkesutövaren inom hälso- och sjukvården som inom sitt ansvarsområde ska göra en bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård.

Enligt Lagrådets mening förefaller gränsdragningen mellan vad som kan utgöra egenvård, och därmed kan omfattas av begreppet hemtjänst, och vad som utgör hälso- och sjukvård inte vara helt självklar. Det kan anmärkas att behovet av att göra en sådan gränsdragning inte var lika stort för Valfärdsutredningen eftersom dess förslag om tillstånd att ta emot offentlig finansiering omfattade hälso- och sjukvård.

En juridisk person som bedriver hemtjänst kan som nämnts inte dessutom bedriva hälso- och sjukvård med bibehållen rätt till offentlig finansiering. Inte heller kan anställda inom en sådan person bedriva hälso- och sjukvård på delegation. Skulle detta ske kan den juridiska personen drabbas av en sanktionsavgift och i allvarliga fall förlora tillståndet att ta emot offentlig finansiering (jfr förslaget till 13 kap. 12 § socialtjänstlagen i den andra lagrådsremissen). Det är således på ett helt annat sätt än vad som är förhållandet i dag angeläget att klargöra vad som omfattas av begreppet hemtjänst. Detta är också något som har efterlysts av Inspektionen för vård och omsorg, som är den tilltänkta tillstånds- och tillsynsmyndigheten.

Inom äldreomsorgen fick knappt 18 procent av de personer (65 år och äldre) som var beviljade hemtjänst i oktober 2016 hjälpen från en privat utförare. Dessa personer kan således i framtiden inom ramen för den privata utförarens verksamhet inte längre erbjudas hälso- och sjukvård, inte ens efter delegation.

Mot denna bakgrund bör en definition av begreppet hemtjänst tas in i lagen. Vidare bör vad som närmare avses med begreppet utvecklas och nu nämnda avgränsningsfrågor behandlas.

Vissa – om än begränsade – skrivningar finns som nämnts i lagrådsremissen. Vad som det dock finns särskild anledning att påtala är att regeringen i lagrådsremissen Förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre, som beslutades så sent som den 21 december 2017, har tagit in ytterligare skrivningar om vad som avses med begreppet. Till skillnad från förevarande lagrådsremiss anges i den lagrådsremissen t.ex. att trygghetslarm och avlösning av anhörigvårdare i hemmet utgör insatser som omfattas av begreppet. Det är angeläget att i fortsatt beredningsarbete tillse att kommande förarbeten får ett likalydande innehåll.

Angående utformningen av andra stycket, jfr vad Lagrådet anfört under 23 § förslaget till lag om ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Se beträffande det föreslagna fjärde stycket vad Lagrådet anfört om 23 a § förslaget till lag om ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

13 kap. 8 §

Se vad Lagrådet anfört om 26 f § förslaget till ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Förslaget till ändring i offentlighets- och sekretesslagen

En ändring som svarar mot den föreslagna i 26 kap. 4 § erfordras även i 10 § samma kapitel.

Förslaget till lag om ändring i skollagen

2 kap. 5 §

Vad gäller föreslagna andra stycket 2, se vad Lagrådet anför under 23 a § förslaget till lag om ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

2 kap. 5 a §

Se vad Lagrådet anför under 23 § förslaget till lag om ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, dock att ordet "sammantaget" bör infogas före ordet "avse".

Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

dels att 1 kap. 1 och 4 §§, 2 kap. 2 §, 19 kap. 1, 3 och 33 §§, 20 kap. 1, 2 och 13 §§, 21 kap. 1 §, bilaga 2 och rubriken till 19 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 19 kap. 6 a, 6 b och 35–39 §§, en ny bilaga, bilaga 2 a, och närmast före 19 kap. 6 a, 35, 37 och 38 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Innehållet i denna lag är uppdelat enligt följande:

- 1 kap. – Lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner
- 2 kap. – Blandad upphandling
- 3 kap. – Undantag från lagens tillämpningsområde
- 4 kap. – Allmänna bestämmelser
- 5 kap. – Tröskelvärden
- 6 kap. – Upphandlingsförfaranden
- 7 kap. – Ramavtal, inköpscentraler och annan samordnad upphandling
- 8 kap. – Elektroniska metoder för upphandling
- 9 kap. – Tekniska krav
- 10 kap. – Annonsering av upphandling och inbjudan till anbudssökande
- 11 kap. – Tidsfrister för anbudsansökningar och anbud
- 12 kap. – Kommunikation, information till leverantörer och dokumentation
- 13 kap. – Uteslutning av leverantörer
- 14 kap. – Kvalificering
- 15 kap. – Egen försäkran och utredning om leverantörer
- 16 kap. – Utvärdering av anbud och tilldelning av kontrakt
- 17 kap. – Fullgörande av kontrakt
- 18 kap. – Projekttävlingar
- 19 kap. – Upphandling under tröskelvärdena *och* upphandling av tjänster enligt bilaga 2
- 19 kap. – Upphandling under tröskelvärdena *samt* upphandling av tjänster enligt bilaga 2 *och bilaga 2 a*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG, i lydelse enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2365 av den 18 december 2017 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU vad gäller de tröskelvärden som ska tillämpas vid upphandlingsförfaranden.

20 kap. – Avtalsspärr, överprövning och skadestånd

21 kap. – Upphandlingsskadeavgift

22 kap. – Tillsyn

Till lagen hör följande bilagor:

Bilaga 1 – Förteckning över byggtreprenadkontrakt

Bilaga 2 – Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster

Bilaga 2 – Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster, *utom välfärdstjänster enligt bilaga 2 a*

Bilaga 2 a – Förteckning över välfärdstjänster

Bilaga 3 – Definitioner av vissa tekniska specifikationer

4 §

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projektävling uppgår till minst det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § och upphandlingen eller projektävlingen inte avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2, ska den genomföras med tillämpning av denna lag utom 19 kap.

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projektävling uppgår till minst det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § och upphandlingen eller projektävlingen inte avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2 *eller bilaga 2 a*, ska den genomföras med tillämpning av denna lag utom 19 kap.

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projektävling understiger tröskelvärdet eller om upphandlingen eller projektävlingen avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2, ska den genomföras med tillämpning av 19 kap.

Om det beräknade värdet av en upphandling eller en projektävling understiger tröskelvärdet eller om upphandlingen eller projektävlingen avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2 *eller bilaga 2 a*, ska den genomföras med tillämpning av 19 kap.

2 kap.

2 §

Om ett blandat kontrakt avser flera olika slag av upphandling som alla regleras i denna lag ska upphandlingen genomföras i enlighet med bestämmelserna för det slag av upphandling som är huvudföremålet för kontraktet.

För ett blandat kontrakt som avser både varor och tjänster ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för varorna eller tjänsterna.

För ett blandat kontrakt som avser *både tjänster som anges i bilaga 2 och andra tjänster* ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna.

För ett blandat kontrakt som avser *vissa kombinationer av tjänster* ska huvudföremålet bestämmas utifrån det högsta av de uppskattade värdena för tjänsterna. *Detta gäller kontrakt som avser både*

19 kap. Upphandling under tröskelvärdena och upphandling av tjänster enligt bilaga 2

19 kap. Upphandling under tröskelvärdena samt upphandling av tjänster enligt bilaga 2 och bilaga 2 a

1 §

Detta kapitel gäller för

1. upphandling eller projekt-tävling vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 eller 2 §, och
2. upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2.

Detta kapitel gäller för

1. upphandling eller projekt-tävling vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 eller 2 §, och
2. upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 och bilaga 2 a.

För upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 a vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 § ska dock endast 35–39 §§ tillämpas.

3 §

Vid upphandling enligt detta kapitel tillämpas även bestämmelserna om konkurrenspräglad dialog i 4 kap. 6 och 7 §§, 6 kap. 1 § 5 och 20–29 §§, 10 kap. 9 och 10 §§ och 11 kap. 3 §.

Vid upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 vars värde uppgår till minst det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 §, tillämpas även bestämmelserna om tekniska specifikationer i 9 kap. 1–5 och 7–11 §§, om annonsering i 10 kap. 1, 2 och 4 §§ och om individuella rapporter i 12 kap. 15 och 16 §§.

Vid upphandling av tjänster av sådant slag som anges i bilaga 2 eller bilaga 2 a, vars värde uppgår till minst det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 §, tillämpas även bestämmelserna om tekniska specifikationer i 9 kap. 1–5 och 7–11 §§, om annonsering i 10 kap. 1, 2 och 4 §§ och om individuella rapporter i 12 kap. 15 och 16 §§.

Reserverad upphandling för vissa välfärdstjänster enligt bilaga 2 a.

6 a §

En upphandlande myndighet får reservera deltagandet i en upphandling av tjänster som anges i bilaga 2 a och som omfattas av CPV-koderna 79622000-0, 79624000-4, 79625000-1, 85000000-9 till 85323000-9, 98133000-4, 75121000-0, 75122000-7,

80110000-8, 80300000-7, 80420000-4,
80430000-7, 80511000-9, 80520000-5
och 80590000-6, för sådana
organisationer som

1. har som syfte att fullgöra ett
offentligt uppdrag som är kopplat
till att tillhandahålla sådana
tjänster,

2. återinvesterar eventuell vinst
för att uppnå syftet enligt 1, och

3. har en lednings- och ägar-
struktur som grundar sig på
personalens ägande eller delta-
gande eller som kräver aktivt del-
tagande av personal, användare
eller berörda parter.

Löptiden för ett kontrakt som
tilldelas med stöd av första stycket
får inte överstiga tre år.

Om en upphandlande myndighet
med tillämpning av första stycket
har tilldelat en organisation ett
kontrakt för en viss tjänst under de
senaste tre åren, får myndigheten
inte med stöd av samma stycke
tilldela den organisationen ett
kontrakt för den berörda tjänsten.

6 b §

En upphandlande myndighet som
avser att reservera deltagandet i en
upphandling enligt 6 a § ska i
annonsen om upphandling lämna
uppgift om detta.

33 §

En upphandlande myndighet ska
på begäran av en berörd leverantör
lämna ut en kopia eller en utskrift
av ett kontrakt som avser tjänster av
sådan slag som anges i bilaga 2
och som bevaras enligt 31 § tredje
stycket, om kontraktet ingåtts till
ett värde av minst 1 000 000 euro.

En upphandlande myndighet ska
på begäran av en berörd leverantör
lämna ut en kopia eller en utskrift
av ett kontrakt som avser tjänster av
sådan slag som anges i bilaga 2
eller bilaga 2 a, och som bevaras
enligt 31 § tredje stycket, om
kontraktet ingåtts till ett värde av
minst 1 000 000 euro.

I fråga om utlämnande av ett kontrakt tillämpas 12 kap. 20–24 §§.

Upphandling av välfärdstjänster enligt bilaga 2 a vars värde beräknas understiga tröskelvärdet

Tillämpliga bestämmelser

35 §

Vid upphandling av sådana tjänster som avses i bilaga 2 a vars värde beräknas understiga det tröskelvärde som gäller enligt 5 kap. 1 § tillämpas

- 1 kap. (lagens innehåll, tillämpningsområde och definitioner),
- 2 kap. (blandad upphandling),
- 3 kap. (undantag från lagens tillämpningsområde),
- 5 kap. (tröskelvärdet),
- 20 kap. (avtalspär, överprövning och skadestånd),
- 21 kap. (upphandlingsskadeavgift), och
- 22 kap. (tillsyn).

Om upphandlingen har ett bestämt gränsöverskridande intresse, ska även 4 kap. 1 § tillämpas.

36 §

En upphandlande myndighet som avser att upphandla en sådan tjänst som anges i bilaga 2 a vars värde beräknas understiga tröskelvärdet, ska informera om upphandlingen genom att publicera en annons i en elektronisk databas som är allmänt tillgänglig.

Första stycket gäller dock inte om

1. värdet av upphandlingen beräknas understiga 28 procent av det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 § och som gäller för sådana tjänster som anges i bilaga 2 a,

2. förutsättningarna för upphandling utan föregående annonsering enligt 6 kap. 12–19 §§ är uppfyllda, eller

3. det finns synnerliga skäl.

Uppskattning av värdet av en
upphandling

37 §

Värdet av en upphandling ska uppskattas till det totala belopp som ska betalas i upphandlingen. En upphandling får inte delas upp i avsikt att kringgå bestämmelserna i denna lag.

Vid beräkningen ska options- och förlängningsklausuler beaktas som om de utnyttjats.

Vid uppskattningen av en upphandlings värde ska den upphandlande myndigheten beakta upphandlingar enligt 36 § andra stycket av samma slag gjorda av myndigheten under räkenskapsåret.

Information till leverantörer och
dokumentation

38 §

Vid en upphandling som annonserats enligt 36 § första stycket ska den upphandlande myndigheten snarast möjligt skriftligen underrätta anbudssökandena och anbudsgivarna om de beslut som avses i 12 kap. 12 § och lämna sådana upplysningar som avses i 12 kap. 13 §.

Om upphandlingen har skett utan annonsering enligt 36 § andra stycket ska den upphandlande myndigheten, när beslut om leverantör och anbud fattats, snarast möjligt underrätta anbudsgivarna om beslutet.

39 §

En upphandlande myndighet ska dokumentera genomförandet av en upphandling. Detta gäller dock inte om upphandlingens värde understiger 100 000 kronor.

I fråga om bevarande av handlingar tillämpas 12 kap. 17 §.

Om en upphandlande myndighet är skyldig att skicka en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket *eller* 19 kap. 29 § och underrättelsen har skickats med ett elektroniskt medel, får den upphandlande myndigheten inte ingå avtal (avtalsspärr) förrän 10 dagar har gått från det att underrättelsen skickades.

Om en upphandlande myndighet är skyldig att skicka en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket, 19 kap. 29 *eller* 38 § och underrättelsen har skickats med ett elektroniskt medel, får den upphandlande myndigheten inte ingå avtal (avtalsspärr) förrän 10 dagar har gått från det att underrättelsen skickades.

Om underrättelsen har skickats på annat sätt än med ett elektroniskt medel till någon anbudssökande eller anbudsgivare, får avtal inte ingås förrän 15 dagar har gått från utskickandet.

Om en upphandlande myndighet i underrättelsen har angett en längre avtalsspärr än den föreskrivna minimifristen, får avtal inte ingås förrän efter utgången av den angivna perioden.

2 §

Avtalsspärr gäller inte

1. vid tilldelning av kontrakt efter upphandling utan föregående annonsering med stöd av 6 kap. 12–19 §§,

2. vid tilldelning av kontrakt med förnyad konkurrensutsättning inom ett ramavtal enligt 7 kap. 7 och 8 §§,

3. vid tilldelning av kontrakt enligt ett dynamiskt inköpssystem, eller

4. vid direktupphandling enligt 19 kap. 7 § tredje stycket.

4. vid direktupphandling enligt 19 kap. 7 § tredje stycket *eller upphandling enligt 36 § andra stycket.*

13 §

Rätten ska besluta att ett avtal som har slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör är ogiltigt, om avtalet har slutits

1. utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 § *eller* 19 kap. 9 § när det inte har varit tillåtet att använda direktupphandling enligt 19 kap.,

1. utan föregående annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller 3 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 9 § *eller 36 § första stycket* när det inte har varit tillåtet att använda direktupphandling enligt 19 kap. *eller att upphandla enligt 19 kap. 36 § andra stycket,*

2. efter en förnyad konkurrensutsättning inom ett ramavtal enligt 7 kap. 7 eller 8 § samt 9 § utan att de villkor har följts som framgår av de paragraferna eller av det ramavtal som ligger till grund för konkurrensutsättningen och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, eller

3. enligt ett dynamiskt inköpssystem utan att de villkor som anges i 8 kap. 10 eller 12 § har följts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

Ett avtal ska också förklaras ogiltigt, om det har slutits i strid

Ett avtal ska också förklaras ogiltigt, om det har slutits i strid

med bestämmelserna om avtals-
spärr i 1, 3 eller 8 §, ett interimis-
tiskt beslut enligt 9 § eller tio-
dagarsfristen i 10 § eller om avtalet
har slutits före en underrättelse om
tilldelningsbeslut enligt 12 kap.
12 § första stycket *eller* 19 kap.
29 § första stycket. För ogiltighet i
sådana fall krävs dessutom att
någon av de grundläggande princi-
perna i 4 kap. 1 § eller någon annan
bestämmelse i denna lag har
överträtts och detta har medfört att
leverantören har lidit eller kan
komma att lida skada.

med bestämmelserna om avtals-
spärr i 1, 3 eller 8 §, ett interimis-
tiskt beslut enligt 9 § eller tio-
dagarsfristen i 10 § eller om avtalet
har slutits före en underrättelse om
tilldelningsbeslut enligt 12 kap.
12 § första stycket, 19 kap. 29 §
första stycket *eller* 38 § första
stycket. För ogiltighet i sådana fall
krävs dessutom att någon av de
grundläggande principerna i 4 kap.
1 § eller någon annan bestämmelse
i denna lag har överträtts och detta
har medfört att leverantören har
lidit eller kan komma att lida skada.

21 kap.

1 §

Allmän förvaltningsdomstol får besluta att en upphandlande myndighet
ska betala en särskild avgift (upphandlingsskadeavgift), om

1. allmän förvaltningsdomstol i ett avgörande som fått laga kraft har
fastställt att ett avtal får bestå, trots att det har slutits i strid med
bestämmelserna om avtalsspärr i 20 kap. 1, 3 eller 8 §,

2. allmän förvaltningsdomstol i ett avgörande som fått laga kraft har
fastställt att ett avtal får bestå på grund av tvingande hänsyn till ett
allmänintresse enligt 20 kap. 14 §, eller

3. myndigheten har slutit avtal
med en leverantör utan föregående
annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller
3 §, 18 kap. 2 § *eller* 19 kap. 9 §.

3. myndigheten har slutit avtal
med en leverantör utan föregående
annonsering enligt 10 kap. 1, 2 eller
3 §, 18 kap. 2 §, 19 kap. 9 § *eller*
36 § första stycket.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Äldre bestämmelser gäller för sådana upphandlingar som har på-
börjats före ikraftträdandet.

Bilaga 2

Nuvarande lydelse

Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster

Beskrivning	CPV-kod	
Hälsovård, socialtjänst och närbesläktade tjänster	75200000-8	
	75231200-6	
	75231240-8	
	79611000-0	
	79622000-0 (Tillhandahållande av hemtjänstpersonal)	
	79624000-4 (Förmedling av vårdpersonal)	
	79625000-1 (Förmedling av läkare)	
	Från 85000000-9 till 85323000-9	
	98133100-5	
	98133000-4	
	98200000-5	
	98500000-8 (Privata hushåll med anställd personal)	
	Från 98513000-2 till 98514000-9 (Arbetskrafttjänster för hushåll, Bemanningstjänster för enskilda, Tjänster utförda av kontorspersonal för enskilda, kontorspersonal för enskilda, Tillfällig personal för hushåll och Hemtjänst).	
	Administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration, hälsovårdsförvaltning och administration avseende kultur	85321000-5
		85322000-2
	75000000-6 (Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster)	
	75121000-0	
	75122000-7	
	75124000-1	
	Från 79995000-5 till 79995200-7	
	Från 80000000-4 (Undervisning och utbildning) till 80660000-8	
	Från 92000000-1 till 92700000-8	
	79950000-8 (Tjänster för organisering av utställningar, mässor och kongresser)	
	79951000-5 (Organisering av seminarier)	
	79952000-2 (Evenemang)	
	79952100-3 (Anordnande av kulturevenemang)	
	79953000-9 (Festivalarrangemang),	
	79954000-6 (Festarrangemang)	
	79955000-3 (Anordnande av modevisningar)	

Beskrivning	CPV-kod
Obligatorisk socialförsäkring	75300000-9
Bidragstjänster	75310000-2 75311000-9 75312000-6 75313000-3 75313100-4 75314000-0 75320000-5 75330000-8 75340000-1
Andra samhällliga och personliga tjänster, inklusive fackföreningstjänster, tjänster utförda av politiska organisationer, tjänster tillhandahållna av ungdomsorganisationer och andra medlemsorganisationstjänster	98000000-3 98120000-0 98132000-7 98133110-8 98130000-3
Tjänster i samband med religionsutövande	98131000-0
Hotell- och restaurangtjänster	Från 55100000-1 till 55410000-7 Från 55521000-8 till 55521200-0 (55521000-8 Catering för privata hushåll, 55521100-9 Hemkörning av mat, 55521200-0 Måltidsleveranser) 55520000-1 Catering 55522000-5 Catering för transportföretag, 55523000-2 Catering för övriga företag eller övriga institutioner 55524000-9 Skolbespisning 55510000-8 Matsalstjänster 55511000-5 Matsalstjänster och övrig kafeteriavksamhet för särskild kundgrupp, 55512000-2 Drift av matsal 55523100-3 Servering av skolmåltider
Juridiska tjänster, i den mån de inte är undantagna enligt 3 kap. 22 och 23 §§ denna lag	Från 79100000-5 till 79140000-7 75231100-5
Övrig statsförvaltning och statliga tjänster	Från 75100000-7 till 75120000-3 75123000-4 Från 75125000-8 till 75131000-3
Samhällstjänster	Från 75200000-8 till 75231000-4

Beskrivning	CPV-kod
Fängelserelaterade tjänster, tjänster för allmän säkerhet och räddningstjänster, i den mån de inte är undantagna enligt 3 kap. 26 § denna lag	Från 75231210-9 till 75231230-5 Från 75240000-0 till 75252000-7 794300000-7 98113100-9
Undersöknings- och säkerhetstjänster	Från 79700000-1 till 79721000-4 (Undersöknings- och säkerhetstjänster, Säkerhetstjänster, Larmövervakningstjänster, Vaktjänster, Övervakningstjänster, Eftersökning, Uppspårning av försvunna, Patrullering, Utfärdande av id-kort, Utredning och Detektivtjänster) 79722000-1 (Grafologi) 79723000-8 (Avfallsanalys)
Internationella tjänster	98900000-2 (Tjänster tillhandahållna av exterritoriala organisationer och organ) 98910000-5 (Särskilda tjänster för internationella organisationer och organ).
Posttjänster	64000000-6 (Post- och telekommunikations-tjänster) 64100000-7 (Post- och budtjänster) 64110000-0 (Postgång) 64111000-7 (Posttjänster för tidningar och tidskrifter) 64112000-4 (Posttjänster för brev) 64113000-1 (Posttjänster för paket) 64114000-8 (Postkassörstjänster) 64115000-5 (Förhyrning av postbox) 64116000-2 (Poste restantetjänster) 64122000-7 (Internpost)
Diverse tjänster	50116510-9 (Regummering av däck) 71550000-8 (Smedtjänster)

Förteckning över sociala tjänster och andra särskilda tjänster utom välfärdstjänster enligt bilaga 2 a

Beskrivning	CPV-kod
Administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration, hälsovårdsförvaltning och administration avseende kultur	75124000-1 Från 79995000-5 till 79995200-7 Från 92000000-1 till 92700000-8 79950000-8 (Tjänster för organisering av utställningar, mässor och kongresser) 79951000-5 (Organisering av seminarier) 79952000-2 (Evenemang) 79952100-3 (Anordnande av kulturevenemang) 79953000-9 (Festivalarrangemang) 79954000-6 (Festarrangemang) 79955000-3 (Anordnande av modevisningar) 79956000-0 (Anordnande av mässor och utställningar)
Obligatorisk socialförsäkring	75300000-9
Bidragstjänster	75310000-2 75311000-9 75312000-6 75313000-3 75313100-4 75314000-0 75320000-5 75330000-8 75340000-1
Andra samhälleliga och personliga tjänster, inklusive fackföreningstjänster, tjänster utförda av politiska organisationer, tjänster tillhandahållna av ungdomsorganisationer och andra medlemsorganisationstjänster	98000000-3 98120000-0 98132000-7 98133110-8 98130000-3
Tjänster i samband med religionsutövande	98131000-0
Hotell- och restaurangtjänster	Från 55100000-1 till 55410000-7 Från 55521000-8 till 55521200-0 (55521000-8 Catering för privata hushåll, 55521100-9 Hemkörning av mat, 55521200-0 Måltidsleveranser) 55520000-1 Catering 55522000-5 Catering för transportföretag,

Beskrivning	CPV-kod
	55523000-2 Catering för övriga företag eller övriga institutioner
	55524000-9 Skolbespisning
	55510000-8 Matsalstjänster
	55511000-5 Matsalstjänster och övrig kafeteriaverksamhet för särskild kundgrupp,
	55512000-2 Drift av matsal
	55523100-3 Servering av skolmåltider
Juridiska tjänster, i den mån de inte är undantagna enligt 3 kap. 22 och 23 §§ denna lag	Från 79100000-5 till 79140000-7 75231100-5
Övrig statsförvaltning och statliga tjänster	Från 75100000-7 till 75120000-3 75123000-4 Från 75125000-8 till 75131000-3
Samhällstjänster	Från 75200000-8 till 75231000-4
Fängelserelaterade tjänster, tjänster för allmän säkerhet och räddningstjänster, i den mån de inte är undantagna enligt 3 kap. 26 § denna lag	Från 75231210-9 till 75231230-5 Från 75240000-0 till 75252000-7 79430000-7 98113100-9
Undersöknings- och säkerhetstjänster	Från 79700000-1 till 79721000-4 (Undersöknings- och säkerhetstjänster, Säkerhetstjänster, Larmövervakningstjänster, Vaktjänster, Övervakningstjänster, Eftersökning, Uppspårning av försvunna, Patrullering, Utfärdande av id-kort, Utredning och Detektivtjänster) 79722000-1 (Grafologi) 79723000-8 (Avfallsanalys)
Internationella tjänster	98900000-2 (Tjänster tillhandahållna av exterritoriala organisationer och organ) 98910000-5 (Särskilda tjänster för internationella organisationer och organ)
Posttjänster	64000000-6 (Post- och telekommunikations-tjänster) 64100000-7 (Post- och budtjänster) 64110000-0 (Postgång) 64111000-7 (Posttjänster för tidningar och tidskrifter) 64112000-4 (Posttjänster för brev)

Prop. 2017/18:158
Bilaga 12

Beskrivning	CPV-kod
	64113000-1 (Posttjänster för paket)
	64114000-8 (Postkassörstjänster)
	64115000-5 (Förhyrning av postbox)
	64116000-2 (Poste restantetjänster)
	64122000-7 (Internpost)
Diverse tjänster	50116510-9 (Regummering av däck)
	71550000-8 (Smedtjänster)

Bilaga 2 a

Förteckning över välfärdstjänster

Beskrivning	CPV-kod
<i>Hälsovård, socialtjänst och närbesläktade tjänster</i>	75200000-8
	75231200-6
	75231240-8
	79611000-0
	79622000-0 (Tillhandahållande av hemtjänstpersonal)
	79624000-4 (Förmedling av vårdpersonal)
	79625000-1 (Förmedling av läkare)
	Från 85000000-9 till 85323000-9
	98133100-5
	98133000-4
	98200000-5
	98500000-8 (Privata hushåll med anställd personal)
	Från 98513000-2 till 98514000-9 (Arbetskrafttjänster för hushåll, Bemanningstjänster för enskilda, Tjänster utförda av kontorspersonal för enskilda, kontorspersonal för enskilda, Tillfällig personal för hushåll och Hemtjänst)
	85321000-5
	85322000-2
	<i>Administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration och hälsovårdsförvaltning</i>
75121000-0,	
75122000-7	
Från 80000000-4 (Undervisning och utbildning) till 80660000-8	

Lagrådets yttrande över lagrådsremissen Särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-02-26

Närvarande: F.d. justitieråden Severin Blomstrand och Annika Brickman
samt justitierådet Thomas Bull

Särskilda regler för upphandling av välfärdstjänster

Enligt en lagrådsremiss den 18 januari 2018 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättsakkunniga Susanne Ellegård, biträdd av departementssekreteraren Sara Rostamian.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

2 kap. 2 §

I 2 kap. finns bestämmelser om blandade kontrakt. Enligt 1 § avses med blandat kontrakt – såvitt nu är av intresse – ett kontrakt som avser olika slag av upphandling (varor, tjänster eller byggtreprenader) som alla regleras i lagen.

I 2 § första stycket föreskrivs att, om ett blandat kontrakt avser flera olika slag av upphandling som alla regleras i lagen, upphandlingen ska genomföras i enlighet med bestämmelserna för det slag av upphandling som är huvudföremålet för kontraktet. Paragrafens tredje stycke innehåller bestämmelser om hur huvudföremålet ska bestämmas för ett blandat kontrakt som avser vissa kombinationer av tjänster. Dessa kombinationer är dels kontrakt som avser både tjänster som anges i bilaga 2 och andra tjänster, dels kontrakt som avser både tjänster som anges i bilaga 2 a och andra tjänster.

Vad som sålunda regleras i tredje stycket avser inte blandade kontrakt enligt definitionen i 1 §. Stycket har därmed inte sin plats i 2 kap., om inte definitionen ändras.

Bestämmelsens utformning och placering i lagen bör övervägas ytterligare under den fortsatta beredningen.

19 kap. 6 a §

Paragrafen gör det möjligt för den upphandlande myndigheten att reservera deltagandet i en upphandling av vissa hälso- och sjukvårdstjänster samt

sociala tjänster för organisationer som uppfyller vissa krav. De organisationer som kan komma i fråga ska ”ha som syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till att tillhandahålla sådana tjänster”. De ska vidare ”återinvestera eventuell vinst för att uppnå syftet”. Slutligen ska de ha ”en lednings- och ägarstruktur som grundar sig på personalens ägande eller deltagande eller som kräver aktivt deltagande av personal, användare eller berörda parter”. En i praktiken viktig begränsning är också att kontraktstiden inte får överstiga tre år och att en organisation som har fått ett kontrakt i en reserverad upphandling inte får delta i en sådan upphandling under de tre följande åren.

Ett syfte med förslaget sägs (s. 56) vara att i upphandlingar underlätta för ”idéburen sektor”. Detta syfte kan inte utläsas av lagtexten och vilka slag av organisationer som är ”idéburna” framgår inte av vare sig författningskommentaren eller remissen i övrigt. Flertalet privata företag som bedriver sjukvård eller erbjuder sociala tjänster får emellertid med vanligt språkbruk anses uppfylla kraven enligt den första punkten. Likaså torde de flesta företag ha en lednings- och ägarstruktur som bl.a. kräver aktivt deltagande av personalen.

Kravet på återinvestering av eventuell vinst, liksom att återinvesteringen ska göras för att uppnå syftet att fullgöra det offentliga uppdraget, torde vara svårt att förena med den begränsade kontraktstiden. Det problemet bör emellertid vara detsamma för de idéburna aktörerna. Att kontraktets löptid är så begränsad tycks också motverka syftet med direktivet i denna del, som enligt skäl 118 i direktivet är ”att sörja för kontinuitet i offentliga tjänster”. Regeringen har i den delen förutsatt att en organisation som har vunnit en reserverad upphandling kan komma tillbaka och vinna en ordinär upphandling för en följande period (s. 58). För de flesta organisationer torde det dock framstå som svindlande osäkert att förlita sig på att den upphandlande myndigheten kommer att välja ett annat förfarande och att företaget kommer att vinna en ny upphandling som inte är reserverad. Enligt skäl 118 bör dessutom de aktuella tjänsterna endast omfattas av det enklare systemet.

Lagrådet konstaterar sammanfattningsvis att paragrafen, inte minst mot bakgrund av det angivna syftet, framstår som närmast obegriplig. En utgångspunkt för den närmare utformningen av bestämmelsen har varit att den i sak och terminologiskt ska utformas så direktivnära som möjligt (s. 57). En brist av nu angivet slag bör emellertid – som Lagrådet har framhållit tidigare – inte godtas i den svenska lagstiftningen. Det är direktivets sakliga innehåll som ska införas i nationell lag och det är den nationella lagstiftaren som avgör hur det ska göras. (Se artikel 288 tredje stycket i EUF-fördraget.)

19 kap. 35 och 36 §§

Ordet ”och” bör läggas till före ”vars värde”.

I paragrafen anges hur värdet av en upphandling av välfärdstjänster ska beräknas. Syftet är att kunna avgöra om det är möjligt att underlåta annonsering med hänvisning till undantagsbestämmelsen i 36 § andra stycket 1. I paragrafen bör anges att bestämmelsen avser värdet av en upphandling enligt 36 §.

19 kap. 38 §

I paragrafens första stycke hänvisas till 12 kap. 12 och 13 §§. I 35 § räknas tillämpliga bestämmelser upp. Uppräkningen innefattar inte 12 kap. Under föredragningen har upplysts att avsikten med hänvisningen till 12 kap. 12 och 13 §§ i 19 kap. 38 § inte är att göra nämnda bestämmelser i 12 kap. tillämpliga. Avsikten är endast att peka ut de beslut och upplysningar som avses i 19 kap. 38 §. Hänvisningstekniken är svår att förstå. Lagrådet noterar att motsvarande teknik används på andra ställen i kapitlet. Under den fortsatta beredningen bör regleringen förklaras närmare.

Lagrådet föreslår vidare att andra stycket ges följande lydelse.

Om upphandlingen har skett utan annonsering enligt 36 § andra stycket, ska den upphandlande myndigheten, när beslut har fattats om vilken leverantör som ska tilldelas kontraktet, snarast möjligt underrätta anbudsgivarna om beslutet.

19 kap. 39 §

I paragrafen anges att en upphandlande myndighet ska dokumentera genomförandet av en upphandling, men bara om värdet överstiger 100 000 kr. I andra stycket görs en hänvisning till 12 kap 17 § om bevarande av handlingar.

Paragrafen bygger på direktivbestämmelser. Utformningen väcker dock frågor om hur krav på dokumentation i annan lagstiftning, som förvaltningslagen (2017:900), förhåller sig till bestämmelsen. I förvaltningslagen finns sådana bestämmelser i bl.a. 27 och 31 §§. I den lagens 4 § anges visserligen att bestämmelser i annan lag eller förordning går före förvaltningslagens reglering. Konsekvensen av den nu föreslagna paragrafen blir att det inte krävs någon form av dokumentation vid upphandlingar under 100 000 kr. Inte ens de grundläggande kraven i förvaltningslagen behöver uppfyllas. Lagrådet undrar om det verkliga är avsikten. Om inte bör regleringens utformning övervägas ytterligare.

20 kap. 1 och 13 §§ samt 21 kap. 1 §

Uppräkningen av paragrafer i första stycket bör ges följande lydelse.

... 12 kap. 12 § första stycket eller 19 kap. 29 eller 38 § ...

Motsvarande justeringar bör göras i uppräkningsarna i 13 § och 21 kap. 1 §.

20 kap. 2 §

Prop. 2017/18:158
Bilaga 13

För tydlighetens skull bör det anges i fjärde punkten att hänvisningen till 36 § andra stycket avser 19 kap.

Bilaga XIV till LOU-direktivet

TJÄNSTER SOM AVSES I ARTIKEL 74

CPV-kod	Beskrivning
75200000-8, 75231200-6, 75231240-8, 79611000-0, 79.62.2000-0 [Tillhandahållande av hemtjänstpersonal], 79624000-4 [Förmedling av vårdpersonal] och 79625000-1 [Förmedling av läkare]. Från 85000000-9 till 85323000-9, 98133100-5, 98133000-4, 98200000-5, 98500000-8 [Privata hushåll med anställd personal] och 98513000-2 till 98514000-9 [Arbetskrafttjänster för hushåll, Bemanningstjänster för enskilda, Tjänster utförda av kontorspersonal för enskilda, kontorspersonal för enskilda, Tillfällig personal för hushåll och Hemtjänst].	Hälsovård, socialtjänst och närbesläktade tjänster
85321000-5 and 85.32.2000-2, 75000000-6 [Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster], 75121000-0, 75122000-7, 75124000-1, från 79995000-5 till 79995200-7, från 80000000-4 Undervisning och utbildning till 80660000-8, från 92000000-1 till 92700000-8. 79950000-8 [Tjänster för organisering av utställningar, mässor och kongresser], 79951000-5 [Organisering av seminarier], 79952000-2 [Evenemang], 79952100-3 [Anordnande av kulturevenemang], 79953000-9 [Festivalsarrangemang], 79954000-6 [Festarrangemang], 79955000-3 [Anordnande av modevisningar], 79956000-0 [Anordnande av mässor och utställningar].	Administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration, hälsovårdsförvaltning och administration avseende kultur
75300000-9	Obligatorisk socialförsäkring ¹
75310000-2, 75311000-9, 75.31.200-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1	Bidragstjänster
98000000-3, 98120000-0, 98132000-7, 98133110-8 och 98130000-3	Andra samhälleliga och personliga tjänster, inklusive fackföreningstjänster, tjänster utförda av politiska organisationer, tjänster tillhandahållna av ungdomsorganisationer och andra medlemsorganisationstjänster
98131000-0	Tjänster i samband med religionsutövande
55100000-1 till 55410000-7, 55521000-8 till 55521200-0 [55521000-8 Catering för privata hushåll, 55521100-9 Hemkörning av mat, 55521200-0 Måltidsleveranser], 55520000-1 Catering, 55522000-5 Catering för transportföretag, 55523000-2 Catering för övriga företag eller övriga institutioner, 55524000-9 Skolbespisning, 55510000-8 Matsalstjänster, 55511000-5 Matsalstjänster och övrig kafeteriaverksamhet för särskild kundgrupp, 55512000-2 Drift av matsal, 55523100-3 Servering av skolmåltider.	Hotell- och restaurangtjänster

CPV-kod	Beskrivning
79100000-5 till 79140000-7, 75231100-5	Juridiska tjänster, i den mån de inte är undantagna enligt artikel 10 d
75100000-7 till 75120000-3, 75123000-4, 75125000-8 till 75131000-3	Övrig statsförvaltning och statliga tjänster
75200000-8 till 75231000-4	Samhällstjänster
75231210-9 till 75231230-5, 75240000-0 till 75252000-7, 794300000-7, 98113100-9	Fängelserelaterade tjänster, tjänster för allmän säkerhet och räddningstjänster, i den mån de inte är undantagna enligt artikel 10 h
79700000-1 till 79721000-4 [Undersöknings- och säkerhetstjänster, Säkerhetstjänster, Larmövervakningstjänster, Vaktjänster, Övervakningstjänster, Eftersökning, Uppspårning av försvunna, Patrullering, Utfärdande av id-kort, Utredning och Detektivtjänster] 79722000-1[Grafologi], 79723000-8 [Avfallsanalys].	Undersöknings- och säkerhetstjänster
98900000-2 [Tjänster tillhandahållna av exterritoriala organisationer och organ] och 98910000-5 [Särskilda tjänster för internationella organisationer och organ].	Internationella tjänster
64000000-6 [Post- och telekommunikationstjänster], 64100000-7 [Post- och budtjänster], 64110000-0 [Postgång], 64111000-7 [Posttjänster för tidningar och tidskrifter], 64112000-4 [Posttjänster för brev], 64113000-1 [Posttjänster för paket], 64114000-8 [Postkassörstjänster], 64115000-5 [Förhyrning av postbox], 64116000-2 [Poste restante-tjänster], 64122000-7 [Internpost].	Posttjänster
50116510-9 [Regummering av däck], 71550000-8 [Smedtjänster].	Diverse tjänster

¹ Dessa tjänster omfattas inte av detta direktiv om de är organiserade i form av icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse. Medlemsstaterna är fria att organisera tillhandahållandet av obligatoriska sociala tjänster och andra tjänster som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse eller som icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 mars 2018

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, M Johansson, Baylan, Hallengren, Bucht, Hultqvist, Hellmark Knutsson, Bolund, Bah Kuhnke, Shekarabi, Fridolin, Eriksson, Skog, Ekström, Fritzon, Eneroth

Föredragande: statsrådet Shekarabi

Regeringen beslutar proposition 2017/18:158 Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden